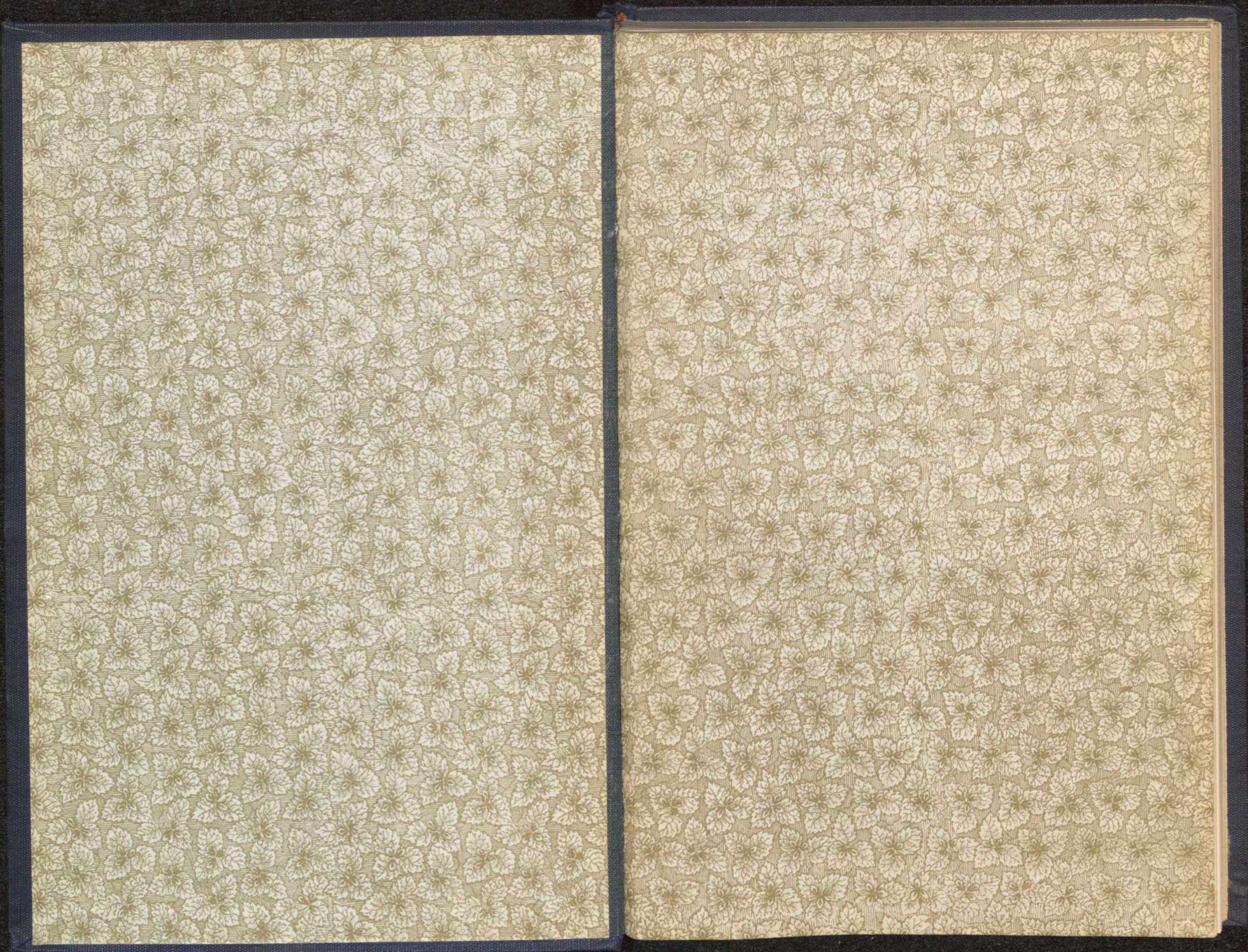

*A magyar
polgári **
P*errendtartást
*Életbeléptető **
törvények* (1912. évi
és 1913. évi)
magyarázata

1913.

D^r. GAÁR VILMOS

1150

A MAGYAR
POLGÁRI PERRENDTARTÁST
ÉLETBELEPTETŐ TÖRVÉNYEK

(1912: LIV. ÉS LV. T.C.)

MAGYARÁZATA

IRTA

DR GAÁR VILMOS
KIR. KÜRIAI BIRÓ

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZV.-TÁRS. KIADÁSA

1914

TARTALOMJEGYZÉK.

1912 : LIV. t.-cikk.

	Oldal
<i>Első cím.</i>	
Életbeléptető rendelkezések 1—30. §§	1—48
<i>Második cím.</i>	
A végrehajtási eljárásra vonatkozó rendelkezések 31—58. §§	49—91
<i>Harmadik cím.</i>	
Átmeneti rendelkezések 59—69. §§	92—107
<i>Negyedik cím.</i>	
A kir. Kúria döntvényei 70—79. §§	107—137
<i>Ötödik cím.</i>	
A bírói és ügyési szervezetet módosító és kiegészítő rendelkezések 80—109. §§	138—163

1912 : LV. t.-cikk.

A tengerészeti ügyekben való bírászkodás tárgyában, továbbá a találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-c. és a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896 : XXVI. t.-c. módosítása tárgyában	164—168
Függymutató	169—172

1912. évi LIV. törvénycikk a polgári perrendtartásról szóló 1911 : I. t.-c. életbeléptetéséről.

ELSŐ CÍM.

Életbeléptető rendelkezések.

1. §.

A polgári perrendtartásról szóló 1911 : I. t.-c. (Pp.) az igazságügyminiszter által rendelettel megállapított napon, legkésőbb azonban 1914. évi szeptember hó 1-én lép életbe.

A polgári perrendtartásról szóló 1911 : I. t.-c. nem határozta meg az életbeléptetésének idejét, hanem a 792. §-ában ennek az időpontnak meghatározását külön törvény számára tartotta fenn. Innen van, hogy az életbeléptetés következtében szükséges egyéb törvényhozási intézkedéseket is magában foglaló törvény I. §-a a polgári perrendtartás életbelépésének idejét állapítja meg. A viszonyok azonban e törvény alkotása után úgy alakultak, hogy a Pp. életbeléptetése 1914. évi szeptember hó 1-ére nehézségekbe ütközött volna. Ennélfogva az igazságügyminiszter törvényjavaslatot nyújtott be az 1911 : I. t.-cikk életbeléptetésének 1915. évi január hó 1-éig való elhalasztása végett. Ezt a törvényjavaslatot a képviselőház és a főrendiház elfogadta és szentesítés után e munkának a sajtó alul kikerüléseig mint az 1914. évi XXXIV. t.-c. az Országos Törvénytárban meg is jelent. Ehhez képest a Pp. 1915. évi január hó 1-én lép életbe.

Az 108. §. szerint az életbeléptető törvény a polgári perrendtartással egyidejűleg lép életbe, bár ugyanazon §. szerint az életbeléptető törvény egyes rendelkezéseit az igazságügyminiszter korábban is életbeléptetheti. Egyes rendelkezéseket az igazságügyminiszter életbe is léptetett; erre nézve v. ö. a 108. §. jegyzetét.

2. §.

A polgári perrendtartásnak és a jelen törvénynek hatálya kiterjed a magyar állam egész területére, Horvát-Szlavonországot kivéve.

Az 1868 : XXX. t.-cikkbe foglalt egyezmény 48. §-a értelmében Horvát-Szlavonországot az igazságügy terén, ideértve a tengerészeti jog kiszolgáltatásán kívül a törvénykezést is, az önkormányzat joga illeti meg. Ennek a rendelkezésnek folyományaként jelentkezik a 2. §., amely egyébként a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897 : XXXIV. t.-c. 2. §-ával egyezik. Itt is, ott is a törvényhozás azt akarta kifejezésre juttatni, hogy az igazságügy terén önkormányzati joggal bíró Horvát-Szlavonországot területét kivéve, a polgári perrendtartás hatálya a magyar állam egész területére, tehát Fiumére is kiterjed. Mindazáltal Fiume különleges helyzetét tekintve, a 107. §. felhatalmazza az igazságügyminisztert, hogy a polgári perrendtartást és a jelen törvényt Fiume városában és kerületében az ottani viszonyoknak megfelelő módosításokkal léptethesse életbe.

3. §.

A polgári perrendtartás életbelépésével hatályukat veszítik mindazok a jogszabályok, amelyek a polgári perrendtartásban vagy a jelen törvényben szabályozott kérdésekre vonatkoznak.

Különösen hatályukat veszítik:

a polgári törvénykezési rendtartásról szóló 1868 : LIV. t.-c. és a módosításáról szóló 1881 : LIX. t.-c., kivéve az utóbbinak 94—99. §-ait (24. §.);

a vaspályák által okozott halál vagy testi sértés iránti felelősségről szóló 1874 : XVIII. t.-c. 7. és 8. §-a;

a kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról szóló 1877 : XXII. t.-c.;

a sommás eljárásról szóló 1893 : XVIII. t.-c.;

a fizetési meghagyásokról szóló 1893 : XIX. t.-c.;

a polgári törvénykezési rendtartásnak és a sommás eljárásról szóló 1893 : XVIII. törvénycikknek módosításáról szóló 1907 : XVII. t.-c.;

az egyes igazságügyi szervezeti és eljárási szabályok módosításáról szóló 1912 : VII. t.-c. III. és IV. fejezete;

a kereskedelmi és váltóügyekben, a kiskorúság meghosszabbítása, az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetése és a gondnokság alá helyezés kérdésében, a szerzői

jogot tárgyazó ügyekben, valamint a lakbérfelmondás és lakáskiürítés iránti ügyekben követendő eljárás tárgyában kibocsátott rendeletek.

A polgári perrendtartás hatálybalépésével mindazok a jogszabályok hatályukat veszítik, amelyek a polgári perjog körébe tartoznak. Ez a szabály magától értetődő ugyan, mert a későbbi törvény ipso facto hatályon kívül helyezi a vele ellenkező korábbi törvényt; de mégis célszerű volt ezt világosan kifejezésre juttatni, nehogy ok nélkül viták fejlődjenek abban az irányban, vajjon a polgári perrendtartásnak hatálytalanító ereje egyik vagy másik korábbi perjogi szabályra kiterjed-e? A 3. §. jogszabályokról és nem törvényekről tesz említést; ennél fogva nemcsak a törvényeken, de a rendeleteken avagy egyéb jogforrásokon alapuló jogszabályok is hatályukat veszítik, ha azok a polgári perrendtartásban vagy a jelen törvényben szabályozott kérdésekre vonatkoznak.

A 3. §. első bekezdése a főszabályt foglalja magában. A második bekezdésében foglalt felsorolás nem akar kimerítő (taxatív) felsorolás lenni, hanem egyszerűen csak útbaigazításul szolgál arra nézve, melyek azok a fontosabb polgári perjogi szabályok, amelyek a polgári perrendtartás életbeléptetésével hatályukat veszítik.

Az 1881 : LIX. t.-cikknek 94—99. §-ait (közölve a 24. §-nál) a 3. §. hatályukban fenntartja. Ennek oka az, hogy a polgári perrendtartás a budapesti árú- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön bíróságairól nem intézkedik. A miniszteri indoklás kifejezetten külön törvénynek hagyta fenn az ez irányban való rendelkezést. Addig is azonban, míg a törvényhozás ezt a reformot megvalósítja, szükséges volt ezeknek a külön bíróságoknak eddigi szervezetét fenntartani és összhangba hozni a polgári perrendtartás szabályaival. A 3. §. tehát fenntartja továbbra is ezeknek a bíróságoknak eddigi szervezetét, a 24. §. pedig a szükséges módosításokról intézkedik.

Az 1881 : LIX. t.-cikknek hatályon kívül helyezésével hatályát veszti annak 93. §-a is, amely a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok jóváhagyott lakbérleti szabályainak kötelező erejéről szól. A jelen törvény azonban a hatályon kívül helyezett 93. §-t pótolja a 102. §-ban foglalt rendelkezéssel. A hatályon kívül helyezett 1881 : LIX. t.-c. 109. §-ában adott felhatalmazást ezentúl a jelen törvény 6. §-a biztosítja az igazságügyminiszternek és a vallás- és közoktatásügyi miniszternek. Ellenben megfeledezett a törvényhozás az 1881 : LIX. t.-c. 104. §-ának hatályban tartásáról s így külön törvényhozási intézkedésre volt szükség, hogy a kir. Kúria kisebb és nagyobb fegyelmi tanácsa, mint fegyelmi bíróság, továbbra is működhessek. Ezt a törvényhozási intézkedést az 1913 : XXV. t.-c. 6. §-a

tartalmazza, amely a hatályon kívül helyezett 1881: LIX. t.-c. 104. §-ának szószerinti szövege.

Az 1874: XVIII. t.-c. 7. §-a az ezen törvény értelmében támasztható kártérítési pereket a törvényszékek hatáskörébe utasította. Ezt a hatáskört már az 1893: XVIII. t.-c. 1. §-a módosította, amikor 1000 koronát meg nem haladó értékű kártérítési perekben a hatáskört a járásbíróknak bízta. Az 1911: I. t.-c. hatálybalépésével ezekben a kártérítési perekben a hatáskört a 2500 koronás értékhatár szerint ennek a törvénynek 1. és 2. §-ai szabályozták. Ezért nincs szükség az 1874: XVIII. t.-c. 7. §-ára. Az 1874: XVIII. t.-c. 8. §-ának az alanyi keresethalmazatról szóló rendelkezését pedig az 1911: I. t.-c. 77. és 78. §-ai pótolják.

A kereskedelmi és váltóügyekben követendő perenkívüli eljárásnak, valamint a szerzői jogról szóló törvény értelmében követendő eljárásnak miniszteri rendelettel való újabb szabályozására a jelen törvény 104. §-a ad felhatalmazást.

4. §.

Hatályban maradnak azok az eljárási szabályok, amelyek valamely, a magyar szent korona országainak egész területére hatályos törvényben vannak megállapítva. Különösen hatályban maradnak:

a magyar szent korona országaiban levő vasutak és csatornák összpontosított telekkönyvezéséről szóló 1868. évi I. t.-c. és a módosításáról szóló 1881: LXI. t.-c.;

a záloglevelek biztosításáról szóló 1876: XXXVI. t.-c.;

a kereskedelmi törvénynek (1875: XXXVII. t.-c.) azok a rendelkezései, amelyek szerint a fél előleges bírói szemlét és szakértői meghallgatást kérhet (347., 371., 409. és 481. §-ok);

a kisajátításról szóló 1881: XLI. t.-c. és a kiegészítéséről szóló 1898: VII. t.-c.;

a szerzői jogról szóló 1884: XVI. t.-c.;

a magyar főudvarnagyi bíraskodásról szóló 1909. évi XVI. t.-c. és

az osztrák-magyar bankra fennálló külön szabályok.

Azokat a törvényeket, amelyek Horvát-Szlavonországokkal közösek, habár eljárási szabályokat foglalnak magukban, a polgári perrendtartás és az életbeléptető törvény, mint nem közös törvény nem érintheti. Ennek

kifejezést is ad negatíve a jelen törvény 2. §-a. A 4. §. igenlő rendelkezést foglal magában, mondván: hatályban maradnak stb. Amennyiben ilyen közös törvényeknek módosítása szükségessé vált, erről az 1912: LV. t.-c. rendelkezik, amelyet a jelen törvény után közlünk.

5. §.

Hatályban maradnak a közforgalom tárgyát képező értékpapirosok (1881: XXXIII. t.-c.), a kereskedelmi utalványok és a közraktári jegyek (1875: XXXVII. t.-c. 298. 452. §.), a váltók (1876: XXVII. t.-c. 77—80 §§.), valamint a zálogjegyek (1881: XIV. t.-c. 14. §.), a postatakarékpénztári betétkönyv (1885: IX. t.-c. 21. §.), valamint a magyar földhitelintézet, a kisbirtokosok országos földhitelintézete, a magyar földhitelintézetek országos szövetsége és az osztrák-magyar bank okiratainak (1887. évi XXVI. t.-c.-hez csatolt alapszabályok 99. cikke) és a csekknek (1908: LVIII. t.-c. 20., 21. §.) bírói megsemmisítésére vonatkozó törvényes rendelkezések.

Az 1876: XXVII. t.-c. 77. §-ában és az 1908. évi LVIII. t.-c. 20. §-ban említett bíróság alatt ezentúl is a törvényszéket kell érteni.

Amennyiben a polgári perrendtartás vagy a jelen törvény rendelkezéseivel nem ellenkeznek, hatályban maradnak azok a szabályok, amelyek a polgári perrendtartás hatályosságának területén kívül levő bírói hatóságoktól származó megkeresésekre vagy a polgári perrendtartás hatályosságának területén kívül teljesítendő megkeresésekre vonatkoznak (105. §.).

Az 5. §. harmadik bekezdését kiegészíti a 105. §., amely az igazságügy-minisztert felhatalmazza, hogy az 5. §. harmadik bekezdésében hatályukban fenntartott szabályokat módosíthassa, kiegészíthesse, avagy hatályon kívül helyezhesse és új ilyen szabályokat állapíthasson meg.

Amennyiben az 5. §. első bekezdésében felsorolt törvényes rendelkezések a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknek hatáskörét állapították meg, a 7. §. második bekezdése értelmében e törvényszék helyett a budapesti kir. törvényszék értendő. V. ö. 7. §. magyarázó jegyzetét.

6. §.

Hatályban maradnak:

a birtokrendezési, különösen az úrbéri, elkülönítési, arányosítási, tagosítási, legelőfelosztási és hasonló természetű ügyekben fennálló szabályok;

a házközösségi intézmény megszüntetéséről szóló törvények (1885:XXIV. t.-c. és az 1898:XII. t.-c.);

a törvényhatóságokról szóló 1886:XXI. t.-c. 89. és 90. §-a, valamint a községekről szóló 1886:XXII. t.-c. 86., 87. és 144. §-a és a Budapest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről szóló 1872:XXXVI. t.-c. 115. és 116. §-a;

az örökösödési eljárásról szóló 1894:XVI. t.-c., az 1912:VII. t.-c. VI. fejezetében és a jelen törvény 27. §-ában tett módosítással;

az 1868:LIV. t.-c. alapján a hitbizományi ügyekben követendő eljárás szabályozása tárgyában, valamint az 1881:LIX. t.-c. 109. §-a alapján a katolikus főpapok hagyatéki ügyében, továbbá az 1897:XXXIV. t.-c. 28. §-a alapján a kereskedelmi bíróságok hatáskörébe utalt vétségek eseteiben követendő eljárás tárgyában kibocsátott rendeletek, még pedig azzal a hozzáadással, hogy ezek a rendeletek a törvényhozás rendelkezéseig a szükséghez képest ideiglenesen módosíthatók és kiegészíthetők.

A 6. §-szal hatályban tartott törvények és rendeletek nem a polgári peres eljárás körébe tartoznak és így azok anélkül is hatályban maradtak volna, ha a 6. §. nem is sorolja fel azokat egyenként. Hiszen az örökösödési eljárás, a katolikus főpapok hagyatéki ügyében követendő eljárás peren kívüli eljárás, amelyet a polgári peres eljárás újból szabályozása nem érint. A székesfővárosi, törvényhatósági és községi tisztviselők felelősségének a 6. §-ban felhívott törvényekben való szabályozása magánjogi jogszabály, amely nem változhatik a polgári peres eljárás szabályainak változásával. Mindazáltal az az óvatosság, amely a törvényhozót a 3. §. alkotásánál vezette, itt is érvényesült, nehogy kétely merülhessen fel, vajjon a 6. §-ban felsorolt törvényes rendelkezések a polgári perrendtartás életbeléptetésével nem veszítették-e hatályukat.

7. §.

Hatályban maradnak a külön törvényeknek azok a rendelkezései, amelyek egyes ügyeket a pertárgy értékére tekintet nélkül a kir. járásbíróságok hatáskörébe utalnak, továbbá, amelyek szerint a Pp. 2. §-ában fel nem sorolt egyes ügyek a kir. törvényszék vagy a budapesti királyi törvényszék hatáskörébe tartoznak.

Azok az ügyek, amelyeket külön törvény a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék hatáskörébe utal, ezentúl a budapesti kir. törvényszék hatáskörébe tartoznak.

Hatályban maradnak a külön törvényeknek azok a rendelkezései is, amelyek egyes ügyekre külön illetékeségi szabályokat tartalmaznak.

Ennek a §-nak első bekezdése az 1911 : I. t.-cikk 1. §-ának *k)* és 2. §-ának 8. pontjával vág össze. Az 1911 : I. t.-c. 1. §. *k)* pontja szerint a járásbíróság hatáskörébe tartoznak azok a perek, amelyeket külön törvény a járásbíróság hatáskörébe utasít; a 2. §. 8. pontja szerint pedig a törvényszék hatáskörébe tartoznak tekintet nélkül az értékre azok a perek, amelyeket külön törvény a törvényszék hatáskörébe utasít.

A járásbíróságok hatáskörébe utalja az 1881 : XXXIX. t.-c. 16. és 18. §-a a műemlékek helyreállítási költségeinek megtérítése iránti kereseteket, — az 1881 : XLI. t.-c. 24. §-a a kisajátítás alá eső ingatlanon található függő termés, ültetvények és egyéb tárgyakban okozott kár megtérítése iránti kereseteket, — az 1881 : LX. t.-c. 92. §-a a végrehajtási igénypereket, 214. és 216. §-a némely végrehajtás megszüntetési kereseteket, 236. és 244. §-a a biztosítási végrehajtásból és zárlatból eredő kártérítési pereket, — az 1885 : XXIV. t.-c. 37. §-a a házközösségi tag jogaiba lépő fél jogosultságának kérdésében a születés törvényessége, vagy a végrendelet érvényessége iránt indított pereket, — az 1899 : XV. t.-c. 131. §-a a képviselőválasztás megtámadásából származó költségek visszatérítése iránti kereseteket. A jelen törvény 29. §-a pedig a majorsági zsellérbirtokokról és az ehhez hasonló természetű birtokokról szóló 1896 : XXV. t.-c. szerint indítható kereseteket utasítja a járásbíróságok hatáskörébe.

Vannak továbbá törvényeink, amelyek egyes ügyeket a pertárgy értékére tekintet nélkül a törvényszék hatáskörébe utalnak. Így a törvényszékhez utalja az 1883 : XLIV. t.-c. 86. §-a az adók végrehajtásának elhalasz-

tásából a törvényhatóság közgyűlésének vagy a közigazgatási bizottságnak elnöke elleni kártérítési perket, — az 1885 : XXIII. t.-c. 170. és 171. §-a vízhasználat vagy vízimunkálat engedélyezéséből eredő kártérítési kereseteket, — az 1887 : XXXV. t.-c. 2. §-a a közös hadsereg és honvédség hatóságai által közigazgatási úton hozott kártérítésben marasztaló határozatok megszüntetése iránti keresetet, — az 1888 : XIX. t.-c. 59. §-a a halászat körében a kíméleti térré nyilvánításból eredő kártérítési keresetet, — az 1888 : XXXI. t.-c. 9. §-a a távirda-, távbeszélő- és egyéb villamos-berendezéseknél a huzalvezetés által okozott károk megtérítése iránti kereseteket, — az 1890 : I. t.-c. 88., 92. és 95. §-a a vámszedési jogosultság megállapítását.

A budapesti kir. törvényszék kizárólagos hatáskörébe utaltattak az osztrák-magyar bank jelzáloghitel-üzletére vonatkozó kereset a bank ellen (1899 : XXXVII. t.-cikkhez csatolt módosított alapszabályok 95. cikke), továbbá azok a vitás kérdések, amelyek a magyar állam és a szabadalmazott osztrák-magyar államvasút-társaság magyarországi vasútvonalainak megváltása iránt kötött szerződésből erednek (1891 : XXXVIII. t.-cikkbe iktatott szerződés 17. cikke).

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék hatáskörébe utaltattak a magyar földhitelintézet által és ellen, valamint a kisbirtokosok országos földhitelintézete által és ellen indított perek (1871 : XXXIV. t.-c. 1. §., 1879 : XLV. t.-c. 1. §., 1879 : XXXIX. t.-c. 2. §.), továbbá az osztrák-magyar bank ellen, a budapesti főintézet és a banknak a magyar korona országában lévő fiók-üzletei üzletére vonatkozóan indítható kereset (az 1899 : XXXVII. t.-cikkhez csatolt módosított alapszabályok 95. cikke). A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknek hatásköre volt még kikötvé a magyar folyami és tengerhajózási részvénytársasággal (1894 : XXXVI. t.-cikkkel becikkelyezett szerződés 27. §.), a magyar keleti tengerhajózási társasággal (1898 : IX. t.-cikkkel becikkelyezett szerződés 29. §.); az »Adriá«-val (1901 : VII. t.-cikkkel becikkelyezett szerződés 28. §.), továbbá a magyar-horvát tengeri gőzhajózási részvénytársasággal (1901 : X. t.-cikkkel becikkelyezett szerződés 37. §.) kötött szerződésből származó perek esetében. Azonban a felsorolt társaságokkal újabban kötött és az 1914 : XX—XXIII. t.-cikkkel becikkelyezett szerződésekben már úgy szabályoztatott az illetékesség és illetőleg e hatáskör, hogy az illető szerződésekből netán felmerülő peres ügyekben a törvényes lépéseket a kereskedelemügyi m. kir. miniszter, mint felperes az általa egyedül és szabadon választott sommás bíróságnál a sommás eljárás szabályai szerint indíthatja meg; míg ellenben azok a vitás kérdések, amelyekben a kereskedelemügyi m. kir. miniszter alperesként szerepelne, csakis a budapesti m. kir. kincstári jogügyi igazgatóság székhelyén levő bíróságok előtt az ügy természetének megfelelő eljárása szerint döntendők el.

A felsorolt rendelkezéseket a 7. §. hatályukban fenntartja, de mivel

a polgári perrendtartás a külön kereskedelmi bírói hatáskört mellőzte és így a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék megszűnik, erre tekintettel kimondja a 7. §., hogy azok az ügyek, amelyeket külön törvények a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék hatáskörébe utalnak, ezentúl a budapesti kir. törvényszék hatáskörébe tartoznak.

Egyes törvények továbbá különös illetékességi szabályokat állítanak fel, pl. az 1886 : XXII. t.-c. 155. §-a a pusztai területének a községhez csatolása esetében a törzsvagyon jövedelmében való részesedés iránt indított perre nézve. A 7. §. harmadik bekezdése értelmében ezek a különös illetékességek is hatályban maradnak.

8. §.

Azok a jogszabályok, amelyek szerint magánjogi követelés felől a büntetőbíróság határozhat, vagy amelyek szerint magánjogi követelés érvényesítése külön bíróság vagy közigazgatási hatóság hatáskörébe van utalva, érintetlenül maradnak.

Érintetlenül maradnak továbbá azok a jogszabályok, amelyek szerint a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie.

A magánjogi követelés érvényesítésének rendszerinti útja a polgári per. Ez a főszabály, amely alul azonban egyes törvények kivételt állítanak s pedig vagy oly módon, hogy a magánjogi követelés esetleg nem polgári bíróság (pl. büntetőbíróság) előtt is érvényesíthető, avagy oly módon, hogy a magánjogi követelést kizárólag más hatóság előtt lehet érvényesíteni. Erre való tekintettel az 1911 : I. t.-c. 180. §. 1. pontja szerint pergátló kifogást lehet tenni azon az alapon, hogy a kereset érvényesítése külön eljárásnak van fenntartva. Ugyancsak előfordul az is, hogy a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie. Ez a körülmény is pergátló kifogásul szolgálhat az 1911 : I. t.-c. 180. §. 2. pontja értelmében.

A 8. §-ban foglalt rendelkezések ezekből láthatólag csupán csak ismétlések; mert azzal, hogy az 1911 : I. t.-c. elismerte azt, hogy a kereset érvényesítése külön eljárásnak van fenntartva és hogy egyes esetekben a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie, magától értetődően elfogadta ilyen fajta törvényes rendelkezések létezését.

Olyan jogszabály, amely szerint a büntetőbíróság határozhat a magánjogi követelés felől, a Btk. 292. és 311. §-aiban, az 1914 : XIV. t.-c. 39. §-ában és a Bp. 489. és 490. §-aiban foglaltatik. A büntetőbíróság azonban a Bp.-nek

most idézett §-ai értelmében a magánjogi követelés felől csak akkor határoz, ha sem a jogosultság, sem a jogosult személye iránt nincs kétség, a kártérítés összege pedig biztosan meghatározható; illetőleg a jogügyletet egészben vagy részben érvénytelennek csak akkor nyilvánítja és az ebből folyó jogkövetkezmények iránt csak akkor határoz, ha a bizonyító eljárás erre biztos alapot nyújt. Ha a büntetőbíróság a most említett előfeltételek hiányában a magánjogi követelés felől nem határozott, annak érvényesítése a polgári perútra tartozik.

A magánjogi követelések közül a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartoznak: *a)* a gazda és cseléd (belső cseléd) közt szolgálati viszonyból felmerülő vita a kártérítési követelés kivételével (1876: XIII. t.-c. 115. és 116. §§.); *b)* a hatóságilag kiirtott állatokért való kártalanítás (1888: VII. t.-c. 107., 112. és 125. §§.); *c)* a ragadós tüdőlob kiirtása céljából történt eljárásból eredő kártalanítás (1893: II. t.-c. 6. §.); *d)* a fegyvergyakorlat és összpontosítás által okozott kár megállapítása (1895: XXXIX. t.-c. 13. §.); a gazda és gazdasági cseléd közt az 1898: II. t.-c., 1899: XLI. t.-c., 1899: XLII. t.-c., 1900: XXVIII. t.-c., 1900: XXIX. t.-c. és az 1907: XLV. t.-c. által szabályzott ügyekből felmerülő és 100 koronát meg nem haladó kárkövetelések (1907: XLV. t.-c. 62. §.).

Azok az esetek, amelyekben a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie, a következő törvényekben fordulnak elő. Az 1877: XX. t.-c. 22. §-a értelmében az atyai hatalom megszüntetése kérdésében a gyámhatóság határoz és ha az atya ebben a határozatban meg nem nyugszik, a bíróság dönt. Az 1883: XXIII. t.-c. 170. és 171. §-a szerint vízhasználat vagy vízimunkálat engedélyezése alkalmából a közigazgatási hatóság által megállapított kártalanítással meg nem elégedő fél a bírósághoz fordulhat. Az 1884: XVII. t.-c. 148. és 176. §-a szerint az iparosok és a tanoncok vagy a segédek közt felmerülő surlódások és vitás kérdések elintézésére elsősorban az iparhatóság, illetőleg a békéltetőbizottság van hivatva és az e hatóság határozatával meg nem elégedő fél igényeit a törvény rendes útján érvényesítheti. Az 1885: VI. t.-c. 12. §-a értelmében a távollét miatt gondnokság alá helyezettnek vagyonából lezármaszó részére kiutalt segély tárgyában hozott belügyminiszteri határozattal meg nem elégedő félnek a bírói út fenn tartatik. Az 1898: XIX. t.-c. 58. és 59. §-a szerint a halásznai kíméleti térré nyilvánítás alkalmából a közigazgatási hatóság által megállapított kártalanítással meg nem elégedő fél szintén a bírósághoz fordulhat. Az 1890: I. t.-c. 88. §-a értelmében a vámszedést engedélyező okirat értelmezésének joga elsősorban a kereskedelmi minisztert illetvén, vitás kérdésekben a nevezett miniszter határoz; amennyiben azonban az engedélyes ezt a határozatot jogaira sérelmesnek találja, igényét hat hónap alatt bírói úton érvényesítheti.

9. §.

Ahol korábbi jogszabály a 3. §. szerint hatályon kívül helyezett törvény vagy más jogszabály rendelkezésére hivatkozik, ehelyett ezentúl a polgári perrendtartásnak és a jelen törvénynek megfelelő rendelkezését kell érteni. Ehhez képest nevezetesen sommás eljárás vagy a járásbíróságnál alkalmazott jegyzőkönyvi eljárás helyett ezentúl a polgári perrendtartásban szabályozott járásbírói eljárást, rendes eljárás vagy a törvényszéknél alkalmazott jegyzőkönyvi eljárás helyett pedig ezentúl a polgári perrendtartásban szabályozott törvényszéki eljárást kell érteni.

Amennyiben a 4., az 5. és a 6. §. alá nem eső korábbi jogszabállyal megállapított eljárásban különös szabályozás hiányában a 3. §-ban hatályon kívül helyezett valamely jogszabályt alkalmaztak, ezentúl a polgári perrendtartás megfelelő szabályai lesznek irányadók.

Ebben a §-ban kétféle rendelkezés foglaltatik. A §. első bekezdése arról szól, ha érvényben levő törvény vagy más jogszabály oly törvényre hivatkozik, amely a jelen törvény 3. §-a értelmében hatályon kívül helyezett. A második bekezdés pedig arra az esetre vonatkozik, ha valamely, korábbi jogszabállyal megállapított és jelenleg is érvényes, de a jelen törvény 4., 5. és 6. §-aiban felsorolt eljárások közé nem tartozó eljárásban törvényes intézkedés nélkül, egyedül csak a gyakorlat alapján a 3. §-ban hatályon kívül helyezett törvényes rendelkezéseket vagy azok némelyikét alkalmazták.

Az első bekezdés ezen az alapon alkalmazást nyer pl. a kir. közjegyző biztosítékának kiadása kérdésében, amikor is az 1874: XXXV. t.-c. 46. §-ában felhívott jegyzőkönyvi tárgyalás helyett az 1911: I. t.-cikkben szabályozott törvényszéki eljárás a 255—262. §-okban előírt előkészítő eljárással kapcsolatosan fog alkalmaztatni. Ugyanígy fog eljárni a kir. törvényszék a csódtömeggondnok számadására adott kifogásoknak tárgyalásánál (1881: XVII. t.-c. 163. §.). A végrehajtási eljárásban is az eddigi jegyzőkönyvi tárgyalás helyett az 1911: I. t.-cikknek a törvényszéki eljárásra vonatkozó szabályai fognak alkalmaztatni pl. a törvényszék által elrendelt végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránti perekben.

A második bekezdés alkalmazására a legjobb példa a csódnitási kérelem felől való tárgyalás. Az 1884: XVII. t.-c. 84. §-a nem mondja meg, mily

szabályok szerint tartandó meg a csődnyitási kérelemre kitűzött tárgyalás; eddigelé azonban az ilyen tárgyalást vagy a bíró maga vezette, vagy a felek a jegyzőkönyvi tárgyalás szabályai szerint tárgyalták az ügyet. Az 1911 : I. t.-c. hatálybaléptével a csődnyitási kérelem is, amennyiben annak elintézéséhez a csődtörvény rendelkezéseihez képest előzetes tárgyalásra van szükség, a törvényszéki eljárás szabályai szerint lesz tárgyalandó. Mivel pedig a törvényszéki eljárás három, időben is különböző részre oszlik, ú. m. perfelvételi tárgyalásra, előkészítő eljárásra és érdemleges tárgyalásra; mivel továbbá a gyors elintézését igénylő csődügyek ezt a hosszadalmas eljárást nem bírják el, ennél fogva a csődnyitási kérvények tárgyalásánál az 1911 : I. t.-c. 191. §-ának azt a rendelkezését lesz célszerű alkalmazni, amely szerint a törvényszék sürgős esetben az egyik fél kérelmére is megtarthatja a perfelvételi határon az érdemleges tárgyalást.

Amennyiben a perenkívüli eljárásokban eddigelé azokat az általános szabályokat alkalmazták, amelyeket a törvénykezési rendtartás a peres eljárásokra megszabott, úgy a 9. §. második bekezdése a perenkívüli eljárásokban is alkalmazandó. Így pl. a telekkönyvi rendelet 98. és 99. §-ai értelmében tartandó tárgyalások esetében.

10. §.

A görög-keleti vallásúak ügyében hozott 1868 : IX. t.-c. 8. §-ának, valamint a görög-keleti hitközségekben a templomok, az azokhoz tartozó egyházi vagy alapítványi javak és iskolák iránt felmerülő vitás kérdések elintézéséről szóló 1881 : XXV. t.-c. 1. §-ának a kiküldött bíróságra, az eljárás bélyeg- és illetékmentességére és a soronkívüli elintézésre vonatkozó rendelkezései hatályban maradnak. Egyebekben ezekre a perekre a polgári perrendtartás hatályosságának területén a polgári perrendtartásnak a törvényszéki eljárásra vonatkozó rendelkezéseit azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy perújításnak a Pp. 563. §-ának 11. pontja alapján nincs helye.

A görög-keleti vallásúak ügyében hozott 1868 : IX. t.-c. 8. §-a értelmében a két görög-keleti metropolia különválásából eredő mindennemű követelések, amennyiben kölcsönös egység útján kiegyenlíthetők nem lennének, Ő Felsége által az illető miniszter ellenjegyzése mellett delegálandó valamely rendes bíróság előtt bélyeg- és illetékmentesen érvényesítendő és ezen eljá-

rásnál minden más perorvoslatok mellőzésével egyedül a két fokozatú rendes fellebbvitel tartatik fenn s az ilyennemű fellebbezett peres a fellebbviteli bíróságok által soronkívüli intézendők el. A görög-keleti hitközségekben a templomok, az azokhoz tartozó egyházi vagy alapítványi javak és iskolák iránt felmerülő vitás kérdések elintézéséről szóló 1881 : XXV. t.-c. 1. §-a szerint az érintett görög-keleti hitközségekben a hívek között a templomok és az azokhoz tartozó egyházi vagy alapítványi javak és iskolák iránt fölmerülő vitás kérdések az 1868 : IX. t.-c. 8. §-a értelmében kirendelendő királyi törvényszék által a rendes eljárás szabályai szerint bélyeg- és illetékmentesen intézendők el és ezekben a perekben perújításnak új bizonyítékok alapján helye nincsen, a fellebbviteli bíróságok pedig az ilyen ügyeket soronkívüli intézik el.

A jelen törvény 10. §-a ezeknek a törvényeknek a kiküldött bíróságra, az eljárás bélyeg- és illetékmentességére és a soronkívüli elintézésre vonatkozó rendelkezéseit hatályukban fenntartja. Az eljárásra nézve ezekben a perekben a törvényszéki eljárásra vonatkozó rendelkezések alkalmazandók, tehát az 1868 : IX. t.-c. 8. §-ában a két fokozatú rendes fellebbvitelen a perrendtartásban szabályozott másodfokú fellebbezést a harmadfokú felülvizsgálatot kell érteni. Az 1868 : IX. t.-c. 8. §-a szerint a rendes fellebbvitelen kívül más perorvoslat ezekben az ügyekben ki volna zárva, az 1881 : XXV. t.-c. azonban csak az új bizonyítékon alapuló perújítást zárja ki, tehát helyet ad a más okra alapított perújításnak, az igazolásnak és a semmiségi keresetnek is, valamint a közbeszóló határozatok ellen, ahol annak helye van, felfolyamodásnak. Nem is volna indokolt, hogy az 1868 : IX. t.-c. alapján elintézendő perekben az igazolás, az új bizonyítékra alapított perújításon kívül másnemű perújítás és a felfolyamodás ki legyen zárva. Ezért a jelen törvény 10. §-a ezeknek mind az 1868 : IX. t.-c., mind az 1881 : XXV. t.-c. alapján indított perekben helyt ad és csak a polgári perrendtartás 563. §. 11. pontján, tehát az új bizonyítékon alapuló perújítást zárja ki.

A jelen törvénynek és a polgári perrendtartásnak (1911 : I. t.-c.) életbe lépte előtt fennálló szabályok szerint keletkezett ítéletekre vonatkozólag a perújítás és semmiségi per tekintetében v. ö. a jelen törvény 63. és 64. §-ait.

11. §.

Az elsőfolyamodású bíróságok rendezéséről szóló 1871 : XXXI. t.-c. 24. §-ának második és harmadik bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

A telekkönyvi hatóságot a kir. járásbíróságok gyakorolják.

Az igazságügyminiszter rendelettel megállapíthatja, hogy valamely járásbírótság telekkönyvi hatósága ugyanazon törvényszék kerületébe tartozó egy vagy több más járásbírótság területére is kiterjedjen.

Ez a §. a bányatelekkönyvi hatóságra fennálló szabályokat nem érinti.

Az 1871:XXXI. t.-c. 24. §-ának második és harmadik bekezdése szerint a telekkönyvi hatóság teendőit a kir. törvényszékek végzik, az igazságügyminiszter azonban felhatalmaztatik, hogy egyes járásbíróságokat a törvényhozás utólagos jóváhagyásával telekkönyvi hatósággal felruházhasson. Ezen az alapon az igazságügyminiszter igen sok járásbírótságot ruházott fel telekkönyvi hatósággal úgy, hogy jelenleg igen kevés olyan járásbírótság van, amelyiknek nincs telekkönyvi hatósága. Ezek nagyrészt törvényszéki székhelyen levő járásbírótságok, amelyek székhelyeken a törvényszéket illeti a telekkönyvi hatóság. Eszerint a telekkönyvi hatóságnak járásbírótságok részéről gyakorlása az általános szabály és a törvényszékek részéről gyakorlása a kivétel. Minthogy ennek a kivételnek a fenntartását semmi sem indokolja és mind a gyakorlati élet követelményei, mind az igazságügyi szervezet érdekei mellett szólnak, hogy a telekkönyvi hatóságot a járásbírótságok gyakorolják, a jelen törvény a törvényszékek telekkönyvi hatóságát (az 1871:XXXI. t.-c. 24. §-ának első bekezdésében, illetőleg az 1868:I. t.-c. 2. §-ában meghatározott központi telekkönyvi hatóságot, továbbá a bányatelekkönyvi hatóságot kivéve) megszünteti és a telekkönyvi hatóságot általában a járásbírótságokra ruházza.

Ott, ahol több járásbírótság van, pl. Kolozsváron, célszerű lehet az, hogy a telekkönyvi hatóságot ne valamennyi, hanem csak egy vagy több járásbírótság gyakorolja. Így rendelkezik tehát a törvény és nem zárja ki, hogy a miniszter a járásbírótság telekkönyvi hatóságát más járásbírótság területére is kiterjeszthesse, ami nevezetesen olyan helyen, ahol több járásbírótság van, továbbá akkor lehet indokolt, ha egyik-másik járásbírótságnak telekkönyvi hatósággal felruházása a helyi viszonyoknál fogva akadályokba ütközik. Eddig is több járásbírótság telekkönyvi hatósága kiterjedt más járásbírótság területére.

A telekkönyvi hatóságnak kizárólagosan a járásbírótságokra ruházása a perenkívüli telekkönyvi ügyekben a fellebbviteli rendszernek megváltoztatását vonta maga után. Ebben a tekintetben a jelen törvény 13. §-a tartalmaz rendelkezéseket. A jegegység megvédését a jelen törvény negyedik címében szabályozott döntvényjog célozza.

12. §.

Azokban a perekben, amelyek eddig a telekkönyvi hatóság hatáskörébe tartoztak, — ideértve az 1881:LX. t.-c. 168. §-ában szabályozott pereket is — a hatáskörre és az illetékességre, valamint az eljárásra is a polgári perrendtartás rendelkezései alkalmazandók.

A Pp. 39. §-a a telekkönyvi kiigazítási perekre is kiterjed.

A telekkönyvi kitörlés, a telekkönyv kiigazítása és ingatlanra vonatkozó tulajdonközösség megszüntetése iránti perekben a keresetet — a tárgyaláson indított új kereset, illetőleg viszontkereset (Pp. 189. §.) kivételével — a telekkönyvi hatóságnál kell előterjesztani (Pp. 134., 135. §.). A telekkönyvi hatóság a feljegyzés iránt határoz és a keresetlevelet a hiteles telekkönyvi kivonattal a keresetlevélben megjelölt bírósághoz teszi át. A perbírótság a telekkönyvi adatokat hivatalból veszi figyelembe.

A telekkönyvi kitörlés és a telekkönyv kiigazítása iránti perekben a perbírótság a jogerős ítéletet vagy az ily hatályú bírói egyességet hivatalból teszi át a telekkönyvi hatósághoz, amely a megfelelő bejegyzés iránt, illetőleg a feljegyzés törlése iránt hivatalból intézkedik. Az áttétel elmarad, ha az ítéletben vagy az egyességben kötelezett telekkönyvi szolgáltatás érvényesítése feltételtől vagy még nem teljesített ellenszolgáltatástól függ, vagy ha a pernyertes fél az áttétel mellőzését kérte.

Egyebekben az ezekre a perekre fennálló külön szabályok érintetlenül maradnak.

A 12. §. első bekezdése minden kétségnek elejét akarja venni, midőn a telekkönyvi hatóság hatáskörét minden peres ügyben, még pedig úgy a törvénykezési rendtartás, mint a telekkönyvi rendelet által hozzá utasított ügyekben megszünteti és kifejezetten kimondja, hogy mindezekben a perekben a hatáskörre, az illetékességre és az eljárásra nézve is a polgári perrendtartás általános szabályait kell alkalmazni. További kétséget kíván a 12. §.

második bekezdése azzal eloszlatni, hogy a telekkönyvi kiigazítási perekre a perrendtartás 39. §-át különösen is kiterjeszti. Ennek folytán a telekkönyv 3. §-a alapján indítható kiigazítási perekre nézve is az 1911 : I. t.-c. 39. §-ában megállapított kizárólagos illetékeség nyer alkalmazást.

Az 1881 : LIX. t.-c. 6. §-a és az 1893 : XVIII. t.-c. 6. §-a megengedte a félnek, hogy a telekkönyvi törlés iránti keresetet a telekkönyvi hatóságnál adja be, ha pedig a keresetet nem a telekkönyvi hatóságnál adta be, a perbíróóság a telekkönyvi kivonatot hivatalból szerzette be. Mindenesetre célszerűbb, ha a fél a keresetet a telekkönyvi hatóságnál adja be, amely a feljegyzést nyomban eszközölheti, míg a feljegyzés a bíróságnál történt beadás esetében haladékos szenvedhet. A 12. §. ennél fogva nem engedi meg a félnek a választást, hogy a per bíróságához vagy a telekkönyvi hatósághoz adhassa be a keresetlevelet, hanem kötelezően írja elő, hogy a fél azt a telekkönyvi hatóságnál adja be. Ugyanez a célszerűségi indok szól a telekkönyvi kiigazítási kereset és ingatlanra vonatkozó tulajdonközösség megszüntetése iránti kereset beadására is. Ez a szabály természetesen nem terjed ki arra a keresetre vagy viszontkeresetre, amelyet a Pp. 189. §-a értelmében a tárgyaláson indítanak. Ilyen esetben a perfeljegyzés csak külön kérelemre történhetik, amely kérelem a telekkönyvi rendelet 148. §-a értelmében a telekkönyvi hatósághoz nyújtandó be és a tárgyaláson támasztott keresetet magában foglaló tárgyalási jegyzőkönyv hiteles másolatával szerelendő fel.

A kereset feljegyzésének el vagy el nem rendelésére nézve a telekkönyvi rendelet 24., 148. és 155. §-a, valamint az 1886 : XXIX. t.-c. 61. §-a és az 1891 : XVI. t.-c. 22. §-a irányadó. A §. szövegéből különben világos, hogy a kitörlési perek feljegyzése is úgy, amint ezt már az 1881 : LIX. t.-c. 6. §-a és az 1893 : XVIII. t.-c. 6. §-a is rendelkez, külön kérvény nélkül hivatalból történik.

Minthogy ezek a perek a létező telekkönyvi állapot megváltoztatására irányulnak és az ítélet, amely nem venné figyelembe a telekkönyvi adatokat, nem volna végrehajtható, ennél fogva a perbíróóság a telekkönyvi adatokat hivatalból veszi figyelembe. Ez már abból is következik, hogy a telekkönyvi hatóság hivatalból csatolja a telekkönyvi kivonatot és összhangban van a polgári perrendtartás 267. §-ával is, amely szerint a bíróság hivatalból veszi figyelembe azokat a tényeket, amelyekről hivatalos tudomása van.

Arra nézve, hogy a telekkönyvben feljegyzett perek jogerős befejezése következtében szükséges bejegyzések miképp történjenek meg, különböző szabályok állanak fenn. A telekkönyvi rendelet 151. §-a úgy rendelkezik, hogy ha a felperes a keresettől elállott, vagy jogerejű határozat által feltétlenül elmozdított, a per feljegyzésének kitörlése hivatalból rendelendő; ha azonban a megtámadott bekebelezés kitörlése lett jogerejű határozattal kimondva, úgy a perfeljegyzés kitörlése, a megtámadott bekebelezés és a

perfeljegyzés után történt bekebelezések és előjegyzések kitörlése csak a fél kívánatára történik meg. A telekkönyvi betétek szerkesztéséről szóló 1886. évi XXIX. t.-c. 67. §-a értelmében azok a bírói határozatok, amelyekkel a törlési keresetnek hely adatik, jogerőre emelkedés után a betétekben keresztülviendők. Közérdek, hogy a telekkönyv híven tüntesse föl az ingatlanokra vonatkozó jogokat és ebből az okból nem lehet a telekkönyvet kitenni annak, hogy a felek gondatlansága vagy tudatlansága következtében a jogokban történt változás bejegyzése elmaradjon. Ebből az okból a 12. §-nak utolsó-előtti bekezdése azt rendeli, hogy mindazok a bejegyzések, amelyek a telekkönyvben feljegyzett per jogerős befejezése után szükségesek, hivatalból történjenek és ebből az okból a perbíróóság a jogerős ítéletet és egyezséget hivatalból teszi át a telekkönyvi hatósághoz, hacsak a pernyertes fél az áttétel mellőzését nem kérte. El kell maradni az áttételnek akkor is, ha az ítéletben vagy az egyezségben kötelezett telekkönyvi szolgáltatás érvényesítése feltételtől vagy még nem teljesített ellenszolgáltatástól függ, mert ebben az esetben a jogerős ítélet vagy egyezség csak úgy válik végrehajthatóvá, ha vagy a végrehajtató a feltételnek, illetőleg ellenszolgáltatásnak teljesítését közokirattal, avagy hitelesített magánokirattal a végrehajtás kérelmezésénél igazolja, avagy a feltételnek, illetőleg ellenszolgáltatásnak teljesítése a végrehajtási kérvény tárgyalására kitűzött határnapon kétségtelenné válik (1881. évi LX. t.-c. 10. §.).

13. §.

A perenkívüli telekkönyvi ügyekben a járásbíróósági végzés ellen használt felfolyamodás felett a kir. törvényszék, a másodbíróósági végzés ellen használt felfolyamodás felett pedig — amennyiben ennek helye van — a kir. Kúria határoz.

A perenkívüli telekkönyvi ügyekre fennálló külön szabályok egyebekben érintetlenül maradnak.

A 11. §. értelmében egyedül a kir. járásbíróóságok gyakorolják a telekkönyvi hatóságot; ennek folyományául a 13. §. a perenkívüli telekkönyvi ügyekben a kir. törvényszékeket ruhazza fel a járásbíróósági végzés ellen használt felfolyamodás elintézésének hatáskörével. Harmadfokú fellebbezési bíróság gyanánt a kir. Kúria fog szerepelni, ha az alsófokú bíróságok végzései nem egybehangzók; mert a telekkönyvi rendelet 145. §-a értelmében további felfolyamodásnak csak akkor van helye, ha a másodbíróóság az első bíróság végzését megváltoztatja.

A 80. §. szerint a kir. törvényszék hármas, a kir. Kúria ötös tanácsban határoz a felfolyamodás felől.

A perenkívüli telekkönyvi ügyekre fennálló külön szabályokat a polgári perrendtartás egyebekben nem érinti. Így különösen nem érinti a polgári perrendtartásnak a teljes bizonyítékul szolgáló magánokiratok kellékeit megállapító 317. §-a a telekkönyvi rendeleteknek azokat a rendelkezéseit, amelyek a bekebelezés alapjául szolgáló magánokirat kellékeit határozzák meg (81—83. §§.). Tanukul tehát csak férfiak szerepelhetnek, hogy a magánokirat bekebelezésre alkalmas legyen. Érintetlenül maradnak továbbá a telekkönyvi rendeleteknek a telekkönyvi kérvények alakjára (121. §.), a telekkönyvi végzések kézbesítésére (140. §.), a felfolyamodásra (142—147. §§.) vonatkozó és egyéb rendelkezései is.

14. §.

Az 1871:XXXI. t.-c. 28. §-ának helyébe a következő rendelkezés lép:

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a bírói letétek kezelését és őrzését, különösen a bírói letétek elfogadását, kamatozását, kiutalását, kifizetésének és elszámolásának módját, elévülését és a nem készpénzbeli letétek értékesítését a pénzügyi és a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve rendeleti úton szabályozza.

Mint hogy a letétekre vonatkozó mostani rendeletekben több kérdés — pl. a fel nem vett letétek elévülésének kérdése, a nem készpénzbeli fel nem vett letétek értékesítése — nincs tüzetesen szabályozva és ez a gyakorlatban zavarokat okoz, a 14. §. arra is felhatalmazza az igazságügyminisztert, hogy a letétekre vonatkozó magánjogi szabályokat is rendelettel állapítsa meg. A képviselőház igazságügyi bizottságának indítványára pedig ez a kitétel: »Kifizetésének és elszámolásának módját« azért vétetett fel, hogy lehetséges legyen a bírói letéteknek a fél részére postán megküldése és a postautalványon utólagos nyugtázása, mert van olyan felfogás, amely szerint ennek akadály a 1897:XX. t.-c. 61. §-a, amely a pénz átvételéhez szükséges minden okmányoknak, tehát a nyugtának előzetes bemutatását követeli.

15. §.

A magyar földhitelintézetéről szóló 1871:XXXIV. t.-c. 5. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

A földhitelintézet követelését abban az esetben, ha a törvény az illetékességet kizárólag meg nem állapítja, az előtt a bíróság előtt is érvényesítheti, amely az 1871. évi XXXIV. t.-c. rendelkezéseinek megfelelően kiállított adóssági kötvényben ki van jelölve.

Egyebekben a magyar földhitelintézetre, a kisbirtokosok országos földhitelintézetére és a magyar földhitelintézetek országos szövetségére fennálló külön szabályok a 7. §. második bekezdésében jelzett módosítással hatályban maradnak.

A Magyar földhitelintézetéről szóló 1871:XXXIV. t.-c. 5. §-a szerint az intézet, mint felperes, követeléseinek behajtását adósnak rendes bírósága vagy az adóssági kötvényben kijelölt más bíróság előtt is kérheti, mindazonáltal az 1868:LIV. t.-c. 53. és 54. §-ától eltérésnek ez esetben sem lehet helye. Mivel az 1868:LIV. t.-c. hatályát veszti, ezt a rendelkezést a polgári perrendtartásnak megfelelően, újból kellett szövegezni. Magától értetődik, hogy az 1871:XXXIV. t.-c. 5. §-ának ez az újból szövegezett rendelkezése kiterjed a Kisbirtokosok országos földhitelintézetére s az 1911:XV. t.-cikkel létesített Magyar földhitelintézetek országos szövetségére is, amelyre az 1879. évi XXXIX. t.-c. 2. §-a, illetőleg az 1911:XV. t.-c. 3. §-a, az 1871. évi XXXIV. t.-c. határozatait általában kiterjesztette. Egyebekben a 7. §. második bekezdésében jelzett módosítással hatályban maradnak a Magyar földhitelintézetre és a Kisbirtokosok országos földhitelintézetére s az 1911. évi XV. t.-cikkel létesített Magyar földhitelintézetek országos szövetségére fennálló külön szabályok.

16. §.

Az ügyvédi rendtartásról szóló 1874:XXXIV. t.-c. 39. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

Aki nem ügyvéd és anélkül, hogy erre jogosítva volna, úgyszintén az is, aki jogosultsága korlátainak túllépésével üzletszerűen vagy díjért bíróság vagy hatóság előtt feleket képvisel, részükre beadványokat szerkeszt, vagy erre ajánlkozik, valamint az, aki az ügyvédség gyakorlására való jogát színleli, kihágást követ el és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében két

hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A vád képviselőtét pótmagánvádlóként annak az ügyvédi kamarának az ügyésze is átveheti, amelynek területén a kihágást elkövették.

Az ügyvédi rendtartásról szóló 1874: XXXIV. t.-c. 39. §-a értelmében: »aki anélkül, hogy ügyvéd lenne, a feleknek bíróságok vagy hatóságok előtti képviselőtét üzletszerűen folytatja, a kir. ügyész, kamara ügyésze vagy magánfél panasza folytán 5—50 frtig, ismétlés esetében pedig 20—100 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetendő s az ítéletben egyszersmind kimondandó, hogy az ekként megbüntetett egyén a feleknek képviselőtétől eltiltatik. Ha a felek képviselőtétől eltiltott egyén ezen üzletszerű foglalkozást továbbra is folytatná, ily esetben három hónapig terjedhető fogsággal fenytendő«.

A zugírászat ellen irányuló ez a törvényes rendelkezés azonban a gyakorlatban nem mutatkozott kielégítőnek; egyrészt a zugírászat büntetése csak pénzbírság volt, amely behajthatatlanság esetében nem volt átváltoztatható szabadságvesztés büntetéssé,¹⁾ másrészt ennek a büntetendő cselekménynek alkatelemei közül az üzletszerűség nehezen volt bizonyítható, a képviselőtét pedig igen sok bíróság nem látta bizonyítottnak, ha a zugírászat a felek részére beadványokat készített. Az ügyvédi kamarák állandóan sürgették a zugírászat büntetésének szigorítását s ennek a kiváncsolomnak felelt meg a törvényhozás a 16. §. alkotásával.

A 16. §. két irányban tér el az ügyvédi rendtartás 39. §-ától; egyrészt kitégítja a zugírászat büntetendő cselekményének fogalmát, másrészt a büntetést szigorítja.

A 16. §. szerint a zugírászat kihágásának elkövetője nemcsak az, aki nem ügyvéd s aki egyébként sincs jogosítva felek képviselőtétére vagy ezek részére beadványok szerkesztésére, — hanem az az ügyvéd is, aki nem jogosult az ügyvédség gyakorlására, akár mert nincs bejegyezve az ügyvédi kamarába, akár mert büntető vagy fegyelmi ítélet alapján az ügyvédség gyakorlásától felfüggesztve vagy elmozdítva van s az ügyvédség gyakorlására való jogát színeli. Aki nem ügyvéd, de akár felek képviselőtétére, akár beadványok

¹⁾ A kir. Kúria ugyan — amíg ilyen ügyek eléje vihetők voltak — következetesen pénzbüntetést alkalmazott a zugírások ellen és a jogegység érdekében hozott (1901 jún. 20., 3816) határozatában is kimondotta, hogy az 1874: XXXIV. t.-c. 39. §-a esetében pénzbüntetés alkalmazandó, amely behajthatatlanság esetén szabadságvesztés büntetéssé átváltoztatandó; de az alsó bíróságok ehhez a felfogáshoz nem alkalmazkodtak s továbbra is azt az álláspontot foglalták el, hogy az 1874: XXXIV. t.-c. 39. §-a alapján kiszabott pénzbírság szabadságvesztésbüntetésre át nem változtatható.

szerkesztésére jogosítva van, az nem lehet alanya a zugírászat kihágásának. Ilyen személyek pl. a községi és körjegyzők, akik peren kívüli ügyekben a felek részére okiratokat és beadványokat szerkeszthetnek; továbbá a szabaddalmi ügyvivők, akik az 1895: XXXVIII. t.-c. 27. §-a értelmében a szabaddalmi hivatal előtt feleket képviselhetnek. Ha azonban ezek a személyek jogosultságuk körét átlélik, akkor ők is vétenek a 16. §. ellen. A zugírászat kihágásának alanya még az is, aki a felek érdekében végzendő bizonyos cselekményekre jogosult ugyan, mint pl. az okmányszerző vállalat tulajdonosa a megadott iparigazolvány alapján, de ebbeli jogosultságának korlátait átlépi pl. beadványt szerkeszt a fél részére.

Az 1874: XXXIV. t.-c. 39. §-a zugírászatnak tekintette az arra nem jogosult személy részéről a feleknek bíróságok vagy hatóságok előtt való üzletszerű képviselőtét. Mivel sokszor előfordult, hogy a bíróságok a bíróságokhoz vagy hatóságokhoz intézett beadványok szerkesztését nem tekintették azonos cselekménynek a feleknek bíróságok vagy hatóságok előtti képviselőtével, a 16. §. kifejezetten zugírászattá minősíti a beadványoknak a felek részére való jogosulatlan szerkesztését is. Azonfelül pedig úgy a feleknek képviselőtétére, mint a részükre szóló beadványok szerkesztésére való ajánlközást is zugírászattá minősíti. Az ajánlközás tehát magában véve elkövetési cselekmény.

A 16. §. második bekezdése annak a szempontnak figyelembevételén alapszik, hogy a zugírászat az ügyvédi kar érdekeit is érinti, ennél fogva módot kell nyújtani az ügyvédi kamaráknak, hogy ügyészeik révén a zugírászat ellen akkor is felléphessenek, ha a vádat a kir. ügyész nem vállalja.

A 16. §. az ezen törvény 108. §-ában nyert felhatalmazás alapján 1912. évi szeptember hó 15. napján 43.800. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet értelmében 1912. évi október hó 1. napján életbelépett.

17. §.

Az ügyvédi rendtartásról szóló 1874: XXXIV. t.-c. 56., 58. és 59. §-a hatályon kívül helyeztetik.

Az 1874: XXXIV. t.-c. 62. §-a, amennyiben polgári peres ügyekben a meghatalmazás hatályát az ellenfélle szemben szabályozza, hatályát veszti.

Az 1874: XXXIV. t.-c. 66. §-ában említett fellebbezés helyett a polgári perrendtartás szerinti felfolyamodást kell érteni azzal, hogy felfolyamodásnak a másodbíróság helybenhagyó végzése ellen is helye van.

Az 1874: XXXIV. t.-c. 78. §-ában a polgári törvény-

kezési rendtartás 56. §-a helyett a bűnvádi perrendtartás 64. §-át kell érteni.

Az 1874:XXXIV. t.-c. hatályban levő rendelkezései, amennyiben a polgári perrendtartás és a jelen törvény másként nem rendelkezik, továbbá az ügyvédi rendtartásról szóló 1874:XXXIV. törvénycikket módosító 1907. évi XXIV. törvénycikk érintetlenül maradnak.

Az 1874:XXXIV. törvénycikk némely intézkedésének módosításáról szóló 1887:XXVIII. törvénycikk rendelkezései, amennyiben a bűnvádi perrendtartás és a polgári perrendtartás az ügyvéd megbüntetéséről nem rendelkeznek, hatályban maradnak.

Az ügyvédi rendtartás 56. és 58. §-a az ügyvéd díjait és költségeit tárgyzó perekre vonatkozólag tartalmaz hatásköri és illetékességi szabályokat. Ezek a szabályok természetesen megszűnnek az 1911:I. t.-c. életbeléptével, mert helyükbe ennek a törvénynek szabályai lépnek, mégis célszerűségből kifejezetten is megszünteti az életbeléptető törvény az ügyvédi díj és költség behajtása tekintetében az ügyvédnek biztosított különleges hatásköri és illetékességi szabályokat. Ezentúl az ügyvéd díjait és költségeit a 2500 koronás értékhatáron felül a kir. törvényszéknél, azon alul, de ötven koronán felül, a kir. járásbírósnál fogja perelhetni (1911:I. t.-c. 1. és 2. §.). Ha azonban a per tárgyának értéke ötven koronát meg nem halad, akkor az ügyvéd díjait és költségeit csak a községi bíróság (békebíró) előtt érvényesítheti, mert az ügyvédi díj és költség iránti per nincs felsorolva az 1911:I. t.-c. 758. §-ának 1—6. pontjaiban mint olyan per, amely ötven koronát meg nem haladó érték esetében sem tartozik a községi bíróság (békebíró) hatáskörébe. Az illetékesség szempontjából az 1911:I. t.-c. az ügyvéd díjait és költségeit tárgyzó perekre nézve a 36. §-ban különös illetékességet állít fel, amely nem kizárólagos, hanem csak vagylagos és versenyző (concurráló) illetékesség az általános illetékességgel. Vagyis az ügyvéd a díjait és költségeit tárgyzó pert vagy annak a helynek bírósága előtt indíthatja meg, ahol ügyvédi irodája a megbízás idejében volt, vagy az előtt a bíróság előtt, amelynek alperes az általános illetékesség szabályai szerint alá van vetve (1911:I. t.-c. 19—25. §§.), vagy végre arra való tekintettel, hogy az ügyvéd díjait és költségeit tárgyzó per vagyoni jogi per, amelyre nézve kizárólagos illetékesség megállapítva nincs, az 1911:I. t.-c. 26—28. §-aiban meghatározott bíróság előtt. Nincs természetesen kizárva megfelelő okirat létezése esetében az 1911:I. t.-c. 29. vagy 45. §. szerinti illetékesség alkalmazásba vétele. Ha az ügyvéd díjait és költsé-

geit tárgyzó pernek értéke az ötven koronát meg nem haladja, akkor az 1911:I. t.-c. 760. §-a értelmében az illetékességet csak ugyanazon törvény 19—26., 28., 29., 31. és 37. §-ai határozzák meg. A 31. és 37. §-ok ehelyütt nem bírnak jelentőséggel; maradnának tehát az illetékesség megállapítására a 19—26., 28. és 29. §-ok. Ámde ezekben a szakaszokban szabályozott illetékességi okok is csak akkor érvényesülhetnek, ha a községi bíróság idézvénye a panaszlottnak az eljáró községi bíróság területén vagy székhelyén kézbesíthető. Mivel pedig rendszerint, nagyon kevés kivételtől eltekintve, az idézvény csak akkor kézbesíthető az alperesnek a községi bíróság területén vagy székhelyén, ha az ott lakik vagy tartózkodik, ennél fogva azt lehet mondani, hogy a községi bíróság illetékességét az ügyvéd díjait és költségeit tárgyzó és ötven korona értékét meg nem haladó perekben az alperes lakhelye vagy tartózkodási helye állapítja meg.

Az ügyvédi rendtartás 59. §-a értelmében az ügyvédi kamarák véleményei alapján az igazságügyminiszter által megállapított szabályzat szerint vezetett könyvei, valamint ez ügyben készített fogalmazványai, levelezései a ténykörülmenyek tekintetében félbizonyíték erejével bírnak, amennyiben a fél által felhozott adatok azok hitelességét nem gyengítik. Az ügyvédi rendtartás 59. §-ának hatályon kívül helyezésével megszűnik az ügyvéd szabályszerű könyveinek, fogalmazványainak és levelezéseinek kivételes bizonyító ereje. A miniszteri indoklás szerint az 59. §-t azért kellett hatályon kívül helyezni, mert ez a rendelkezés ellenkezik az 1911:I. t.-c. 270. §-ában megállapított szabad mérlegeléssel. Az 1911:I. t.-c. ugyan az ellenkezőt bizonyítja, mert a szabad mérlegelés elvét felállító 270. §. mellett a 322. §. továbbra is fenntartja a kereskedelmi könyveknek, az alkuszok naplóinak és kötjegyeinek különleges törvényes bizonyító erejét.

Az ügyvédi rendtartás 62. §-a meghatározza azt, hogy az ügyvédi meghatalmazás az ügyvédet mire jogosítja. Minthogy a meghatalmazás terjedelmét az ellenféllel szemben való hatállyal az 1911:I. t.-c. 104. és 105. §-a határozzák meg, az ügyvédi rendtartás 62. §-a természetesen hatályát veszítené, de a törvény ezt kifejezetten is megteszi.

»Az 1874:XXXIV. t.-c. 66. §-a szerint az ott megjelölt esetekben az ügyvéd elleni panasz következtében a törvényszék hivatalos vizsgálat alapján határozatot hoz, amely ellen fokozatos fellebbezésnek van helye. Ez nem tulajdonképeni peres eljárás és részleteit az 1879 május 1-én 4544. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet szabályozza. A jelen törvény nem akarja ezt az eljárást érinteni és ezért, nehogy a fokozatos fellebbezés alatt a polgári perrendtartás hatálybalépte után szóbeli fellebbezési eljárást értsenek, kifejezetten kimondja, hogy a fellebbezés helyett itt a polgári perrendtartás szerinti felfolyamodást kell érteni. Nehogy azonban a másodfokú határozat elleni fellebbezés az 1911:I. t.-c. 551. §-ának alkalmazása követke-

tében korlátoztassék, megengedi a törvény a felfolyamodást a másodbírótság helybenhagyó határozata ellen is. (M. I.)«

Az ügyvéd elleni panaszeljáráásban a törvényszék határozata ellen megadott jogorvoslatot a 17. §. felfolyamodássá minősítvén, kétségtelen, hogy az 1911 : I. t.-c. IV. cím, 3. fejezetében a felfolyamodásra előírt szabályok lesznek irányadók az 1874 : XXXIV. t.-c. 66. §-ában megengedett fokozatos jogorvoslatra nézve, annak kivételével természetesen, hogy a másodbírótság helybenhagyó végzése ellen is van helye felfolyamodásnak. Ehhez képest az ügyvédi panaszeljáráásban hozott határozat ellen a felfolyamodási határidő nyolc nap,¹⁾ s mert ez a határidő záros, elmulasztása miatt igazolásnak van helye.²⁾ A felfolyamodás új tényekre és bizonyítékokra is alapítható.³⁾ A felfolyamodásnak, amennyiben pénzbeli marasztalást rendelő végzés ellen irányul, halasztó hatálya van; ellenben az ügyvédet okiratok kiadására kötelező határozat ellen beadott felfolyamodásnak nincs halasztó hatálya, azonban a bíróság saját végzésének foganatosítását a benyújtott felfolyamodás elintézéséig felfüggesztheti.⁴⁾ A felsőbb bíróság a felfolyamodás elintézése előtt az ellenfelet is meghallgathatja írásban.⁵⁾ Azt, hogy a felfolyamodás kellő időben és kellő alakban adatott-e be, a felfolyamodási bíróság vizsgálja meg.⁶⁾

»Az ügyvédi rendtartás 78. §-a a fegyelmi bíróság tagjainak kizárására nézve az 1868 : LIV. t.-c. 56. §-ára hivatkozik. Mivel ez a §. hatályát veszti és a fegyelmi eljárás természeténél fogva közelebb áll a bűnvádi perrendtartáshoz, mint a polgárihoz, ezt a rendelkezést a bűnvádi perrendtartás 64. §-ával kellett helyettesíteni.

Az ügyvédi rendtartás egyéb hatályban levő rendelkezései, amennyiben a polgári perrendtartás és az azt életbeléptető törvény másként nem rendelkeznek, érintetlenül maradnak. Így például a jelen törvény 94. §-ának az a rendelkezése, hogy a társas bíróságok előtti tárgyalásokon ügyvédjelölt nem lehet ügyvéd helyettese, megszorítja az 1874 : XXXIV. t.-c. 15. §-ának azt a rendelkezését, hogy az ügyvédjelölt a bíróságok és hatóságok előtti tárgyalásoknál az ügyvédnek, akinél joggyakorlaton van, helyettese lehet.⁷⁾

Mivel az 1911 : I. t.-c. 106. és 107. §-a a képviselet megszűnéséről csak az ellenféllel szemben rendelkezik, magától érthető, hogy az ügyvédi rendtartás

¹⁾ 1911 : I. t.-c. 552. §.

²⁾ U. a. t.-c. 451. és 552. §§.

³⁾ U. a. t.-c. 554. §.

⁴⁾ U. a. t.-c. 556. §.

⁵⁾ U. a. t.-c. 557. §.

⁶⁾ U. a. t.-c. 558. §.

⁷⁾ A 94. §-t részben módosító és a törvényhozás mindkét háza által elfogadott törvényjavaslat szövegét l. a 94. §-nál, ahol már mint szentesített törvény (1914. évi XXXV. t.-c.) közöltetik.

41—43. §-ai, amelyek a meghatalmazás megszűntét csak a megbízóval szemben szabályozzák, továbbra is hatályukban maradnak, és hogy az ügyvédi rendtartás 37. §-ának azok a rendelkezései, amelyeket az 1911 : I. t.-c. 468. §-a helyettesít, csak perenkívüli ügyekben lesznek alkalmazhatók. (M. I.)«

Az 1887 : XXVIII. t.-c. rendelkezéseit kifejezetten azért tartja fenn hatályában a 17. §., mert el akarja oszlatni azt a kétséget, hogy az ügyvéd beadványaiiban elkövetett sértésekért nem volna felelősségre vonható.

18. §.

Az ügyvéd polgári peres és perenkívüli ügyekben — ideértve a végrehajtási ügyeket is — az ügy folyama alatt vagy befejezése után kérheti, hogy fölmerült díját és kiadását saját felével szemben a bíróság állapítsa meg. A kérelmet a költségjegyzék bemutatásával annál a bíróságnál kell előadni, amely az ügyben elsőfokban eljár vagy eljár; végrehajtási ügyben a kérelmet annál a bíróságnál kell előterjeszteni, amely a végrehajtás elrendelésének kérdésében elsőfokban határozott. A bíróság a kérelem felől szóbeli tárgyalás nélkül (Pp. 254. §.) határozhat.

A fél szintén kérheti az előbbi bekezdésben megjelölt bíróságnál, hogy az ügyvéd fölmerült díját, valamint kiadását megállapítsa. Ha a fél az ügyvéd költségjegyzékét nem csatolja, a bíróság a kérelem következtében az ügyvédnek a költségjegyzék bemutatására megfelelő határidőt tűz (Pp. 450. §.). Ha az ügyvéd a költségjegyzéket a határidő alatt be nem mutatja, a bíróság a megállapításban csak az előtte lefolyt eljárásból ismert, valamint a fél által előterjesztett adatokra szorítkozik. Ha a fél vagy az ügyvéd a költségjegyzéket bemutatja, az előbbi bekezdés alkalmazandó.

A fél akkor is személyesen járhat el, vagy a Pp. 95. §-ának 1—4. pontjaiban meghatározott meghatalmazott által képviseltetheti magát, ha az ügyben az ügyvédi képviselet kötelező volna.

A megállapításban a fél külön utasításának hiányában is figyelembe kell venni, hogy az ügyvéd cselekménye vagy eljárása a fél érdekében indokolt volt-e és hogy azt a rendes ügyvéd gondosságával teljesíteni kellett-e; ezenfelül a díj megállapításában figyelembe kell venni az ügy tárgyának értékét, vagy egyéb jelentőségét, továbbá az ügy helyes ellátására és az ahhoz szükséges előtanulmányokra és eljárásokra megkívánt időt és szellemi munkát is.

Ha a fél a költségjegyzék valamely tételének alapjául szolgáló cselekmény vagy egyéb tény megtörténtét kétségbe vonja, a bíróság, amennyiben megtörténtüket az előtte lefolyt eljárásból nem állapíthatja meg, az illető tétel díjának és kiadásának megállapítását mellőzi.

A megállapítás tárgyában hozott végzés ellen a közvetlen felsőbb bírósághoz egyfokú felfolyamodásnak van helye.

Ha az ügyvédi díj vagy kiadás iránt per vagy a jelen §-ban szabályozott eljárás van folyamatban, az ügyvéd jogosult a fél részére az illető ügyben behajtott pénzt a felszámított díj és kiadás erejéig a félnek való kiadás helyett bírói letétbe helyezni. A letétel költségét a per vagy a megállapító eljárás eredményéhez a képest a fél vagy az ügyvéd viseli.

A fél a perköltséget vagy más eljárási költséget, amelyben az ellenfél részére marasztalták, ha az ellenfelet a marasztaláskor ügyvéd képviseli, ennek az ügyvédnek kezébe köteles fizetni.

Harmadik személyek igényeivel szemben ily költségre ennek az ügyvédnek elsőbbségi joga van.

»Az 1868: LIV. t.-c. 252. §-a és a sommás eljárás 108. §-a szerint az ügyvéd díja és kiadása az ítéletben saját felével szemben is megállapítandó. A polgári perrendtartás ezt a rendelkezést megváltoztatja és az ügyvéd díjának és költségének saját felével szemben való megállapítását mellőzi. Ennek következtében az ügyvéd díjának és költségének megállapítása saját felével szemben csak úgy volna lehetséges, hogy az ügyvéd költsége iránt pert indítana

a fele ellen. Ez abban az esetben, amikor a fél hajlandó a költségek fizetésére és csak azok elfogulatlan megbecsülését kívánja, fölösleges perre adna okot. Gondoskodni kellett tehát oly perenkívüli eljárásról, amellyel az ügyvéd költségét fele ellenében per nélkül is meg lehessen állapítani.

De szükség van az ügyvédi költségnek erre a megállapítására más okból is. Az ügyvédi rendtartás 58. §-a szerint peres ügyekben a per bírósága illetékes az ügyvédi költség iránti perekben. Ezt a rendelkezést a polgári perrendtartás mellőzi és 36. §-ában ezekben a perekben is az általános illetékeségen kívül az ügyvéd bíróságát teszi illetékesé. Bizonyos esetekben azonban kétségtelen, hogy a per bírósága legalkalmasabb arra, hogy az előtte lefolyt eljárás költségét megállapítsa.

Erre a költségmegállapításra azonban nemcsak polgári peres ügyekben, hanem perenkívüli ügyekben — ideértve a végrehajtási ügyeket is — szükség van. És ez szolgál indokul arra is, hogy a költség megállapításának ez a módja nem a polgári perrendtartásban, hanem ehelyütt nyer szabályozást. Büntető ügyekben a Bp. 485. §-a gondoskodik arról, hogy az ügyvéd és a megbízott költségei és díjai a féllel szemben megállapíthatók legyenek. Ezekre tehát itt kiterjeszkedni nem volt szükséges.

A törvény alapgondolatából az folynék, hogy minden bíróság csak az előtte lefolyt eljárás költségének megállapítására volna hivatva; a fellebbezési bíróság előtti eljárás költségét tehát a fellebbezési bíróságnak, a felülvizsgálati bíróság előtt felmerült költségét pedig a felülvizsgálati bíróságnak kellene megállapítani. Ebben az esetben azonban egy perben esetleg három bírósághoz kellene fordulni a költségek megállapítása iránt, ami nagyon nehézkes és költséges volna. Ennélfogva a 18. §. szerint mindig az a bíróság állapítja meg a költséget, amelyik az ügyben elsőfokban eljár vagy eljár. A periratok rendszerint ennél a bíróságnál vannak és a törvény abból indul ki, hogy ez a bíróság az iratok alapján fogja megállapítani a fellebbviteli eljárásban fölmerült költségeket is. Bizonyos idő elmúltával a fellebbviteli bíróság is csak az iratokból állapíthatná meg a költséget. Végrehajtási ügyben az elrendelő bíróság fogja a foganatosítás körül fölmerült költségeket is megállapítani. (M. I.)«

A 18. §. rendelkezéseinek célját a miniszteri indokolásnak most idézett szavai eléggé tüzetesen megvilágítják; ami pedig az ebben a §-ban szabályozott eljárás részleteit illeti, azokra vonatkozólag a következő magyarázatot adjuk.

Az ügyvéd és a fél egyaránt kérheti az ügyben felmerült ügyvédi díj és kiadás megállapítását. Ha a fél terjeszti elő a kérelmet, úgy ő maga akkor is eljárhat, ha egyébként az ügyben az ügyvédi képviselő kötelező volna; sőt a 18. §. megengedi, hogy a személyes eljárásban akadályozott fél az 1911: I. t.-c. 95. §. 1—4. pontjában felsorolt személyek valamelyikét a képviselővel

megbízhatja. Ha a fél terjeszti elő a megállapítás iránt a kérelmet, ahhoz az ügyvédi költségjegyzéket nem tartozik csatolni, de ha ilyennek birtokában van, azt becsatolni jogosított. Ha a fél kérelméhez nem csatolt költségjegyzéket, úgy a bíróság az ügyvédnek a költségjegyzék bemutatására megfelelő határidőt tűz. Ennél a rendelkezésnél a 18. §. zárójelben felhívja az 1911 : I. t.-c. (Pp.) 450. §-át, aminek azt a jelentőséget kell tulajdonítanunk, hogy a 450. §-ban a bíróságnak adott jog, hogy valószínűvé tett fontos okokból a fél kérelmére a bírói határidőt meghosszabbíthatja, a 18. §. szerint az ügyvéd részére tűzött bírói határidőre is vonatkozik. Természetesen a meghosszabbítás kérelmezése tekintetében is az 1911 : I. t.-c. 450. §-ának rendelkezései az irányadók.

A kérelem a törvényszéki eljárásban az 1911 : I. t.-c. 136. §-ában előírt kellékekkel bíró írásbeli beadványban terjesztendő elő és pedig a 137. §. rendelkezéséhez képest a bírósági iratokhoz csatolandó első példányon kívül a kézbesítés végett szükséges számú példányban. A járásbírói eljárásban a kérelem az 1911 : I. t.-c. 138. §-a értelmében jegyzőkönyvbe is mondható. Perenkívüli ügyekben a joghasonszerűség alapján ugyanezek a szabályok alkalmazhatók a kérelem előterjesztése tekintetében.

A bíróság a megállapítást szóbeli tárgyalás nélkül is eszközölheti ugyan, de a 18. §. ötödik bekezdéséből kitűnőleg az ellenfél meghallgatását nem mellőzheti. A meghallgatás írásban vagy jegyzőkönyvileg történhetik. A megállapításnál a bíróság a 18. §. negyedik bekezdésében előírt rendelkezéseket tartozik a fél külön utasítása nélkül is figyelembe venni. A törvény alapjául szolgált miniszteri javaslat 18. §-a ebben az irányban csak annyit tartalmazott: »a bíróság a költség megállapításában az ügyvéd cselekményének célszerűsége felől is határoz«. A képviselőház igazságügyi bizottsága azonban a célszerűséget nem találta elég körülményes meghatározásnak, hanem szükségesnek tartotta tüzetesebben körülírni, hogy a költségmegállapításban milyen adatokat kell a bíróságnak figyelembe venni és különös kifejezést akart adni annak is, hogy a díj megállapításában az ügy tárgyának jelentőségén felül az arra fordított fáradtságot és szellemi munkát is kiváló figyelembe kell részesíteni, mert általános tapasztalat, hogy a bíróságok ezeket a körülményeket nem méltatják elegendőképpen.

Szükségesnek tartotta továbbá a bizottság ennek az eljárásnak a célját és a körét tüzetesebben megszabni. Ez az eljárás csak a költség mennyiségének a megállapítására, megbecslésére terjed ki és már berendezésénél fogva sem mehet odáig, hogy a végzett cselekmények vitássá vált megtörténtét is, esetleg hosszadalmasabb bizonyító eljárással, eldöntse. Ennek az eldöntése csak per útjára tartozhatik. Ezért a bizottság a 18. §-ba oly rendelkezést vett fel, mely szerint, ha a fél kétségbe vonja a felszámítás alapjául szolgáló cselekmény vagy egyéb tény megtörténtét, a bíróság, hacsak ezt az előtte

lefolyt eljárásból nem állapíthatja meg, az illető tétel díjának és kiadásának a megállapítását mellőzi és ilyenkor a megállapításra a per útja marad nyitva.

A megállapítás tárgyában hozott végzés ellen az 1911 : I. t.-c. 4. §-ában meghatározott közvetlen felsőbb bírósághoz, vagyis járásbíróiságtól a törvényszékhez és törvényszéktől a kir. ítélőtáblához egyfokú felfolyamodásnak van helye. Erre a felfolyamodásra természetesen alkalmazást nyernek az 1911. évi I. t.-c. IV. cím 3. fejezetének rendelkezései.

A 18. §-nak két utolsó bekezdése a képviselőház igazságügyi bizottságának javaslatára került a törvénybe. Ezek közül az utolsóelőtti az ügyvédnek védelmet nyújt a fél ellenében, aki ügyvédjét megfelelően díjazni nem akarja. Ez a rendelkezés hathatósabb védelmet nyújt, mint az eddigi joggyakorlat nyújtott, amely az ügyvédnek csak a megállapított díj és kiadás erejéig adott a fél részére behajtott összegből megtartási jogot; ellenben a 18. §. értelmében az ügyvéd az általa felszámított díjat és költséget helyezheti bírói letétbe a maga ügyvédi követelésének biztosítására, ha eziránt akár per, akár a jelen §-ban szabályozott eljárás folyamatban van. A 18. §. nem mondja ugyan kifejezetten, hogy a bírói letétbe helyezett összeg a megállapítandó ügyvédi díj és kiadás biztosítására szolgál és nem mondja kifejezetten azt, hogy harmadik személyek a fél ellenében csak az ügyvéd jogos igényének sérelme nélkül szerezhetnek a letett összegre jogokat; de magából a rendelkezésből következik mindez, mert különben a 18. §. utolsóelőtti bekezdése teljesen céltalan volna.

A 18. §. utolsó bekezdése törvényes elsőbbséget biztosít az ügyvédnek. Ha a költségben marasztalt fél ennek ellenére az ellenfelének s nem az ellenfél ügyvédjének fizeti a költséget, úgy a kétszeri fizetés kötelezettségének teszi ki magát. Az ügyvédnek ugyan nincs közvetlen végrehajtási joga a költségben marasztaló határozat alapján, mert a végrehajtás az 1881 : LX. t.-c. 13. §-a értelmében a végrehajtható okirat szerint jogosított javára rendelhető el; de az ügyvéd saját felperessége alatt perrel léphet fel a 18. §. utolsó bekezdése ellenére fizetést teljesítő fél ellen.

19. §.

A közegészségügy rendezéséről szóló 1876 : XIV. t.-c. 73. és 74. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek :

Az állami vagy magánelmeógyógyintézetbe vagy valamely kórházba érkező személyt mint elmebetegét az intézet igazgatója csak ideiglenesen fogadhatja be és arról érkezése

után azonnal jelentést köteles tenni annak a kir. járás-bíróságnak, amelynek területén az intézet vagy a kórház van. A járásbíróság a bejelentett személy elmeállapotát szakértő orvos közbenjöttével a helyszínén a jelentés beérkezése után haladéktalanul megvizsgálja. Állami elme-gyógyintézetben, valamint állami vagy más közkórházban elhelyezett elmebetegnek megvizsgálásánál szakértőül az elme-gyógyintézet vagy az elmebetegosztály vezetőjét vagy valamely orvosát lehet alkalmazni.

A bejelentett személy vagy bármelyik hozzátartozója (Pp. 719. §.) saját költségén ellenőrző szakértő közre-működését veheti igénybe, aki a szemlén jelen lehet és arra, valamint a véleményre vonatkozó észrevételeit a szemle foganatosításakor előadhatja. Azon a címen, hogy ellenőrző szakértő közreműködését kívánják igénybe venni, a szemle határnapját elhalasztani nem szabad.

A bíróság nyomban a szemle befejeztével végzéssel határoz abban a kérdésben, hogy a befogadott személy az intézetbe felvehető-e vagy nem. Ha nyomban meg nem állapítható, hogy a befogadott személy elmebeteg-e vagy nem, elmeállapotának megfigyelése végett megfelelő határ-időt kell kitűzni, amely a szakértő indokolt előterjesztésére meghosszabbítható. A szakértő ebben az esetben a határ-idő leteltével a megfigyelés eredményéről a bíróságnak újabb jelentést tesz, amelynek alapján a bíróság — esetleg a szemle ismétlése után — az intézetbe felvétel kérdésében határoz. A bíróság a felvételt megtagadó határozatában arról is intézkedik, hogy e határozat jogerőre emelkedéséig a befogadott személy az intézetben maradhat-e vagy nem.

A bíróság a határozatot hivatalból kézbesíteti az intézetbe felvételt kérelmező magánfélnek, az intézet vagy a kórház igazgatójának és a gondnokság alá helyezés iránti eljárás esetleges megindítása céljából az illetékes árvaszéknek, végül a Pp. 719. §-ában meghatározott hozzá-

tartozók közül azoknak, akiknek neve és lakása a bíróság előtt ismeretes.

A végzés ellen a közvetlen felsőbbbírósághoz egyfokú felfolyamodásnak van helye.

»A 19. §. a közegészségügy rendelkezéséről szóló 1876 : XIV. t.-c. 73. és 74. §-a helyébe új rendelkezéseket léptet.

Az 1876 : XIV. t.-c. 73. §-ának utolsó bekezdése a következőképen rendelkezik : »Magán-tébolydába és a kórházakban levő tébolydai osztályokba az elmebetegnek véglegesen csak akkor vétethetnek fel, ha az illetékes bíróság az elmebetegséget megállapította, mely célból az érkező betegek a bíróság-nak azonnal bejelentendők«. Sem azt, hogy melyik az illetékes bíróság, sem azt, hogy az elmebetegségnek ebben a §-ban említett »bírói megállapítása« milyen eljárás szerint történjék, nem határozza meg a törvény, aminek az lett a következménye, hogy a bírói gyakorlat olyan irányban fejlődött, amely a törvény céljának alig felel meg.

Az idézett törvényi rendelkezésnek kétségtelenül a személyes szabad-ság védelme s annak megakadályozása a célja, hogy olyan egyént is felvegye-nek »véglegesen« az elme-gyógyintézetbe, aki nem elmebeteg. A bírói gya-korlat azonban az 1876 : XIV. t.-cikk 73. §-ában rendelt eljárást tulajdon-képpen a gondnoksági eljárás alkatrészének, a gondnoksági eljárást bevezető cselekménynek tekinti. Az intézet székhelye szerint illetékes törvényszék ugyanis az intézeti igazgató jelentésének vétele után (rendszerint bejárva, míg ugyanabban az intézetben több beteg kerül megvizsgálás alá, pl. havon-kint egyszer) két szakértővel és a jegyzővel kiszáll az intézetbe, a beteg meg-vizsgálásáról adott szakértői leletet és véleményt jegyzőkönyvbe veszi és — amennyiben a vélemény elmebetegsége szél — anélkül, hogy az elme-betegség bírói megállapításának kérdésében határozatot hozna, a gondnok-sági eljárást hivatalból megindítja, illetőleg a gondnoksági ügy tárgyalására határnapot tűz, ha pedig a gondnoksági eljárásra más bíróság lenne illeté-kes, a megvizsgálásról felvett jegyzőkönyvet ehhez a bírósághoz átteszi. Az elmebetegség megállapításának kérdésében tehát csak a gondnokság alá helye-zés tárgyában hozott ítéletben határoz a bíróság és ekkor sem hoz ebben a kérdésben külön határozatot, hanem az elmebetegség fennforgása csak mint a gondnokság alá helyezést kimondó ítélet indoka szerepel.

A polgári perrendtartás azt a kapcsolatot, amely a mai eljárásban az elmebetegnek intézetbe felvétele és gondnokság alá helyezése között fennáll, megszüntette és minthogy az a körülmény, hogy az intézetbe felvett minden elmebeteg hivatalból gondnokság alá helyeztetett, különösen a rövid ideig tartó elmebetegségbe esett egyénekre gyakran helyrehozhatatlan kárral járt, már a gondnoksági eljárás szabályozásában azt az álláspontot vette alapul,

hogy nem szükséges az elmeógyintézetbe felvett minden elmebetegét feltétlenül gondnokság alá helyezni, hanem a gondnoksági eljárás az intézetbe felvétel iránti eljárástól különválasztandó. Minthogy azonban ennek következtében az intézetben levő elmebetegek azt a bár tökéletlen védelmet, amelyet nekik a gondnoksági eljárás nyújtott, nélkülöznek, ezért kell annak pótlásáról a perrendtartással kapcsolatban az életbeléptető törvényben gondoskodni. Ez a gondoskodás nyilvánul meg a jelen és a következő §. rendelkezéseiben.

Nem szorul bővebb indoklásra, hogy a fent ismertetett mai eljárás a törvényben szándékolt biztosítékot nem nyújtja, mert esetleg hetek múlva kerül a beteg bírói vizsgálat alá s elmebetegsége megállapításának kérdésében csak a gondnoksági eljárás befejezésével — talán hónapok múlva — hozatik bírói határozat: addig pedig bírói határozat nélkül az intézetben van a beteg, névleg »ideiglenesen«, amely ideiglenesség azonban hónapokig tarthat.

A 19. §-ban foglalt módosításnak célja tehát az, hogy az intézetbe felvétel kérdésében hatályosabb bírói ellenőrzést létesítsen és ezt a célt azzal akarja elérni, hogy az 1876 : XIV. t.-c. 73. §-ának megfelelő eljárást a gondnoksági eljárástól különválasztva, akképpen szabályozza, hogy azt az intézetbe való felvétel kérdésére szorítja és a vizsgálat haladéktalan fogantatásának, valamint a határozat nyomban való meghozatalának elrendelésével az elmebeteg védelmének sikeressége érdekében különösen gyorsá és egyszerűvé teszi; ezt célozza a 19. §. azzal is, hogy az eljárást a közelebb fekvő és könnyebben mozgó járásbíróra bízta.

A gondnoksági eljárásnak a polgári perrendtartás tizenharmadik címében szabályozott menetét ez az eljárás nem érinti, az a hozzátartozók, esetleg az árvaszéki ügyész fellebbezésére (719. §.) indul meg és a jelen törvény 19. §-ában szabályozott eljárással csak annyiban áll kapcsolatban, amennyiben az ebben az eljárásban történt bírói megvizsgálás a gondnoksági eljárásban is felhasználható. (711. §.)

Az 1876 : XIV. t.-c. 73. §-a az állami elmeógyintézetbe való végleges felvételt az intézet igazgatójának belátására bízta; a jelen törvény azonban az intézetek nemei között különbséget nem tesz és az 1876 : XIV. t.-c. 73. §-ában csak a magánelmeógyintézetekre és a kórházak tébolydai osztályaira nézve fennálló bírói ellenőrzési rendszert valamennyi elmeógyintézetre, nevezetesen az állami elmeógyintézetekre is kiterjeszti. Ez a kiterjesztés nemcsak a nagyobb biztosíték és az intézeti igazgatóra nehezülő egyéni felelősség súlyának csökkentése szempontjából, hanem azért is célszerű, mert az 1911 : I. t.-c. 711. és 720. §-a szerint a gondnokság alá helyzendőnek bírói megvizsgálása az állami elmeógyintézetben elhelyezett elmebetegre nézve is kötelező lévén, nem indokolt, hogy a gondnokság alá

helyezés céljából úgyszólván fogantatandó bírói szemle egyúttal a személyes szabadság hatályosabb védelmére is ne hasznosíttassék. A bírói ellenőrzési rendszernek az állami elmeógyintézetekre kiterjesztését különben maguk az állami elmeógyintézeti igazgatók és orvosok is óhajtják (I. országos elmeorvosi értekezlet munkálatai 53. s köv. lapok). Minthogy pedig ez a kiterjesztés a szóban levő bírói eljárásnak módosításával együtt ezúttal minden nehézség nélkül megtehető, célszerű azt ebbe a törvénybe felvenni.

Ebben az eljárásban rendszerint járásbíró, tehát tapasztaltabb bíró fog eljárni (82. §.); ezt ezeknek az ügyeknek nagy fontossága indokolja. Ez alól a szabály alól csak arra az esetre állít fel a törvény kivételt, amikor járásbíró a bíróságnál nem működik, vagy kizártság miatt nem járhat el (82. §.).

A személyes szabadság védelmének nagyobb biztosítására és a hozzátartozók érdekeinek megóvására rendeli a 19. §. a bírósági határozatnak kérelemre bizonyos hozzátartozókkal közlését. A hozzátartozók körébe a dolog hasonlósága alapján a beteghez közelálló azokat a személyeket sorozza a 19. §., akik az 1911 : I. t.-c. 719. §-a értelmében a gondnokság alá helyezést kérhetik.

A jelen törvény nemcsak az 1876 : XIV. t.-c. 73. §-át, hanem e törvény-cikk 74. §-át is hatályon kívül helyezi, illetőleg a 19. §-ban foglalt rendelkezésekkel helyettesíti. E 74. §. szerint kétség esetében jogukban áll a hozzátartozóknak az elhelyezett személy elmeállapotát addig, amíg a beteg bíróilag elmeőrösnek nem nyilvánított, saját költségükön orvosi szakértők által külön megvizsgáltatni; a szakértők azonban csak az egyetemi orvostanári testület vagy az országos közegészségügyi tanács tagjai közül választhatók. A személyes szabadság nagyobb biztosítására és a hozzátartozók nagyobb megnyugtására ez a törvény is megengedi ellenőrző szakértő alkalmazását, de az ellenőrző szakértő választásának szabadságát nem korlátozza. (M. I.)

A 19. §-ba a képviselőház igazságügyi bizottságának javaslatára a személyes szabadságnak nagyobb biztosítása végett vétetett fel az a rendelkezés, hogy az elmebeteg megvizsgálásához nemcsak az elmebeteg hozzátartozója, hanem maga az elmebetegként bejelentett személy is igénybe vehesse ellenőrző szakértőnek a közreműködését.

Az 1911 : I. t.-c. 719. §-a alapján hozzátartozóknak kell tekinteni az egyenes ágbeli rokonokat, az unokatestvérekig bezárólag az oldalrokonokat, a házastársat, illetőleg ezek törvényes képviselőjét.

A felfolyamodás elintézésére hivatott közvetlen felsőbíró a k.r.i. törvényszék (1911 : I. t.-c. 4. §.).

20. §.

Ha abban a kérdésben, hogy az intézetbe felvett személy elmebeteg-e, vagy hogy meggyógyult-e, az igazgató és a törvényes képviselő vagy a hozzátartozó között (Pp. 719. §.) véleményeltérés merül fel, az elbocsátás tárgyában a törvényes képviselő vagy a hozzátartozó kérelmére vagy az igazgató előterjesztésére az előbbi §-ban megjelölt bíróság határoz.

A bíróságnak erre az eljárására az előbbi §. rendelkezései megfelelően alkalmazandók, azzal az eltéréssel, hogy az intézet igazgatóját vagy orvosát a bíróság szakértőül nem alkalmazhatja.

»Minthogy a mai eljárás szerint az elmebetegintézetbe végleg felvett minden elmebeteg gondnokság alá kerül, ennél fogva abban az esetben, ha a hozzátartozók a beteget az intézetből elbocsátandónak vélik, a gondnokság megszüntetése iránti eljárás segélyével áll módjukban annak bírói megállapítása, hogy a beteg már meggyógyult és ezért az intézetből elbocsátandó. A gondnoksági és az intézetbe felvételi eljárásnak szétválasztása következtében az intézetbe felvett, de gondnokság alá nem helyezett beteg ezt a bár nehézkes és költséges biztosítékot nélkülözné, ezért oly rendelkezést vesz fel ez a törvény, mely szerint az intézetből elbocsátás kérdésében vita esetében mindenkor a bíróság fog határozni és ekként minden elmebeteg hozzátartozójának módot nyújt arra, hogy ha betegét az intézetből az igazgató ellenzése dacára elbocsáttatni kívánja, erre nézve gyorsan, könnyen és olcsón bírói határozatot eszközölhessen ki. De azt ez a törvény nem tartja szükségesnek, hogy minden esetben bírói közreműködéstől tétessék az elbocsátás függővé, mert az elmebetegnek a letartóztatási kényszer alól kiszabadulása az ő jogállapotára nézve általában nem jár olyan fontos következményekkel, mint az intézetbe való felvétel.

Ezért bírói beavatkozás csak akkor szükséges, amikor az elbocsátás előfeltételeinek kérdésében véleménykülönbség merül fel, amikor pl. a hozzátartozó az elbocsátást kívánja, az intézet igazgatója pedig azt megtagadja.

A bíróság ebben az esetben is az előbbi szakasz szerint fog eljárni, azzal az eltéréssel mégis, hogy mivel a vita ekkor az intézeti igazgatóval szemben merült fel, őt vagy az intézet más orvosát az elbocsátás tárgyában teljesítendő bírósági eljárásban szakértőül alkalmazni nem lehet. (M. I.)

Az elbocsátás kérdésében hozott járásbírói végzés ellen egyfokú felfolyamodásnak van helye a törvényszékhez (19. §. és Pp. 4. §.).

21. §.

A gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877:XX. t.-c. 11. §-ának utolsó és utolsóelőtti bekezdése hatályát veszti.

Az 1877:XX. t.-c. 13. §-ának harmadik és negyedik bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

Ha a szülők között házassági per még nincs folyamatban, de különválva élnek, és arra nézve, hogy gyermeküket melyikük tartsa magánál, nem egyeztek meg vagy gyermekük eltartásáról kellően nem gondoskodtak: a gyermek elhelyezésének és tartásának kérdésében a legközelebbi rokonok meghallgatásával ideiglenesen a gyámhatóság határoz.

Az 1877:XX. t.-c. 11. §-ának utolsóelőtti és utolsó bekezdése így rendelkezik: »A kiskorú gyermek vagy unoka részéről, a szülő vagy amennyiben ennek a fennálló jogszabályok szerint helye van, nagyszülő részére és viszont fizetendő tartási összeget a gyámhatóság állapítja meg. Az eziránti határozat a felsőbb gyámhatósághoz hivatalból felterjesztendő«.

Ebben a rendelkezésben a gyámhatóságra oly hatáskör ruházott, amely voltaképpen a bíróságra tartozik. A gyámhatóságnak legfőbb feladata a gyámoltak szellemi és anyagi érdekeinek megóvása és előmozdítása (1877. évi XX. t.-c. 263. §.); ehhez képest a gyámhatóság a kiskorú és szülője és illetőleg nagyszülője közti jogvitában nem lehet elfogulatlan és pártatlan bíró. Még kirívóbb a helyzet akkor, ha a szülő vagy nagyszülő, kiskorú és nagykorú leszármazói ellenében érvényesít tartási igényt. A kiskorú ellenében a gyámhatóság, a nagykorú ellenében a bíróság hozza meg határozatát. Kétszeres munka és kétszeres költség merül fel és nincs kizárva az sem, hogy a gyámhatóság és a bíróság ellentétesen határoznak, ami csak a jogbizonytalanságot növeli. Ezt a helytelen állapotot szünteti meg a 21. §. azzal a rendelkezéssel, hogy az 1877:XX. t.-c. 11. §-ának utolsóelőtti és utolsó bekezdését hatályon kívül helyezi.

Ezentúl tehát a családjogi tartási kötelezettségből eredő perek a 21. §. harmadik bekezdésében foglalt kivételtől eltekintve, a bíróságok hatáskörébe tartoznak. Mivel pedig az 1911:I. t.-c. 1. §-ában szabályozott járásbírói hatáskör a törvényes rokonságon alapuló tartási perekről különlegesen nem szól, kétségtelen, hogy az ilyen tartási perek a pertárgy értékéhez képest a törvényszéki vagy a járásbírói hatáskörbe tartoznak. A pertárgy értékének megállapításánál az 1911:I. t.-c. 6. §. 6. pontjának rendelkezését kell

szem előtt tartani, amely szerint a tartási követelést megalapító jogviszony iránti perben a három évi tartás értéke az irányadó. Ha azonban egyes részletek lesznek peresítve, a 7. §-t kell figyelembe venni.

»Az alól az általános szabály alól, hogy mindennemű tartási ügy bírói hatáskörbe tartozik, egy kivételt az életbeléptető törvény 21. §-a is tesz, amennyiben 21. §-ában a különválva élő szülő gyermekét a szülővel szemben megillető tartásra vonatkozó gyámhatósági hatáskört megtartja s az 1877. évi XX. t.-c. 13. §-ának harmadik és negyedik bekezdését szabatosabb szövegezéssel átveszi. Ha a szülők különválva élnek és gyermekük tartásáról kellően nem gondoskodnak, a gyermektartás kérdése oly szoros kapcsolatban van a gyermek elhelyezésének a kérdésével, hogy a kettő célszerűen nem bízható más-más fórumra és mivel az elhelyezés kérdésében mindig a gyámhatóság határoz, a tartásnak ezzel kapcsolatos kérdését is a gyámhatóságra kell bízni. A gyámhatóságnak ez a hatásköre azonban csak ideiglenes, csak addig tart, míg a házasságok között házassági per nincs folyamatban; házassági per esetében az ideiglenes tartási intézkedéseket az 1911 : I. t.-c. 674. §-a, a végleges gyermektartási kérdéseket pedig a házassági törvény: az 1894. évi XXXI. t.-c. 95—97., 102. §-ai szabályozzák és az életbeléptető törvény ezeket nem érinti. (M. I.)«

A 21. §. harmadik bekezdése nem mondja ugyan meg, hogy a gyámhatóságnak ideiglenes határozata meddig hatályos; de mert a harmadik bekezdés szerint a gyámhatóság ilyen ideiglenes határozat hozatalára csak akkor jogosult, ha a különválva élő házasságok közt a házassági per még nincs folyamatban, helyesnek kell elfogadni a most idézett miniszteri indokolásnak azt az álláspontját, hogy az ideiglenes gyámhatósági határozat a házassági per indításával veszti el hatályát.

A 21. §. harmadik bekezdéséből a képviselőház igazságügyi bizottságának javaslatára kihagyatott az, hogy a gyámhatósági eljárásnak csak akkor van helye, ha a szülők tartósan különválva élnek. Ennélfogva a gyámhatósági eljárás a különválás után nyomban folyamatba tehető, ha arra nézve, hogy gyermeküket melyikük tartsa magánál, nem egyeztek meg, vagy gyermekük eltartásáról kellőleg nem gondoskodtak.

22. §.

Az 1877 : XX. t.-c. 124—126. §-aiban említett felhívási kereset helyett a Pp. 130. §-ának második bekezdésében szabályozott keresetet kell érteni.

Ha a keresetre a gyám vagy a gondnok számadását a bíróságnak bemutatja: a bíróság a pert végzéssel meg-

szünteti, az alperest a per költségében marasztalja és a számadást a gyámhatósághoz átteszi.

»A gyámhatósági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877 : XX. t.-c. 124. §-a értelmében, ha a gyám vagy gondnok számadását a meghatározott határidőben be nem nyújtja, a gyámhatóság őt megidéz s tárgyalás útján a számadást elkészítteti, ha pedig az ily úton sem sikerülne, az ideiglenesen kirendelendő gyámot vagy gondnokot, esetleg a tiszti ügyészt a felhívási per megindítására utasítja. Minthogy a polgári perrendtartás a felhívási keresetet nem ismeri és a számadási viszonyokban megengedett felhívási keresetet az 1911 : I. t.-c. 130. §-ának második bekezdésében a számadási kötelezettség megállapítására szabályozott kereset pótolja, azt ezzel kellett helyettesíteni. (M. I.)«

Az 1911 : I. t.-c. 130. §-ának második bekezdése szerint számadási kötelezettség megállapítására a számadást követelő fél, valamely számadás helyességének megállapítására pedig mind a számadást követelő, mind a számadásra kötelezett fél indíthat keresetet. A számadási kötelezettség megállapítására indított keresetben a felperes egyúttal számadást is terjeszthet elő, melyet meg kíván állapíttatni arra az esetre, ha az alperes nem terjesztene elő számadást. Mivel azonban az 1877 : XX. t.-c. 125. §-a értelmében a gyámra vagy gondnokra nézve a számadási kötelezettség kérdés tárgyává nem tehető, ennél fogva az 1877 : XX. t.-c. 124. §-án alapuló kereset csak a számadás előterjesztésére irányulhat azzal a feltételes kereseti kérelemmel kapcsolatosan, hogy amennyiben alperes számadást nem adna, a felperes által felszámított összegben marasztaltassék (1877 : XX. t.-c. 125. §. utolsó bekezdés). Ha a keresetre a gyám vagy a gondnok számadását a bíróságnak bemutatja, akkor a per már célját érte; éppen azért a 22. §. második bekezdése értelmében a bíróság alperest a per költségében marasztalja és a számadást a gyámhatósághoz átteszi, amely az 1877 : XX. t.-c. 129. és következő §-ai szerint jár el. A kérdés itt az lehet, vajjon a bíróság tartozik-e számadásnak elfogadni azt, amit a gyám vagy gondnok ily címen bemutat, avagy jogosítva van-e vizsgálni, vajjon a becsatolt irat megfelel-e a számadás fogalmának; vagyis hogy abban a bevételi és kiadási tételek elkülönítve és időrendben fel vannak-e sorolva. Az a véleményünk, hogy a bíróság ennek vizsgálatára jogosítva van, mert különben a gyám vagy a gondnok értéktelen és nem használható feljegyzések becsatolásával a számadás előterjesztését elodázhathatná.

23. §.

Az 1881 : XVII. t.-c. (csődtörvény) első részének III. fejezetében szabályozott megtámadási pereket a polgári perrendtartás szerint illetékes bíróság előtt vagy az

előtt a bíróság előtt is meg lehet indítani, amely a csődnyitást elrendelte és ha a per, tekintettel az értékre, nem tartozik ennek a hatáskörébe, az előtt a járásbíróság előtt, amelynek területén a csődnyitást elrendelő bíróságnak székhelye van. Az 1881: XVII. t.-c. 36. §-a hatályát veszti.

Az 1881: XVII. t.-c. 145. §-ának első bekezdésében említett kereskedelmi eljárás szabályai helyett a polgári perrendtartás szabályai értendők, utolsó bekezdése helyébe pedig a következő rendelkezés lép: A követelés valódisága és osztályozása iránti perre a csődbíróság, és ha a per — tárgyának értékére tekintettel — a járásbíróság hatáskörébe tartozik, kizárólag az a járásbíróság illetékes, amelynek területén a csődnyitást elrendelő bíróságnak a székhelye van. Ugyanezeknél a bíróságoknál kell folytatni az eljárást abban az esetben, amelyben az 1881: XVII. t.-c. 10. §-a a per folytatását a csődbírósághoz utasítja. A Pp. 392. §-a ilyen esetben megfelelően alkalmazandó.

Az 1881: XVII. t.-c. 152. §-ának első bekezdése akkép módosítottatik, hogy a tömeg hitelezőinek, továbbá azoknak, akiket visszakövetelési vagy külön kielégítési jog illet, a tömeggondnok elleni pereiben az illetékességre a jelen §. első bekezdésének rendelkezései alkalmazandók.

Az 1881: XVII. t.-c. 163. §-a második és harmadik bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép: Ha a tárgyaláson a számadások rendezése békés úton nem sikerül, a csődbiztos a számadás elleni kifogásokat, valamint a kifogásokra adott nyilatkozatokat jegyzőkönyvbe veszi és az iratokat a csődbíróságnak bemutatja. A csődbíróság a számadót és a kifogástevőt a per felvételére és az érdelemleges tárgyalásra hivatalból megidézi. Egyebekben az eljárásra a polgári perrendtartás szabályai nyerne alkalmazást.

»A csődtörvény első részének harmadik fejezetében szabályozott megtámadási perekre nézve a hatáskört az 1911: I. t.-c. 1. és 2. §-ának a vagyoni jogi perekre vonatkozó rendelkezése szabályozza. Nem tartalmaz azonban

sem a jelenlegi jog, sem a polgári perrendtartás külön szabályokat ezeknek a pereknek az illetékességére nézve. Ez a szabályozás azért nem vétetett fel a polgári perrendtartásba, mert ezeknek a pereknek különleges szabályai a csődtörvénybe tartoznak, aminthogy a csődtörvény ezekben a perekben különleges szabályokat meg is állapít (1881: XVII. t.-c. 26. és 36. §.). Ebből az okból az illetékesség szabályozása addig, amíg a csődtörvényt a törvényhozás módosítja, az életbeléptető törvénybe veendő fel.

Nem szorul bővebb indoklásra, hogy legcélszerűbb, ha a csődmegtámadási perekben maga a csődbíróság jár el. Célszerű ez azért, mert a csődbíróság legjobban ismeri és legjobban mérlegelheti a megtámadási jog alapját képező körülményeket és mert kívánatos, hogy az egy tömegre vonatkozó megtámadási perek egy bíróságnál lehetőleg egyöntetűen döntsenek el. Erészben azonban kivételt kellett tenni a mai joggal megegyezően a hatáskör tekintetében. A 2500 korona értéket meg nem haladó megtámadási perekben a törvényszék hatáskörét megállapítani és ebből folyólag vagy a csődtömeget, vagy az esetleg jóhiszemű alperest nagyobb költséggel, a felsőbb bíróságokat pedig csekélyebb ügyekkel terhelni, nem volna célszerű. A törvény ezért a 2500 koronát meg nem haladó értékű megtámadási perekben a járásbíróság hatáskörének fenntartásával annak a járásbíróságnak illetékességét állapítja meg, amelynek területén a csődnyitást elrendelő bíróságnak a székhelye van. Ez a járásbíróság legközelebb van a csődbírósághoz és rendesen a tömeggondnokhoz és a közadáshoz is és ilykép biztosítva van az is, hogy a per fellebbevitel esetében a csődbírósághoz jut. A 23. §. azonban egyébként nem teszi a csődbíróság illetékességét kizárólagossá. Ha a tömeggondnok vagy a tömeg külön képviselője célszerűbbnek találja, hogy a megtámadási pert a perrendtartás szerint egyébként illetékes bíróság előtt, pl. az alperes lakhelyének bírósága előtt indítsa meg, amire oka lehet pl., ha a bizonyítás ott könnyebben felvehető, akkor nem volna célszerű, ha ettől elzáratnék.

A csődtörvény 36. §-ának rendelkezése, amely a bíróságot a megtámadási perekben a törvényes bizonyítási szabályok alól meggyőződésének alkotásában bizonyos tényekre nézve felmenti, az 1911: I. t.-c. 270. §-ának általános rendelkezése következtében felesleges és félreértések kikerülése végett kifejezetten hatályon kívül helyeztetett.

A csődtörvény 145. §-a értelmében a felszámolási tárgyalásnál megtámadott követelések iránti pert a kereskedelmi eljárás, azaz a jegyzőkönyvi eljárás szabályai szerint kell elintézni. Az életbeléptető törvény ezt a rendelkezést a polgári perrendtartással hozza összhangba.

A csődtörvény 145. §-ának utolsó bekezdése szerint a felszámolási tárgyalásnál akár a valódiság, akár az osztályozás tekintetében megtámadott követelések iránti per a csődbíróság hatáskörébe tartozik. Nem volna célszerű, hogy szóbeli eljárás mellett ezek a perek akkor is a törvényszék hatáskörébe

tartozzanak, ha a követelés összege csekély és a törvényszéki eljárással és a fellebbvitellel járó költségeket nem bírja el. Az életbeléptető törvény 23. §-ának második bekezdése tehát abban az esetben, ha a per — tárgyának értékére való tekintettel — a csődön kívül a járásbíróóság hatáskörébe tartoznék, csőd esetében is a járásbíróóság hatáskörébe utalja a pert. Midőn a 23. §. a járásbíróóság hatáskörét egyedül a per tárgyának értékére tekintettel állapítja meg, abból indul ki, hogy azok az okok, amelyek csődön kívül kívánatosá teszik, hogy bizonyos ügyek az értékre tekintet nélkül a járásbíróósághoz utasíttassanak, csőd esetében a valódiság megállapítása iránt indított perben nem forognak fenn. Ehhez járul, hogy ezek a perek az osztályozás kérdését tárgyalhatják. Hogy azonban ezek a perek mégis a csőd kezelésének helyén intéztessenek el, a 23. §. az illetékeséget a perrendtartás szabályaitól eltérőleg olyképp szabályozza, hogy a törvényszéki hatáskörbe tartozó perre a csődbíróóság, és ha a járásbíróóság hatáskörébe tartozik, az a járásbíróóság kizárólagosan illetékes, amelynek területén a csődnitást elrendelő bíróságnak a székhelye van. Ilyképp fellebbezés útján a járásbíróósági per is a csődbíróóság elé kerül. A hatáskörre vonatkozó ez a szabály indokolt abban az esetben is, ha a követelés iránti per a csődnitást előtt már folyamatban volt, azonban nem ennél a bíróságnál, hanem a csődbíróóságnál volna folytatandó. A per folytatása természetesen ebben az esetben is csak a megtámadott hitelező kérelmére történik. Hogy ilyen esetben az előbbi tárgyalás és a már felvett bizonyítás ne veszítse el teljesen értékét, a per folytatása esetében a Pp. 392. §-a alkalmazandó. Magától értetődik, hogy ha a járásbíróóság előtt folyt per az értékre való tekintettel a csődbíróósághoz tétetik át, az itt a törvényszéki eljárás szabályai szerint lesz folytatandó.

A csődtörvény 152. §-a értelmében a tömeg hitelezői, továbbá azok, akiket visszakövetelési vagy külön kielégítési jog illet, követeléseiket a tömeggondnok ellen a csődbíróóság előtt érvényesítik; a csődtörvény 170. §-a értelmében pedig a tömeg hitelezői követeléseiket a csődtömeg ellen a törvénykezési rendtartás szerint illetékes bíróságnál keresettel érvényesíthetik vagy a csődbíróóságnál panaszt emelhetnek. Ez a két rendelkezés egyrészt ellentétes, másrészt nem is indokolt, hogy ezekben a perekben a felperes ne vehesse igénybe a perrendtartás szerint illetékes bíróságot. A 23. §-nak harmadik bekezdése tehát ezekben a perekben ugyanolyan facultativ illetékeséget szabályoz, mint a megtámadási perekben.

A csődtörvény 163. §-ának második bekezdése értelmében a tömeggondnok számadásait, ha rendezésük békés úton nem sikerül, a csődbíróóságnak kell bemutatni, amely a kifogásolókat és a számadót jegyzőkönyvi tárgyalás útján meghallgatva, a netalán szükséges bizonyítási eljárás után, ítélettel határoz; az ítélet ellen a semmiségi panasz kizárásával fellebbezésnek van helye a törvénykezési rendtartás értelmében.

Az életbeléptető törvény ezt az eljárást a polgári perrendtartás eljárásával összhangba kívánja hozni és ehhez képest a csődbíróóság előtt jegyzőkönyvi tárgyalás helyett szóbeli tárgyalást rendel. Az életbeléptető törvény erészben abból indul ki, hogy a csődbiztos előtt jegyzőkönyvbe vett kifogások és az azokra adott nyilatkozatok csak a per előkészítésére szolgálnak és rendszerint elegendő alapul fognak szolgálni arra, hogy a per érdemlegesen tárgyalható legyen. Kivételes esetekben a 23. §. rendelkezései nem zárják ki, hogy a bíróság az 1911 : I. t.-c. 255. és következő §-ai értelmében előkészítő eljárást rendeljen vagy a feleket esetleg előkészítő iratok váltására utasítsa. (M. I.)

24. §.

A budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön bíróságaira nézve (1870 : II. t.-c.) az 1881 : LIX. t.-c. 94—99. §-ai a törvényhozás további rendelkezéséig ideiglenesen hatályban maradnak, azzal a módosítással, hogy az 1881 : LIX. t.-c. 97. §-ának utolsó előtti és utolsó bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Perújításnak helye nincs. A Pp. 563. §-ának 4—9. pontjai esetében azonban a külön bíróság ítéletét, a Pp. 563. §-ának 4., 5. és 8. pontja alapján pedig a külön bíróság előtt kötött egyezséget a rendes bíróság előtt keresettel érvényteleníteni lehet. Erre a perre a Pp. 785. és 786. §-a megfelelően alkalmazandó.

A tőzsdebíráskodásnak tervbe vett reformjáig a törvényhozás a képviselőház igazságügyi bizottságának javaslatára a tőzsdebíróóságnak mai szervezetét az új polgári perrendtartás következtében szükséges változtatással egyelőre fenntartotta. Az 1881 : LIX. t.-c. cikknek a 24. §. által hatályukban fenntartott 94—99. §-ai a következőképen szólnak:

1881 : LIX. t.-c. 94. §. Az 1870 : II. t.-c. által visszaállított budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön bíróságainak hatásköréhez utaltatnak:

a) a tőzsdén, vagy a gabonacsarnokokban kötött minden kereskedelmi ügyletből felmerült peres kérdés, habár az ügylet csak az egyik szerződő félre nézve képez is kereskedelmi ügyletet;

b) a kereskedők között kereskedelmi ügyletekből felmerült peres kér-

dések, ha a felek magukat ezen kivételes bíróságnak, akár az ügylet kötése alkalmával, akár később írásban kifejezetten alávetették; vagy ha az ügylet tőzsdei jogosított ügynök közvetítése mellett jött létre, s a felek a közvetítő ügynök által kézbesített és a tőzsdebírói kikötést tartalmazó tőzsdeügynöki (alkuszi) kötjegyet kifogás nélkül elfogadták;

c) a közkereseti társaságok tagjai, betéti társaságok beltagejai vagy alkalmi egyesülések (1875: XXXVII. t.-c. 62. §.) tagjai között a társasági, illetőleg egyesülési viszonyból felmerülő peres kérdések, ha a felek magukat ezen kivételes bíróságnak akár az ügylet megkötése alkalmával, akár később írásban kifejezetten alávetették;

d) egyfelől kereskedők, másfelől nem kereskedők között létrejött olyan ügyletből felmerült peres kérdések, amely ügylet az 1875: XXXVII. t.-c. 258. §. 1., 2. és 3. pontjai, valamint ugyanazon törvény 259. §. 1., 3., 6. és 7. pontjai értelmében, habár csupán az egyik szerződő félre nézve is kereskedelmi ügyletet képez, ha a felek magukat ezen kivételes bíróságnak, akár az ügylet kötése alkalmával, akár később írásban kifejezetten alávetették;

e) egyfelől a közraktári vállalat, másfelől a közraktári jegy (árújegy és zálogjegy) birtokosa között, a közraktári ügyletből felmerült peres kérdések, ha ezen kivételes bíróságok illetősége a vállalatnak közzétett üzleti szabályzaiban (1875: XXXVII. t.-c. 436. §.) kikötve van.

Ezen kivételes bíróságok hivatalos ügykezelési nyelve a magyar.

95. §. Azon ügyekben, melyek a polgári bíróság által már érdemleg elintéztettek, vagy előtte még folyamatban vannak, az előző szakaszban említett bíróságok nem járhatnak el.

Ezen külön bíróságok hatásköre alá tartozó ügyekben a felek magukat ügyvéd vagy megbízott által képviseltethetik; a bíróság azonban, amennyiben a képviselővel megtartott tárgyalás után az ügy eldöntése végett szükségesnek látja, a feleket személyes megjelenésre idézheti és a tényállás tisztába hozatala végett, hozzájuk kérdéseket intézhet.

A bírói illetőség vagy érdekeltség elleni kifogás az említett külön bíróságok előtt az első tárgyalásnak, s ha az hivatalból halasztatik el, a kitűzött újabb tárgyalás kezdetén teendő meg; mire a felek a bíróság által figyelmeztetendők.

Ha a bíróság e kifogásnak helyt adott; felperes a végzés kihirdetésétől vagy kézbesítésétől számított 3 nap alatt felfolyamodással élhet.

96. §. Az előző szakaszban megnevezett bíróságok ítéletei ellen felfolyamodásnak van helye, a következő alaki sérelmek miatt:

a) ha a bíróság olyan ügyben ítél, amelyre nézve a rendes bírói illetőségtől eltérésnek helye nincs, nemkülönben, ha az illetékességi kifogás elvetésével, vagy alperes meg nem jelenése esetében makacsságból, a 94. §. szerint illetősége alá nem tartozó ügyben hozott ítéletet;

b) ha meg nem jelenése folytán lett ügyvesztessé azon fél, ki épen nem, vagy nem szabályszerűen idéztetett;

c) ha valamelyik fél törvényes képviselőjének mellőzésével indított pert, vagy idéztetett perbe, s a hiba utólag helyre nem hozatott;

d) ha valamelyik fél nevében egy harmadik meghatalmazás nélkül járt el s a hiány nem pótolgatott;

e) ha az eljárás során emelt érdekeltségi kifogás dacára bírói cselekvénybe, melynek az ügy eldöntésére lényeges befolyása van, vagy pedig az ítélet hozatalába, érdekelt bíró folyt be;

f) ha a bíróság az ítélet hozatalánál nem volt szabályszerűen alakítva;

g) ha az ítélet a kérelemnél túl terjeszkedik.

Ha felfolyamodás adatik be, a feltétlenül marasztaló ítélet alapján biztosítási végrehajtásnak van helye.

A kir. tábla végzése ellen további felfolyamodásnak csak akkor van helye, ha az ítélet megsemmisített.

A felfolyamodások az ítélet kihirdetésétől vagy kézbesítésétől számított 3 nap alatt adandók be és soronkívül intézendők el.

97. §. A 94. §-ban említett bíróságok előtt a tárgyalási határnapnak vagy a felfolyamodási határidőnek vétlen elmulasztása esetében igazolásnak van helye.

Az igazolási kérvény az akadály megszűntétől számított 3 nap alatt, legkésőbb azonban a mulasztott határidő vagy határnaptól számított 3 hó alatt, a 94. §-ban említett bírósághoz adandó be, mely a felett véglegesen határoz.

Az igazolási kérvény mindaddig, míg az igazolásnak hely nem adatik, a meghozott ítélet végrehajtására halasztó hatállyal nem bír.

(A 97. §. következő utolsóelőtti és utolsó bekezdése hatályon kívül lépnek és helyükbe a polgári perrendtartást életbeléptető törvény 24. §-ának második bekezdése lép).

98. §. A biztosítás és a kielégítési végrehajtás elrendelése iránti kérvény a 94. §-ban említett bíróságokhoz adandó be, s innét felszerelve a biztosítási vagy a kielégítési végrehajtás elrendelése végett, azon kir. törvényszékhez teendő át, amelynek területén az ítélet hozatott. Ezen kir. törvényszék az általa elrendelendő biztosítás, vagy kielégítési végrehajtás foganatosítása végett, szükség esetében az e végből illetékes helyi bíróságot keresi meg.¹⁾

99. §. A bírák és bírósági hivatalnokok felelősségéről szóló 1871. évi VIII. t.-c., a 94. §-ban említett bíróságok bíraira is kiterjesztetik, olyan módon, hogy ezen bíróságok elnökeire és bíraira nézve, az elsőfokú fegyelmi hatóság a kir. tábla fegyelmi bírósága gyakorolja.

¹⁾ Az 1881: LIX. t.-cikknek a jelen törvény 24. §-ával hatályában fenntartott 98. §-át a jelen törvény 32. §-ában foglalt rendelkezése hallgatag hatályon kívül helyezi.

25. §.

Az igazságügyi és a kereskedelemügyi miniszter megengedhetik, hogy az előbbi §. első bekezdésében nem említett tőzsde vagy termény- és gabonacsarnok külön bíróságot állíthasson fel.

Az ily külön bíróságra az előbbi §. nyer alkalmazást.

Az életbeléptető törvény alkotásakor csak a budapesti tőzsde bírósága és a temesvári Lloyd-társulat választott bírósága gyakorolta a tőzsdebíráskodást. A 25. §. alapján most már más tőzsde- vagy, termény- és gabonacsarnok is állíthat fel az igazságügyi és kereskedelemügyi miniszter engedélyével ily bíróságot.

A 25. §. első bekezdését az 1912. évi szeptember hó 15. napján 43800. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet e törvény 108. §-ában nyert felhatalmazás következtében 1912. évi október elsejével életbeléptette.

26. §.

Az 1884 : XVII. törvenycikkben foglalt ipartörvény 176. §-ának második bekezdésében a »törvényes rend útja« alatt, tekintet nélkül a per tárgyának értékére, a járásbíróságot kell érteni.

Az iparhatóságtól, illetőleg a békéltető bizottságtól a bíróság elé vitt ügyekben kizárólag az a járásbíróság illetékes, amelynek területén az iparhatóság vagy az ipartestület székhelye van.

Ha az iparhatóság vagy a békéltető bizottság jogerősen kimondta hatáskörének hiányát, a bíróság a megelőző eljárás hiánya (Pp. 186. §. 2. p.) miatt nem tagadhatja meg az eljárást.

A bíróság elé vitt ügyekben követendő eljárást egyebekben az igazságügyminiszter rendelettel szabályozza.

»A 26. §. az iparhatóságtól, illetőleg a békéltetőbizottságtól a bíróság elé vitt ügyekben a bírói hatáskört, az illetékességet és az eljárást állapítja meg. Az ezekben az ügyekben megkívánt gyorsaság és az a körülmény, hogy az

ügyek közel fekvő bírósághoz jussanak, indokolja azt, hogy tekintet nélkül az értékre, a járásbíróság hatáskörébe tartozzanak. A fellebbvitel szabályozása, amelynél fogva ezek az ügyek harmadfokban 2500 korona értékig a kir. ítélőtáblához, 2500 korona értéken felül pedig a Kúriához fellebbvihetők, elég biztosítékot nyujt. A bíróság elé vitel egyszerűsítése szempontjából pedig legcélszerűbbnek mutatkozik, hogy a bíróság elé vitt ügyekben kizárólag az a járásbíróság legyen illetékes, amelynek területén az eljáró iparhatóság vagy ipartestület székhelye van.

A 26. §. az ezekben az ügyekben követendő járásbírósági eljárás szabályozását rendeleti útra utasítja, különösen arra is figyelemmel, hogy az eljárás szabályozását az a kérdés is befolyásolja, hogy a tervezett iparbíróságok felállíthatnak-e, amely kérdéstről külön törvényjavaslat van készülóban. (M. I.)«

A 26. §. harmadik bekezdése értelmében az iparhatóságnak vagy békéltető bizottságnak hatáskörét meg nem állapító határozata a bíróság előtti perindítás szempontjából egyenértékű annak érdemi határozatával; aminek törvénybe foglalására azért volt szükség, mert az eddigi bírósági joggyakorlat ingadozó volt a tekintetben, hogy az iparhatóságnak, illetőleg a békéltető bizottságnak hatáskörét meg nem állapító határozatát a panaszos fél tartozik-e felsőbb közigazgatási hatóság elé vinni a hatáskör megállapítása céljából és amennyiben ez a hatóság sem állapítja meg a közigazgatási hatáskört, vajjon a bíróság hatásköri összeütközést támasszon-e, avagy a hatáskör hiányát megállapító határozatot az érdemi határozattal egyenértékűnek fogadja-e el és az ügy érdemébe bocsátkozzék-e.

27. §.

Az öröködési eljárásról szóló 1894 : XVI. t.-c. 42. §-a második bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép:

Ha az érdekeltek becslést nem kívánnak, ingatlan értékét hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal igazolt becsérték alapján kell megállapítani.

Az 1894 : XVI. t.-c. 124. §-a hetedik bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép:

A felfolyamodás felett másodfokban a kir. törvényszék, harmadfokban a kir. Kúria határoz.

Az 1894 : XVI. t.-c. 42. §-ának második bekezdése ezt tartalmazza : »Ha az érdekeltek becslést nem kívánnak, a becsár az 1881 : LX. t.-c. 148. §.

első bekezdésének rendelkezéseihez képest állapítandó meg. Mivel azonban a jelen törvény 48. §-a az 1881 : LX. t.-c. 148. §-ának első bekezdését hatályon kívül helyezi és a 27. §. második bekezdésében foglalttal azonos rendelkezést tesz helyébe, amely az 1911 : I. t.-c. 5. §-ának második bekezdésével is egyezik, ennél fogva szükséges volt az 1894 : XVI. t.-c. 42. §-ának második bekezdése helyett is új rendelkezést törvénybe iktatni. A hatósági adó- és becslési bizonyítvány kiállítására nézve irányadó lesz a jelen törvény 104. §-a alapján kibocsátandó igazságügyminiszteri rendelet, amelyet az igazságügyminiszter 1914. évi szeptember hó 10. napján 42,600. sz. a. kibocsátott.

Az örökösödési eljárásban hozott elsőbírósági végzések ellen megengedett felfolyamodás elintézését a 27. §. a közvetlen felső bíróságra : a kir. törvényszékre bízta. Mivel azonban az 1894 : XVI. t.-c. 124. §-a szerint bizonyos esetekben a másodfokú megváltoztató végzés ellen további felfolyamodásnak is helye van, a 27. §. harmadfokú bíróságot a kir. Kúriát jelöli meg, ami által egységes joggyakorlat kifejlődése válik lehetővé. A jogegység megvédéséről egyébként a jelen törvény negyedik címében van gondoskodva.

28. §.

A házassági jogról szóló 1894 : XXXI. t.-c. 141. §-a alapján az ágytól és asztaltól elválasztó ítéletnek felbontó ítéletté változtatása iránt és az 1894 : XXXI. t.-c. 142. §-a alapján a felbontó ítélet hatályának kiterjesztése iránt előterjesztett kérelemre a Pp. 683. §-át kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a keresetet a Pp. 639. §-a szerint illetékes bíróságnál kell megindítani.

»A házassági jogról szóló 1894 : XXXI. t.-c. 141. §-a megengedte, hogy a korábbi jogszabályok szerint hozott, ágytól és asztaltól elválasztó ítéletnek felbontó ítéletté átváltoztatását lehessen kérni ; a 143. §. pedig abban az esetben, ha a házasság a törvény hatálybalépte előtt csak az egyik házastételre nézve bontatott fel, feljogosította a másik házastétel arra, hogy a felbontó ítélet hatályának reá kiterjesztését kérhesse ; de ez a törvény sem illetékes bíróságot nem jelölt ki, sem az eljárást nem szabályozta. Ezt a hiányt pótolja a 28. §., amely pótlást azért nem vette fel a polgári perrendtartás, mert az itt szóban levő ügyek csak átmeneti jellegűek és az 1894. évi XXXI. t.-c. életbelépésétől hosszabb idő leteltével meg fognak szünni. (M. I.)«

Az 1911 : I. t.-c. 683. §-a a korábbi per bíróságát jelöli ki illetékes bíróságnak ; de mert a korábbi per bírósága egyházi bíróság is lehetett, amely a házassági törvény életbelépte után már nem ítélezhetik, azért kellett a 639. §. szerint illetékes bíróságot kijelölni az új per számára.

29. §.

A majorsági zsellérbirtokról és az ehhez hasonló természetű birtokokról szóló 1896 : XXV. t.-c. 14. §-a második bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép :

A kereset a kir. járásbíróóságok hatáskörébe és kizárólag annak a járásbíróóságnak az illetékességéhez tartozik, amelynek területén az ingatlan fekszik.

Az 1896 : XXV. t.-c. 16—34. §-ai hatályukat veszítik és az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a megváltási eljárást rendelettel szabályozza.

Az 1896 : XXV. t.-c. egyebekben érintetlenül marad.

»A majorsági zsellérbirtokról és ehhez hasonló természetű birtokról szóló 1896 : XXV. t.-c. az eljárásra, amelyet a szóbeliségre alapított, az 1893 : XVIII. t.-c. cikknek a sommás eljárásra vonatkozó szabályait rendelte alkalmazni az ott meghatározott kivételekkel, az eljárást azonban a törvényszék hatáskörébe utasította. A törvényszéki eljárás ezekben az ügyekben nehézkesnek és az ügy rendszerint csekély értékével arányban nem állóan költségesnek bizonyult. A 29. §. tehát ezeket a kisszámú és általában jelentéktelenebb pereket járásbíróósági hatáskörbe, az eljárás szabályozását pedig rendeleti útra utasítja (M. I.)«

Az ebben a §-ban nyert felhatalmazás folytán az igazságügyminiszter az 1914. évi augusztus hó 25. napján 42,800. sz. a. kelt rendelettel szabályozta a megváltási eljárást.

30. §.

Az 1881 : LIX. t.-c. 3. §-ának módosításáról szóló 1898 : X. t.-c. helyébe a következő rendelkezés lép :

A polgári perrendtartásban nem szabályozott polgári ügyekben a kir. törvényszék mint elsőfokú bíróság, csakis a következő határozatokat hozza meg háromtagú tanácsban :

1. az állami anyakönyvekről szóló 1894 : XXXIII. t.-c. 60. és 61. §-án alapuló határozatot ;

2. az ügyvéd elleni panaszt (1874 : XXXIV. t.-c. 66. §.) eldöntő határozatot ;

3. a kir. közjegyzőkről szóló 1874 : XXXV. t.-c. 11., 43., 56., 144., 206. és 207. §-án, valamint az 1886 : VII. t.-c. 15. §-án alapuló határozatot ;

4. a csódeljárásban, a hitbizományi, a kisajátítási, a bányabírósi és a birtokrendezési (különösen úrbéri elkülönítési, arányosítási, tagosítási stb.) eljárásban mindazokat a határozatokat, amelyeket eddig is háromtagú tanácsban hoztak meg.

Az 1—4. pontokban föl nem sorolt határozatokat, a polgári perrendtartásban nem szabályozott polgári ügyekben a kir. törvényszéknél egyesbíró hozza meg.

Azon az alapon, hogy a törvényszék háromtagú tanácsban hozott meg oly határozatot, amelyet ez a §. egyesbíróhoz utal, nincs helye fellebbevitelnek.

Azok a jogszabályok, amelyek a kir. törvényszék hatáskörébe utalt ügyek vagy bírói cselekmények ellátását vagy előkészítését egyesbíróra bízák, érintetlenül maradnak.

»Az 1898 : X. t.-cikk abból a célból, hogy a törvényszékek előtti eljárást egyszerűbbé tegye és a bíróság munkatérhén könnyítsen, kimerítően felsorolja a kir. törvényszék mind elsőfokú bíróság hatáskörébe utalt polgári peres és perenkívüli ügyekben azokat a határozatokat, amelyeket háromtagú tanácsban kell meghozni, a többi határozatokat pedig az ügy előadója, mint egyes bíró által rendeli hozatni. Minthogy most már a polgári perrendtartásban szabályozott eljárásokra nézve az 1911 : I. t.-c. határozza meg azt, hogy mely teendők tartoznak a tanácsnak és mely teendők tartoznak a tanács elnökének hatáskörébe, ennél fogva az 1898 : X. t.-cikk rendelkezéseit csakis azokban az ügyekben lehet alkalmazni, amelyek a polgári perrendtartásban nincsenek szabályozva. A 30. §. amely az 1898 : X. t.-c. 1. §-ának helyébe lép, kimerítően sorolja fel ezeket az ügyeket.

Minthogy az 1898 : X. t.-cikk a 3. §. egészen hatályon kívül helyezi, ennek azokat a szabályait, amelyek fenntartása célszerűnek mutatkozott, a 30. §. átvette. (M. I.)

1. *pont*hoz. Ha az anyakönyvvezető a kihirdetést vagy a polgári tisztviselő a házasságkötésnél való közreműködést megtagadja és ha e határozatot a törvényhatóság első tisztviselője helyben hagyja, illetőleg ha a házasságkötésnél való közreműködést a törvényhatóság első tisztviselője, avagy az osztrák-magyar monarchia házasságkötéssel felhatalmazott diplomáciai képviselője vagy konzula megtagadta, a házasságkötés az 1894 : XXXIII. t.-c. 60. §-a értelmében a kir. törvényszékhez fordulhatnak, amely a 61. §-ban meghatározott hatáskörben határoz.

2. *pont*hoz. Az ügyvéd ellen az ügyvédi rendtartás 44., 46. és 48. §-aiban felsorolt kötelességszegések valamelyike miatt panasz eljárásnak van helye a kir. törvényszék előtt. A panasz fölül a kir. törvényszék határozatot hoz, amely ellen a 17. §. értelmében felfolyamodásnak van helye.

3. *pont*hoz. A kir. törvényszék az 1874 : XXXV. t.-c. 11. §-a alapján a közjegyzői biztosíték elfogadása, a 43. §. alapján e biztosíték kiadása, az 56. §. alapján a közjegyzői működés megtagadásának jogosultsága, a 144. §. alapján a további kiadvány megengedése és a 206. és 207. §-ok alapján a közjegyzői díj felszámításának helyessége tárgyában határoz.

MÁSODIK CÍM.

A végrehajtási eljárásra vonatkozó rendelkezések.

31. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 1. §-a a következően módosítottatik:
Kielégítési végrehajtásnak végrehajtható közokirat alapján van helye.

Végrehajtható közokiratok:

1. a polgári bíróságnak jogerős ítélete és végzése;
2. a polgári bíróság előtt kötött és jogerős bírói ítélet hatályával bíró egyezség;
3. a végrehajtható meghagyás (Pp. 592., 609. §.), felmondás vagy felhívás (Pp. 628. §.);
4. a polgári bíróságnak ítélete, amelyet a fellebbevitelre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánított;
5. a polgári bíróságnak még nem jogerős az a végzése, amely halasztó hatályú felfolyamodással meg nem támadható, amennyiben foganatosítása felfüggesztve vagy betiltva nincs (Pp. 556. §.);
6. a polgári bíróságnak perenkívüli ügyben hozott végrehajtható határozata;
7. az 1881 : LX. t.-c. 1. §-ának e) — h) pontjaiban felsorolt, úgyszintén minden határozat és közokirat, amelyet külön törvényes rendelkezés végrehajtható közokiratnak nyilvánít.

A polgári perrendtartásnak a bírói határozatok és a fellebbvitel nemére és elnevezésére vonatkozó rendelkezései több tekintetben eltérnek az eddigi perjogi rendelkezésektől és ezért vált szükségessé az 1881 : LX. t.-c. 1. §-ának módosítása és a végrehajtható közokiratoknak új meghatározása.

1. A polgári bíróságnak ítélete az 1911 : I. t.-c. 410. §-a értelmében : amennyiben fellebbvitellel vagy ellentmondással megtámadható, csak ezek törvényes határidejének lejáratát követő napon emelkedik jogerőre. A kellő időben benyújtott fellebbvitelnek vagy ellentmondásnak a jogerőre emelkedésre halasztó hatálya van. A polgári bíróság ítélete, amely sem fellebbvitellel, sem ellentmondással meg nem támadható, a kihirdetéssel emelkedik jogerőre.

A polgári perrendtartásnak ebből a rendelkezéséből következik, hogy a polgári bíróság ítéletének jogerőre emelkedését megakadályozza az ítélet bármily csekély része ellen benyújtott fellebbvitel vagy ellentmondás. Ez következik egyrészt abból, hogy a 410. §. minden megkülönböztetés nélkül azt mondja, hogy a kellő időben benyújtott fellebbvitelnek vagy ellentmondásnak a jogerőre emelkedésre halasztó hatálya van ; de következik az 1911 : I. t.-c. egyéb rendelkezéseiből is. Így a nem fellebbező fél is a fellebbezési szóbeli tárgyalás befejezéséig a fellebbezéshez csatlakozhatik (493. §.); ami nem volna lehetséges, ha az ítéletnek a fellebbezési határidőben fellebbezéssel meg nem támadott része jogerőre emelkednék. Az 1911 : I. t.-c. 502. §-a pedig ezt a rendelkezést tartalmazza : »a fellebbezési bíróság a első bíróság ítéletét azokban a részeiben, amelyek a szóbeli tárgyaláson előadott fellebbezési és csatlakozási kérelmekkel megtámadva nincsenek, kérelemre a fellebbezési tárgyalás folyamában is végrehajthatónak nyilvánítja«. Ha az ítéletnek a fellebbezési határidőben meg nem támadott része jogerőre emelkednék, vagyis ha az ítélet egyes része ellen benyújtott fellebbezés nem bírna halasztó hatállyal az egész ítélet jogerőre emelkedésére, akkor a most idézett rendelkezés felesleges lett volna.

Az igazolási kérelemnek a 410. §. nem tulajdonít az ítélet jogerőre emelkedésére halasztó hatályt ; ennél fogva sem az ítélet hozatalát megelőző tárgyalásnak, sem a fellebbviteli záros határidőnek elmulasztása miatt benyújtott igazolási kérelem nincs az ítélet jogerőre emelkedésére befolyással. De az ítélet végrehajthatóságát sem akadályozza az igazolási kérelem. (459. §.)

A polgári bíróságnak az 1. pontban említett jogerős végzése alatt a peres eljárásban hozott és felfolyamodással egyáltalán vagy már meg nem támadható végzését kell érteni. Világosan kitűnik ez a 6. pontból, amely a polgári bíróságnak perenkívüli ügyben hozott határozatáról tesz említést. A polgári peres eljárásban hozott és végrehajtható közokiratnak tekintendő végzés pl. az 1911 : I. t.-c. 186. §-a alapján a felperes elállása folytán hozott végzés, amely felperest alperes javára költségben marasztalja ; ilyen végzés

továbbá a tanúnak vagy szakértőnek díját megállapító végzés (314., 346. és 365. §§.) stb.

2. Az 1911 : I. t.-c. 423. §-a értelmében az a bírói egyezség, amelyet a bíróság jogerős végzéssel tudomásul vett, jogerős bírói ítélet hatályával bír. A jogerős bírói ítélet hatályával bír az 1911 : I. t.-c. 139. §-ában szabályozott eljárás során a járásbíróság előtt kötött és jegyzőkönyvbe vett egyezség is, mert ez az egyezség egyenlő hatályú a bírói egyezséggel.

3. Végrehajtható közokirat ezen pont szerint :

a) a fizetési meghagyásos eljárásban hozott fizetési meghagyás, amelyet az adós a kézbesítéstől számított 15 nap alatt ellentmondással meg nem támadott (1911 : I. t.-c. 592. §.) ;

b) a váltó, kereskedelmi utalvány, kötelezőjegy vagy csekk alapján kibocsátott fizetési meghagyás, ha ellene az adós a kézbesítéstől számított három nap alatt kifogást be nem ad (1911 : I. t.-c. 609., 614. §§.) ;

c) lakás, más helyiség vagy terület bérletét felmondó járásbírósági határozat (1911 : I. t.-c. 621. §.), vagy a bérlet tárgyának a kitűzött idő lejáratával való átadására szóló járásbírósági felhívás (u. a. t. c. 627. §.), ha a felmondás, illetőleg felhívás ellen kifogás nem terjesztett elő.

4. Az 1911 : I. t.-c. 415. §-a felsorolja azokat az ítéleteket, amelyeket a fellebbvitelre való tekintet nélkül végrehajthatóknak kell nyilvánítani. Ez a végrehajthatóság az ítéletben kimondandó ; ha nincs az ítéletben, úgy a fellebbezési határidő alatt az ítélet kiegészítése kérhető (1911 : I. t.-c. 409. §.). Ha a felperes ezzel elkészt, a fellebbezési eljárásban eljárhat a 415. §. értelmében ; de odáig a végrehajthatóságot ki nem mondó ítélet alapján, ha az ítélet a 415. §. 1—5. pontjaiban felsorolt ítéletek közé tartozik is, kielégítési végrehajtást nem kérhet, illetőleg a kért kielégítési végrehajtás el nem rendelhető.

Az 1911 : I. t.-c. 416. §-a értelmében a 415. §-ban felsorolt eseteken kívül is köteles a bíróság ítéletét biztosíték ellenében végrehajthatónak nyilvánítani, ha ezt felperes az ítéletet megelőző szóbeli tárgyalás befejezése előtt kérte, ha a marasztalás sem pénzösszegre, sem telekkönyvi előjegyzéssel biztosítható jogra nem terjed és ha a kérelmező nyomban valószínűvé teszi, hogy a végrehajtás elhalasztásából nehezen pótolható vagy nehezen megállapítható kára származnék. Az ily alapon végrehajthatónak nyilvánított ítélet is a jelen törvény 31. §-ának 4. pontja alá esik.

5. A polgári bíróságnak ebben a pontban említett végzése alatt a polgári peres eljárás során hozott végzését kell érteni, mert a polgári bíróságnak perenkívüli ügyben hozott végrehajtható határozatáról a 6. pont szól.

A polgári bíróságnak a polgári peres eljárásban hozott végzése ellen beadott felfolyamodás akadályozza ugyan ennek a végzésnek jogerőre emel-

kedését, de egyébiránt nem bír halasztó hatállyal és így az ilyen végzés rendszerint végrehajtható. A pénzbeli marasztalást tartalmazó és a bírói letétet kiutalványozó végzés ellen beadott felfolyamodásnak halasztó hatálya van, hacsak a törvény másként nem rendelkezik. De a bíróság saját végzésének foganatosítását a benyújtott felfolyamodás elintézéséig felfüggesztheti, a felfolyamodási bíróság az elintézés előtt pedig a foganatosítást betilthatja, ha egyébként a felfolyamodás a foganatosításra halasztó hatállyal nem bírt volna (1911 : I. t.-c. 556. §.).

6. A polgári bíróságnak perenkívüli ügyben hozott végrehajtható határozata szintén végrehajtható közokirat. Perenkívüli ügy tekintettel a jelen törvény 18. §-ára, a végrehajtási ügy is. A perenkívüli ügyben hozott végrehajtható határozat alatt a polgári bíróságnak oly határozatát kell érteni, amely marasztalást tartalmaz. Marasztaló rendelkezés nélkül a megállapítás egymagában nem teszi a bírósági határozatot végrehajtható közokirattá. Mikor van helye perenkívüli ügyben marasztaló határozat hozatalának, azt egyes perenkívüli eljárásokat szabályozó törvények, avagy ilyenek hiányában a bírói joggyakorlat állapítja meg. Így pl. az 1892 : XXIX. t.-c. 9. §-a értelmében a helyszíni eljárás költségét az érdekelt felek tartoznak viselni; ennél fogva ebben a költségben marasztaló perenkívüli bírósági határozat végrehajtható közokirat.

7. Az 1881 : LX. t.-c. 1. §-ának e—h) pontja így szól:

e) a választott bíróságok s a pesti árú- és értéktőzsdének, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokoknak külön bíróságai (1870 : II. t.-c.) által hozott határozatok, vagy ilyen bíróság előtt kötött egyezségről felvett jegyzőkönyvek, illetőleg ezek kiadványai;

f) a büntető bíróságoknak vagyoni marasztalást tartalmazó jogerőre emelkedett határozatai;

g) az 1874 : XXXV. t.-c. 111. §-a értelmében végrehajtható közjegyzői okiratok;

h) a fegyelmi bíróságoknak, továbbá közigazgatási és pénzügyi hatóságoknak azon végrehajtható határozatai, melyek az érvényben levő jogszabályok szerint bírói végrehajtásra utalvák.

Az e) pontban említett választott bíróságokról az 1911 : I. t.-c. tizenhetedik címe rendelkezik. A választott bíróság ítélete és az előtte kötött egyezés alakszerűségéről az 1911 : I. t.-c. 782. §-a szól. A budapesti tőzsdének és a vidéki termény- és gabonacsarnokoknak külön bíróságait a jelen törvény 24. §-a ideiglenesen továbbra is hatályukban fenntartotta, sőt a jelen törvény 25. §-a alapján az igazságügyi és a kereskedelemügyi miniszter megengedhetik, hogy a 24. §-ban nem említett tőzsde vagy termény- és gabonacsarnok is külön bíróságot felállíthasson. Ha ilyen felállítatnék, annak ítéletei és egyezségei is végrehajtható közokiratok lennének.

Az f) pontban általánosságban a vagyoni marasztalást tartalmazó jogerős büntetőbírói határozatokról van szó; de mert az államkincstárból előlegezett büntető költség behajtásáról az 1896 : XXXIII. t.-c. 479. §-a által hatályában fenntartott 1890 : XLIII. t.-c. intézkedik, a pénzbüntetések behajtása pedig az 1896 : XXXIII. t.-c. 519. §-a értelmében az igazságügy-miniszter által kibocsátott rendeletek értelmében közigazgatási úton történik, ennél fogva az f) pont alá lényegében véve csak oly jogerős büntetőbírói határozatok tartoznak, amelyeket az 1896 : XXXIII. t.-c. 520. §-a sorol fel. Ez a §. így szól: »a büntetőbírói jogerős határozata a benne megítélt magánjogi igénynek s azoknak a megítélt költségeknek tekintetében, melyeket a magánvád képviselője, illetőleg a védelem okozott, végrehajtható közokirat hatályával bír«. Ugyancsak az f) alá esik az a jogerős büntetőbírói ítélet, amely az 1914 : XIV. t.-c. 39. §-a vagy az 1914 : XLI. t.-c. 28. §-a értelmében a sértett javára kártérítést ítél meg.

A g) pontban említett végrehajtható közjegyzői okirat alatt azt a közjegyzői okiratot kell érteni, amelyben az általános kellékeken felül (1874. évi XXXV. t.-c. 62—68. §§.) a kötelezettség teljesítése meg van állapítva, egyszersmind a jogosult és a kötelezett fél nevei, a kötelezettség jogcíme és tárgya s a teljesítés időpontja szabatosan ki van téve. Azon tények beállta, amelyekhez a teljesítés kötve van, közokirat által bizonyítandó. (1874 : XXXV. t.-c. 111. §.)

A végrehajtható közjegyzői okirat alapján a végrehajtás elrendelésére illetékes bíróságra nézve l. a jelen törvény 32. §-át és annak magyarázatát. A közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtás elleni jogorvoslatra nézve l. a jelen törvény 39. és 40. §-ait és az azokhoz fűzött magyarázatokat.

A h) pontra vonatkozólag megjegyzendő, hogy az 1909 : XI. t.-c. 74. §-át kivéve nincs tételes törvényi rendelkezés, amely szerint a különben végrehajtás elrendelésére jogosított közigazgatási hatóság a kielégítési végrehajtást ingatlanokra is elrendelheti; de természetesen nincs is tiltó törvény. Ellenben olyan törvényes rendelkezés, amely a közigazgatási hatóság határozat alapján végrehajtás elrendelését részben közigazgatási útra, részben bírói útra utasítja, foglaltatik az 1897 : XX. t.-c. 140. §-ában. A bírósági joggyakorlat ezen az alapon úgy fejlődött, hogy a közigazgatási hatóságok közvetlenül nem rendelhetik el az ingatlanokra a kielégítési végrehajtást, hanem ennek elrendelésére az a járásbírói hatóság, illetőleg törvényszék van hivatva, amelynek területén az illető közigazgatási hatóságnak székhelye van.¹⁾

A jelen törvény 31. §. 7. pontjában az is foglaltatik, hogy végrehajtható közokirat minden határozat és közokirat, amelyet külön törvényes rendelkezés

¹⁾ Kúria 1885. március 24-én 200. sz. a. hozott határozata (Grill Dtár VII. k. 205. sz.)

végrehajtható közokiratnak nyilvánít. Ilyen külön törvényes rendelkezést tartalmaz :

az 1881 : XVII. t.-c. 141., 152. és 238. §-a a csődfelszámolási jegyzőkönyvi kivonatra vonatkozólag (v. ö. még ugyanezen törvény 260. §.);

az 1881 : XLI. t.-c. 41. §-a a kisajátítási kártalanítási árt megállapító határozat vagy erre a kártalanítási árra vonatkozó bírói egyezség tekintetében ;

az 1885 : XXIV. t.-c. 18. és 41. §-a a házközösségi intézmény megszűnéséből eredőleg ;

az 1887 : XXXV. t.-c. 8. §-a a közös hadsereg (hadi tengerészet) és honvédség hatóságainak határozatára nézve ;

az 1889 : XXX. t.-c. 22. §-a a magyar földhitelintézet által engedélyezendő vízszabályozási és talajjavítási kölcsönökről szóló könyvkivonatról és számláról ;

1894 : XVI. t.-c. 123. §-a a gondnok, ügygondnok költsége és a leltározási díj tekintetében ;

az 1895 : XXXVII. t.-c. 39. §-a a szabadalmi hivatal által az eljárási költség és a kiszabott bírság tekintetében hozott határozatról ;

az 1895 : XLI. t.-c. 6. §-a a védjegy kizárólagos használati joga iránt vitás ügyekben a kereskedelmi miniszter költségmegállapító határozatára nézve ;

az 1898 : XXIII. t.-c. 77. §-a a központi hitelszövetkezet kötelezvényeiről és könyvkivonatairól ;

az 1899 : XV. t.-c. 132. §-a a kir. Kúriának képviselőválasztás feletti bíráskodási ügyben bírságot és költséget megállapító határozatára vonatkozólag ;

az 1901 : XXIV. t.-c. 18. §-a az összeférhetlenségi ügyekben bíráskodást gyakorló képviselőházi bizottság költségben marasztaló határozata tekintetében.

Az osztrák-magyar banknak az 1911 : XVIII. t.-cikkkel meghosszabbított szabadalma következtében jelenleg is hatályos az 1889 : XXXVII. t.-cikkbe foglalt alapszabályok módosított 11. §. e) pontjának az a rendelkezése, hogy a bank jogosítva van a kezeihez kiállított kötelezvény vagy a kötelezettséget megállapító más nyilatkozat és főkönyveinek kivonata alapján — ha a kötelező okirat bíróilag vagy közjegyző által hitelesítve van, — a hátralékos adós vagy a zálogul lekötött ingatlan birtokosa ellen a kötelezvényben megjelölt bíróságnál (határozó bíróság) az elzálogosított ingatlanra a végrehajtás elrendelését kérvényezni.

Az osztrák-magyar banknak ezeket a külön jogait kiterjeszti az 1879. évi XLV. és az 1889 : XXX. t.-c. a magyar földhitelintézetre ;

az 1879 : XXXIX. és 1898 : XI. t.-c. a kisbirtokosok földhitelintézetére és az 1911 : XV. t.-c. a magyar földhitelintézetek országos szövetségére.

A 31. §-nak rendelkezései a jelen törvény életbelépése előtti eljárási szabályok szerint hozott bírói határozatokon alapuló végrehajtási eljárásban még akkor sem nyernek alkalmazást, ha a végrehajtási eljárás a jelen törvény életbelépése után tétetik folyamatba (58. §.).

32. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 2. §-ának helyébe a következő rendelkezések lépnek :

A végrehajtást az előbbi §. 1—6. pontja esetében az ügyben eljáró elsőfokú bíróság rendeli el.

Az 1881 : LX. t.-c. 1. §-ának e) pontja esetében a választott bíróságok kivételével (Pp. 787. §.), f) pontja esetében kivétel nélkül, h) pontja esetében pedig akkor, ha külön törvényes szabály másként nem rendelkezik, a végrehajtást az a járásbíróság rendeli el, amelynek területén az ügyben eljáró elsőfokú bíróságnak vagy hatóságnak székhelye van. Budapest székesfőváros területén a végrehajtást e bekezdés értelmében a budapesti IV. kerületi kir. járásbíróság rendeli el.

A többi esetben a végrehajtás elrendelésére illetékes bíróságot külön törvényes rendelkezések határozzák meg

»A polgári perrendtartás szerint perbíróság alatt nemcsak a perben eljáró elsőfokú, hanem a másod- vagy a harmadfokú bíróságot is lehet érteni. Minthogy pedig a végrehajtás elrendelése a fenti 32. §. szerint is az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozik, az 1881 : LX. t.-c. 2. §-ában említett perbíróság helyett »elsőfokú bíróság« kifejezéssel kell megjelölni azt a bíróságot, amelyik az előbbi §. 1—6. pontjai esetében a végrehajtást elrendeli.

Az 1881 : LX. t.-cikk 1. §-ának e), f) és h), pontjaiban említett határozatok, nevezetesen a tőzdebíróság, a büntető bíróság, a fegyelmi bíróságok és a közigazgatási hatóságok határozatai alapján az 1881 : LX. t.-cikk 2. §-a értelmében 1000 korona értéket meg nem haladó marasztalás esetében a járásbíróság, egyébként a törvényszék rendeli el a végrehajtást. Minthogy az értékelési különbség nem elég indok arra, hogy a végrehajtás elrendelésének kérdése különböző hatáskörű bíróságok elé utaltassék, a 32. §. ezt a kérdést értékre való tekintet nélkül járásbírósági hatáskörbe utasítja s ezzel az eljárást egyszerűsíti. (M. I.)«

A választott bíróság jogerős ítéletének avagy a választott bíróság előtt kötött és a jogerős bírói ítélet hatályával bírói egyezségnek alapján kért végrehajtás elrendelésére az 1911 : I. t.-c. 787. §-a értelmében az a bíróság illetékes, mely az ügyre választott bírósági szerződés esetén kívül hatáskörrel és illetékességgel bírna. Ellenben a jelen törvény 32. §-a szerint a budapesti tőzsde-bíróság és a temesvári termény- és gabonacsarnok választott bírósága ítélete alapján a kielégítési végrehajtás elrendelésére a budapesti IV. ker. kir. járás-bíróság, illetőleg az 1913 : XXV. t.-c. 1. §-a értelmében a budapesti központi kir. járásbíróság illetékes ; amely rendelkezés lerontja a jelen törvény 24. §-ának azt a rendelkezését, hogy ideiglenes hatályban marad a többi közt az 1881. évi LIX. t.-c. 98. §-a, amely szerint a kielégítési végrehajtás elrendelésére az a kir. törvényszék illetékes, amelynek területén az ítélet hozatott.

A jelen törvény 32. §-a az 1881 : LX. t.-c. 1. §. g) pontjának esetéről külön nem rendelkezik, hanem az utolsó bekezdésben utal a külön törvényes rendelkezésre ; ennél fogva továbbra is hatályban marad 1874 : XXXV. t.-c. 112. §-a, amely szerint a végrehajtási kérvény ahhoz a bírósághoz intézendő, amely a fennforgó ügyre nézve per esetében illetékes volna.

A 32. §. mindazokban a végrehajtási ügyekben alkalmazandó, amelyekben a végrehajtás elrendelését a törvény életbelépése után kérték (58. §.).

33. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 3., 4. 5. §-ának helyébe a következő rendelkezések lépnek :

A végrehajtásnak külföldi végrehajtható közokirat alapján elrendelésére az illető állammal fennálló nemzetközi szerződés irányadó. Ilyennek hiányában a végrehajtást csak akkor szabad elrendelni, ha a viszonyosság meg van állapítva és ha :

1. a végrehajtás polgári vagy kereskedelmi bíróságnak jogerős bírói határozatán vagy ilyenlő egyenlő hatályú bírói egyezségen alapszik ;

2. az illető bírói határozat vagy egyezség ellen a Pp. 414. §-ában felsorolt valamely körülmény nem forog fenn.

Az igazságügyminiszternek a viszonyosság felől tett nyilatkozata a bíróságokra kötelező. E nyilatkozatot kétség esetében hivatalból kell kikérni.

Ezekben az esetekben a végrehajtás elrendelésének kérdésében az a bíróság határoz, amely az 1881 : LX. t.-c. 18. §-a szerint a végrehajtás foganatosítására illetékes. Ha a végrehajtás végett több bíróságot keresnek meg, az elrendelés felől az első helyen megnevezett bíróság határoz és határozatáról a többi bíróságot értesíti. Ha a megkeresés teljesítésére nem a megkeresett, hanem más bíróság van hivatva, a megkeresett bíróság a megkeresést ennek a bíróságnak küldi meg és erről a megkereső külföldi bíróságot értesíti.

»Az 1881 : LX. t.-c. 3., 4. és 5. §-a szabályozza a külföldi bírói ítélet vagy külföldi bíróság előtt kötött egyezség végrehajtását. Minthogy az 1911 : I. t.-c. 414. §-a meghatározza azokat az eseteket, amelyekben a külföldi bíróság ítéletét nem lehet érvényesnek elfogadni, a külföldi ítéletek és egyezségek végrehajthatóságának feltételeit is a perrendtartás említett §-ára utalással kell meghatározni. Ezt teszi a 33. §., amely Ausztria és egyéb külföld tekintetében az 1881 : LX. t.-cikk 4. §-ában foglalt különbséget — a perrendtartást követve — a végrehajthatóság tekintetében megszünteti és az 1881 : LX. t.-cikk 3., 4. és 5. §-ai helyébe új rendelkezéseket léptet.

Magától értetődik, hogy a Pp. 414. §-a és e §. nem vonatkozik Bosznia-Hercegovinára. (M. I.)«

A külföldi ítéletek és egyezségeknek végrehajthatósága tekintetében a 33. §. két esetet különböztet meg. Az egyik eset az, ha az illető külföldi állammal nemzetközi szerződésünk van az illető államban hozott ítéletek és egyezségek végrehajthatósága tekintetében ; a másik eset az, ha ilyen nemzetközi szerződésünk nincs.

Az első esetben a végrehajtásnak külföldi végrehajtható közokirat alapján elrendelésére az illető állammal fennálló nemzetközi szerződés az irányadó. Jelenleg a külföldi bírósági ítéletek és egyezségek végrehajthatósága tekintetében a következő nemzetközi szerződéseink vannak.

Szerbiával 1911. évi március hó 30/17. napján kötöttünk nemzetközi szerződést a polgári jogsegély tárgyában, amelyet az 1912 : III. törvénycikkkel iktattunk az ország törvényei közé. Ennek az egyezménynek 12—28. cikke szól a bírósági ítéletek és egyezségek kölcsönös végrehajtásáról polgári és kereskedelmi ügyekben. Ez a nemzetközi egyezmény a kir. minisztériumnak 1912. évi január hó 28. napján 602. M. E. sz. a. kelt rendelete szerint 1912. évi február hó elsején lépett hatályba és megfelelő alkalmazást nyer Bosznia és Hercegovina tekintetében is. Az ezen nemzetközi egyezmény folytán szükséges eljárást

az 1912. évi január hó 31. napján 4000. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet szabályozza.

Bulgáriával 1911. évi május hó 31/18. napján kötöttünk nemzetközi szerződést a polgári jogsegély tárgyában, amelyet az 1912 : XXVIII. t.-cikkkel iktattunk az ország törvényei közé. Ennek az egyezménynek 11—26. cikke szól a bírósági ítéletek és egyezségek kölcsönös végrehajtásáról polgári és kereskedelmi ügyekben. Ez a nemzetközi egyezmény a kir. minisztériumnak 1912. évi június hó 15. napján 4217. M. E. sz. a. kelt rendelete szerint 1912. évi augusztus hó 11. napján lépett hatályba és megfelelő alkalmazást nyer Bosznia és Hercegovina tekintetében is. Az ezen nemzetközi egyezmény folytán szükséges eljárást az 1912. évi július hó 17. napján 33.000. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet szabályozza.

A Bernben 1890. évi október hó 14. napján a vasúti árúfuvarozás tárgyában létrejött és az 1892 : XXV. törvényekkel becikkelyezett nemzetközi egyezmény 56. cikke szerint : »azon ítéletek, amelyek ezen egyezmény határozmányai alapján a tárgyalás megtartása után vagy meg nem jelenés folytán hozattak és az eljáró bíróságra irányadó törvények szerint végrehajthatókká váltak, az összes szerződő államok területén az illető ország törvényei által megszabott feltételek és alakszerűségek teljesítése mellett végrehajthatók anélkül azonban, hogy az ítélet tartalma anyagilag megvizsgálható volna. A csak előlegesen végrehajtható ítéletekre ezen szabály nem alkalmazható, valamint az ítélet azon rendelkezéseire sem, melyek által felperes, mivel pervesztes lett, a per-költségen felül további kártérítésben marasztaltatik«. Ezt a nemzetközi szerződést Ausztria és Magyarország, Németország, Belgium, Franciaország, Olaszország, Luxemburg, Németalföld, Oroszország és Svájc kötötték ; azonban az 1894 : XVII. t.-cikkkel becikkelyezett kiegészítő szerződés alapján utólagosan más államok is hozzájárulhatnak ehhez az ú. n. berni nemzetközi egyezményhez, amely az 1892. évi december hó 12. napján 45,790. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet szerint 1893. évi január hó első napján lépett hatályba. Utólag hozzájárultak Dánia, Románia, Svédország és Szerbia.

A polgári eljárásra vonatkozólag az 1905. évi július hó 17. napján Hágában kelt és az 1909 : XIV. törvényekkel becikkelyezett nemzetközi egyezmény 18. cikke érte mében az eljárási költségek és kiadások tekintetében hozott elmarasztaló határozatok alapján, amelyek a szerződő államok valamelyikében oly felperes vagy beavatkozó ellen keletkeztek, aki a perbeli biztosíték, a letét vagy a bírósági költségek előlegezése alól akár a 17. cikk 1. és 2. bekezdése, akár pedig azon állam törvénye értelmében, ahol a per megindított, fel van mentve, a végrehajtást diplomáciai úton előterjesztett kérelemre az illetékes hatóság a többi szerződő államok mindegyikében ingyenesen elrendeli. Ez a nemzetközi egyezmény kiterjed Ausztriára és Magyarországra, Belgiumra, Dániára, Franciaországra, Németországra, Norvégiára, Olaszországra, Oroszországra,

Portugáliára, Romániára, Spanyolországra, Svájcra és Svédországra, — és az 1909. évi ápril hó 26. napján 9000. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet szerint 1909. évi ápril hó 27. napján lépett hatályba. Ugyanezen rendelet intézkedik az egyezmény végrehajtásáról és 41. §-ában meghatározza azt a belföldi bíróságot, amely a hágai egyezmény 18. cikke alapján kért végrehajtás elrendelésére illetékes.

Nemzetközi szerződés hiányában külföldi végrehajtható közokirat alapján a belföldi bíróságnak a végrehajtást csak akkor szabad elrendelni :

- a) ha a viszonyosság, amelynek megállapítására az igazságügyminiszter van hivatva, meg van állapítva ;
- b) ha a végrehajtás polgári vagy kereskedelmi bíróságnak jogerős bírói határozatán vagy ilyenvel egyenlő hatályú bírói egyezségen alapszik ;
- c) ha az illető bírói határozat vagy egyezés ellen az 1911 : I. t.-c. 414. §-ában felsorolt valamely körülmény nem forog fenn. Az idézett 414. §. a következő hat pontban sorolja fel azokat a körülményeket, amelyek kizárják a külföldi ítéletnek belföldön való érvényességét s pedig :

1. ha az a bíróság, amely az ítéletet hozta, a magyar törvény szerint nem volt illetékes, vagy ha oly illetékeségi ok alapján járt el, amely az eljáró bíróság államának törvénye szerint ennek a polgárával szemben nem alkalmazható ;

2. ha a marasztalt alperes magyar állampolgár és meg nem jelenése következtében perbe nem bocsátkozott, kivéve, ha az idézés neki saját kezéhez, vagy megkeresés következtében valamely belföldi bíróság útján szabályszerűen kézbesített ;

3. ha a fél magyar állampolgár és a perben való részvételből az eljárás szabálytalansága következtében ki volt zárva ;

4. magyar állampolgár személyi állapotát tárgyzó perekben ;

5. ha az ítélet érvényességének elismerése hazai jogerős ítélettel, a köz-erkölcsiséggel vagy hazai törvény céljával ellenkezik ;

6. ha azzal az állammal, amelynek bírósága az ítéletet hozta, éreszben viszonyosság nincs megállapítva, kivéve, ha az ítélet nem vagyoni jogi perben hozott és a pernek nincs belföldön illetékes bírósága.

A jelen törvény 32. §-a hatályon kívül helyezi az 1881 : LX. t.-c. 4. §-át is, amely az osztrák birodalomban hozott bírói határozatoknak és kötött egyezségeknek végrehajthatósága tekintetében a többi külföldi államokkal szemben kedvezőbb helyzetet teremtett. Ezentúl az osztrák birodalomban hozott ítéletek és kötött egyezségek végrehajthatóságának ugyanazok az előfeltételei, mint amelyek a többi nem szerződött államokkal szemben fennállanak s amelyeket az a—c) pont alatt felsoroltunk.¹⁾ V. ö. még a jelen törvény 36. §.

¹⁾ Megjegyzendő, hogy időközben az igazságügyminiszter törvényjavaslatot terjesztett elő az Ausztriával való viszonyosság különleges szabályozása iránt, amely e könyv kinyomatásáig mint 1914 : XLII. t.-c. törvényt is vált.

A 33. §. mindazokban a végrehajtási ügyekben alkalmazandó, amelyekben a végrehajtás elrendelését e törvény életbelépése után kérték.

34. §.

Az 1881:LX. t.-c. 6. §-ának első bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

Amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a végrehajtás elrendelését három példányban kiállított írásbeli beadványban kell kérni és az első példányt a végrehajtás elrendelésének alapjául szolgáló eredeti okirattal kell felszerelni. Bírói határozat vagy bírói egyezség a bíróságnál levő eredetire hivatkozással egyszerű másolatban is csatolható.

A 34. §. rendelkezése következtében a törvényszéki eljárásban sem kell rendszerint a bírói határozat vagy bírói egyezség eredeti kiadmányát a végrehajtási kérvényhez csatolni; hanem elégséges az egyszerű másolatnak csatolása. Kivétel van ebben a tekintetben a jelen törvény 35. §-ának második és harmadik bekezdésében írt esetben. A 34. §-nak az a rendelkezése: »amennyiben a törvény másként nem rendelkezik«, vonatkozik az 1881:LX. t.-c. 7. §-ára, amely szerint sommás perekben ingatlanokra vezetendő végrehajtás esetének kivételével, a végrehajtás elrendelése iránti kérelem szóval is előterjeszhető; mely esetben a bíróság a szóval előterjesztett kérelemről jegyzőkönyvet vesz fel.

A 34. §. mindazokban a végrehajtási ügyekben alkalmazandó, amelyekben a végrehajtás elrendelését e törvény életbelépése után kérték.

35. §.

Az 1881:LX. t.-c. 9. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Ha a végrehajtást polgári bíróság határozata alapján kérik, a végrehajtás elrendelése szempontjából a végrehajtást elrendelő bíróság hivatalból állapítja meg, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló bírói határozatot szabályszerűen közölték-e, hogy halasztó hatályú fellebbvitelt vagy ellentmondást a törvényes időben terjesztettek-e elő és

hogy a törvény értelmében ily fellebbvitelnek vagy ellentmondásnak helye van-e. Ha az elsőbíróság ilyen esetben a fellebbvitt határozat végrehajtását elrendelte, erre a végrehajtásra addig, amíg a fellebbviteli bíróság a fellebbvitelt elintézi, a jelen törvény 41. §-át kell alkalmazni. Ha a végrehajtást akkor kérik, amikor az iratok a felsőbbbíró-sághoz már fel vannak terjesztve, a végrehajtás kérése alkalmával a végrehajtást kérő fél köteles bemutatni a határozatnak vagy a határozat indokolást nem tartalmazó részének kiadmányát vagy hiteles másolatát és — ha a határozat a végrehajtást szenvedővel kézbesítés útján volt közölve — a kézbesítési bizonyítvány hiteles másolatát is.

Ha a végrehajtást a fellebbezési bíróság végrehajtható határozata alapján akkor kérik, amidőn az ügy iratai az elsőbírósághoz még vissza nem érkeztek (Pp. 511., 546. §.), a végrehajtási kérvény első példányához csatolni kell a határozat oly kiadmányát vagy hiteles másolatát, amelyre a fellebbezési tanács jegyzője a kihirdetés vagy kézbesítés napját és ha felülvizsgálati kérelem a törvényes határidőben be nem adatott, ezt is záradék alakjában feljegyezte.

Ha a végrehajtási jog feltételtől vagy ellenszolgáltatás teljesítésétől függ, a feltétel beálltát vagy az ellenszolgáltatás teljesítését, úgyszintén a végrehajthatóság egyéb előfeltételeit is a végrehajtható köteles bizonyítani, amennyiben ezek a bíróságnál levő iratokból meg nem állapíthatók.

»Az 1911 : I. t.-c. 410. §-a szerint a kellő időben benyújtott fellebbvitelnek az ítélet jogerőre emelkedésére és ez alapon végrehajthatóságára is halasztó hatálya van. Azt a kérdést azonban, hogy a végrehajtás elrendelése szempontjából ki bírálja meg azt, hogy a fellebbezés kellő időben volt-e beadva és hogy a határozat egyébként végrehajtható-e, nem oldja meg (ellentétben az 1893. évi XVIII. t.-c. 138. §-ával), hanem a végrehajtási eljárásra hagyja. A 35. §. tehát az 1893 : XVIII. t.-c. 138. §-ának második bekezdésével lényegileg egyezően erről rendelkezik és tüzetes szabályokat állít fel arra az esetre is, ha a felleb-

bezési bíróság ítéletének végrehajtását oly időben kérik, amikor az iratok első bírósághoz még vissza nem érkeztek.

A 35. §. utolsó bekezdése az 1881 : LX. t.-c. 9. §-ának második bekezdését helyettesíti. (M. I.)⁴

A 35. §. utolsó bekezdésének esetében egyszersmind alkalmazandó az 1881 : LX. t.-c. 10. §. második bekezdése.

A 35. §-nak rendelkezései azokban a végrehajtási ügyekben alkalmazandók, amelyekben a végrehajtást e törvény életbelépése után kérték, de viszont a jelen törvény életbelépése előtti eljárási szabályok szerint hozott bírói határozatokon alapuló végrehajtási eljárásban még akkor sem nyernek alkalmazást, ha a végrehajtási eljárás a jelen törvény életbelépése után tétetik folyamatba (58. §.). Vagyis a 35. §-t csak abban az esetben lehet alkalmazni, ha a végrehajtás alapjául szolgáló bírói közokirat a jelen törvénnyel egyidejűleg életbelépő polgári perrendtartás szabályai szerint hozatott. A polgári perrendtartás (1911 : I. t.-c.) szabályai alkalmazást nyernek az 59. és 60. §§. korlátai közt az 1911 : I. t.-c. életbelépésekor folyamatban levő sommás perekre is.

36. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 10. §-a úgy módosíttatik, hogy a jelen törvény 33. §-a esetében a kielégítési végrehajtás elrendelésének kérdésében a bíróság a külföldi bíróság megkeresésére a felek meghallgatása nélkül határoz. A bíróság a jelen törvény 33. §-ában meghatározott körülményeket hivatalból veszi figyelembe. Ha a bíróságnak e körülmények tekintetében kétsége van és a kétséget a megkeresésnek vagy mellékleteinek adatai el nem oszlatják, a külföldi bíróságtól felvilágosítást kérhet.

Ha a megkeresett bíróság a végrehajtás elrendelését megtagadja, a Pp. 17. §-a alkalmazandó.

A végrehajtást elrendelő végzés ellen a jelen törvény 40. §-a értelmében felfolyamodásnak van helye. Ezenfelül a végrehajtást szenvedő az elrendelő végzés ellen az elrendelő bíróságnál a végzés kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt kifogást terjeszthet elő amiatt, hogy a végrehajtást a jelen törvény 33. §-a ellenére rendelték el.

A kifogásnak a jelen törvény 41. §-ában meghatáro-

zott halasztó hatálya van. A bíróság a kifogás következtében a végrehajtás elrendelésének kérdésében a felek meghallgatása után végzéssel határoz (40. §.). Egyebekben a kifogásra a Pp. 134., 135., 140. és 141. §-ai megfelelően alkalmazandók; a 141. §-t akkor is alkalmazni kell, ha a fél a kifogást elkésztetten terjesztette elő.

A Pp. 414. §. 4., 5. vagy 6. pontjában felsorolt körülményekre alapított kifogást az előbbi bekezdésben meghatározott határidő után is elő lehet terjeszteni.

Az 1881 : LX. t.-c. 10. §-ának utolsó bekezdése hatályát veszti.

Amennyiben nemzetközi szerződés másként intézkedik, ez a §. nem nyer alkalmazást.

Az 1881 : XL. t.-c. 10. §-ának értelmében a külföldi végrehajtható közokirat alapján a végrehajtás elrendelése előtt mindig tárgyalást kellett tartani, kivéve, ha a megkeresés osztrák bíróságtól eredt s erre a tárgyalásra a végrehajtható részére és költségére ügygondnokot kellett rendelni, hacsak ő maga nem gondoskodott képviseltetéséről.

A jelen törvény 36. §-ának értelmében előzetes tárgyalás nélkül dönt a bíróság a külföldi bírósági ítélet vagy egyezség végrehajthatóságának kérdésében s aggályainak eloszlátása végett a megkereső külföldi bíróságtól kér felvilágosítást.

Ha a bíróság végrehajtás elrendelését megtagadja, a végrehajtható vagy a megkereső külföldi bíróság, illetőleg az erre hivatott külföldi hatóság (pl. diplomáciai úton történt megkeresés esetében az illető állam külügyminisztere) a megtagadó határozat ellen felszólalhat. A felszólalásra a megkeresett bíróság felettes kir. ítélőtáblája szóbeli tárgyalás nélkül határoz. Ha a kir. ítélőtábla is megtagadja a jogsegélyt, határozata a kir. Kúriához fellebbvitelre van megtagadva és illetőleg fellebbvitel nincs záros határidőhöz kötve, hanem az érdekelt félre és illetőleg a megkereső bíróságra van bízva, hogy az ügy sürgős voltaához képest lehető gyorsan járjon el (1911 : I. t.-c. 17. §.).

A bíróságnak a végrehajtást elrendelő végzése ellen kétféle jogorvoslatot enged meg a 36. §. Az egyik a felfolyamodás, a másik a kifogás.

A felfolyamodásra, amennyiben a jelen törvény 40. §-a másként nem intézkedik, a polgári perrendtartás szabályait kell alkalmazni. Ezekhez képest a felfolyamodás záros határideje tizenöt nap,¹⁾ amelynek vétlen elmulasztása

¹⁾ 1912 : LIV. t.-c. 40. §. 3. bekezd.

miatt igazolásnak van helye.¹⁾ A felfolyamodás új tényekre és bizonyítékokra is alapítható.²⁾ A másodbírósi végzés ellen akkor is van helye felfolyamodásnak, ha a másodbírósi végzés helybenhagyta.³⁾ A felfolyamodás jogorvoslatával a végrehajtató is élhet, ha a végrehajtást elrendelő végzés valamelyik részével nincs megelégedve. Ez kitűnik a 36. §-nak abból a rendelkezéséből, hogy a végrehajtást elrendelő végzés ellen beadható felfolyamodáson kívül a végrehajtást szenvedő kifogást is beadhat. Vagyis a kifogás jogorvoslatára csak a végrehajtást szenvedőt, a felfolyamodás jogorvoslatára mind a két felet megilleti.

A végrehajtást szenvedő az elrendelő végzés ellen az elrendelő bíróságnál a végzés kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt kifogást adhat be, amelyet két példányban és egy felzettel tartozik benyújtani⁴⁾ vagy pedig az elrendelő bíróságnál, amely tekintettel a jelen törvény 33. és az 1881 : LX. t.-c. 18. §-ára mindenkor járásbírósi, jegyzőkönyvbe is mondhat.⁵⁾ Az 1911 : I. t.-c. 414. §. 4., 5. vagy 6. pontjában felsorolt körülményekre alapított kifogást a tizenöt napi határidő után is elő lehet terjeszteni. Ha a kifogás kellően van benyújtva és felszerelve, a bíróság idéző végzést bocsát ki ; ha a kifogást tartalmazó beadvány hiányos, kijavítás végett visszaadja, de a helyben lakó végrehajtást szenvedőt a beadvány kijavítása végett maga elé is idézheti. A kitűzött időben kijavított kifogás úgy tekintetik, mintha eredetileg helyesen lett volna beadva.⁶⁾ Ha azok a körülmények valamelyike forog fenn, amelyek miatt az 1911 : I. t.-c. 141. §-a alapján a keresetlevél hivatalból visszautasítandó, vagy ha a fél kifogása elkésett, a kifogást is hivatalból visszautasítja a bíróság. A kifogásnak jegyzőkönyvbe foglalás végett szóbeli előadása esetében a visszautasító végzést, ha a bíróság nyomban meghozza, a végrehajtást szenvedőnek szóval köteles kihirdetni és írásban csak kívánatra tartozik kézbesíteni.

Ha a kifogást az elkésztés okából vagy 1911 : I. t.-c. 141. §-ában felsorolt okokból nem kell hivatalból visszautasítani, a bíróság a végrehajtás elrendelése tárgyában a feleket meghallgatja és annak utána végzéssel határoz. A végzés ellen a felfolyamodási határidő tizenöt nap ; a másodbírósi (kir. törvényszéknek) végzése ellen, még ha az helybenhagyó is, tizenöt nap alatt a kir. Kúriához van felfolyamodásnak helye.⁷⁾

A 36. §. azokban a végrehajtási ügyekben alkalmazandó, amelyekben a végrehajtás elrendelését e törvény életbelépése után kérték (58. §.).

¹⁾ 1911 : I. t.-c. 451. §.

²⁾ U. a. t.-c. 554. §.

³⁾ 1912 : LIV. t.-c. 40. §. 3. bek.

⁴⁾ 1911 : I. t.-c. 134. §.

⁵⁾ 1911 : I. t.-c. 135. §.

⁶⁾ 1911 : I. t.-c. 140. §.

⁷⁾ 1912 : LIV. t.-c. 40. §.

37. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 22. §-ának második bekezdése akként egészített ki, hogy ennek a bekezdésnek a rendelkezését nemzeti ünnepnapra is alkalmazni kell.

»Az 1881 : LX. t.-c. 22. §-ának második bekezdése értelmében Gergely-naptár szerinti közönséges ünnepeken és a végrehajtást szenvedő vallási ünnepein csak a követelés biztosítására szükséges végrehajtási cselekményeket szabad teljesíteni. Minthogy az 1911 : I. t.-c. 144. §-a szerint perbeli cselekményeket és nevezetesen tárgyalást a fentemlített ünnepeken kívül nemzeti ünnepnapon is csak sürgős szükség esetében szabad végezni, a fenti 37. §. a perrendtartással való összhang végett az 1881 : LX. t.-c. 22. §-a második bekezdésének tilalmát a nemzeti ünnepnapra vagyis Szent István napjára és április 11-ére is kiterjeszti. (M. I.)«

A 37. §. azokban a végrehajtási ügyekben alkalmazandó, amelyekben a végrehajtás elrendelését a törvény életbelépése után kérték (58. §.).

38. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 28. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek :

Mind a végrehajtást elrendelő, mind a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság köteles a végrehajtást szenvedő kérelmére a végrehajtást felfüggeszteni vagy kisebb terjedelemre szorítani, ha a végrehajtást szenvedő közokirattal bizonyítja, hogy azt a határozatot, amelynek alapján a végrehajtást elrendelték, jogerős bírói határozat megváltoztatta, hatályon kívül helyezte vagy korlátozta.

A bíróság ezekben az esetekben a körülményekhez képest a már foganatosított végrehajtási cselekmények hatályon kívül helyezését is elrendeli.

A végrehajtást szenvedett az előzetes végrehajtással okozott kárának megtérítését a folyamatban levő perben még a fellebbezési bíróság előtt is kérheti.

A végrehajtási törvény 28. §-a arról intézkedett, hogy úgy a végrehajtást elrendelő, mint a végrehajtást foganatosító bíróság kérelemre a végrehajtást felfüggeszteni vagy kisebb terjedelemre szorítani köteles, ha a végrehajtás

szenvedő közokirattal azt igazolja, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló határozatot a felső bíróság fellebbvitel folytán, avagy általában a bíróság igazolás, perújítás, semmisségi per vagy végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt indított per folytán egészben vagy részben megváltoztatta, hatályon kívül helyezte, felfüggesztette vagy megsemmisítette.

Az 1911: I. t.-c. azonban a semmisségi pert nem ismeri; az eljárás szabálytalansága miatt nem annak megsemmisítését, hanem az ítéletnek hatályon kívül helyezését rendeli (Pp. 505., 541., 542. §§.); az igazolásnak általában nem tulajdonít halasztó hatályt s a bíróságra bízta, hogy adott esetben a végrehajtás felfüggesztését elrendeli-e. Mindezek következtében a végrehajtási törvény 28. §-át átalakítani kellett.

A végrehajtás elrendelésének alapjául szolgáló határozatot

a) megváltoztathatja a fellebbviteli (fellebbezési vagy felülvizsgálati) bíróság;

b) hatályon kívül helyezheti részítelet esetében a részíteletet hozott bíróság (Pp. 389., 579. §§.); a Pp. 505 §-a esetében a fellebbezési és a felülvizsgálati bíróság (Pp. 541., 542. §§.); perújítás esetében a perújítás bírósága (Pp. 572. §.); házassági perben az ideiglenes intézkedéseket kimondó határozat esetében a házassági per bírósága (Pp. 674. §.);

c) korlátozhatja részítelet esetében a részíteletet hozott bíróság (Pp. 389., 579. §§.); házassági perben az ideiglenes intézkedéseket kimondó határozat esetében a házassági per bírósága (Pp. 674. §.).

Ha a fellebbezési vagy a felülvizsgálati bíróság a Pp. 504. §-a alapján az első bíróság ítéletét végzéssel feloldja, akkor a 38. §. nem alkalmazható, mert az csak jogerős ítélettel való megváltoztatásról, hatályonkívül helyezésről és korlátozásról szól. A feloldó határozat halasztó hatályáról a 42. §. szól.

Perújítás esetében a bíróság a Pp. 572. §-a értelmében elrendelheti a perújítás előzetes tárgyalását és eldöntését. Ha a bíróság ilyenkor a perújításnak helyt ad, már ebben az ítéletében hatályon kívül helyezi az alapperben hozott határozatot. Ha a perújítás bíróságának az a közbenszóló ítélete jogerőre emelkedik, ezen ítélet alapján is kérelmezheti a végrehajtást szenvedő a végrehajtás felfüggesztését.

A kellő időben benyújtott ellentmondásnak a Pp. 461. §-a alapján a végrehajtásra halasztó hatálya van; ennek folytán az ellentmondás halasztó hatályáról a 38. §-ban nem kellett intézkedni. A halasztó hatály terjedelmét a 41. §. határozza meg.

Az igazolás, mint már fentebb említve volt, a Pp-ban nem bír a végrehajtásra halasztó hatállyal; az igazolási kérelem felől határozó bíróság azonban a fél kérelmére a végrehajtásnak ideiglenes felfüggesztését elrendelheti, ha az előterjesztett adatokból az igazolási kérelem sikere valószínűnek mutatkozik. A végrehajtás felfüggesztése után a 41. §. alkalmazandó.

A végrehajtást elrendelő bíróságról a 32. §., a végrehajtást foganatosító bíróságokról az 1881: LX. t.-c. 18. §-a rendelkezik.

A 38. §. utolsóelőtti bekezdése alapján a már foganatosított végrehajtási cselekmények csak úgy helyezhetők hatályon kívül, ha ezzel mások jogai sérelmet nem szenvednek. Így a lefoglalt ingók a végrehajtási zár alól feloldhatók, az elrendelt árverés megszüntethető, a megtartott ingatlan árverés is, amíg jogerőre nem emelkedett, kivételesen hatályon kívül helyezhető, de a jogerőre emelkedett árverés, amelynek alapján az árverési vevő már jogot szerzett az ingatlanhoz, hatályon kívül nem helyezhető.

A 38. §-ban felsorolt és még nem jogerős bírói határozatoknak a végrehajtási eljárás folytatására gyakorolt halasztó hatályát a 42. §. szabályozza.

A 38. §. utolsó bekezdése lényegében véve nincs összefüggésben a 38. §. egyéb rendelkezéseivel és ezért ez a bekezdés mint külön §. is elhelyezhető lett volna a törvényben. A 38. §. utolsó bekezdése ugyanis kiegészíti a Pp. 389. és 579. §-aiban foglalt azt az intézkedést, hogy az alperes a részítelet végrehajtásából származott kárának megtérítését a folyamatban levő perben még a fellebbezési bíróság előtt is kérheti; ellenben nincsen hasonló intézkedés arra az esetre, ha a Pp. 415. §-a szerint előzetesen végrehajtható ítélet alapján foganatosított végrehajtással okoz felperes kárt az alperesnek. Ezt a hiányt pótolja a 38. §. utolsó bekezdése.

A 38 §-nak végrehajtás megszüntetése stb. iránt indított perben hozott ítélet esetében való alkalmazhatóságáról l. a 39. §-át és annak magyarázatát.

A 38. §. csak azokban a végrehajtási ügyekben alkalmazható, amelyekben a végrehajtás elrendelését e törvény életbelépte után s oly bírói határozat alapján kérték, amely nem e törvény életbelépte előtti eljárási szabályok szerint hozatott (58. §.). Vagyis itt ugyanaz áll, amit a 35. §. magyarázatának végén mondtunk.

39. §.

Az 1881: LX. t.-c. 30. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Ha a végrehajtási jog egészen vagy részben elenyészett vagy időhaladék engedésével felfüggesztetett, a végrehajtást szenvedő a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt a végrehajtást elrendelő bíróságnál keresetet indíthat:

a) bírói határozaton alapuló végrehajtás esetében olyan ténykörülmény alapján, amely akkor történt, amikor

azt a polgári perrendtartás szabályai szerint a határozatot megelőző peres eljárásban érvényesíteni már nem lehetett;

b) bírói egyezsége alapuló végrehajtás esetében olyan ténykörülmeny alapján, amely az egyezés megkötése után történt;

c) közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtás esetében, még pedig megszüntetés vagy korlátozás iránt akkor is, ha a végrehajthatóság előfeltételei egészen vagy részben hiányoznak. Az 1874:XXXV. t.-c. 113—122. §-ai és az 1886:VII. t.-c. 29. §-a hatályukat veszítik.

A fellebbezési bíróság helybenhagyó ítélete ellen nincs helye felülvizsgálatnak.

A végrehajtást megszüntető, korlátozó vagy felfüggesztő ítéletnek a jelen törvény 38., 41. és 43. §-ában megjelölt hatálya van.

A 39. §. a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt indítható kereset előfeltételeit szabályozva egyszersmind a közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtás ellen alkalmazható jogorvoslatokat is az eddigi jogtól eltérő módon állapítja meg. Elsősorban vizsgálat alá vesszük a végrehajtás megszüntetése stb. iránt indítható kereset előfeltételeit.

A végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt kereset indításának helye van, ha a végrehajtási jog oly körülmény alapján enyészett el egészen vagy részben, avagy oly körülmény alapján függesztetett fel időhaladék engedésével, amely körülményt a bírói határozatot megelőző peres eljárásban már nem lehetett érvényesíteni, illetőleg amely körülmény a bírói egyezés megkötése után vagy a közjegyzői okirat felvétele után történt.

A végrehajtási jogot elenyészteti mindaz a jogi tény, amely a magánjog szabályai szerint a végrehajtható közokiratban megállapított kötelelemnek megszűnését eredményezi, mint pl. fizetés, újítás, beszámítás, elengedés; mindazáltal ennek a jogi ténynek oly időben kellett keletkeznie, amikor azt már a polgári perrendtartás szabályai szerint a határozatot megelőző peres eljárásban érvényesíteni nem lehetett, illetőleg amikor a bírói egyezés létrejött vagy a közjegyzői okirat már felvételre került. Ennélfogva beszámítás alapján is helye van végrehajtás megszüntetési pernek, ha a beszámítandó követelés a most felsorolt időpontok után vált esedékessé és ezáltal beszámíthatóvá. Az a követelés, amelyet az adós már a perben vagy a bírói egyezés megkötésekor vagy a közjegyzői okirat felvételekor is beszámíthatott volna,

nem alkalmas arra, hogy annak beszámításával a végrehajtást szenvedő a 39. §. alapján támasztott perrel a végrehajtás megszüntetését kieszközölhesse.

Annak a ténykörülmenynek, amelynek alapján a végrehajtás megszüntetése stb. iránt kereset indítható,

a 39. §. a) pontja esetében akkor kell történnie, amikor azt a polgári perrendtartás szabályai szerint a határozatot megelőző peres eljárásban érvényesíteni már nem lehetett. Ennélfogva az elsőbírósági eljárás befejezése után megtörtént ténykörülmeny alapján a 39. §. szerinti kereset csak akkor indítható, ha az elsőbíróság ítélete ellen egyik fél sem élt fellebbezéssel. Mert ha igen, akkor a fellebbezési szóbeli tárgyaláson ez a ténykörülmeny felhozható (Pp. 498. §.). Az sem szolgálhat mentésül, hogy a fellebbezés elintézése nyilvános előadás útján történt; mert a Pp. 512. §-a értelmében módjában állott volna a félnek e fellebbezési eljárásban szóbeli tárgyalást kérelmezni. A fellebbezési eljárás befejezése után, de a fellebbezési ítélet kihirdetése előtti időben történt ténykörülmeny is alkalmas a 39. §. szerinti kereset indítására, mert az ilyen ténykörülmeny a felülvizsgálati eljárásban már nem érvényesíthető. Ha a végrehajtás alapjául fizetési meghagyás szolgált és a végrehajtást szenvedő a fizetési meghagyást ellentmondással meg nem támadta, úgy a fizetési meghagyás kérelmezése után bekövetkezett ténykörülmeny alapján is helye van a 39. §. szerinti keresetnek.

A b) pont szerinti bírói egyezés esetében csak az egyezés megkötése után történt ténykörülmenyre alapítható a 39. §. szerinti kereset. A bírói egyezés érvényességét érintő olyan körülmények alapján, amelyek az egyezségkötéskor vagy az előtt állottak fenn, csak perújításnak lehet helye. (Pp. 563. §. utolsó bekezdése.)

A c) pontban foglaltak két részre osztandók. Az egyik rész vonatkozik arra az esetre, amikor már a végrehajthatóság előfeltételei is hiányoztak, amelyeknek hiánya miatt eddig kifogásnak vagy külön pernek volt helye. A másik rész arra az esetre vonatkozik, amikor a végrehajtási jog a közjegyzői okirat felvétele után egészben vagy részben elenyészett vagy időhaladék engedésével felfüggesztetett. Ezen az alapon elsősorban van helye a végrehajtás megszüntetése stb. iránt indítható keresetnek.

A 39. §. azonban hatályon kívül helyezi a közjegyzői törvénynek és novellának azokat a §-ait, amelyek a közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtás ellen alkalmazható jogorvoslatokat szabályozták. Ezentúl tehát nem lehet kifogással megtámadni a közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtást és nincs szükség arra a külön perre, amelyet eddigelé akár a végrehajtható, akár a végrehajtást szenvedő fél indíthatott; az előbbi akkor, ha az adós kifogását a bíróság elfogadta, utóbbi akkor, ha kifogásait nem érvényesítette, vagy okirattal nem bizonyította a kifogás felett tartott tárgyaláson. A jelen törvény életbeléptével az 1874:XXXV. t.-c. 111. §-ának megfelelő

közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtás ellenében a végrehajtást szenvedőnek csak két jogorvoslata van. Az egyik a 40. §. alapján előterjeszhető felfolyamodás, a másik a 39. §. c) pontja alapján indítható megszüntetési kereset. E kettő azonban nem zárja ki egymást. A végrehajtást szenvedő, aki felfolyamodással él, akár nyomban is beadhatja a 39. §. c) pontjára alapított keresetét; legfeljebb a perköltség viselése fog reá hárulni, ha felesleges módon egyszerre két jogorvoslattal él.

A felfolyamodásnak akkor lesz alapja, ha a fellebbviteli bíróság azt, hogy a közjegyzői okirat végrehajthatóságának előfeltételei hiányoznak, magából a közjegyzői okiratról megállapíthatja. Minden más esetben, vagyis amikor a végrehajtást szenvedő a közjegyzői okiraton kívül álló bizonyítékokkal kívánja kétségtelenné tenni, hogy a végrehajthatóságnak akár anyagi feltételei hiányoznak, pl. mert jogügylet érvénytelen, a követelés időelőtti, akár alaki feltételei, pl. illetéktelenség, az okirat kiadmányának az eredetivel való nem egyezése, — célravezetőbb út a kereset.

A végrehajtás megszüntetése stb. iránt a keresetet csak a végrehajtást szenvedő vagy annak jogutóda indíthatja, ellenben az, aki a végrehajtást szenvedő helyett fizetett vagy vele szemben szavatosságot vállalt, ilyen keresettel fel nem léphet. (Kúria 1904. I. G. 730. sz.)

A 39. §. alapján indítható kereset a végrehajtást elrendelő bíróság illetékességébe tartozik. Már az 1881 : LX. t.-c. 30. §-ában foglalt hasonló intézkedés alapján az az állandó joggyakorlat fejlődött ki, hogy ilyen kereset csak az alapvégrehajtást elrendelő bíróságnál indítható. Ennélfogva az 1881 : LX. t.-c. 117. §-a alapján folytatólagos végrehajtást elrendelő fogantatosító bíróság a végrehajtás megszüntetési stb. kereset elbírálására nem illetékes. (Kúria 1900 május 18. I. H. 14.)

A végrehajtás megszüntetése stb. iránt indított kereset felfüggesztő hatályáról az 1881 : LX. t.-c. 31. §-a intézkedik; ellenben az ilyen keresettel indított perben hozott ítélet hatályáról a 39. §. utolsó bekezdése szól. A jogerős ítéletet feltételező 38. §-ra utalás csak annyiban van helyén, hogy a jogerős ítélettel sürgős esetben közvetlenül a fogantatosító bíróságnál lehet kérelmezni a végrehajtás felfüggesztését, vagy kisebb terjedelemre szorítását. Hiszen a végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtás megszüntetését kimondó jogerős ítélete alapján köteles a végrehajtást valóban megszüntetni és a végrehajtást szenvedő nem tartozik megelégedni a felfüggesztéssel. A 41. §-ra való utalás azt jelenti, hogy a nem jogerős ítélet azzal a halasztó hatállyal bír, amelylyel a 41. §. az előterjesztést felruházza. A 43. §-ra utalás folytán pedig a 39. §. alapján indított perben hozott jogerős ítélet visszavégrehajtást biztosít a végrehajtást szenvedőnek.

A 39. §. azokban a végrehajtási ügyekben alkalmazandó, amelyekben a végrehajtást e törvény életbelépése után kérték (58. §.).

40. §.

A végrehajtási eljárás során hozott bírósági végzés ellen — ideértve a közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtást is — amennyiben a törvény a fellebbvitelt ki nem zárja, felfolyamodásnak van helye.

A járásbíróságnak a végrehajtási eljárásban hozott végzése ellen használt felfolyamodás felett a kir. törvényszék, a másodbírósági végzés ellen használt felfolyamodás felett pedig, amennyiben ennek helye van, a kir. Kúria határoz.

Külföldi bíróság megkeresése alapján a végrehajtást elrendelő végzés ellen a felfolyamodás határideje tizenöt nap. Az ily végzés elleni felfolyamodásra hozott másodbírósági végzés ellen akkor is van helye felfolyamodásnak, ha a másodbíróság az elsőbíróság végzését helybenhagyta; ugyanezt a szabályt kell alkalmazni arra a másodbírósági végzésre is, amelyet a jelen törvény 36. §-a értelmében előterjesztett kifogást elintéző végzés elleni felfolyamodásra hoznak.

Amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a másodbíróság végzése ellen további felfolyamodásnak nincs helye. A végrehajtásnak — ideértve a biztosítási végrehajtást és a zárlatot is — elrendelése tárgyában hozott végzés ellen van helye felfolyamodásnak. Egyebekben a felfolyamodásra a polgári perrendtartás szabályait kell alkalmazni.

A kiküldött eljárása, intézkedése vagy határozata ellen előterjesztésnek van helye.

Az 1881 : LX. t.-c. 34. §-a hatályát veszti.

A végrehajtási eljárásban az elsőfokú bíróság végzése ellen felfolyamodásnak van helye, ha a törvény a fellebbvitelt ki nem zárja. Eddigélé az 1893 : XVIII. t.-c. 230. §-ának rendelkezése folytán a járásbíróságnak a végrehajtási eljárásban hozott végzése ellen használt felfolyamodás felett az illetékes kir. ítélőtábla határozott, ahonnan a további felfolyamodás, ha annak egyáltalán helye volt, a kir. Kúriához került. A 40. §. értelmében a

járásbíróságnak a végrehajtási eljárásban hozott végzése ellen használt felfolyamodás felett a kir. törvényszék határoz ; a kir. tábla csak a kir. törvényszéknek a végrehajtási eljárásban hozott elsőfokú végzése ellen használt felfolyamodás elintézése fog hatáskörrel bírni. A másodfokú fellebbviteli bíróság mindegyik esetben a kir. Kúria lesz, amennyiben a másodbíróság végzése ellen a végrehajtási törvény értelmében egyáltalán helye van a további felfolyamodásnak. Ilyen esetek az 1881 : LX. t.-c. 119., 140. és 199. §-aiban és a jelen §. harmadik és negyedik bekezdésében vannak felsorolva.

A felfolyamodás határideje a Pp. 552. §-ánál fogva nyolc nap ; a 40. §. harmadik bekezdése a külföldi bíróság megkeresése alapján a végrehajtást elrendelő végzés ellen a felfolyamodás határidejét tizenöt napban állapítja meg. Az ilyen megkeresést elutasító végzés ellen a felfolyamodás határideje a rendes nyolc napi határidő.

Az eddigi végrehajtási eljárásban az 1881 : LX. t.-c. 140. §-ának rendelkezése nyomán a végrehajtást elrendelő végzés ellen csak egyfokú felfolyamodásnak volt helye. A 40. §. negyedik bekezdése értelmében azonban 1. a kielégítési végrehajtás, 2. a biztosítási végrehajtás és 3. a zárlat elrendelése tárgyában hozott végzés ellen kétfokú felfolyamodásnak van helye. S pedig tekintet nélkül arra, hogy elutasító vagy elrendelő végzést hozott-e az elsőbíróság s tekintet nélkül arra, helyben hagyta-e a másodbíróság az elsőbíróság végzését vagy megváltoztatta. Úgy az első- mind a másodfokú felfolyamodásnak azt a halasztó hatályt kell tulajdonítani, amelyet az 1881 : LX. t.-c. 37. §-a általában a végrehajtást elrendelő végzés ellen beadott felfolyamodásnak tulajdonít.

Egyebekben a felfolyamodásra alkalmazandók a Pp. (1911 : I. t.-c.) szabályai. Ehhez képest a felfolyamodás új tényekre és bizonyítékokra is alapítható ; ¹⁾ az a bíróság, amely a megtámadott végzést hozta, a felfolyamodásnak maga is eleget tehet ; ²⁾ a fellebbviteli bíróság a felfolyamodó ellenfelét meghallgathatja stb.³⁾

A 40. §-t azokban a végrehajtási ügyekben kell alkalmazni, amelyekben a végrehajtás elrendelését e törvény életbelépte után kérték s pedig akár a korábbi eljárási szabályok, akár a Pp. szabályai szerint hozott bírói határozatok alapján kérik a végrehajtás elrendelését. A kir. járásbíróság a végrehajtási eljárásban hozott végzése ellen beadott felfolyamodást e törvény életbelépése után a kir. törvényszékhez terjeszti fel akkor is, ha a felfolyamodást a jelen törvény életbelépése előtt adták be. A kir. ítélőtáblához e törvény életbelépése előtt felérkezett ily felfolyamodást a kir. ítélőtábla intézi el. (58. §.)

¹⁾ 1911 : I. t.-c. 554. §.

²⁾ U. a. t.-c. 555. §.

³⁾ U. a. t.-c. 557. §.

41. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 36. §-ának helyébe a következő rendelkezések lépnek :

Az előterjesztés jogerős elintézéséig — az 1881 : LX. t.-c. 104. §-ának esetét kivéve — árverés nem foganatosítható, a végrehajtás következtében befolyt összeg a végrehajtató kielégítésére nem fordítható, hanem bírói kézhez teendő le ; a lefoglalt követelés a végrehajtatóra át nem ruházható, sem kezéhez nem utalványozható ; helyettesíthető ingóság vagy értékpapiros kiadása iránt folytatott végrehajtás esetében pedig csak a marasztalás tárgya lefoglalásának és zár alá vételének, a marasztalás tárgyának hiánya esetében pedig a tárgy egyenértéke erejéig vezetendő foglalásnak van helye.

Amennyiben az 1881 : LX. t.-c. vagy a jelen törvény mást nem rendel, az előbbi bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni minden esetben, amelyben a törvény valamely cselekménynek a végrehajtás folytatására halasztó hatályt tulajdonít, vagy a polgári perrendtartás vagy a jelen törvény szerint a bíróság a végrehajtást az eljárás folyamán felfüggeszti.

Az előterjesztésnek halasztó hatályát eddigé az 1881 : LX. t.-c. 36. §-a szabályozta. A 41. §. ezt a §-t hatályon kívül helyezi és az előterjesztés hatályát az eddiginél részletesebb módon és szabatosabban határozza meg.

Az eddigi jogban az előterjesztésnek halasztó hatálya csak addig állott fenn, amíg az előterjesztést a bíróság érdemlegesen el nem intézte. A bíróság érdemlegesen elintéző végzése ellen benyújtott felfolyamodás már csak az 1881 : LX. t.-c. 37. §-ában meghatározott halasztó hatállyal bírt, vagyis a kiküldöttnek ingó árverést kitűző intézkedése ellen beadott előterjesztés az árverés foganatosítását csak az előterjesztésnek érdemleges bírósági elintézéséig gátolta meg. Ellenben az előterjesztést elutasító bírósági végzés ellen beadott felfolyamodás már nem akadályozhatta meg az ingók elárverezését, hanem csupán csak az árverésen befolyt vételár kiadására bírt halasztó hatállyal. A 41. §. szerint az előterjesztésnek halasztó hatálya mindaddig fennáll, amíg az előterjesztés jogerősen elintézve nincs, tehát az előterjesztést érdemlegesen elintéző bírósági végzés ellen beadott felfolyamodás halasztó hatályára

nézve nem az 1881 : LX. t.-c. 37. §-a lesz az irányadó, hanem ennek a felfolyamodásnak végérvényes elintézéséig is fennáll az előterjesztésnek a 41. §. második bekezdésében szabályozott halasztó hatálya.

Az előterjesztésnek halasztó hatálya részletesen a következő :

a) Az árverés az 1881 : LX. t.-c. 104. §-ának esetét kivéve, nem fogatosítható, vagyis sem ingó, sem ingatlan árverés meg nem tartható. Ha azonban a lefoglalt ingók nagy értékcsökkenés vagy az értékkel arányban nem álló költségek nélkül el nem tarthatók és a végrehajtás fogatosítására illetékes bíróság kérelemre az igénykereset beadási határidejének letelte előtt vagy a beadott és halasztó hatállyal bíró igénykereset végérvényes eldöntése előtt ezeknek az ingóknak elárverezését elrendeli, — úgy a kiküldöttnek az árverési hirdetményt kibocsátó intézkedése ellen benyújtott előterjesztésnek nincsen az árverés megtartására halasztó hatálya.

b) A végrehajtás következtében befolyt összeg a végrehajtató kielégítésére nem fordítható, hanem bírói kézhez teendő le. A végrehajtás következtében készpénzösszeg nemcsak árverésen folyhatik be, hanem más alkalmossal is pl. ha a kiküldött az összeírt tárgyak közt készpénzt talál (1881 : LX. t.-c. 73. §.), ha a foglalás vagy árverés színhelyén megjelenő kiküldöttnek a végrehajtást szenvedő vagy helyette harmadik személy a követelést kifizeti, vagy ha a kiküldött a lefoglalt értékpapírokat az 1881 : LX. t.-c. 121. §-a értelmében eladja stb. Ha az előterjesztés a kiküldöttnek olyan eljárása ellen irányul, amelynek folytán kezéhez készpénzösszeg befolyt, úgy az az összeg az előterjesztés jogerős elintézéséig bírói letétben tartandó.

c) A lefoglalt követelés a végrehajtatóra át nem ruházható. Ellenben az előterjesztés nem akadályozhatja a lefoglalt követelésnek az 1881 : LX. t.-c. 124. §-ában előírt módon való behajtását.

d) Helyettesíthető ingóság vagy értékpapiros kiadása iránt folytatott végrehajtás esetében csak a marasztalás tárgya lefoglalásának és zár alá vételének, a marasztalás tárgyának hiánya esetében a tárgy egyenértéke erejéig vezetendő foglalásnak van helye.

A 41. §. harmadik bekezdése értelmében a második bekezdésben most részletezett halasztó hatályt kell alkalmazásba venni, ha a törvény valamely cselekménynek a végrehajtás folytatására halasztó hatályt tulajdonít, kivéve, ha akár az 1881 : LX. t.-c., akár a jelen törvény mást rendel. Így alkalmazandó a 41. §. második bekezdése az 1881 : LX. t.-c. 31. §-a esetében, ha a bíróság a keresetet halasztó hatályunak mondja ki, vagy a 93. §. esetében, amikor az igényfelhívás keltétől számított 15 nap alatt beadott igénykeresetnek a végrehajtás további folyamára halasztó hatálya van.

Ugyancsak a 41. §. második bekezdésében meghatározott halasztó hatály tulajdonítandó a törvény olyan rendelkezésének, amely önmagában véve vagy a bíróság rendelkezésétől függően a végrehajtást az eljárás folyamán

felfüggeszti. Ilyen eset az, amikor a bíróság a Pp. 459 §-a alapján a különben halasztó hatállyal nem bíró igazolás következtében a végrehajtásnak felfüggesztését elrendeli.

A 41. §-t azokban a végrehajtási ügyekben kell alkalmazni, amelyekben a végrehajtás elrendelését e törvény életbelépte után kérték s pedig tekintet nélkül arra, hogy e törvény életbelépése előtti eljárási szabályok szerint hozott bírói határozatok avagy a jelen törvénnyel egyidejűleg életbelépő Pp. szabályai szerint hozott bírói határozatok alapján kérik a jelen törvény életbelépése után a végrehajtás elrendelését. (58. §.)

42. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 39. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek :

A végrehajtás folytatására a jelen törvény 41. §-ában meghatározott halasztó hatálya van a jogerőre még nem emelkedett annak a bírói határozatnak is, amely a végrehajtás elrendelésének alapjául szolgáló határozatot megváltoztatta, hatályon kívül helyezte, feloldotta vagy korlátozta.

Amennyiben a végrehajtás alapjául szolgáló határozat rendelkezését bírói határozat visszaállítja, a végrehajtást folytatni kell.

A jelen törvény 38. §-ának utolsó bekezdése e §. esetében is alkalmazandó.

Az 1881 : LX. t.-c. 39. §-a annak a jogerőre még nem emelkedett határozatnak a halasztó hatályáról szól, amellyel a bíróság a végrehajtás alapjául szolgáló határozatot megváltoztatta, hatályon kívül helyezte, megsemmisítette vagy a végrehajtást megszüntette, korlátozta vagy felfüggesztette ; tüzetesen részletezve, hogy ez a határozat milyen jogorvoslat következtében keletkezett. Ezt a §-t a törvényhozás a képviselő igazságügyi bizottságának javaslatára teljesen hatályon kívül helyezte és helyébe a 42. §-t iktatta.

Azokat az eseteket, amikor a végrehajtás alapjául szolgáló bírói határozatot megváltoztathatja, hatályon kívül helyezheti vagy korlátozhatja részletesen ismertettük a 38. §-hoz írt magyarázatban. Itt meg kell még emlékezni arról, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló bírói határozatnak feloldása a Pp. 504. és 543. §-ai alapján történhetik. A fellebbezési bíróságnak az 504. §.

alajján hozott feloldó végzése ellen még lehetséges felfolyamodás a felülvizsgálati bírósághoz, ha ezt az 551. §. rendelkezése ki nem zárja; ellenben a felülvizsgálati bíróságnak az 543. §. alajján hozott feloldó végzése ellen egyáltalán nincs jogorvoslat. Viszont azonban a jogerős feloldó végzésnek sincs más halasztó hatálya a végrehajtás folytatására, mint amilyenről a 42. §. rendelkezik, mert a jelen törvény arról egyáltalán nem intézkedik, hogy a jogerős feloldó határozatnak milyen hatálya van a végrehajtásra.

A 42. §. harmadik bekezdése biztosítani kívánja a végrehajthatónak azt, hogy ha az eljárás folyamán a végrehajtás alapjául szolgáló határozat rendelkezését újabb, de még nem jogerős bírói határozat visszaállítja, akkor a végrehajtás folytatása ne maradjon felfüggesztve. Ha a rendelkezést visszaállító határozat jogerős, akkor úgy sincs szükség a 42. §. harmadik bekezdésében foglalt rendelkezésre, mert akkor önként hatályát veszti a végrehajtási eljárásnak ideiglenes felfüggesztése. A visszaállító határozat alatt nemcsak azt kell érteni, amely a fellebbezés során a végrehajtás alapjául szolgáló határozatot a közbenső határozat megváltoztatásával helybenhagyja, hanem a perújítás folyamán és a 39. §. alajján indított perben hozott olyan ítéletet is, amely a végrehajtás alapjául szolgáló határozatot hatályon kívül helyező alsóbbfokú határozatot megváltoztatja.

A végrehajtást szenvedett a végrehajtással okozott kárának megtérítését a folyamatban levő perben még a fellebbezési bíróság előtt is követelheti, pl. ha a felülvizsgálati bíróság feloldotta a fellebbezési bíróság marasztaló ítéletét s a tényállás abban az irányban látszik megállapíthatónak a felülvizsgálati bíróságnak a feloldó határozatban elfoglalt jogi álláspontja következtében, hogy az újabb fellebbezési határozat a végrehajtás alapjául szolgáló határozatot megváltoztatni fogja. De előfordulhat az is, hogy a marasztalt fél abban a feltevésben van, hogy az első bíróságnak fellebbezésre való tekintet nélkül marasztaló ítéletét — amelynek alajján a marasztalt fél ellen végrehajtási eljárás tétetett folyamatba — a fellebbezési bíróság meg fogja változtatni. Ebben az esetben is alkalmazást talál a 38. §-nak a 42. §. utolsó bekezdésében felhívott negyedik bekezdése. De alkalmazható ez a perújítás során és abban az önálló perben (39. §.) is, amelyet a végrehajtást szenvedő a végrehajtás megszüntetése végett indított.

A 42. §-t azokban a végrehajtási ügyekben kell alkalmazni, amelyekben a végrehajtás elrendelését e törvény életbelépte után kérték. E törvény életbelépte előtti eljárási szabályok szerint hozott bírói határozatokon alapuló végrehajtási eljárásban azonban a 42. §. akkor sem nyer alkalmazást, ha a végrehajtás elrendelését a jelen törvény életbelépte után kérték; hanem helyette a jelen törvény életbelépte előtt fennálló szabályokat kell alkalmazni. (58. §.)

43. §.

Az 1881:LX. t.-c. 40. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Visszvégrehajtásnak van helye, ha azt a határozatot, amelynek alajján a végrehajtást elrendelték és foganatosították, jogerős bírói határozat megváltoztatta, hatályon kívül helyezte vagy korlátozta.

Ezekben az esetekben akkor is van helye visszvégrehajtásnak, ha a végrehajtást szenvedő a végrehajthatót a végrehajtás megelőzése szempontjából önként kielégítette, de csak akkor, ha kielégítés vagy a bíróság közbenjöttével, vagy a kiküldött előtt végrehajtási eljárás alkalmával történt vagy közokirattal igazoltatik.

A visszvégrehajtás a végrehajtásra megállapított szabályok szerint történik.

A jelen törvény 38. §-ának utolsó bekezdése c §. eseteiben is alkalmazandó.

A visszvégrehajtás a végrehajtásnak az a faja, amikor a kötelezett fél a végrehajtás alapjául szolgáló bírói határozatban foglalt kötelezettséget végrehajtás útján avagy enélkül is, de közhitelű módon teljesítette és amikor ezt a bírói határozatot jogerős bírói határozat megváltoztatta, hatályon kívül helyezte vagy korlátozta.

A visszvégrehajtásnak tehát nem előfeltétele a végrehajtásnak előzően történt elrendelése és foganatosítása; a visszvégrehajtás akkor is elrendelhető, ha a marasztalt fél a végrehajthatót a 43. §. harmadik bekezdésében körülírt valamelyik módon kielégítette. A kiküldött előtt végrehajtás alkalmával a kielégítés a kir. Kúria 21. sz. polgári döntvénye szerint megtörténtnek akkor tekinthető, ha a fizetés a foglalás, árverés vagy ezzel egy tekintet alá eső tőzsdei eladás (1881:LX. t.-c. 121. §.) foganatosítása közben vagy ezen cselekmények valamelyikének elhárítása végett azon alkalommal történt, midőn a foglalás, árverés vagy az árverés mellőzésével értékesítendő hitelpapírok eladása foganatosítandó lett volna és a teljesített fizetés az illető eljárási jegyzőkönyvben kitüntettetett.

A kielégítésnek közokirattal való igazolásának nem tekinthető a végrehajtási összegnek megfelelő pénzüsszeg feladását tanúsító postai feladóvevény (Budapesti tábla 1909 jan. 19. 3466/1908.).

és az ellentmondás azükségessé tették az ebben az irányban való intézkedést is. Ennek megfelelően a 49. §. kimondja, hogy az igénylő felperes sem igazolással nem élhet, sem az idézés ismétlését nem kérheti; de kimondja azt is, hogy ellentmondásnak sincs helye. Vagyis ha a végrehajtható alperes a perfelvételi határnapon meg nem jelenik, a meg nem jelenése okából hozott ítélet ellen ellentmondással nem élhet. Az, hogy igényperben perújításnak nincs helye, egyezik az 1881: LX. t.-c. 97. §-ának eddig érvényben volt azonos rendelkezésével.

A 46. §. mindazokban az igényperekben alkalmazandó, a melyekben a járásbíróság a polgári perrendtartás s vele együtt a jelen törvény életbelépésekor az ítélethozatalt megelőző tárgyalást még nem fejezte be. (58. §. 3. bekezd. 59. §.)

47. §.

Az 1881: LX. t.-c. 143. §-ának első bekezdése akként módosítottatik, hogy a telekkönyvi hatóság nem ítélettel, hanem végzéssel határoz.

Az 1881: LX. t.-c. 143. §-ának utolsó bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Az a fél, aki ebben az eljárásban jogsérelmet szenvedett, követelését a törvény rendes útján érvényesítheti.

Árverést e §. esetében csak akkor lehet kérni, ha a telekkönyvi hatóságnál e hatóság végzésének jogerőre emelkedésétől harminc nap alatt a per megindítását nem igazolják. A perindítás igazolása esetében árverést csak a perbefejező határozat jogerőre emelkedése után lehet kérni.

»Mint hogy a 12. §. szerint a telekkönyvi hatóság a polgári perrendtartás életbelépése után perekben nem fog eljárni, a javaslat az 1881: LX. t.-c. 143. §-ában szabályozott aránymegállapító eljárást, mint perenkívüli eljárást újra szabályozza, akként, hogy a telekkönyvi hatóság ebben az eljárásban nem ítélettel, hanem végzéssel határoz, továbbá, hogy a telekkönyvi hatóság határozatával meg nem elégedő félnek a törvény rendes útját tartja fenn és a perindításnak az árverésre nézve felfüggesztő hatályt ad. (M. I.)»

Ezt a §-t azokban a végrehajtási ügyekben kell alkalmazni, amelyekben a telekkönyvi hatóság a végrehajtás foganatosítását a jelen törvény életbelépése után eszközli. Az 58. §. ugyan azt mondja, hogy ennek a törvénynek a végrehajtási eljárásra vonatkozó rendelkezéseit azokban a végrehajtási ügyekben kell alkalmazni, amelyekben a végrehajtás elrendelését e tör-

vény életbelépése után kérték. Ámde ennek a rendelkezésnek a gyakorlatban szószerinti alkalmazása arra vezetne, hogy bár a jelen törvény 12. §-a szerint a törvény életbelépése után a telekkönyvi hatóság nem jár el már perekben, mégis ha a 47. §. a jelen törvény életbelépése előtt elrendelt, de de a telekkönyvi hatóság által e törvény életbelépése után foganatosítandó végrehajtás esetében nem alkalmaztatnék, az 1881: LX. t.-c. 143. §. alkalmazása folytán a telekkönyvi hatóság az arány megállapítása tárgyában pert folytatna le s abban ítélettel határozná.

48. §.

Az 1881: LX. t.-c. 148. §-a első bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép:

Az 1908: XLL t.-c. 22. §-ában meghatározott szakértői becslés hiányában a kikiáltási árt az ingatlanok hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal igazolt becsértéke alapján kell megállapítani.

Ez a §. a 27. §-nak az érték megállapítására vonatkozó szabályait a végrehajtási eljárásra is kiterjeszti. V. ö. 27. §. magyarázatát.

Ezt a §-t mindazoknak az árverési kérvényeknek elintézésénél alkalmazni kell, amelyeket a törvény életbelépése után nyújtanak be a telekkönyvi hatóságokhoz. Az 58. §-nak ily irányu magyarázatának helyessége tekintetében v. ö. az előző §. magyarázatánál mondottakat.

A 104. §. felhatalmazza az igazságügyminisztert, hogy az ingatlan értékének megállapítására szolgáló becslést és a hatósági adó- és becslési bizonyítvány kiállítását a belügyminiszterrel és a pénzügyminiszterrel egyetértve, rendelettel szabályozhassa. Ezt a rendeletet az igazságügyminiszter 1914. évi szeptember hó 15. napján 42.600. sz. a. kibocsátotta.

49. §.

Az 1881: LX. t.-c. 222. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Ha a végrehajtásnak munka vagy másnemű teljesítés a tárgya, a végrehajtható a végrehajtási kérvényben kérheti, hogy arra a végrehajtást szenvedő megfelelő határidő kitűzésével aránylagos pénzbírsággal szoríttassék.

A pénzbírságot a bíró a végrehajtást elrendelő végzésben állapítja meg. A munka nem teljesítése esetében

a végrehajtható újabb kérelmére az összeg behajtása végett a végrehajtást szenvedő ingóságaira vagy ingatlanaira kielégítési végrehajtást kell rendelni.

Ennek az eljárásnak eredménytelensége esetében, sőt ez eljárás nélkül is, a végrehajtható a munka készpénzbeli egyenértékének behajtására kérhet végrehajtást. Az egyenérték megállapítására és behajtására a 217. §-t kell alkalmazni.

Az első bekezdést megfelelően kell alkalmazni akkor is, ha a végrehajtást szenvedő valaminek a tūrésére vagy abbahagyására van kötelezve.

Sommás visszahelyezési és sommás határperben a bíróság az első bekezdésben foglalt intézkedéseket a birtokállapot oltalmára szolgáló ideiglenes intézkedésében (Pp. 580. §.) is megteheti.

A 219. §. rendelkezései a jelen §-ban szabályozott végrehajtások eseteiben is alkalmazandók.

A 49. §-nak 2—5. és utolsó bekezdése az 1881: LX. t.-c. 222. §-ának nyelvtanilag helyesebb fogalmazása azzal az eltéréssel, hogy míg az 1881. évi LX. t.-c. 222. §-a pénzbüntetésnek, addig a 49. §. pénzbírságnak kiszabását rendeli. A hatodik bekezdés a Pp. 580. §-ában foglalt bírói rendelkezés érvényesítésének biztosítékául a pénzbírság kiszabásával kapcsolja össze a bírósági ideiglenes intézkedéseket.

V. ö. 80. §. rendelkezését.

50. §.

Az 1881: LX. t.-c. 223. §-ának helyébe a következő rendelkezés lép:

A kereset előterjesztésével egyidejűleg vagy a kereset előterjesztése után biztosítási végrehajtásnak van helye: ha a kereset tárgya meghatározott pénzüsszeg fizetése iránti követelés és a felperes a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal, vagy a Pp. 317. §-ának megfelelően kiállított magánokirattal, avagy a Pp. 606—620. §§-ai értelmében meghagyásos eljárás útján

érvényesíthető váltóval, kereskedelmi utalvánnyal, kötelező jeggyel vagy csekkkel bizonyítja és egyszersmind a veszély valószínűségét is kimutatja.

A veszély valószínűségének kimutatása esetében a polgári bíróságnak meghatározott pénzüsszeg fizetésében marasztaló ítélete alapján a fellebbviteli határidő letelte előtt szintén helye van biztosítási végrehajtásnak.

E §-nak magyarázatát egybefoglaljuk az 51. §. magyarázatával. L. tehát az 51. §-nál mondottakat.

51. §.

Az 1881: LX. t.-c. 224. §-ának helyébe a következő rendelkezés lép:

Készpénzbeli követelésben marasztaló ítélet alapján, úgyszintén váltóra, kereskedelmi utalványra, kötelező jegyre vagy csekkre kibocsátott meghagyás (Pp. 606—620. §.) alapján a teljesítési határidő lejártá után biztosítási végrehajtásnak van helye, ha a kötelezett fél a határozatot kellő időben ellentmondással vagy halasztó hatályú fellebbvitellel, illetőleg kifogással megtámadta.

Az 50. és 51. §. a polgári perrendtartás jogorvoslati rendszerének és a polgári perrendtartásban szabályozott meghagyásos eljárásnak megfelelően módosítja a biztosítási végrehajtás előfeltételeit.

Úgy az 50., mint az 51. §. csak azokban a végrehajtási ügyekben alkalmazandó, amelyekben a biztosítási végrehajtás elrendelését a jelen törvény életbelépése után kérték. (58. §.) Mivel bírói joggyakorlatunk szerint folytatólagos biztosítási végrehajtásnak is van helye (budapesti tábla 1891. nov. 25. 30.077. sz.); ennél fogva fel kell vetni azt a kérdést, vajjon az e törvény életbelépése után benyújtott folytatólagos biztosítási végrehajtási kérelem elintézésénél az 50. és 51., vagy az 1881: LX. t.-c. 223. és 224. §-ai alkalmazandók-e? Az 58. §. szavaiból az következne, hogy az 50. és 51. §§. volnának alkalmazandók; ellenben az 58. §-nak abból a kivételes intézkedéséből, amely ugyan nincs az 50. és 51. §-ra kiterjesztve, hogy t. i. a jelen törvény életbelépése előtti eljárási szabályok szerint hozott bírói határozatokon alapuló végrehajtási eljárásban a jelen törvény egyes intézkedései nem alkalmazandók, arra az általános következtetésre jutunk, hogy az 50.

és 51. §§. csak azokban a biztosítási végrehajtási ügyekben alkalmaztasanak, amelyek a Pp. életbelépése után, a Pp. szabályai szerinti okiratokon és bírói határozatokon alapított biztosítási végrehajtási kérelmet tartalmaznak. Ez annál indokoltabb, mert úgy az 50., mint az 51. §. a Pp. szabályait tartja szem előtt és így a korábbi eljárási szabályok szerint, habár a Pp. életbelépte után (l. jelen törvény 61. §.) keletkezett bírói határozatokkal az 50. és 51. §§. rendelkezései nincsenek összhangban. S így az a véleményünk, hogy a jelen törvény életbelépése előtt elrendelt biztosítási végrehajtás alapján kérelmezett folytatólagos biztosítási végrehajtási kérvény elintézésénél a végrehajtási törvény 223. és illetőleg 224. §-ai alkalmazandók.

*

Az 50. §. a biztosítási végrehajtásnak azt a fajtát szabályozza, amely a kereset előterjesztésével egyidejűleg, vagy a kereset előterjesztése után a veszély valószínűségének kimutatása esetében kérelmezhető, ha a kereset tárgya meghatározott pénzösszeg fizetése iránti követelés, amelynek létrejötté, mennyisége és lejártá az 50. §-ban előírt módon bizonyítva van. Meghatározott pénzösszeg fizetése iránti követelés csak akkor tekinthető a kereset tárgyául, ha a meghatározott pénzösszeg főkövetelés. Ha ellenben a főkövetelés nem meghatározott pénzösszeg megfizetésére irányul, de ha mint járulékos pl. elvont haszon vagy gyümölcs, avagy kár címén (1911: I. t.-c. 8. §. 2. bek.) meghatározott pénzösszeg megfizetése iránti követelés is szerepel, akkor erre a járulékos követelésre nézve az 50. §. alapján biztosítási végrehajtásnak nincs helye, még ha felperes annak létrejöttét, mennyiségét és lejártát az 50. §-ban előírt módon bizonyítaná is. A járulékos követelés csak abban a jogi sorsban részesülhet, amely a főkövetelést illeti; ha a főkövetelés nem meghatározott pénzösszegre irányul, akkor nincs helye biztosítási végrehajtásnak s így a járulékos készpénzbeli követelés alapján sem kérhető biztosítási végrehajtás.

A követelésnek létrejötté, mennyisége és lejártá közokirattal, a Pp. 317. §-ának megfelelően kiállított magánokirattal, avagy a Pp. 606—620. §-ai értelmében meghagyásos eljárás útján érvényesíthető váltóval, kereskedelmi utalvánnyal vagy csekkel bizonyítandó. A követelésnek létrejötté, mennyisége és lejártá nem bizonyítandó éppenséggel egy és ugyanazon okirattal; e három körülmény több okirattal is bizonyítható és nem is kell e több okiratnak ugyanazon fajának lenni. Így a követelés létrejötté és mennyisége bizonyítható közokirattal, lejártá a Pp. 317. §-ának megfelelően kiállított magánokirattal, avagy megfordítva.

A veszély valószínűségének kimutatása a harmadik előfeltétele annak, hogy a biztosítási végrehajtás az 50. §. alapján elrendeltesék. A biztosítási

végrehajtást kérelmező félnek nem kell a veszélyt igazolni, hanem csak a veszély valószínűségét kimutatni. Éppen ezért a budapesti kir. ítélőtábla ennek kimutatására elégségesnek találta, hogy a biztosítást kérő fél csatolta adósának levelét, amelyben az fizetéseinek megszüntetését bejelenti.¹⁾ A bírói joggyakorlat a veszély valószínűségének kimutatására rendszerint elégségesnek találja azt, ha a kérelmező fél okirattal bizonyítja, hogy az adós ellen előzőleg kielégítési végrehajtás rendeltetett el s nem kívánja annak a bizonyítását is, hogy ez a végrehajtás fogatosított.²⁾ Ha azonban az előzőleg elrendelt kielégítési végrehajtás csekély összegre irányul s az ilyen végrehajtás sincs fogatosítva, — ez a körülmény a veszély valószínűségének kimutatására nem elégséges.³⁾ A bírói joggyakorlat az előzőleg elrendelt kielégítési végrehajtást a veszély valószínűségének kimutatására csak időbeli korlátok közt fogadja el alkalmas bizonyítéknak. Ha a kielégítési végrehajtás elrendelésétől a biztosítási végrehajtás kérelmezéséig több, mint egy év eltelt, akkor már a kielégítési végrehajtást elrendelő végzésel nincs a veszély valószínűsége kimutatva.⁴⁾ A biztosítási végrehajtást elrendelő végzés vagy a biztosítási végrehajtás fogatosításáról kiállított hivatalos bizonyítvány a később kért biztosítási végrehajtásnál a veszély valószínűségének kimutatására csak akkor szolgálhat alapul, ha a megelőző biztosítási végrehajtás a veszély kimutatása mellett kéretett és rendeltetett el és ez az utóbbi biztosítási kérvénynél igazolatik.⁵⁾ Ha azonban az adós bejegyzett kereskedő és ellene ismételten biztosítási végrehajtás rendeltetett el, ez a körülmény a veszély valószínűségének kimutatására egymagában alkalmas.⁶⁾ Ellenben nem alkalmas a veszély valószínűségének kimutatására a községi bizonyítvány⁷⁾ a főszolgabírónak bizonyítványa, hogy az adós vállalt fizetési kötelezettségének nem tesz eleget.⁸⁾

Abban a tekintetben, hogy a biztosítási végrehajtási kérvényhez a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát bizonyító okirat vagy okiratok eredeti

¹⁾ *Budapesti tábla*: 1905 október 25. 2899. Korábban ellenkező gyakorlatot követett ez a tábla. (1891 júl. 6. 4254. és 1903 ápr. 1. 2526.)

²⁾ *A budapesti tábla* 4. sz. polg. döntvénye. — *Debreceni tábla*: 960/1897. — *Kassai tábla*: 475/1891. — *Kolozsvári tábla*: 1898 aug. 4. 2659.; a *pécsi tábla* 6. sz. polgári határozata.

³⁾ *Nagyvárad* tábla: 1898 szept. 20. 2213. Az adott esetben a kielégítési végrehajtás előzőleg 12 K 72 f. erejéig rendeltetett el.

⁴⁾ *Kassai tábla*: 1901 márc. 11. 280. Ez a *budapesti táblának* is a joggyakorlata.

⁵⁾ *A pozsonyi tábla* 4. sz. polgári határozata.

⁶⁾ *Budapesti tábla*: 1443/1909.

⁷⁾ *Budapesti tábla*: 1885 febr. 6. 116. — *Pécsi tábla*: 1896 febr. 24. 603.

⁸⁾ *Budapesti tábla*: 1904 márc. 17. 10.

alakban csatolandók-e, avagy elégséges-e azokra, mint a keresetbe csatolt okiratokra hivatkozni, a joggyakorlat ingadozó. A *budapesti tábla* adott esetben kimondotta, hogy a biztosítási végrehajtási kérvény a követelés lejártát igazoló okirat eredetijével felszerelendő; e hiány a válaszirathoz előbb már csatolva volt eredeti kötelezvényre való hivatkozással nem pótolható.⁹⁾ Ellenben a *kassai tábla* 1892 január 25-iki megállapodásában azt az álláspontot foglalta el, hogy oly esetben, amikor a biztosítási végrehajtás a kereset beadásával egyidejűleg vagy a per folyama alatt kéretik, nem feltétlenül szükséges, hogy a követelés összegét és lejártát igazoló okirat eredetije a kérvényhez mellékeltesék, hanem ily esetben elegendő hivatkozni a kérvényben arra, hogy az eredeti okirat a pernél van. A magunk részéről ezt az utóbbi felfogást osztjuk; mert a törvény nem követeli az okiratoknak a kérvényhez csatolását s mert a perhez csatolt okiratok is bizonyítják azt, amit az 50. §. követel és a per bírása a periratokba tekintés által meggyőződhetik a biztosítási végrehajtást kérő fél előadásának helyességéről.

*

Az 51. §. az 1881 : LX. t.-c. 224. §-át helyettesíti; ettől azonban több tekintetben eltér. Először az 51. §. nem szól készpénzbeli követelés iránt indított perben hozott feltétlenül marasztaló első bírósági ítéletről, hanem csak készpénzbeli követelésben marasztaló ítéletről. Vagyis nemcsak első bírósági, de felülvizsgálattal megtámadott fellebbezési bírósági ítélet alapján is van helye biztosítási végrehajtásnak. Különben az eddigi bírói joggyakorlat is túltette magát a törvény szó szerinti értelmén és feltétlenül marasztaló másodbírósági ítélet alapján is elrendelte a biztosítási végrehajtást, ha az ellen az ítélet ellen a harmadbírósághoz fellebbeztek. Már lényegesebb az az eltérés, hogy amíg az 1881 : LX. t.-c. 224. §-a szerint a pernek készpénzbeli követelés iránt kellett indítva lennie, addig az 50. §. már csak azt kívánja meg, hogy az ítélet készpénzbeli követelésben marasztaljon. Ugyanis a Pp. 188. §-a szerint az ott felsorolt esetekben a kereseti kérelem a per folyama alatt is átváltoztatható készpénzbeli követeléssé, anélkül, hogy ez tiltott keresetváltoztatás volna; ennél fogva már nem a kereseti kérelem, hanem a per folyama alatt történt változtatás folytán a készpénzbeli marasztalás adja meg a lehetőségét a biztosítási végrehajtás kérésére.

Egy másik eltérés az, hogy nemcsak váltóra, hanem kereskedelmi utalványra, kötelezőjegyre vagy csekkre kibocsátott meghagyás alapján is kérhető biztosítási végrehajtás, m.g az 1881 : LX. t.-c. 224. §-a csak vál-

⁹⁾ 1889. évi 57.169. sz. végzés.

tóra kibocsátott sommás végzés alapján engedte meg az ilyen kérelem előterjesztését; amely különbség abban találja természetes alapját, hogy az 1881 : LX. t.-c. alkotásakor polgári perjogunk nem ismert kereskedelmi utalvány, kötelezőjegy és csekk alapján folyamatba tehető meghagyásos eljárását.

További eltérés, hogy míg az 1881 : LX. t.-c. 224. §-a alapján abban az esetben is lehetett biztosítási végrehajtást kérni, ha az ítélet ellen halasztó hatályú igazolást adtak be, addig az 51. §. szerint csak halasztó hatályú fellebbezésnek kellő időben beadása esetében kérhető a készpénzbeli követelésben marasztaló ítélet alapján biztosítási végrehajtás. Ez onnan van, mert a Pp. 459. §-a szerint az igazolási kérelemnek sem a végrehajtásra, sem az eljárás folytatására nincs halasztó hatálya s mert ugyancsak a Pp. 410. §-a szerint az igazolási kérelem benyújtása nem akadályozza az ítélet jogerőre emelkedését.

Már most visszatérve arra a különbségre, hogy az 1881 : LX. t.-c. 224. §-a és az 51. §. közt abban az a tekintetben fennáll, hogy az előbbi §. szerint készpénzbeli követelés iránt indított perben hozott ítéletről, az utóbbi §. szerint készpénzbeli követelésben marasztaló ítéletről van szó, — felmerül az a kérdés, vajjon akkor is helye van-e az 51. §. alapján a biztosítási végrehajtásnak, ha az ítélet nemcsak készpénzbeli követelés, hanem egyéb szolgáltatás teljesítésében is marasztal. A véleményünk ebben a kérdésben az, hogy ha a készpénzbeli követelés nem járuléka az egyéb szolgáltatásnak, hanem a készpénzbeli követelés a Pp. 132. §. értelmében mint egy keresetlevélbe foglalt önálló követelés tekinthető, akkor a biztosítási végrehajtás kérésének és elrendelésének helye van.

52. §.

Ha a bíróság készpénzbeli követelésben marasztaló ítéletben a teljesítésre a fellebbviteli vagy ellentmondási határidőnél rövidebb határidőt szabott és az ítéletet fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajthatónak nem nyilvánította, biztosítási végrehajtásnak már akkor helye van, ha a marasztalt fél az ítéletnek a teljesítési határidőben eleget nem tesz.

»A Pp. 397. §-a a tizenöt napos teljesítési határidőnek a megrövidítését megengedi. Minthogy azonban a még fellebbvihető, tehát nem jogerős, ítéletet — előzetes végrehajtás esetét kivéve — végrehajtani nem lehet, ki kell mondani, hogy akkor, ha az ítéletben megszabott teljesítési határidő a fellebbviteli vagy ellentmondási határidőnél rövidebb és a bíróság az ítéletet

a fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajthatónak nem nyilvánította, biztosítási végrehajtásnak már akkor helye van, ha a marasztalt fél az ítéletnek a teljesítési határidőben eleget nem tesz. (M. I.)

Emellett azonban a végrehajtató fél nincsen elzárva attól, hogy az ítéletnek kiegészítését is kérelmezhesse és ha a bíróság a kiegészítő ítéletet meghozta, annak kapcsán a kielégítési végrehajtást is kérelmezheti; természetesen, amennyiben a Pp. értelmében az ítélet oly kiegészítésének helye van, hogy az ítélet fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajtható legyen.

Az 52. §. csak oly bírói határozatokon alapuló végrehajtási eljárásban alkalmazható, amely bírói határozatok a jelen törvény életbelépésével egyidejűleg életbelépő polgári perrendtartás szabályai szerint hozatnak. (58. §.)

53. §.

A 1881:LX. t.-c. 234. §-ának első bekezdésében az ítélet feloldása vagy megsemmisítése helyett az ítéletnek feloldását e §. második bekezdésében pedig megsemmisítés alatt az ítéletnek hatályon kívül helyezését kell érteni.

A fellebbviteli rendszernek a Pp.-ban való megváltozása következtében vált szükségessé az 53. §-nak intézkedése, amely csak abban az esetben nyer alkalmazást, ha az abban említett ítélet feloldása vagy hatályon kívül helyezése a Pp. szabályai szerint történt. (58. §.)

54. §.

Az 1881:LX. t.-c. 237. §-ának b) pontja akképen módosítottatik, hogy zárlatnak van helye:

b) meghatározott dolog vagy jog iránt indított perben marasztaló ítélet alapján, ha az alperes ellentmondással vagy a végrehajtásra halasztó hatályú fellebbvitellel élt.

Ha azonban a bíróság a teljesítésre a fellebbviteli vagy ellentmondási határidőnél rövidebb határidőt szabott és az ítéletet fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajthatónak nem nyilvánította, zárlatnak már akkor helye van, ha a marasztalt fél az ítéletnek a teljesítési határidőben eleget nem tesz.

Az 1881:LX. t.-c. 237. §. b) pontja szerint zárlatnak van helye bizonyos meghatározott dolog vagy jog iránt indított perben hozott feltétlenül

marasztaló első bírósági ítélet alapján, ha alperes a végrehajtásra halasztó hatállyal bíró fellebbezést vagy ugyanily hatályos igazolási kérelmet adott be. Mivel azonban a Pp. nem ismer különbséget feltétlenül és feltételesen marasztaló ítélet között s mivel a Pp. 459.§-a szerint az igazolásnak nincs halasztó hatálya, ellenben az új jogorvoslatnak: az ellentmondásnak igen; ennél fogva az 54. §. az 1881:LX. t.-c. 237. §. b) pontját a Pp.-nak megfelelően módosítja.

Az 54. §. harmadik bekezdésében foglalt rendelkezés ugyanazon az okon alapszik, amely miatt az 52. §. keletkezett, hogy t. i. a fellebbviteli vagy ellentmondási határidőnél rövidebb teljesítési határidő esetében a zárlat már a teljesítési határidő sikertelen letelte után is kérelmezhető legyen, habár a marasztalt fél fellebbezését vagy ellentmondását még nem terjesztette elő.

Az 54. §. csak azokban a zárlati ügyekben alkalmazható, amelyek a Pp.-ban foglalt eljárási szabályok szerint hozott bírói határozatokon alapulnak. (58. §.)

55. §.

Az 1881:LX. törvenycikkben említett teljes bizonyító erejű magánokirat alatt a Pp. 317. §-ának megfelelően kiállított magánokiratokat kell érteni.

Amennyiben az 1881:LX. törvenycikk perbeli vagy perenkívüli sommás eljárást rendel, a polgári perrendtartásban a járásbírósi eljárásra megállapított szabályokat kell a végrehajtási eljárásban is alkalmazni. A végrehajtási eljárás folyamán felmerülő perekre az 1881:LX. törvenycikkben tett különös rendelkezések azonban hatályban maradnak, amennyiben a jelen törvény másként nem rendelkezik.

Azokban az esetekben, amelyekben az 1881:LX. törvenycikk perenkívüli sommás eljárást, meghallgatást, tárgyalást vagy bizonyítást rendel, a felek eskü alatt kihallgatásának és egyezségi eskünek nincs helye.

»A végrehajtási törvényben előforduló egyes cselekményeknek megjelölésére a polgári perrendtartás életbelépésével a perrendtartásban előforduló megjelöléseket kell használni és a végrehajtási törvény szóhasználatát a perrendtartás szóhasználatával összhangba kell hozni; ahol továbbá a

a végrehajtási törvény a mai peres eljárás valamely szabályára hivatkozik vagy azt alkalmazza, ott ezentúl a polgári perrendtartás megfelelő rendelkezését kell alkalmazni.

Habár ez a jelen törvény 9. §-ából is következne, az 55. §. mégis netáni kétség elkerülése végett ennek az elvnek egyes esetekre alkalmazását külön is kimondja és ezenfelül az 1881: LX. t.-cikkben a végrehajtási eljárás folyamán felmerülő perekre megállapított különös rendelkezéseket és fellebbezési korlátozásokat is kifejezetten fenntartja; a következő 56. §. pedig ezeket — netáni félreértés kikerülése végett — a felülvizsgálati kérelemre is kifejezetten alkalmaztatja. (M. I.)

Az 55. §-t csak azokban a végrehajtási ügyekben kell alkalmazni, amelyekben a végrehajtás elrendelését a jelen törvény életbelépése után kérték. Egyéb végrehajtási ügyekben a korábbi jogszabályok szerint kell eljárni. (58. §.)

Ehhez képest olyan végrehajtási ügyben, amelyben a végrehajtás elrendelését a jelen törvény életbelépése előtt kérték, de csak annak életbelépése után intézik el, a jelen törvény végrehajtási §-ai s így az 55. §. sem nyernek alkalmazást. V. ö. még az 58. §. magyarázatát.

A végrehajtási eljárásban felmerült perekre az 59—63. §-ok rendelkezései irányadók.

56. §.

Az 1881: LX. törvénycikknek azokat a rendelkezéseit, amelyek a végrehajtási eljárás során ítélettel eldöntendő kérdésekben a fellebbezés hatályáról és a másodbíróság ítélete elleni fellebbezés kizárásáról rendelkeznek, a felülvizsgálati kérelemre is megfelelően alkalmazni kell.

Ilyen rendelkezés van pl. az 1881: XL. t.-c. 30., 97., 168. és 249. §-aiban. V. ö. még 55. §. jegyzetét. Az 56. §. alkalmazása tekintetében is az áll, amit az 55. §-ra nézve mondtunk.

57. §.

A szegénységi jogot a végrehajtási eljárásban is lehet kérni.

»A Pp. 118. §-a szerint a perben megadott szegénységi jog a végrehajtási eljárásra is kiterjed. Minthogy megtörténhetik, hogy a perben még nem voltak meg, de a végrehajtási eljárás folyamán merülnek fel oly körülmények, ame-

lyek a szegénységi jog megadását indokolják, ez a §. úgy intézkedik, hogy a szegénységi jogot a végrehajtási eljárásban önállóan lehessen kérni. (M. I.)

Az eddigi bírói joggyakorlat is megadta a végrehajtási eljárásban a szegénységi jogot, ha a végrehajtató annak előfeltételeit igazolta.

58. §.

Ennek a törvénynek a végrehajtási eljárásra vonatkozó rendelkezéseit azokban a végrehajtási ügyekben kell alkalmazni, amelyekben a végrehajtás elrendelését e törvény életbelépése után kérték; e törvény életbelépése előtti eljárási szabályok szerint hozott bírói határozatokon alapuló végrehajtási eljárásban azonban a 31. §., a 35. §., a 38. §., a 42. §., a 43. §., a 44. §. első bekezdése, az 52. §., az 53. §. és az 54. §. nem nyernek alkalmazást, hanem helyettük az e törvény életbelépése előtt fennálló szabályokat kell alkalmazni.

A kir. járásbíróság a végrehajtási eljárásban hozott végzése ellen beadott felfolyamodást e törvény életbelépése után a kir. törvényszékhez terjeszti fel akkor is, ha a felfolyamodást a jelen törvény életbelépése előtt adták be. A kir. ítélőtáblához a törvény életbelépése előtt felérkezett ily felfolyamodást a kir. ítélőtábla intézi el.

A végrehajtási eljárásban felmerült perekre az 59—63. §-ok rendelkezései irányadók.

Az 58. §. a végrehajtási eljárásnak a Pp.-sal való összhangba hozatala végett szükségessé vált módosítások tekintetében az átmeneti intézkedéseket szabályozza. Ezeket az átmeneti intézkedéseket a jelen törvény 31—57. §-ainál külön-külön alkalmaztuk. Itt még csak a következőkre nézve hívjuk fel a figyelmet. A végrehajtás elrendelésének kérelmezése alatt egyaránt értendő biztosítási és kielégítési végrehajtás kérése. Ha a jelen törvény életbelépése után folytatólagos végrehajtást kérnek, úgy az ezen folytatólagos végrehajtási kérelem felett hozott végzésre, valamint ebből a végrehajtási ügyből keletkező egyéb bírói határozatokra az 58. §. alapján a jelen törvénynek a végrehajtási eljárásra vonatkozó rendelkezései alkalmazandók, persze az 58. §-ban foglalt azzal a kivétellel, hogy ha a folytatólagos végrehajtást a jelen törvény életbelépése előtti eljárási szabályok

szerint hozott bírói határozat alapján kérték, akkor a 31. §. stb. nem nyerne alkalmazást. L. még 51. §. magyarázatát. Ezenfelül még két dologra hívjuk fel a figyelmet.

Az egyik az, hogyha a kir. járásbíróság a végrehajtási eljárásban hozott végzése ellen beadott felfolyamodást a jelen törvény életbelépése előtt terjeszti fel a kir. ítélőtáblához, de a felfolyamodás csak a jelen törvény életbelépése után érkezik fel; — a kir. ítélőtábla az ilyen felfolyamodást érdemleges elintézés végett a kir. törvényszékhez fogja átküldeni, mert a kir. ítélőtábla csak azt a felfolyamodást intézheti el, amely hozzá a jelen törvény életbelépése előtt érkezett fel.

A másik az, hogy az 58. §. harmadik bekezdése értelmében a végrehajtási eljárásban felmerülő azokban a sommás perekben, amelyekben a járásbíróság az ítélethozatalt megelőző tárgyalást még nem fejezte be, a jelen törvény és illetőleg a Pp. életbelépése után a Pp.-nak a járásbíróságra vonatkozó szabályai alkalmazandók. Ha azonban a jelen törvény és illetőleg a Pp. életbelépése előtt a járásbíróság már a tárgyalást befejezte csak az 1893 : XVIII. t.-c. 119. §-a szerint az ítéletnek az új törvény idejére kitűzött határnapon leendő kihirdetése van hátra, akkor a további eljárásra a jelen törvény 60. §-a értelmében az eddigi eljárási szabályok lesznek irányadók. Ha azonban ilyen kihirdetési határnapon a járásbíróság az 1893. évi XVIII. t.-c. 46. §-a értelmében a tárgyalást újból megnyitja, akkor már a jelen törvény 59. §-a értelmében a Pp.-nak szabályai alkalmazandók a további eljárásra.

HARMADIK CÍM.

Átmeneti rendelkezések.

59. §.

Azokban a sommás perekben, amelyekben a járásbíróság a polgári perrendtartás életbelépésekor az ítélethozatalt megelőző tárgyalást még nem fejezte be, a polgári perrendtartás életbelépése után a további eljárásra, ideértve a fellebbvitelt is, a polgári perrendtartásnak a járásbírószági eljárásra vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

A bírói hatáskör és illetékesség kérdésében azonban az ilyen perekben is az eddigi szabályok irányadók; de ha a bíróság ebben a kérdésben még nem határozott, a hatáskör vagy az illetékesség hiánya miatt a pert nem

lehet megszüntetni, feltéve hogy a per a polgári perrendtartás szerint a bíróság hatáskörébe és illetékességéhez tartozik.

»Mint hogy sommás perekben az 1893 : XVIII. t.-c. szerinti elsőbírósági eljárás alig tér el attól az eljárástól, amelyet a polgári perrendtartás szabályoz, a sommás perek, amennyiben a járásbíróság előtt folyamatban vannak, az eljárás bármely szakában folytathatók az új eljárási szabályok szerint. Az 1893 : XVIII. t.-c. 222. §-a szerint is azokban a sommás perekben, amelyekben az elsőbírósági ítélet még nincs meghozva, a további eljárás az új szabályok szerint történik. Az 59. §. ehelyett az ítélethozatalt megelőző tárgyalás befejezését állapítja meg határáként, mert ha a tárgyalás alapján az ügy ítélethozatalra már megérett, az, hogy az ítélet nyomban meghozatik-e, illetőleg mely időpontban szövegeztetik az, az alkalmazandó eljárás kérdésében már nem lehet döntő.

Nem szorul bővebb indokolásra, hogy a polgári perrendtartás hatályba lépése előtt megindított sommás perekben a hatáskör és az illetékesség kérdésében az eddigi szabályok irányadók akkor is, ha a pert egyébként az új eljárás szabályai szerint kell folytatni. Azonban fonák dolog volna, ha a bíróság a keresetet a hatáskörnek vagy az illetékességnek az előbbi szabályok szerinti hiányából visszautasítaná akkor, amikor a per az új perrendtartás szabályai szerint már a bíróság hatáskörébe és illetékességéhez tartoznék. Ilyen visszautasításnak csak az volna a következménye, hogy a fél nyomban újra megindítaná ugyane bíróság előtt keresetét, amelyet most már ezen az alapon visszautasítani nem lehetne. Ezért kimondja a §. második bekezdése, hogy ha a bíróság a hatáskör és az illetékesség kérdésében még nem határozott, a hatáskör vagy az illetékesség hiánya miatt a pert nem lehet megszüntetni, ha a per a polgári perrendtartás értelmében a bíróság hatáskörébe és illetékességéhez tartozik. (M. I.)«

60. §.

Azokban a sommás perekben, amelyekben a járásbíróság a polgári perrendtartás életbelépésekor az ítélethozatalt megelőző tárgyalást befejezte, a további eljárásra, ideértve a fellebbvitelt is, az eddigi eljárási szabályokat kell alkalmazni, amennyiben a 63. §. másként nem rendelkezik. Ha azonban a fellebbviteli bíróság az elsőbírósági ítélet feloldása vagy megváltoztatása esetében a pert további

tárgyalás és ítélethozatal végett akár a polgári perrendtartás életbelépése előtt, akár utána az elsőbírósághoz visszautasította és ez a bíróság az új tárgyalást a polgári perrendtartás életbelépésekor még nem fejezte be, a további eljárásra, ideértve a fellebbvitelt is, a polgári perrendtartás szabályait kell alkalmazni.

Azokra a sommás perekre, amelyekben az 1893: XVIII. t.-c. 222. §-a értelmében az ezt a törvényt megelőző eddigi törvények alkalmazandók, a polgári perrendtartás életbelépése után is az 1893: XVIII. t.-c. 222. §-a nyer alkalmazást.

»Azokban a sommás perekben, amelyekben a járásbíróság a polgári perrendtartás hatályba lépésekor az ítélethozatalt megelőző tárgyalást befejezte, a további eljárásra — ideértve a fellebbvitelt is — az eddigi eljárási szabályokat kell alkalmazni. Ez a rendelkezés lényegileg megegyezik az 1893: XVIII. t.-c. 222. §-ával. Az ítélet fellebbezhetőségére vonatkozó szabályok a polgári perrendtartás szerint lényegesen eltérnek az eddigi szabályoktól. Így a polgári perrendtartás 513. §-a szerint a 100 korona értékét meg nem haladó perekben fellebbezésnek lesz helye nyilvános előadással, holott az eddigi szabályok szerint csak felülvizsgálatnak van helye. Maga a fellebbezési és még inkább a felülvizsgálati eljárás is több tekintetben eltér az 1893: XVIII. t.-c. cikkben szabályozott eljárástól. Mindezek következtében a fellebbviteli szakban az új eljárás alkalmazása csak részletes és mégsem mindig kielégítő átmeneti szabályok mellett volna lehetséges, amelyek az új perrendtartás hatálybalépését a gyakorlatban csak bonyolítanák és megnehezítenék.

Míg azonban az 1893: XVIII. t.-c. 222. §-ának második bekezdése szerint az addigi szabályok alkalmazandók abban az esetben, ha az elsőbírósági ítéletet a felsőbbbíróság feloldotta vagy újabb eljárás vagy új ítélethozatal elrendelése mellett megsemmisítette: addig az életbeléptető törvény 58. §-ának első bekezdése szerint az elsőbírósághoz visszautasított ily perekben az elsőbíróság már az új eljárási szabályok szerint jár el, ha az ítélethozatalt megelőző tárgyalást a perrendtartás hatálybalépésekor még be nem fejezte. Ezt az eltérést az indokolja, hogy a szóban forgó esetben mind a mai sommás eljárás, mind az új polgári perrendtartás járásbírósági eljárása szerint az ügy az elsőbíróság előtt újból tárgyalandó; az eset tehát nem különbözik attól az esettől, amidőn az új perrendtartás a folyamatban levő sommás perre egyébként alkalmazandó. Ha azonban az ügyet a felülvizsgálati bíróság csak a fellebbezési bíróság ítéletének feloldásával utasítja vissza a fellebbezési bíróság-

hoz, az új eljárás szabályai az előbbi §-nak megfelelően nem nyerhetnek alkalmazást.

Szórványosan még mindig előfordulhat, hogy az olyan sommás perekben, amelyekben az elsőbíróság 1894. évi november hó I-je előtt már ítéletet hozott, ez eljárás még mindig nem volt befejezhető, mert pl. a fellebbviteli bíróság az ítéletet feloldotta és a felek az eljárást azóta nem fejezték be. A §. utolsó bekezdése ezekre a perekre vonatkozik és kimondja, hogy azokban ezentúl is az 1893: XVIII. t.-c. 222. §-a szerint kell eljárni, vagyis a sommás eljárásról szóló törvény előtti szabályokat kell alkalmazni. (M. I.)»

A 60. §. első bekezdésének második mondatában foglaltak és az azokat értelmező miniszteri indokolás nyomán megállapíthatjuk, hogy a fellebbviteli bíróság alatt, amely az első bíróság ítéletét feloldhatja vagy megváltoztathatja, csak a fellebbezési bíróság érthető, amely az 1893: XVIII. t.-c. 165. §-ának eseteiben feloldhatja, u. a. törvény 167. §-ának eseteiben megváltoztathatja az első bíróság ítéletét és mindegyik esetben az első bíróságot a per további tárgyalására és új határozat hozatalára utasíthatja. A felülvizsgálati bíróság az első bíróságot sohasem utasíthatja új tárgyalásra és határozathozatalra, mert a felülvizsgálati bíróság az első bíróság ítéletét csak akkor oldhatja fel az 1893: XVIII. t.-c. alapján, ha u. a. törvény 185. §. b) pontjára alapított felülvizsgálati alapon egyszersmind az egész eljárást megszünteti.

Ha tehát a felülvizsgálati bíróság olyan sommás perben oldja fel a fellebbezési bíróság ítéletét, amely perben a járásbíróság a Pp. életbelépésekor az ítélethozatalt megelőző tárgyalást befejezte, a feloldás után úgy a fellebbezési, mint a felülvizsgálati bíróság az eddigi eljárási szabályokat alkalmazza. Ezekhez képest a felülvizsgálati jogorvoslatra nézve is nem a Pp., hanem az eddigi eljárási szabályok alkalmazandók.

Ha ellenben a fellebbezési bíróság feloldó végzése (1893: XVIII. t.-c. 165. §.) vagy megváltoztató ítélete (1893: XVIII. t.-c. 167. §.) következtében kerül az ügy újra a járásbíróság elé, s ha a járásbíróság a Pp. életbeléptetésekor a tárgyalást még nem fejezte be, akkor a további eljárásra s így az fellebbvitelre is a Pp. szabályai alkalmazandók. A Pp. szabályainak alkalmazása többi közt azt is eredményezi, hogy 50 koronát meg nem haladó sommás perben, amennyiben a per nem tartozik a Pp. 758. §. 1—6. pontjaiban felsoroltak közé, a járásbíróság ítélete ellen a fellebbezés ki van zárva; viszont az 50 koronánál nagyobb, de 100 koronát meg nem haladó sommás perben az eddigi felülvizsgálat helyett, fellebbezéssel élhetnek a felek. Viszont 400 koronán felüli, de 500 koronát meg nem haladó sommás perben a felek elesnek a felülvizsgálati jogorvoslattól.

61. §.

A törvényszékek előtt a polgári perrendtartás életbelépése előtt folyamatba tett polgári ügyekben (különösen: rendes perek, — ideértve a kereskedelmi és váltópereket, valamint a telekkönyvi pereket is — továbbá bányaperek, az 1896:XXV. törvénycikkben szabályozott perek, a házassági perek, a születés törvényességének megtámadása iránti perek, kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés és az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetése, a holtaknyilváníthatóság, az okiratok megsemmisítése iránti ügyek) a további eljárásra, ideértve a fellebbezést is, az eddigi szabályokat kell alkalmazni azzal a kiegészítéssel, hogy a polgári perrendtartás életbelépését követő időben a per érdemének bírói előadása után a felek jelenlevő képviselői az ügynek az iratokban foglalt ténybeli és jogi állását minden fokon egy-egy felszólalással ismertethetik. A felszólalással okozott költség megfizetésére az ellenfelet nem lehet kötelezni.

A további eljárásra az eddigi szabályokat kell alkalmazni azokban az ügyekben is, amelyek a járásbíró előtt a jegyzőkönyvi tárgyalás szabályai szerint folyamatban vannak.

»A törvényszéknél a polgári perrendtartás hatálybalépése előtt folyamatba tett perekben az eddigi szabályok értelmében kell eljárni. Ha tehát a keresetlevelet a polgári perrendtartás hatálybalépése előtt adták be, az egész pert az előbbi eljárási szabályok szerint kell lebonyolítani.

Ez a rendelkezés az új polgári perrendtartás kizárólagos alkalmazásának időpontját kitolja. A régi peres eljárás szabályai az ügyek egy részében esetleg még éveken át is alkalmazandók lesznek. Az átmeneti állapotnak ez a hosszú tartama kétségtelenül nem kívánatos. Mindezeknek a tekinteteknek azonban háttérbe kellett szorulniok azok előtt a nehézségek előtt, amelyekkel az új perrendtartás alkalmazása a folyamatban levő perekben járt volna.

A felek azonban megtehetik azt, hogy a régi eljárás szerint folyamatban levő pert megszüntetik és az új eljárás szerint újból megindítják. Ha tehát a polgári perrendtartás szabályainak alkalmazását kívánják, ehhez

a módhoz folyamodhatnak, amely mód mindenesetre egyszerűbb, mint az átalakítás.

Egyes ügyeket a járásbíró írásbeli eljárás útján intéz el. Így a járásbíró, mint telekkönyvi hatóság előtt folyamatban levő telekkönyvi perek a jegyzőkönyvi tárgyalás szabályai szerint folynak. Ugyanazokból az okokból, amelyeket fentebb előadtam, ezekben az ügyekben is, ha a polgári perrendtartás életbelépése előtt indították meg azokat, az eddigi eljárási szabályokat kell alkalmazni és az átalakítás a szóbeli eljárásra ezekben az ügyekben sem célszerű.

A 61. §. akkor is alkalmazandó, ha az e §. alapján lefolytatott régi eljárás szerint hozott határozat feloldása következtében az ügy újból az elsőbíróhoz kerül vissza; a fentebb előadott indokok az ügynek erre a szakára is állanak. (M. I.)«

A felszólalási jogra vonatkozó rendelkezést a képviselőház igazságügyi bizottsága vette fel a törvénybe és azzal indokolta, hogy az az információ eltiltása (88. §.) következtében és egyébként is az ügy érdekében a bíróság tájékoztatása végett szükséges.

Azt, hogy a 61. §-nak e kitétele alatt: *a polgári perrendtartás előtt folyamatba tett polgári ügyek*, mit kell érteni, a miniszteri indoklás úgy oldja meg, hogy a Pp. életbelépte előtt beadott kereset már folyamatba teszi a pert s így az ilyen keresetre a Pp. életbelépése utáni időben is az eddigi szabályok szerint kell az idézővégezést kibocsátani és a további eljárást lefolytatni.

A 61. §. szerint a régi vagyis az ú. n. rendes eljárás szerint lefolytatandó polgári ügyekben a bizonyítás szakában is az eddigi perjogi szabályok alkalmazandók, még akkor is, ha az első- vagy egyszersmind a másodfokú ítélet feloldásával újabb tárgyalás és határozathozatal rendeltetik el (1868: LIV. t.-c. 108. §.). Ellenben az ezekben a polgári ügyekben azok jogerős befejezése után támasztható perújítási vagy semmisségi perekben már a Pp. szabályai alkalmazandók (63. §.).

62. §.

Ha az alperes magát a polgári perrendtartás életbelépése előtt az 1868: LIV. t.-c. 52. §-ának a) pontja alapján a felperes szabad tetszése szerint választandó bármely rendes polgári bíróságnak okiratban alávetette, a felperes keresetét az alávetés alapján a polgári perrendtartás életbelépése után a Pp. 21—28. §-ai szerint a felperesre illetékes bíróság előtt indíthatja meg.

»A polgári perrendtartás életbelépése után megindított perekben a hatáskör és az illetékesség kérdésében természetesen a polgári perrendtartás rendelkezései irányadók akkor is, ha a követelés a polgári perrendtartás életbelépte előtt keletkezett. E szabály alól az 59. §. csak egy kivételt tesz. Ugyanis az 1898 : LIV. t.-c. 52. §-ának a) pontja szerint a felek magukat valamely eleve kijelölt vagy meghatározás nélkül a felperes szabad tetszése szerint választandó bármely rendes polgári bíróságnak alávetethetik, míg a Pp. 45. §-a értelmében a fél csak egy meghatározott és pedig belföldi bíróság illetékességének vetheti magát alá. Ha tehát kivétel nélkül alkalmaznók azt a szabályt, hogy az illetékesség tekintetében már az új szabályok irányadók, a korábbi szabályok szerint érvényes általános illetékességi alávetés az új perrendtartás hatálybalépésével egyáltalában erejét vesztené. Ez sem a méltányossággal, sem a feleknek intencióival nem fér meg. Ezért az életbeléptető törvény nem tartja ugyan fenn teljes hatályában a korábbi általános illetékességi alávetést, amely az új polgári perrendtartásban kifejezésre jutott méltányos felfogással nagyon is merev ellentétben áll, hanem oly értelmet tulajdonít az ily általános alávetésnek, amely az új perrendtartás felfogását megközelíti és a felperes jogos érdekének is eleget tesz, t. i. megengedi, hogy a felperes a saját lakása, tartózkodása, gyári, ipari vagy kereskedelmi telepe vagy gazdaságának helye szerint illetékes bírósága előtt perelhesse, ha az illetékesség okiratban lett kikötve. Ez a szabály a részletügyletből származó keresetekre is alkalmazandó. (M. I.)»

Amint az elől közölt miniszteri indoklás is kiemeli, a Pp. életbeléptése után a korábban szerzett illetékességi okok hatályukat veszítik, ha azok nem egyeznek meg a Pp.-ban megállapított illetékességi okokkal; mert a Pp. 49. §-a szerint »a bíróság illetékességét, amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a keresetlevél beadásának időpontja szerint kell megítélni«. E rendelkezés folytán a hitelező igen sok esetben elvesztené a kikötött illetékességnek előnyét, mert az 1868 : LIV. t.-c. 52. §. a) pontja alapján nagyon gyakori volt az illetékességnek oly alakban való kikötése, hogy a felperes szabad tetszése szerint választandó bármely rendes polgári bíróság előtt perelheti az alperest. A Pp. 45. §-a ezt a kikötést nem ismeri, mert csak azt engedi meg, hogy az alperes egy meghatározott belföldi bíróság illetékességének vetheti magát alá. Ezzel a szabállyal ellentétben a 62. §. lehetővé teszi a felperesnek, hogy a Pp. életbelépése előtt történt olyan okirati kikötés alapján, amelynél fogva alperes magát a felperes által szabad tetszése szerint választandó bármely rendes polgári bíróságnak alávetette, — választasson azok közül a bíróságok közül, amelyek felperesre nézve a Pp. 21—28. §-ai alapján illetékesek volnának. Ennélfogva a felperes az 1868 : LIV. t.-c. 52. §. a) pontján alapuló és a Pp. életbelépése előtt okiratba foglalt fenti kikötés alapján a Pp. életbelépése után megindíthatja a pert az ő tartózkodásának

helye szerint illetékes (Pp. 21. §.) vagy azelőtt a bíróság előtt, amelynek területén huzamosabb tartózkodásra utaló körülmények közt tartózkodik (Pp. 26. §.). Ha kiskorú vagy gondnokság alatt áll, az ő illetékes gyámhatóságának székhelye szerint bíróság előtt perelhet (Pp. 22. §.). Ha a felperes a kincstár, az állam kezelése alatt álló alap vagy alapítvány, avagy közös katonai hatóság, akkor a felperes a Pp. 23. §-a szerinti bíróságnál indíthatja meg a pert. A törvényhatóság és a község, valamint a kezelése alatt álló alapítvány a Pp. 24. §-ában meghatározott illetékességet veheti mint felperes igénybe. Ha a felperes közintézet, testület, kereskedelmi társaság, bányatársulat, egyesület, alapítvány vagy más vagyontömeg, a saját székhelyén perelhet (Pp. 25. §.). Ha a felperesnek gyári, kereskedelmi vagy ipari vagy más olyan telepe van, ahol ügyletek kötésével foglalkozik, e telep bírósága előtt is perelhet a 62. §-ban körülírt kikötés alapján, ha a telep ügkörét illető perről van szó. Aki lak- és gazdasági épületekkel ellátott jószágon gazdaságot folytat, a jószágot illető pert a most említett kikötés alapján gazdaságának fekvése vagy vezetése szerint illetékes bíróság előtt is megindíthatja (Pp. 28. §.). Ha időközben a felperes belföldön lakhelyét elveszti, a Pp. 27. §-a szerint illetékes bíróság előtt perelhet.

Amint látjuk, a felperes lakóhelye szerint illetékes bíróság nincs ebben a felsorolásban, mert a Pp.-nak a 62. §-ban idézett §-ai közt nincs felemlítve a Pp. 19. §-a, amely a lakóhely szerinti illetékességet állítja fel. Ámde abból hogy felperes lakóhely hiányában tartózkodási helyének bírósága előtt perelhet (Pp. 22, 26. §§.), a contrario mégis azt kell mondani, hogy ha felperesnek van lakóhelye, ez legalább is egyenértékű a tartózkodási hellyel és így a 62. §-ban körülírt okirati kikötés alapján lakóhelyének bírósága elé is idézheti alperest. Megemlítendő, hogy az 1868 : LIV. t.-c. 52. §. a) pontja értelmében a szerződéses illetékesség kikötésének érvényességéhez nem kívántatott meg a kikötés írásba foglalása; ellenben a jelen törvény 62. §-a csak azokra az esetekre adja meg az abban foglalt kedvezményt, amely esetekben okiratba, habár nem is a Pp. 45. §-ában előírt alakú okiratba foglalva történt a felperes tetszésére bízott választás megengedése.

Mindaz, amit most az 1868 : LIV. t.-c. 52. §-ának a) pontja alapján szabad tetszés szerint kikötött illetékességről mondtunk, alkalmazást nyer akkor is, amikor az alperes a Pp. életbelépése előtt részletügyletből eredő tartozására nézve vetette magát alá a felperes szabad tetszése szerint választandó bármely rendes polgári bíróság illetékességének. Ez a dolog természetéből önként következik; mert amikor a törvényhozó kivételt akart létesíteni a részletügyletek tekintetében, akkor azt külön meg is mondotta, ahogy az a Pp. 29., 31. és 45. §-aiból ki is tűnik. Ennek a felfogásnak helyessége mellett szól az is, hogy a 62. §. kivételes szabályát a miniszteri indoklás a részletügyletek esetében is alkalmazandónak mondja. Így tehát a törvény-

hozás szándéka is az volt, hogy a 62. §-ban foglalt kedvezmény a részlet-ügyletből származó keresetekre is alkalmaztassék.

Itt azután két kérdés merül fel. Az egyik az, vajjon olyan esetben, amikor az alperes a Pp. életbelépése előtt az 1868: LIV. t.-c. 52. §-ának a) pontja alapján nem a felperes szabad tetszése szerint választandó, hanem valamely eleve kijelölt rendes polgári bíróságnak vetette magát alá, s az okirat nincs a Pp. 45. §-ában előírt alakban, vagyis nincs mint közokirat vagy mint a Pp. 317. §-ának megfelelő magánokirat, kiállítva, — igénybe veheti-e a felperes az ilyképp kikötött illetékességet, ha a Pp. egyéb szabályai szerint az illető bíróságnak illetékessége meg nem állana.

Erre a kérdésre az a válaszuk, hogy a 62. §. kivételes intézkedésének analógia alapján sem lehet olyan kiterjesztő magyarázatot adni, hogy a nem közokiratba vagy nem a Pp. 317. §-a szerint kiállított magánokiratba foglalt illetékességi kikötés a Pp. hatályba lépése után a Pp. 45. és 49. §-ai ellenére érvényesíthető legyen csupán azért, mert a jelen törvény 62. §-a a most említett alakszerűséget nélkülöző okiratba foglalt azt a kikötést, hogy a felperes szabad tetszése szerint választandó bíróság előtt perelheti az alperest, bizonyos korlátozással hatályosnak elismeri a Pp. életbelépése után, habár a Pp. ilyen illetékességi okot nem ismer. A 62. §. a Pp. életbelépése előtt keletkezett és az alperes okirati alávetésén alapuló olyan illetékességi okot fogad el érvényesnek, amilyen illetékességi okot a Pp. nem foglal magában. Ebből a kivételes jogszabályból nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a Pp. életbelépése előtt kevesebb előfeltételhez kötött szerződéses illetékesség a Pp. életbelépése után is érvényesíthető legyen, habár a Pp. a szerződéses illetékesség kikötésének érvényességét több s illetőleg szigorúbb előfeltételekhez kötötte.

A második kérdés az, vajjon az alperes által a Pp. életbelépése előtt történt okirati alávetés egy eleve kijelölt bíróság illetékességének, ha az okirat megfelel a Pp. 45. §-a követelményeinek, érvényes-e abban az esetben, ha ez a Pp. életbelépése előtt történt alávetés részletügyletből eredő követelésre vonatkozik. Ugyanis a Pp. 45. §-ának utolsó bekezdése azt mondja, hogy részletügyletből eredő követelésre nézve az illetékesség a Pp. hatályosságának területén lakó vevővel szemben a Pp. 45. §. első bekezdésében megírt módon ki nem köthető, ha az árú teljes vételára ötszáz koronát meg nem halad. Vajjon ez a tilalom kiterjed-e azokra a Pp. 45. §-a szerint kiállított illetékességi alávetésekre is, amelyeket részletügyletből eredőleg az alperesek a Pp. életbelépése előtt irtak alá? Véleményünk szerint az ilyen kikötés érvényes; mert a Pp. 45. §-ának utolsó bekezdése nem illetékességi szabályt tartalmaz, amelyre más törvényes rendelkezés hiányában a Pp. 49. §-ának az a szabálya irányadó, hogy az illetékességet a keresetlevél beadásának időpontja szerint kell megítélni, — hanem tilalmat foglal magában arra nézve,

hogy 500 korona teljes vételárat meg nem haladó részletügyletekből eredő követelésekre nem lehet az alperes rendes illetékességétől eltérve a Pp. 45. §-ának alapján más bíróság illetékességét kikötni. Ámde az ilyen tilalomnak nem lehet visszaható ereje; nem lehet valakit attól eltiltani, amit már véghezvitt. Ha tehát a jelen törvény 62. §-ával és az ahhoz fűzött miniszteri indokolással nem is adott volna a törvényhozás útmutatást arra nézve, hogy a részletügyletekből eredő követelésekre nézve a hitelező által legális módon szerzett illetékesség fenntartása indokolt, még akkor is a Pp. 45. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy tiltó szabályt állított fel a kikötés tekintetében, s nem a törvény alkalmazását tiltotta el, mint a 29. és 31. §-okban — akkor is azt kellene mondani, hogy a Pp. 45. §. utolsó bekezdésének nincs visszaható ereje.

63. §.

Amennyiben a polgári perrendtartás életbelépése előtt fennálló szabályok szerint keletkezett ítélet vagy bírói egyezség ellen a korábbi jogszabályok értelmében perújításnak vagy semmiségi keresetnek volt helye, ilyen ítélet vagy egyezség ellen a polgári perrendtartás életbelépése után az 1881:LIX. t.-c. 50. és 69—73. §-ai, valamint az 1868:LIV. t.-c. 321. §-a alapján van semmiségi keresetnek és perújításnak helye, az eljárásra azonban a polgári perrendtartásnak a perújításra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a keresetet minden esetben az előtt az elsőbíróság előtt kell megindítani, amelynek hatáskörébe az ügy a polgári perrendtartás szerint tartozik. Ez a bíróság az alapper iratait szükség esetében hivatalból szerzi meg.

64. §.

Az 1881:LIX. t.-c. 69. §-ának 1. pontjára alapított perújítás ezután is az eddigi szabályokban megállapított határidő alatt indítható meg. Egyebekben a semmiségi keresetre a Pp. 563. §-ának 4., 5. és 6. pontjára alapított, a perújításra pedig a Pp. 563. §-ának egyéb pontjaira alapított perújítás határidejét megfelelően kell alkalmazni

olykép, hogy a polgári perrendtartás életbelépése előtt hozott ítélet megtámadása esetében a Pp. 567. §-ban megállapított hat hónapi és öt évi határidőket a polgári perrendtartás életbelépésétől kell számítani. Ha azonban az előbbi szabályokban a perújításra és a semmiségi keresetre meghatározott határidő letelt, vagy előbb végződnek mint a Pp. 567. §-a szerint számítandó határidő, az előbbi szabályokban meghatározott határidő lejártá után a perújítás többé meg nem indítható.

A polgári perrendtartás életbelépése előtt a sommás eljárás szabályai szerint megindított semmiségi és perújítási kereset tárgyalására és elintézésére az 59. és a 60. §-t kell alkalmazni olykép, hogy a semmiségi keresetet perújítási keresetnek kell tekinteni.

»A perújításra vonatkozó szabályok alkalmazásában az életbeléptető törvény nem abból indul ki, hogy mikor hozták a perújítással megtámadott ítéletet, hanem abból, hogy mily szabályok szerint hozták azt meg. Ennek az az oka, hogy a perújítás az alapperbeli eljáráshoz alkalmazkodik és ehhez képest tágabb vagy szűkebb körben van megengedve. A mai perújítás az írásbeli perhez alkalmazkodik, amely a fellebbviteli eljárásban a novumokat kizárja és amelyben az esetlegességi elv következtében a felek mulasztásai terhes következményekkel járnak és ezért némileg tágabbkörű, mint az új polgári perrendtartás perújítása. Nem volna méltányos a feleket megfosztani attól, hogy az eddigi írásbeli eljárás szerint hozott ítélet ellen eddig megengedett tágabbkörű perújítással éljenek s érzében nem tesz különbséget az, hogy az ítéletet a polgári perrendtartás életbelépése előtt vagy után hozták-e meg. Igaz ugyan, hogy a sommás eljárásban most is szóbeli az eljárás és a fellebbvitel lényegileg ugyanazokon az elveken alapszik, mint a polgári perrendtartásban, az életbeléptető törvény azonban a sommás perekben sem kívánt kivételt tenni és nem akarta a tágabbkörű perújítás jogától megfosztani.

Más szempont alá esik azonban a perújítás ideje. Ha ebben a tekintetben is az előbbi szabályok nyernének alkalmazást és perújításnak még az ítélet jogerőre emelkedésétől számított tíz év alatt volna helye, ez a régi jog alkalmazását rendkívül hosszú időre kitolná. A határidő a feleknek nem szerzett joga és új törvény azon célszerűséghez képest változtathat. Az ügyvédi hiba alapján (1881 : LIX. t.-c. 69. §. 1. pont) indított perújításra azonban a javaslat fenntartja a régi határidőt, amely félévi lévén, úgysem túl-

ságosan hosszú és amelyre a polgári perrendtartás, amely ezt a perújítási okot nem ismeri, úgysem tartalmaz rendelkezést. Egyebekben a határidő tekintetében az új eljárási szabályokat kell megfelelően alkalmazni. Így tehát az 1881 : LIX. t.-c. 50. §-a alapján perújításkép indítható semmiségi keresetre a Pp. 563. §-ának 4., 5. és 6. pontjára megállapított perújítási határidő nyer alkalmazást, vagyis az ily semmiségi kereset az ítélet jogerőre emelkedésétől illetőleg a semmiségi ok tudomásra jutásától számított hat hónap alatt indítandó meg. Az 1881 : LIX. t.-c. 69. §-ának 2. és 3. pontja alapján indított perújítás, amely a Pp. 563. §-ának 9., 10. és 11., valamint 7. és 8. pontjára alapított perújításnak felel meg, az utóbbiakra nézve megállapított határidő alatt, vagyis az ítélet jogerőre emelkedésétől illetőleg a perújítási ok tudomásra jutásától számított hat hónap alatt indítandó meg, de öt évvel az ítélet jogerőre emelkedése után már nincs helye.

Természetesen ezt az új határidőt akkor, ha az ítéletet a polgári perrendtartás életbelépése előtt hozták meg, nem lehet az ítélet jogerőre emelkedésétől számítani, mert így megeshetnék az, hogy a hathónapi határidő már a polgári perrendtartás életbelépése előtt járt le, holott a félnek akkor hosszabb perújítási határideje volt és a perújításnál a később életbelépő törvényt nem tarthatta szem előtt. Ezért a polgári perrendtartás életbelépése előtt hozott ítélet megtámadása esetében a hat hónapi és ötévi határidőket csak a polgári perrendtartás életbelépésétől lehet számítani. Mindazonáltal ezzel a törvény nem akar új jogokat adni a feleknek és nem akarja a már lejárt hosszabb perújítási határidőt ismét feléleszteni; ha tehát a korábbi szabályokban a perújításra és a semmiségi keresetre meghatározott határidőre már letelt vagy előbb végződnek, mint a polgári perrendtartás szerint számítandó határidő, az előbbi határidő lejártá után a perújítás többé meg nem indítható.

A semmiségi és a perújítási keresetekkel megindított perekben követendő eljárásra nézve e törvény abból indul ki, hogy ezek lényegileg új perek és azért, ha az új perrendtartás hatályának idejében indították meg, ennek a szabályai szerint tárgyalandók.

Azokra a semmiségi és perújítási keresetekre, amelyek a polgári perrendtartás életbelépése előtt indítottak meg, azokat a szabályokat kell alkalmazni, amelyeket az 59—61. §-ok a perekre általában megállapítanak. A rendes eljárás szerint indított ily semmiségi vagy perújítási keresetnek elintézésénél tehát az 61. §. értelmében a további eljárásra az eddigi szabályokat kell alkalmazni. A sommás eljárás szerint indított ily semmiségi vagy perújítási keresetre pedig az 59. és 63. §-át kell alkalmazni (azonban a semmiségi keresetet itt már perújítási keresetnek kell tekinteni) A 64. §. csak ebből az utolsó okból mondja ki ezt a sommás perekben és magától értendőnek tekinti a rendes perekben a fenti szabályt. (M. I.)«

65. §.

A fizetési meghagyásos eljárásban, ha a fél a fizetési meghagyás iránti kérelmet a polgári perrendtartás életbelépése előtt terjesztette elő, az 1893:XIX. törvénycikk rendelkezéseit kell alkalmazni.

Ha azonban a bíróság a bírói hatáskör vagy illetékeség kérdésében a polgári perrendtartás életbelépése előtt még nem határozott, a hatáskör vagy az illetékeség hiánya miatt nem lehet a kérelmet visszautasítani akkor, ha a kérelem a polgári perrendtartás szabályai szerint mint fizetési meghagyás iránti kérelem a bíróság hatáskörébe és illetékeségéhez tartozik.

Az 1893:XIX. törvénycikk értelmében kibocsátott fizetési meghagyás ellen előterjesztett ellentmondásra a polgári perrendtartás életbelépése után a Pp. 603. §-át kell alkalmazni.

»A fizetési meghagyásos eljárásban a polgári perrendtartás szabályait csak akkor kell alkalmazni, ha a fizetési meghagyás iránti kérelmet a polgári perrendtartás életbelépése után terjesztik elő; ellenben az előbb előterjesztett kérelmet még az 1893:XIX. t.-c. szabályai szerint kell elintézni. Nem volna méltányos, ha a polgári perrendtartás életbelépése előtt beadott szabályszerű kérelmet, amelynek alapján az 1893:XIX. t.-c. szerint a fizetési meghagyást ki kell bocsátani, a polgári perrendtartás életbelépése után el kellene utasítani, mert pl. a fizetési meghagyás a Pp. 594. §-a szerint nem volna az adósnak a bíróság területén vagy székhelyén kézbe-síthető vagy mert a folyamodó a Pp. 590. §-a szerint a hatáskör vagy az illetékeség megalapítására szolgáló okiratot nem mutatta be, ami az 1893:XIX. t.-c. szerint nem volna kötelessége.

A 65. §. második bekezdése ugyanazoknak az okoknak a megfontolásán alapszik, mint az 59. §. második bekezdése; indokolására nézve tehát az 59. §. e bekezdésére vonatkozólag felhozottakra utalok.

A 65. §. harmadik bekezdése szerint a polgári perrendtartás életbelépése előtt előterjesztett kérelemre a polgári perrendtartás életbelépése után beadott ellentmondás esetében a Pp. 603. §-át kell alkalmazni, vagyis hivatalból kell a tárgyalási hatámapot kitűzni és a továbbiakban a polgári perrendtartás szerint eljárni. Az első bekezdés szabálya alól tett ezt a kivételt

az indokolja, hogy az új eljárásnak ez a célszerű rendelkezése, amelyből a felekre semmi hátrány nem származik, már a folyamatban levő ügyekben is minden nehézség nélkül alkalmazható. (M. I.)«

66. §.

A választott bíróság eljárására abban az esetben, ha a felek a választott bírósági szerződést tartalmazó okiratot a polgári perrendtartás életbelépése előtt állították ki, az eddigi szabályok alkalmazandók.

Ha a választott bíróság ítélete vagy a választott bíróság előtt kötött egyezség a polgári perrendtartás életbelépése előtt jött létre, a fellebbezésre, az igazolásra és a semmiségi keresetre, valamint az 1881:LIX. t.-c. 77. §-ának utolsó bekezdése szerint a választott bíróság ítéletének megsemmisítése iránt indított keresetre az 1881:LIX. t.-c. 77. §-át kell alkalmazni; az eljárásra azonban az 57—60. §-ok rendelkezései irányadók. A polgári perrendtartás életbelépése után hozott ítéletnek vagy létrejött egyezségnek a megtámadására a Pp. 784. és 785. §-át kell alkalmazni.

»A választott bírósági szerződést a javaslat magánjogi szempontból tekinti és azért arra a szerződés kiállításának idején fennálló törvényt alkalmazza. Amikor a felek a választott bírósági szerződést megkötik, figyelemmel vannak arra, hogy a törvény miképp szabályozza a választott bírósági eljárást. Lehetséges, hogy másnemű törvényes szabályozás mellett nem is kötötték volna meg a szerződést. Ezért a polgári perrendtartás hatálybalépése előtt kötött választott bírósági szerződés alapján az eljárás csak olyan lehet, aminőt az eddigi szabályok megállapítottak.

Más szempont alá esik a választott bíróság ítéletének vagy a választott bírósági egységnek megtámadása a rendes bíróság előtt. Erre nem a választott bírósági szerződés megkötésének ideje irányadó, hanem az, hogy mely időpontban jött létre a választott bírósági ítélet vagy egység. Ha a ítélet vagy egység a polgári perrendtartás életbelépése előtt jött létre, azt az 1881:LIX. t.-c. 77. §-a alapján fellebbezéssel, igazolással, semmiségi keresettel lehet megtámadni. A megtámadási jog az ítélet, illetőleg az egység létrejöttével keletkezik és így természetesen a keletkezése idejében

fennálló törvény hatálya alá esik. Ettől ebben az esetben eltérni nem is volna célszerű. Az új jognak alkalmazása itt csak bonyodalmakat okozna és részletes szabályozás nélkül nem is volna lehetséges. Másként áll a kérdés a polgári perrendtartás életbelépte után létrejött választott bírósági ítélet vagy egyesség megtámadására nézve. Ebben az esetben semmi nehézségbe sem ütközik az új perrendtartás szabályainak alkalmazása, amelyek a felek jogait épügy, sőt még jobban biztosítják, mint az előbbi szabályok. (M. I.)«

67. §.

A polgári perrendtartás életbelépése előtt kiállított okiratok bizonyító erejét a bíróság a polgári perrendtartás szabályai szerint ítéli meg. Az a magánokirat azonban, amelyet kiállítója a polgári perrendtartás életbelépése előtt valamely jogügylet bizonyítása céljából állított ki, a kiállítás idejében fennállott jog szerint megillető bizonyító erejét akkor is megtartja, ha az a teljes bizonyító erejű magánokiratra nézve a polgári perrendtartásban megszabott alakszerűségeknek nem felel meg.

»Minthogy a bizonyítás az eljáró bíró részére történik, a bíró csak a bizonyítási eszközökre a bizonyítás idején fennálló perjogi szabályokat alkalmazhatná. Ebből következik, hogy a polgári perrendtartás életbelépése napjától kezdve a bíróság az okirat bizonyító erejét épügy, mint bármely más bizonyítási eszköz bizonyító erejét, a polgári perrendtartás szerint ítéli meg akkor is, ha az az okirat a polgári perrendtartás hatálybalépése előtt keletkezett. A jelen § azonban kivételt tesz azokra az okiratokra, amelyeket a felek mintegy biztosítékul állítanak ki a célból, hogy az ellenfél ezzel az okirattal bizonyíthason. Mivel a felek az ily okiratok kiállításakor csak a kiállítás idejében fennálló jogra lehetnek figyelemmel, méltánytalan volna, ha a kiállítás idejének törvénye szerint szabályszerűen kiállított okiratot az új törvény hatályától megfosztaná. Különösen az írni nem tudó félnek két előttemező tanu jelenlétében adott kézjegye az, amelynek az 1868 : LIV. t.-c. 167. §-ának c) pontján alapuló teljes bizonyító erejét fenn kell tartani, jóllehet ilyen erővel az a polgári perrendtartás 317. §-a alapján nem bírna. A fenti 67. §. egyébiránt ezt a kivételes szabályt csak a magánokiratokra mondja ki, mert a közokirat bizonyító erejére nézve a polgári perrendtartás szabályai lényegileg alig térnek el az eddigi szabályoktól. (M. I.)«

68. §.

A községi bíraskodásra vonatkozó átmeneti rendelkezéseket a belügyminister és az igazságügyminister rendelettel állapítják meg.

69. §.

A kir. járásbíróság az örökösödési és a telekkönyvi ügyekben hozott végzései ellen beadott felfolyamodást e törvény életbelépése után a kir. törvényszékhez terjeszti fel akkor is, ha a felfolyamodást e törvény életbelépése előtt adták be.

A kir. ítélőtáblához e törvény életbelépése előtt felérkezett ily felfolyamodást a kir. ítélőtábla intézi el.

A 69. §. második bekezdéséből következik, hogy e törvény életbelépése előtt a kir. ítélőtáblához felterjeszteni elrendelt, de csak a jelen törvény életbelépése után a kir. ítélőtáblához felérkezett felfolyamodások elintézése már nem tartozik a kir. ítélőtábla hatáskörébe, hanem a tábla az ilyen felfolyamodásokat a kir. törvényszékhez küldi elintézés végett.

NEGYEDIK CÍM.

A kir. Kúria döntvényei.

Az 1912 : LIV. t.-c. negyedik címe gyökeresen megváltoztatta a felsőbíróságoknak döntvényt alkotó jogkörét. Eddigi jogunkban megillette a kir. Kúria polgári tanácsának teljes ülését az 1881 : LIX. t.-c. 4. §-a értelmében polgári ügyekben a vitás elvi kérdésnek döntvényvel való szabályozása ; az ilyen döntvény az ügyek elintézésénél a kir. Kúriára irányadó volt. Az 1907 : XVIII. t.-c. 3. §-a értelmében a kir. Kúria büntető tanácsának teljes ülése a büntető ügyekben felmerült vitás elvi kérdéseket szabályozta döntvényvel ; ha pedig a felmerült vitás elvi kérdés nem csupán büntetőjogi természetű volt, annak eldöntése a kir. Kúria összes büntető és polgári tanácsaiból alakult vegyes teljes ülésre tartozott. Az így alkotott döntvények a kir. Kúriára nézve az ügyek eldöntésénél irányadók voltak. A kir. ítélőtáblákat az 1890 : XXV. t.-c. 13. §-a jogosította fel döntvények hozatalára, de csak azokban az ügyekben, amelyekben a törvény szerint mint

utolsó fokú bíróságok járnak el. Ezeket a döntvényeket az illető tábla tanácsai mindaddig követni tartoztak, míg azokat újabb döntvény meg nem változtatta. Ha az egyes táblák ellentétes elvi megállapodásra jutottak, a felmerült kérdés a kir. Kúriának megfelelő (polgári, büntető vagy vegyes) teljes ülése elé volt terjesztendő eldöntés végett. A kir. Kúriának teljes ülési megállapodását az összes táblák követni tartoztak.

Az 1912: LIV. t.-c. egyrészt megszüntette a kir. ítélőtábláknak az 1890: XXV. t.-c. 13. §-án alapuló döntvényt alkotó jogát, másrészt egységes szabályozás mellett gyökeresen átalakította a kir. Kúriának azt a jogát, hogy vitás elvi kérdéseket a jövőre is kötelező módon megoldhasson. Az igazságügyminiszter az 1912: LIV. t.-c. 108 §-ában nyert jogánál fogva ugyanennek a törvényeknek a kir. Kúria döntvényeiről szóló negyedik címét 1913. évi január elsejével hatályba léptette. Ezt a rendeletet a negyedik cím után közöljük. Ettől a naptól fogva a kir. ítélőtáblák azokban az ügyekben, amelyekben a törvény szerint mint utolsó fokú bíróság járnak el, a felmerült vitás elvi jelentőségű jogkérdéseket teljes ülésben el nem dönthetik és a kir. Kúria sem alkothat döntvényt más módon, mint ahogyan azt 1912: LIV. t.-c. negyedik címe és az igazságügyminiszternek 1912. évi 59.200. sz. rendelete szabályozza.

Az 1912: LIV. t.-c. negyedik címében foglalt szabályozásnak legfontosabb és legmélyrehatóbb intézkedése a 75. §-nak az a rendelkezése, hogy a kir. Kúriának jogegységi, valamint teljes ülési határozatát a bíróságok mindaddig követni kötelesek, amíg azt a kir. Kúria teljes ülése meg nem változtatja. Eddigél a döntvény azt a felsőbíróságot kötelezte, amely a a döntvényt hozta, kivéve a kir. Kúriának az 1890: XXV. t.-c. 13. §-a alapján hozott döntvényét, amely az összes kir. ítélőtáblákat kötelezte. Ellenben sohasem voltak kötelesek követni a döntvényben kifejezésre jutott elvi megállapodást a járásbíróságok és a törvényszékek; ezek a döntvényben foglalt elvi kijelentést az előttük folyó ügyekben csak akkor alkalmazták, ha a felső bíróságnak döntvénye az ő jogi meggyőződésükkel egyezett, avagy ha a jogegység szempontjának a maguk jogi meggyőződését alárendelték. Ezentúl a kir. Kúria döntvényei az összes bíróságokat kötelezni fogják; valamennyi bíróság tartozik a kir. Kúria döntvényeiben elfogadott elvi megállapodást az ügyek elintézésénél irányadóul elfogadni.

A törvénynek ez az imperatív rendelkezése felszínre veti azt a kérdést, vajjon a döntvénynek ilyen joghatálya nem-e jelenti a kir. Kúriának törvényhozó hatalommal való felruházását? S ennek következtében a döntvény lényegében véve nem-e lesz a kir. Kúria által létesített törvény?

Határozott nemmel kell erre a kérdésre felelni. A törvény új jogszabályt létesít, ellenben a döntvény a létező jogszabály helyes értelmét állapítja meg abban az esetben, ha a benne foglalt elvi kérdés tekintetében a

bíróságok közt eltérő felfogás nyilatkozik meg a jogalkalmazás körében. A törvénynek nincs visszaható ereje; a törvény rendelkezése csak a törvény hatálybalépte után keletkezett jogviszonyokra alkalmazható. Egyedüli kivételnek van helye abban az esetben, ha a törvény önmaga mondja ki visszaható erejét. Ellenben a döntvényben kifejezésre jutott elvi megállapodást a bíróságok akkor is kötelesek alkalmazni, ha a döntvény hozatala előtt keletkezett jogviszony kerül elbírálásuk alá. Mert a döntvényben nem új jogszabály jut érvényre, hanem a joggyakorlatban megnyilvánult többféle értelmezés helyébe a törvény által felhatalmazott legfelső bíróságnak authentica interpretatio-ja lép. Ha a vitás elvi kérdés valamely törvénybe foglalt jogszabály miként való alkalmazása tekintetében merül fel, akkor a most kifejtett felfogásnak helyessége teljesen világos. A jogszabály fennállott már a törvény hozatala előtt; tehát új jogszabály alkotása ki van zárva. A döntvény csak azt mondja meg, hogy a jogszabály alkalmazásánál felmerült ellentétes elvi felfogások közül ezentúl melyik legyen a kötelezően iránytadó.

Akkor sem lehet azonban a döntvény által létesített új jogszabályról szólni, ha a kir. Kúria jogegységi tanácsa vagy teljes ülése olyankor dönt el valamely vitás elvi kérdést, amikor nem törvénybe foglalt jogszabály értelmezéséről van szó. Ez az eset pedig jogéletünkben igen gyakran előfordulhat; mert magánjogunk nagy része a bírói joggyakorlatból fejlődött szokásjogon alapszik. Csak egy példát vegyünk. Azt a jogszabályt, hogy az automobil tulajdonosa a kocsija által okozott balesetből eredő kárért felelős, kivéve ha a balesetet a sérültnek szándékos vagy gondatlan eljárása okozta, — nálunk a bírói joggyakorlat teremtette meg. Mindazáltal ez a jogszabály döntvény tárgyává mindaddig nem válhatnék, amíg az automobil tulajdonosának felelőssége tekintetében, ami bizonyára elvi kérdés, ellentétes joggyakorlat ki nem fejlődne. Csak ha ebben az elvi kérdésben a bíróságok ellentétes álláspontot foglalnának el s így az automobil tulajdonosának felelőssége a kocsija által okozott balesetből eredt kárért vitás elvi kérdéssé alakulna, akkor jutna a kir. Kúria abba a helyzetbe, hogy döntvénnyel állapítsa meg, vajjon a vitás elvi kérdésnek melyik megoldása legyen ezentúl a kötelező. S ha a kir. Kúria ezt a vitás elvi kérdést döntvénnyel rendezné, nem új jogszabályt teremtene jogunkban, hanem az eddigi többirányú joggyakorlatot egységessé tenné. Vagyis legfelső bíróságunknak biztosított az a joga, hogy a vitás elvi kérdéseket jogegységi vagy teljes ülési határozattal olyképp döntsön el, hogy ez a határozat jövőre az összes bíróságokat kötelezze, nem új jogszabály létesítésére szolgál.

A döntvény nem helyettesíti a hiányzó törvényt, hanem csak a törvényben foglalt jogszabály többféle értelmezésének vágja el az útját; illetőleg törvény hiányában a bírói joggyakorlatban megnyilatkozó élő jog

alkalmazását teszi egységessé. Ha a joggyakorlat nem vet fel olyan eseteket, amelyek törvénnyel nincsenek szabályozva vagy ha ilyen esetekben a joggyakorlat nem eltérő az elvi kérdés tekintetében, akkor a kir. Kúriának nem nyílik meg a joga döntvény alkotására. A döntvény törvénybe nem foglalt jogszabály tekintetében csak akkor születhetik meg és válhatik a joggyakorlat irányítójává, ha a döntvény által rendezendő vitás jogkérdés a bírói joggyakorlatban már többféle megoldásban részesült, vagyis amikor a vitás elvi kérdésnek megoldása az eltérő joggyakorlat folytán olyan élő joggá vált, amelynek egységes szabályozása nélkül a jogélet bizonytalanná válnék.

Az eddigi fejtegetések végeredménye tehát az, hogy a döntvény nem új jogot teremt meg, hanem a törvényben vagy a bírói joggyakorlatban gyökeredző jogszabály egységes értelmezését állapítja meg. Ez az egységes értelmezés eddigéig csak a döntvényt hozó felső bíróságra, illetőleg eltérő táblai döntvények helyébe hozott kúriai döntvény esetében csupán a kir. ítélőtáblákra volt kötelező. Az 1912: LIV. t.-c. 75. §-a szerint ezentúl a kir. Kúriának jogegységi, valamint teljes ülési határozatát a bíróságok mindaddig követni kötelesek, amíg azt a kir. Kúria teljes ülése meg nem változtatja.

A döntvénynek valamennyi bíróságra kiterjedő kötelező ereje a jogegység érdekét szolgálja. A jogerős polgári és büntető ítélet egyaránt befejezi a jogvitát és az eddigi jogbizonytalanság helyébe az ítéletben foglalt döntést, mint megtámadhatatlan jogbizonyosságot helyezi. Az, ami a jogerős ítéletben foglaltatik, iránytadó lesz a felekre és mindazokra nézve, akik a felekkel az eldöntött jog tekintetében jogviszonyba lépnek. Elsőrendű érdeke tehát az igazságszolgáltatásnak, hogy azonos jogkérdések azonos módon nyerjenek a bíróságoknál jogerős befejezést. Ezt a célt szolgálja a legfelső bíróságnak döntvényt alkotó joga. S ennek a célnak elérése végett kötelező a döntvény valamennyi bíróságra. Erre az általánosan kötelező erőre annál inkább szükség van, mert nem minden jogvita kerülhet a kir. Kúriához végső elintézés végett.

A kérdés csak az, vajjon a kir. Kúria jogegységi és teljes ülési határozatainak valamennyi bíróságra kötelező ereje nem fog-e a bírói joggyakorlat megmerevedésére vezetni, nem fog-e igazságszolgáltatásunk egyszerű döntvényalkalmazás lenni s nem fog-e megszűnni bírósági joggyakorlatunknak jogfejlesztő képessége? Ha az 1912: LIV. t.-c. 75. §-ában foglalt jogparancs mindezt előidézhetné, bizonyára azt kellene reá mondani: anathematisit. De ez az aggodalom alaptalan.

A bírósági joggyakorlat nem mechanikai munka, amely formák közé szorítva mindig ugyanazon munkaeredményt szűli, hanem a kiderített tényállásnak és alkalmazandó jogszabálynak kölcsönhatásából előálló mű-

velet. Ebben a műveletben a bíróságot kötelezi a jogszabály; mert a bíró nem határozhat belátása, hanem a jogszabály szerint. S ha a fejlődő élet követelményeivel szemben a tételes törvények korlátai közé szorított bíróság meg tudott felelni feladatának s nem állott meg szemben az étellel a törvény holt betűjénél, aminek legelevenebb bizonyossága a százévesnél régibb osztrák polgári törvénykönyv alapján fejlődött és a való étellel kapcsolatban álló osztrák bírósági joggyakorlat; akkor a döntvényekkel egységes értelművé tett jogszabályok keretében sem fog bírósági joggyakorlatunk megmerevedni s nem lesz a holt betű alkalmazója, hanem a jognak és igazságnak az élet minden viszonyai között bölcs felismerője és kiszolgáltatója.

Legjobb példa különben erre a kir. Kúriának eddigi döntvényalkotó jogának az alsó bíróságokra való hatása. A kir. Kúria döntvényei az alsóbb bíróságokat nem kötelezték; de a legfelső bíróságunknak tekintélye és a döntvényeiben megnyilatkozó jogi felfogásnak belső ereje általában véve mégis arra bírta az alsó bíróságoknak legnagyobb részét, hogy a döntvényekben elfoglalt jogi álláspontot magukra nézve kötelezőknek elismerjék és ennél fogva a döntvények elvi megállapodásait az ügyek elintézésénél iránytadókkul elfogadják. Mindamelllett joggyakorlatunk nem stagnált, nem maradt el a való és fejlődő élet mellől; hanem fejlődött és új életviszonyok felmerültével új jogszabályokat honosított meg. De az a viszsátság mégis fennállott, hogy ha valamelyik bíróság a kir. Kúria döntvényeit magára nézve kötelezőknek nem ismerte el, azonos ügyekben ellenkező jogerős döntések keletkeztek aszerint, amint pl. a törvénytörvény mint fellebbezési bíróság 400 koronát meg nem haladó értékű perben avagy olyan perben döntött, amely fellebbezést követően a kir. Kúriára kerülhetett és került is.

Az 1912: LIV. t.-c. 75. §-a a joggyakorlatnak ezt a bifurkációját megszünteti, anélkül azonban, hogy megfosztaná bírói joggyakorlatunkat attól a gyönyörű és a multban példásan megoldott feladattól: az esetjog alapján állandó joggyakorlatban megnyilatkozó jogszabályok alkotásától. Hiszen ahol a joggyakorlat egyöntetűen fejlődik, ott úgy sincs szükség döntvényre; azonfelül a döntvény nem fog minden jogterületen minden kérdésre kiterjeszkedni, hanem csak a vitás elvi kérdések tekintetében teremt meg a jogegységet. Nem kell tehát a döntvény kötelező erejétől joggyakorlatunkat féltetni; ellenkezőleg az egységes joggyakorlat inkább erősíteni fogja az igazságszolgáltatás erejét és tekintélyét; mert a jogkereső közönség meg fog győződni arról, hogy mindegyik bíróság azonos mértékkel mér azonos ügyekben.

A kir. Kúria döntvényeinek hatályáról és jelentőségéről kifejtett álláspontunkkal szemben a jogirodalomban az a felfogás is megnyilatkozott, hogy a kir. Kúria döntvényei új jogot teremtenek, ennél fogva a döntvények

jogforrás erejével bírnak.¹⁾ Amennyiben a jogforrás alatt Grosschmid Béni²⁾ tanítása nyomán a fennálló jognak közegeit értjük, amelyek által az objektív jognak tétele nyilvánul, vagyis amelyekből a jogszabály létezését közvetlenül megtudjuk, akkor kétségtelen, hogy magánjogunk jó részének jogforrása a bírói joggyakorlat és részben e joggyakorlatnak a jogélet által történt elfogadásából keletkezett szokásjog. Mert azt kiemelni tartozunk, hogy az állandó bírói joggyakorlat ellenére sem megy át a jogéletbe szokásjogként az állandó bírói gyakorlatban megnyilatkozó jogszabály. Így pl. az elidegenítési és terhelési tilalom telekkönyvi bejegyezhetősége tekintetében kifejlődött állandó bírói joggyakorlatot a jogélet még ma sem fogadja el ellentmondás nélkül, mert ma is gyakran ezzel a joggyakorlattal ellenkezően nyilatkozik meg a jogélet. Mindazáltal nem mondható, hogy a bírói gyakorlat jogforrás erejével nem bír, habár nem mondható ez a joggyakorlat szokásjognak. Ha azonban a bírói joggyakorlat jogforrás, akkor a kir. Kúriának az 1912: LIV. t.-c. felhatalmazása alapján létesített döntvénye, amely a 70. §. szerint a vitás elvi kérdést dönti el, akkor sem lehet új jogszabály, új jogforrás, amikor nem a tételes törvény miként való értelmezését határozza meg, hanem amikor azt dönti el, hogy valamely törvénnyel nem szabályozott jogviszony tekintetében keletkezett eltérő bírói joggyakorlat közül melyiket kell ezentúl követni, mert ez a döntés nem egyéb, mint indokolt megállapítása annak, hogy a bírói joggyakorlat eltérő felfogásai közül melyik a helyes. Vagyis a kir. Kúria döntvénye: *authentica interpretatio*, s nem új, eddig nem létezett jogszabály.

Az 1912: LIV. t.-c. negyedik címe amely szorgosan szabályozta a kir. Kúriának az ezentúl felmerülő vitás elvi kérdésekben döntvényt alkotó jogát, olyan egyszerűen megfeledezett arról intézkedni, hogy a törvény életbeléptéig alkotott kir. kúriai és kir. táblai döntvényeknek mi legyen a sorsuk? A jogirodalomban elhangzott olyan felfogás, hogy mert a jelen törvény hatályon kívül helyezte azokat a törvényeket, amelyek alapján eddig a kir. Kúria és a kir. ítélőtáblák döntvényeket alkothattak, ennél fogva az ezen törvények alapján alkotott döntvények is hatályukat veszítették, mert a hatályon kívül helyezett s döntvények alkotására jogosító törvényszakaszok nem csupán a döntvény hozatala módjának, hanem a dönt-

¹⁾ Ezt az álláspontot fejtegeti dr. Almási Antal »Uj döntvényjogunk« és »Ismét új döntvényjogunk« című cikkeiben az *Ügyvédek Lapja* 1913. évi. 2. és 21. számában. Dr. Molnár Kálmán: »Döntvényeink jogi természet« című füzetében (Eger 1913.) azt az álláspontot foglalja el, hogy a döntvények csak a bíróságot kötelezik, de a gyakorlati jogélet többi tényezőjét nem; tehát már emiatt sem lehet a döntvény jogszabály. De hiteles magyarázatnak sem fogadja el a döntvényt, mert nem általános, hanem csak a bíróságot kötelező erővel bír.

²⁾ Grosschmid Béni: *Jogszabálytan* 51. l.

vény kötelező erejének is jogforrása voltak, tehát mint ilyenek is hatályukat veszítették.¹⁾

Az kétségtelen, hogy az 1912: LIV. t.-c. negyedik címének életbeléptetésével ezentúl az 1881: LIX. t.-c. 4. §-a, az 1890: XXV. t.-c. 13. §-a és az 1907: XVIII. t.-c. 3. §-a alapján felső bíróságaink döntvényt nem hozhatnak. Az is kétségtelen, hogy a fent idézett igazságügyminiszteri rendelet alapján életbeléptett negyedik címben foglalt 79. §. az 1890: XXV. t.-c. 13. §-át és az 1907: XVIII. t.-c. 3. és 4. §-át kifejezetten hatályon kívül helyezte, a 3. §. szerint pedig a jelen törvényben szabályozott kérdésekre vonatkozó régebbi jogszabályok hatályukat veszítik, ennél fogva a korábbi döntvények kötelező erejéről nincsen érvényes jogszabály. Mindazáltal ennek a kérdésnek nincs nagy gyakorlati jelentősége, mert tapasztaljuk, hogy a bírói joggyakorlat minden nagyobb zavar nélkül követi az így hatályukat veszített döntvényekben foglalt elvi megállapodásokat. Ha pedig ezektől eltérés mutatkoznék, az új döntvénytalkotó jog módot ad a jogegység biztosítására.

70. §.

Az igazságszolgáltatás egyöntetőségének megóvása végett a vitás elvi kérdést a kir. Kúriának erre a célra alakított tanácsa (jogegységi tanács) dönti el:

1. ha a kir. Kúria valamelyik tanácsa elvi kérdésben el kíván térni a kir. Kúriának ugyanazt az elvi kérdést eldöntő oly határozatától, amely a hivatalos gyűjteménybe (78. §.) fel van véve;

2. ha a kir. Kúria ellentétes elvi alapon nyugvó határozatokat hozott, vagy ha a kir. ítélőtáblák, a kir. törvényszékek vagy a kir. járásbíróságok elvi kérdésben ellentétes gyakorlatot folytatnak és a kir. Kúria elnöke vagy az igazságügyminister a vitás elvi kérdés egyöntetű eldöntésének biztosítását jövőre szükségesnek tartja.

A kir. Kúrián ily elvi kérdések eldöntésére évenként négy tanácsot kell alakítani, még pedig:

közpolgári ügyekben,
telekkönyvi, úrbéri és birtokrendezési ügyekben,

¹⁾ Dr. Almási Antal: *Uj döntvényjogunk*. *Ügyvédek Lapja* 1913. 2. sz.

váltó-, kereskedelmi- és csődügyekben,
bűnvádi ügyekben.

Mindegyik tanács a kir. Kúria elnökének, másod-
elnökének vagy helyettesüknek elnöklete alatt — az
elnökön kívül — tíz tagból áll. Tagjai a kir. Kúria
tanácselnökei közül és bírái közül azok, akiket a kir.
Kúria elnöke a másodelnök, a tanácselnökök és a ta-
nácsvezetők előzetes meghallgatásával az illető tanácsba
beoszt. A tanácsokba a szükséghez képest ugyanily módon
póttagok is beoszthatók.

Bűnvádi ügyben a jogegység érdekében használt per-
orvoslatot a kir. Kúriának a jelen §. értelmében alakí-
tott tanácsa intézi el. Egyebekben az 1896: XXXIII.
törvénycikknek a jogegység érdekében használható per-
orvoslatra vonatkozó rendelkezései érintetlenül maradnak.

A kir. Kúria kétféle módon alkothat döntvényt: vagy jogegységi ta-
nácsban, vagy teljes ülésben. A sorrendet azonban a törvény határozza meg,
amely szerint a vitás elvi kérdést előbb a jogegységi tanácsban kell eldönteni
s csak ha a jogegységi tanács döntésétől akarna a teljes ülés eltérni, akkor
alkotható döntvény a kir. Kúria teljes ülésében. (71. §.)

»A jogegységi tanács két esetben hoz döntvényt:

1. akkor, ha a Kúria valamelyik tanácsa el akar térni a hivatalos gyűj-
teménybe (78. §.) felvett elvi határozattól; ilyenkor az ügy elintézése előtt
be kell várni az elvi kérdés jogegységi eldöntését (72. §.), mert nem célszerű
ellentétes elvi határozatok hozatalára adni alkalmat;

2. akkor hoz a jogegységi tanács döntvényt, ha a Kúria ellentétes elvi
alapon nyugvó határozatokat hozott vagy ha az ítélláblák, a törvényszékek
vagy a járásbíróóságok ellentétes gyakorlatot folytatnak. A polgári perrend-
tartás szabályozása mellett, amely szerint az egyes ügyekben a per tárgya-
nak értéke szerint az ítéllábla, a törvényszék, sőt a járásbíróóság is utolsó
fokban határozhat, és amely szerint a legtöbb perenkívüli ügyekben is hely-
benhagyó határozat esetében a törvényszékek utolsó fokban fognak eljárni:
ez a kiterjesztés az igazságszolgáltatás egyöntetűségének megóvása végett
feltétlenül szükséges. De ha a judikatúra egységét más úton is el lehet érni,
a döntvényhozás elmaradhat; a Kúria elnöke pl. más úton is biztosíthatja
az elintézés egyöntetűségét; nincs szükség döntvényre akkor sem, ha jelen-
tételen kérdésben van ellentétes gyakorlat. Az eltérés oly csekély jelentő-
ségű lehet, vagy a körülmények szerint jövőre döntvény nélkül is egyöntetű

gyakorlatra von kilátás, felesleges dolog lenne tehát és a Kúriát ok nélkül
nagyon megterhelné, ha minden eltérés esetében döntvényt kellene hozni.
Ezért a 2. p. csak akkor rendeli a döntvényhozatalát, ha a kir. Kúria elnöke
vagy az igazságügyminiszter az elvi kérdés egyöntetű eldöntésének biztosí-
tását jövőre szükségesnek tartja. Az igazságügyminisztert azért említi a tör-
vény, mert neki, mint a bíróságok felügyeleti hatóságának jobban áll mód-
jában ellenőrizni a gyakorlatban mutatkozó ellentéteket. Egyébként eddigi
jogunk, az 1890: XXV. t.-c. 13. §-a is feljogosítja az igazságügyminisztert
kúriai döntvény hozatalának kieszközlésére. (M. I.)»

Bűnvádi ügyben a jogegység érdekében használt perorvoslatot a kir.
Kúria az 1896: XXXIII. t.-c. 442. §-a értelmében tárgyaláson intézte el;
ezenkívül az ilyen perorvoslatot a bűnvádi ügyekben eljáró jogegységi tanács
fogja tárgyalás keretében elintézni.

Az 1907: XXIV. t.-c. 3. §-a értelmében a kir. Kúria ügyvédi tanácsá-
nak hatáskörébe utalt ügyekben a vitás elvi kérdések a kir. Kúria ügyvédi
tanácsának teljes ülésében döntenek el. Ezt a törvényes rendelkezést a jelen
törvény negyedik címe nem érinti.

A kir. Kúria jogegységi ülési határozatainak hozatalára vonatkozó
részletes szabályokat az 1912. évi december hó 12. napján 59.200. sz. a.
kelt igazságügyminiszteri rendelet 1—17. §-ai tartalmazzák. Ezt a rendeletet
a 79. §. szövege után közöljük.

71. §.

A kir. Kúria teljes ülésében kell eldönteni a vitás
elvi kérdést:

1. ha a kir. Kúria valamelyik tanácsa elvi kérdésben
el kíván térni a kir. Kúriának az előbbi §. értelmében a
jogegység megóvására hozott határozatától (jogegységi ha-
tározatától) vagy a kir. Kúriának teljes ülésében hozott
határozatától;

2. ha a kir. Kúria elnöke vagy az igazságügyminisz-
ter a kir. Kúria jogegységi vagy teljes ülési határozatá-
nak megváltoztatását szükségesnek tartja.

A teljes ülés polgári és jogi természetű vitás elvi
kérdés esetében a polgári tanácsok tagjaiból, büntetőjogi
természetű vitás elvi kérdés esetében a büntető tanácsok
tagjaiból, ha pedig a fölmerült vitás elvi kérdés nem csu-

pán polgári jogi, vagy nem csupán büntetőjogi természetű, a vegyes teljes ülés a kir. Kúria polgári és büntető összes tanácsainak tagjaiból alakul.

A kir. Kúria teljes ülésein alkotandó döntvények hozatalára vonatkozó részletes szabályokat l. a 79. §. szövege után közölt és 1912. évi december hó 12. napján 59.200. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 18—37. §-aiban.

72. §.

Ha a kir. Kúria valamelyik tanácsa elvi kérdésben el kíván térni a kir. Kúriának a hivatalos gyűjteménybe (78. §.) felvett, a 70. §. alapján hozott jogegységi vagy pedig teljes ülési határozatától, az illető tanács elnöke köteles az ügy elintézését felfüggeszteni, az elvi kérdést szövegeztetni és a kir. Kúria elnökének bemutatni.

V. ö. 1912. évi december hó 12. napján 59.200 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 3. §-át.

73. §.

A kir. Kúria elnöke, ha olyan esetről nyer tudomást, amelyben az elvi kérdés eldöntésének helye van (70., 71. §.), a 70. §. esetében az e §. szerint alakított megfelelő tanácsot, a 71. §. esetében pedig a teljes ülést késedelem nélkül egybehívja.

74. §.

A jogegységi tanács csak akkor határozatképes, ha az elnökön kívül tíz tag jelen van; a teljes ülés csak akkor határozatképes, ha tagjainak legalább kétharmada jelen van.

Előbb a bírák, azután pedig a tanácselnökök szavaznak; a szavazást a rangban legifjabb kezdi; az elnök utoljára szavaz.

A jogegységi tanács és a teljes ülés határozatát a jelenlévők szavazatának többségével hozza. Teljes ülésben

a szavazatok egyenlősége esetében az a javaslat emelkedik határozattá, amelyhez szavazatával az elnök járult.

Teljes ülési határozat megváltoztatásához a teljes ülés jelenlévő tagjai kétharmad részének szavazata szükséges.

A jogegységi tanács, valamint a teljes ülés elé terjesztett minden kérdésben a koronaügyészt vagy helyettesét meg kell hallgatni.

Megegyezik a jelenlegi szabályozással és nem szorúl bővebb indoklásra az, hogy a büntetőjogi természetű kérdésekben a koronaügyészt is meg kell hallgatni. Mivel a polgári perrendtartás szerint házassági perekben a kir. ügyész (főügyész, kir. Kúria előtt a koronaügyész) abban az esetben is részt vehet, ha a törvény szerint félként fel nem léphet (Pp. 644. §.) és ugyanó a születés törvényességének megtámadása iránti perben félként vehet részt (Pp. 699. §.): ennél fogva a koronaügyészt a házassági kötelékre és a születés törvényességére vonatkozó kérdésben is meg kell hallgatni. E törvény alapjául szolgált javaslat azonban célszerűnek találta a koronaügyész meghallgatását a többi ügyekre is kiterjeszteni. A meghallgatás módját az 1912. évi december hó 12. napján 59.200 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8., 10., 11., 21., 23. és 27. §-ai szabályozzák. E rendelet a 79. §. után van közölve.

75. §.

A kir. Kúriának jogegységi (70. §.), valamint teljes ülési határozatát a bíróságok mindaddig követni kötelesek, amíg azt a kir. Kúria teljes ülése meg nem változtatja.

A jogegységi és a teljes ülési határozat kötelező hatálya a hivatalos lapban közzétételének napjától számított tizenötödik nappal kezdődik.

»Az 1881: LIX. t.-c. 4. §-a és az 1907: XVIII. t.-c. 3. §-a szerint a kir. Kúria teljes ülési határozatai az ügyek eldöntésénél irányadók, az alsó bíróságokat tehát az általánosan elfogadott magyarázatok szerint nem kötelezik. Az 1890: XXV. t.-c. 13. §-a szerint a kir. ítélőtáblák ily határozatai közt fölmerült ellentét kiegyenlítésére hozott kúriai határozatot a kir. ítélőtáblák mindaddig követni tartoznak, míg azt a kir. Kúria újabb teljes ülési megállapodással meg nem változtatja. Ez a szabályozás nem biztosítja a jogszolgáltatás egyöntetűségét, mert a kir. ítélőtáblákat csak kivételesen az 1890: XXV. t.-c. 13. §-a esetében, a kir. törvényszékeket és járásbírósgokat pedig semmi esetben sem köti a Kúria teljes ülési határozata. Tehát

épen ott, ahol az egyöntetőség hiányának veszélye a legnagyobb és azt a legerősebben kellene biztosítani, t. i. az alsó bíróságoknál, amelyek sok ügyben utolsó fokban járnak el, nincs gondoskodás a jogszolgáltatás egyöntetőségének biztosításáról.

Az igazságszolgáltatás egyöntetőségének biztosítása céljából tehát elkerülhetetlenül szükséges volt a teljes ülési határozat hatályát az eddigi joggal szemben kiterjeszteni.

Ez ellen két okot hoznak fel.

Az első ok a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869: IV. t.-c. 19. §-ában is kifejezett, a hatalmak megoszlásának és a törvényhozás és a bírászkodás elkülönítésének tanából folyó az az alkotmányos alapelv, hogy a bíró csak a törvény alapján keletkezett és kihirdetett rendeletek és a törvényerejű szokás szerint köteles eljárni és ítélni. Azt mondják ennél fogva, hogy a teljes ülési határozatok hatályának kiterjesztése az alsó bíróságokra a bíróság függetlenségét támadja meg és a felső bíróságot törvényhozási joggal ruházza fel. Ez az indok azonban nem helytálló. Ezt az okot az ellen is fel lehetne hozni, hogy a Kúria teljes ülési határozata magát a Kúriát és egyes esetekben a kir. ítélőtáblát köti. Ha nem ruházza fel a Kúriát törvényhozó hatalommal és nem sérti a bírói függetlenséget az, hogy a Kúria teljes ülési határozata köti azt a kúriai bírót is, aki talán annak hozatalában nem vett részt vagy ellene szavazott, sőt kötelezővé tesszük egyes esetekben a kir. ítélőtáblára, nincs veszély a kötelező hatálynak az alsó bíróságokra kiterjesztésében sem. Utóvégre a járásbíróság és a törvényszék bírójának függetlensége nem lehet nagyobb, mint a kir. ítélőtábla vagy a Kúria bírójának függetlensége. Ha kívánatos a jogszolgáltatás egyöntetősége, akkor biztosítani is kell azt akképen, hogy az alsóbíróságok kövessék is az azt megvalósító kúriai döntvényt.

A másik ok, amelyet a kötelező hatály kiterjesztése ellen felhoznak, az, hogy megköti a jogéletet és akadályozza a jog szabad fejlődését. Ezt az okot azonban a törvényalkotás ellen is fel lehetne hozni és fel is hozták. Azonban épúgy, amint a jogszolgáltatás egyöntetősége és a jogállapot biztosítása szükségessé teszi a jogviszonyoknak törvénnyel szabályozását, épúgy szükségessé teszi a döntvényalkotási jogot is. De különben is lehet arról gondoskodni, hogy a teljes ülési határozat ne kösse meg a jogfejlődést. A határozat megváltoztatására a javaslat 76. §-a ad is könnyű módot.

A 75. §-ban a jogegységi határozatok kötelező erejére nézve kimondott szabály azonban csak a 70. §. értelmében hozott jogegységi határozatra alkalmazandó, mert csak ez a határozat döntvény; a törvény életbelépése előtt az 1896: XXXIII. t.-c. alapján hozott jogegységi határozatnak nincsen ilyen hatálya (M. I.).

76. §.

Bármelyik kir. ítélőtábla teljes ülése a jelenlévők szavazatának legalább kétharmad részével hozott határozat alapján a kir. Kúria jogegységi vagy teljes ülési határozatának megváltoztatása céljából indokolt felterjesztést tehet, mely esetben a kérdést a kir. Kúria megfelelő teljes ülése újból eldönti.

Az ügy elintézését azonban ebből az okból nem szabad felfüggeszteni.

A 74. §. értelmében a teljes ülési határozat megváltoztatásához a teljes ülés jelenlevő tagjai kétharmad részének szavazata szükséges.

77. §.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a kir. Kúria jogegységi és teljes ülési határozatai hozatalának részletes szabályait, nevezetesen az elvi jelentőségű határozatok előkészítését, nyilvántartását és közlését, a jogegységi tanács és a teljes ülés összehívását, alakulását és eljárását, a koronaügyész meghallgatásának módját, a határozathozatalt, a határozat hitelesítését, a határozatok könyvének vezetését és a határozatok közzétételét rendeleti úton szabályozza.

Ezt a rendeletet az igazságügyminiszter 1912. évi december hó 12. napján 59.200 sz. a. kibocsátotta. A rendeletet a 79. §. után közöljük.

78. §.

A kir. Kúria ülési határozataiból, jogegységi határozataiból és egyéb elvi határozataiból hivatalos gyűjteményt kell készíteni, illetőleg büntető ügyekben az 1907: XVIII. t.-c. 4. §-a alapján készített hivatalos gyűjteményt folytatni.

A gyűjteménybe felveendő elvi határozatokat bizottság választja ki.

A polgári jogi bizottság elnöke a kir. Kúria polgári

szakosztályának vezetője, tagjai a kir. Kúria polgári tanácsainak vezetői és koronaügyész vagy helyettese; a büntetőjogi bizottság elnöke a kir. Kúria büntető szakosztályának vezetője, tagjai pedig a kir. Kúria büntető tanácsainak vezetői és a koronaügyész vagy helyettese.

A gyűjteményt mint a kir. Kúriának hivatalos kiadványát az igazságügyminiszter teszi közzé.

A kiválasztásnál és a közzétételnél követendő eljárást az igazságügyminiszter rendelettel szabályozza.

A hivatalos gyűjtemény elkészítésének és közzétételének módozatait a többször idézett 1912. évi 59.200 sz. igazságügyminiszteri rendeletnek 43—55. §-ai tartalmazzák.

79. §.

Az 1890 : XXV. t.-c. 13. §-a és az 1907 : XVIII. t.-c. 3. és 4. §-ai hatályukat veszítik.

Szövege után az idecsatolt rendelet jön.

A m. kir. igazságügyminiszternek 59.200/1912. I. M. számú rendelete,

a kir. Kúria döntvényeiről és a kir. bíróságok elvi jelentőségű határozatairól.

A polgári perrendtartásról szóló 1911 : I. törvénycikk életbeléptetését tárgyazó 1912 : LIV. t.-c. (Ppé.) negyedik címében foglalt rendelkezéseket az 1912 : LIV. t.-c. 108. §-ában kapott felhatalmazás alapján 1913. évi január hó 1-jével életbeléptetem.

Egyszersmind az 1912 : LIV. t.-c. 77. és 78. §-ában kapott felhatalmazás alapján az igazságszolgáltatás egyöntetűségének megóvása végett az 1913. évi január 1-től kezdődő hatállyal a következőket rendelem.

I.

A kir. Kúria jogegységi tanácsának döntvényei.

1. §. A Ppé. 70. §-a értelmében az igazságszolgáltatás egyöntetűségének megóvása végett a vitás elvi kérdést a kir. Kúriának erre a célra alakított tanácsa (jogegységi tanács) dönti el:

1. ha a kir. Kúria valamelyik tanácsa elvi kérdésben el kíván térni a

kir. Kúriának ugyanazt a kérdést eldöntő elvi jelentőségű határozatától (III.), amely a hivatalos gyűjtemények (V.) valamelyikébe fel van véve;

2. ha a kir. Kúria ellentétes elvi alapon nyugvó határozatokat hozott, vagy ha a kir. ítélőtáblák, a kir. törvényszékek vagy a kir. járásbíróságok elvi kérdésben akár egymással, akár az egyik fokozatú bíróság más fokozatú bírósággal (pl. kir. járásbíróság kir. törvényszékkel, kir. törvényszék kir. ítélőtáblával, kir. ítélőtábla a kir. Kúriával) olyan ügyekben, amelyekben a törvény szerint utolsó fokon határoznak, ellentétes gyakorlatot folytatnak és a kir. Kúria elnöke vagy az igazságügyminiszter a vitás elvi kérdés egyöntetű eldöntésének biztosítását jövőre szükségesnek tartja.

A kir. Kúria jogegységi tanácsa intézi el bűnvádi ügyben a jogegység érdekében használt perorvoslatot (1896 : XXXI. t.-c. 441., 442. §§.) is (17. §.).

2. §. A Ppé. 70. §-a értelmében a kir. Kúria elnöke minden év elején négy jogegységi tanácsot alakít, még pedig egyet közpolgári ügyekben, egyet telekkönyvi, úrbéri és birtokrendezési ügyekben, egyet váltó-, kereskedelmi és csődügyekben és egyet bűnvádi ügyekben.

Mindegyik jogegységi tanácsba a Ppé. 70. §-a értelmében tíz tagot és öt póttagot kell beosztani a kir. Kúriának az illető jogegységi tanács ügykörébe tartozó ügyekben működő tanácselnökei és bírái sorából. Ha valamelyik polgári ügykörben nem működik a Kúrián annyi ítélőbíró, amennyit a jogegységi tanácsba be kell osztani, ebbe a jogegységi tanácsba más polgári ügykörben működő ítélőbírókat kell beosztani.

A beosztásra nézve a Ppé. 70. §-a értelmében a kir. Kúria másodelnökét és tanácselnökeit (tanácsvezetőit) előre meg kell hallgatni. A tagokat minél több tanácsból kell beosztani és a későbbi beosztásnál ügyelni kell arra, hogy túlnyomó részben olyan tagok legyenek a jogegységi tanácsban, akik annak az előbbi évben is tagjai voltak.

Annak a tagnak a helyébe, akinek kir. kúriai működése évközben megszűnik, új tagot kell beosztani; annak a tagnak a helyébe azonban, aki működésében előreláthatólag huzamosabb időn át, pl. tartós betegség, hosszabb szabadság vagy más ok miatt akadályozva van, csak akkor kell az év hátralevő tartamára új tagot beosztani, ha ez a jogegységi tanács zavartalan működése céljából szükséges; ebben az esetben annak a tagnak jogegységi tanácsi tagsága, akinek helyébe más tagot rendeltek, az év hátralevő tartamára megszűnik.

3. §. Ha a kir. Kúria valamelyik tanácsának többsége elvi kérdésben el kíván térni a kir. Kúriának elvi jelentőségű oly határozatától (III.), amely a hivatalos gyűjtemények (V.) valamelyikébe fel van véve (1. §. 1. pontja) az illető tanács elnöke a Ppé. 72. §-a értelmében:

1. a tanácsülésben vagy tárgyalás alatt levő ügynek az elintézését felfüggeszti,

2. az elvi kérdést vagy azonnal, vagy a legközelebbi tanácsülésben szövegezteti,

3. a kérdés szövegét bevezetteti vagy külön jegyzőkönyvbe, vagy annak az ülésnek a jegyzőkönyvébe, amely a kérdést szövegezte, azután pedig a jegyzőkönyvet vagy jegyzőkönyv hiteles kivonatát az ügy irataival együtt a kir. Kúria elnökének bemutatja.

4. §. Ha a kir. Kúria elnöke a kir. Kúriának ellentétes elvi alapon nyugvó határozatairól nyer tudomást és a vitás elvi kérdés egyöntetű eldöntésének biztosítását jövőre szükségesnek tartja (1. §. 2. pontja), intézkedik, hogy az ellentétes határozatok alapjául szolgált ügyek iratait, ha még a kir. Kúrián vannak, ne küldjék el és hogy szükség esetében az ügyekre vonatkozó tanácsjegyzőkönyvi kivonatokat szerezzék meg.

Ha pedig az iratok már nincsenek a kir. Kúrián, a kir. Kúria elnöke intézkedik felterjesztésük iránt és felérkezésük után az esethez képest a tanácsjegyzőkönyvi kivonatokat megszerzetteti.

5. §. Ha a kir. Kúria elnöke akár a kir. ítélőtáblák elnökeinek jelentéséből (61. §.), akár más úton arról győződik meg, hogy a bíróságok elvi kérdésben ellentétes gyakorlatot folytatnak (1. §. 2. pontja) és a vitás elvi kérdés egyöntetű eldöntésének biztosítását a jövőre szükségesnek tartja, intézkedik, hogy az alsóbíróságok az ellentétes gyakorlatot feltüntető jogerős határozatok alapjául szolgált ügyek iratait hozzá felterjesszék és szükség esetében megszerzetteti a kir. Kúriának vonatkozó iratait, valamint az ezekre vonatkozó tanácsjegyzőkönyvi kivonatokat.

6. §. Ha az igazságügyminiszter olyan esetben, amikor a bíróságok ellentétes gyakorlatot folytatnak (1. §. 2. pontja), jövőre szükségesnek tartja a vitás elvi kérdés egyöntetű eldöntésének biztosítását, erről a kir. Kúria elnökét az ellentétes gyakorlatot feltüntető határozatok alapjául szolgált bírósági iratok megküldésével értesíti. A kir. Kúria vonatkozó iratait és a tanácsjegyzőkönyvi kivonatokat ebben az esetben is a kir. Kúria elnöke szerezteti meg.

7. §. A kir. Kúria elnöke a 4—6. §-ok eseteiben a vitás elvi kérdést megszóvegezteti, az ekként általa, valamint a 3. §. esetében a kir. Kúria tanácsa által megszóvegezett elvi kérdést a kir. Kúria mindegyik ítélőbírájával közli és a Ppé. 73. §-a értelmében egybehívja azt a jogegységi tanácsot, amelynek ügykörébe a vitás elvi kérdés eldöntése tartozik. (2. §.)

Ha a vitás elvi kérdés eldöntése több jogegységi tanács ügykörébe tartozik, mindegyik jogegységi tanácsot egybe kell hívni. A jogegységi tanácsok az ily elvi kérdésről egymásután külön határoznak. Ha az utóbb határozó tanács el kíván térni az előbbi tanács határozatától, a 18. §. 1. pontjának esetére megállapított szabályokat kell alkalmazni.

8. §. A kir. Kúria elnöke a jogegységi tanács ülésének határnapját úgy tűzi

ki, hogy a szóvegezett kérdés átvétele és az ülés határnapja között huszonegy napi időköz legyen.

A jogegységi tanács ülésére a határnap kitűzésével egyidejűleg a jogegységi tanácsi tíz tagján felül a szóvegezett kérdés közlésével a koronaügyészt is meg kell hívni.

A jogegységi tanács ülésére a jogegységi tanács rendes tagjait kell meghívni; a póttagokat csak akkor lehet meghívni, ha a rendes tagokból a szükséges szám nem telik ki.

Ha a jogegységi tanács ülése határnapjának kitűzése után a kir. Kúria valamelyik tanácsában az ügy elintézése a jogegységi tanácsban eldöntendő elvi kérdéstől függ, a tanács elnöke az ügy elintézését a jogegységi határozat meghozataláig felfüggeszti.

9. §. A Ppé. 70. §-a értelmében polgári jogegységi tanácsokban a kir. Kúria polgári szakosztályának vezetője, a büntető jogegységi tanácsban a kir. Kúria büntető szakosztályának vezetője, akadályoztatásuk esetében a kir. Kúria elnöke részéről kijelölt tanácselnök elnököl. Az elnök helyettesét az év egész tartamára előre is és azok közül a tanácselnökök közül is ki lehet jelölni, akik a jogegységi tanácsnak nem tagjai.

Az előadót a jogegységi tanács tagjai sorából a jogegységi tanács elnöke jelöli ki; az előadónak az ügyre vonatkozó összes iratokat (3—6. §§.) a szóvegezett elvi kérdéssel együtt át kell adni.

A jogegységi tanács jegyzőjét a kir. Kúria tanácsjegyzői sorából vagy az egész év tartamára előre, vagy ülésről ülésre a kir. Kúria elnöke rendeli ki.

10. §. A jogegységi tanács előadója köteles az elvi kérdés eldöntését és az eldöntés indokolását tartalmazó javaslatát az ülés előtt legalább öt nappal a jogegységi tanács elnökének átadni, aki azt sokszorosítottatja s a jogegységi tanács tagjainak, a koronaügyésznek és kívánatra a kir. Kúria más ítélőbírájának is kézbesítetteti.

A jogegységi tanács elnöke felhívhatja azt a bírót, aki az elvi kérdés alapjául szolgált ügyet a kir. Kúria tanácsában előadta, hogy a jogegységi tanács ülésén jelenjen meg és a netalán szükséges felvilágosítást adja meg.

A kir. Kúria bármely ítélőbírája az ülés előtt legalább nyolc nappal az elvi kérdés eldöntésére vonatkozó indokolt véleményt adhat be a jogegységi tanács elnökénél. A jogegységi tanács elnöke megengedheti, hogy a tanács ülésén egyszer felszólalhasson a kir. Kúriának olyan ítélőbírája, aki a jogegységi tanácsnak nem tagja, ha felszólalási szándékát a jogegységi tanács elnökének az ülés megkezdése előtt bejelentette.

A koronaügyész az ülés előtt legalább nyolc nappal az elvi kérdés eldöntésére vonatkozó írásbeli véleményt adhat be a jogegységi tanács elnökénél.

A jogegységi tanács elnöke a beadott véleményeket haladéktalanul kiadja a jogegységi tanács előadójának.

11. §. A jogegységi tanács ülése nem nyilvános, de a kir. Kúria ítélobírái és a koronaügyészség tagjai az ülésen jelen lehetnek.

Az ülésen az előadó ismerteti az ügy állását és felolvassa a netalán már hozott ellentétes határozatokat indokaikkal együtt, úgyszintén a netán beadott írásbeli véleményeket. (10. §.) Az előadó után a koronaügyész vagy helyettese szólalhat fel, még pedig akkor is, ha írásbeli véleményt adott. Ezután felszólalhat az az ítélobíró, akinek a jogegységi tanács elnöke a felszólalást megengedte. (10. §.)

Az ülésről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyben azt is meg kell említeni, hogy a koronaügyész vagy helyettese megjelent-e és tett-e s minő nyilatkozatot.

12. §. A jogegységi tanács csak akkor határozatképes, ha az elnökön kívül tíz tag jelen van. (Ppé. 74. §.) A tanácskozáson és a szavazáson csak a jogegységi tanács tagjai lehetnek jelen.

A tanácskozást az előadó kezdi meg, aki előadja a kérdés szövegére és eldöntésére vonatkozó javaslatát és indokait és felolvassa a jogegységi tanács döntvényének tervezetét.

Előbb a bírák, azután pedig a tanácselnökök szavaznak; a szavazást a rangban legifjabb kezdi; az elnök utoljára szavaz. A jogegységi tanács határozatát a szavazatok többségével hozza. (Ppé. 74. §.) Akinek ellenvéleménye van, azt írásban beadhatja.

A jogegységi tanács döntvényét meghozatala után az elnök és a határozat meghozatalában résztvett valamennyi ítélobíró vagy ugyanabban az ülésben, vagy pedig az elnök részéről legfeljebb nyolc napra nyomban kitűzött másik ülésben aláírásával hitelesíti.

13. §. A jogegységi tanács teljesen írásbafoglalt döntvényének tartalmaznia kell:

1. a jogegységi tanács döntvényének sorszámát (14. §.) pl. »A m. kir. Kúria jogegységi tanácsának 1. számú polgári döntvénye«, vagy: »A m. kir. Kúria jogegységi tanácsának 9. számú büntető döntvénye«;

2. a döntvényel eldöntött elvi kérdést;

3. a döntvény alapjául szolgáló ügyeknek ügyszám szerinti megjelölését;

4. az elvi kérdés eldöntését tartalmazó kijelentést »Határozat«-felirattal;

5. az elvi döntés tüzetes indokolását »Indokolás«-felirattal; az indokolásban a tényállást is elő kell adni;

6. a döntvény hozatalának és hitelesítésének (12. §.) keltét és a döntvényt hozó jogegységi tanács (2. §.) megjelölését;

7. a jogegységi tanács elnökének és a határozat hozatalában résztvett többi ítélobírónak az aláírását. (12. §.)

14. §. A jogegységi tanácsok döntvényeit az 1913. évben 1-el kezdődő

és megszakítatlan sorrendben következő arabszámozással kell ellátni, még pedig külön számozással a polgári döntvényeket és külön számozással a büntető döntvényeket.

15. §. A jogegységi tanács döntvényének írásbafoglalása után a felmerült és eldöntött elvi kérdés alapjául szolgáló még elintézetlen ügyet (3. §.), valamint a netán függőben tartott hasonló természetű ügyeket (8. §.) a legközelebbi tárgyaláson vagy tanácsülésben el kell intézni s a kir. Kúria elnöke gondoskodik arról, hogy az alsóbíróságoktól az elvi kérdés eldöntéséhez megszerzett ügyiratokat (4—6. §§) illetékes helyükre visszaküldjék.

16. §. A jogegységi tanács döntvényének kiadmányát a jogegységi tanács elnöke és jegyzője írják alá.

Az ekként kiállított kiadmányokat sorszámuk (14. §.) sorrendjében a kir. Kúria elnökének felügyelete alatt kell őrizni, még pedig külön a polgári és külön a büntető döntvényeket. Az összeállított gyűjteményekhez betűrendes, továbbá az eljárási és az anyagi jog különböző részei és a vonatkozó törvények és rendeletek §-ai szerint szakszerű tárgymutatót kell készíteni.

A kir. Kúria elnöke a jogegységi tanács döntvényének hiteles kiadmányát az igazságügyminiszternek három példányban, továbbá a Budapesti Közlöny és az Igazságügyi Közlöny szerkesztőségének, valamint a kir. Kúria polgári jogi és büntetőjogi bizottságának egy-egy példányban megküldi.

A jogegységi tanács döntvényének egy-egy másolatát a kir. Kúria tanácsainak, ítélobírójának, a kúriai segédszemélyzet és a koronaügyészség tagjainak kézbesíteni kell. A tanácsoknak kézbesített másolatokat a második bekezdés szerint össze kell gyűjteni és tárgymutatókkal kell ellátni.

17. §. Amennyiben ez a rendelet másként nem rendelkezik, a jogegységi tanács ügyvitelére a m. kir. Kúrián fennálló ügyviteli szabályok irányadók, a jogegységi tanács elé kerülő ügyek kezelésére pedig — kivéve az 1896. évi XXXIII. törvénycikk 441. és 442. §-ában szabályozott perorvoslatot a jogegység érdekében — az elnöki ügyekre fennálló ügykezelési szabályokat kell alkalmazni és ezeket az ügyeket az elnöki ügyek közt kell kezelni.

A jogegység érdekében az 1896:XXXIII. törvénycikk 441. és 442. §-ában szabályozott perorvoslat felől a jogegységi tanács nem jogegységi döntvényel, hanem jogegységi határozattal határoz.

A jelen rendelet 2. §-át, 8. §-ának harmadik bekezdését és 12. §-át erre a perorvoslatra is alkalmazni kell, egyebekben azonban erre a perorvoslatra a jelen rendelet nem nyer alkalmazást.

II.

A kir. Kúria teljes ülésének döntvényei.

18. §. A Ppé. 71. és 76. §-a értelmében a kir. Kúria teljes ülésében kell eldönteni a vitás elvi kérdést:

1. ha a kir. Kúria valamelyik tanácsa elvi kérdésben el kíván térni a kir. Kúria jogegységi tanácsának a döntvényétől (I.) vagy a kir. Kúria teljes ülésének a döntvényétől;

2. ha a kir. Kúria elnöke vagy az igazságügyminiszter a kir. Kúria jogegységi tanácsa döntvényének (I.) vagy teljes ülési döntvényének a megváltoztatását szükségesnek tartja;

3. ha valamelyik kir. ítélőtábla teljes ülése a jelenlevők szavazatának legalább kétharmadrészevel hozott határozat alapján a kir. Kúria jogegységi tanácsa döntvényének vagy teljes ülési döntvényének megváltoztatása céljából indokolt felterjesztést tesz.

19. §. A Ppé. 71. §-a értelmében a kir. Kúria teljes ülése polgári jogi természetű vitás elvi kérdés esetében a polgári tanácsok tagjaiból, büntetőjogi természetű vitás elvi kérdés esetében a büntető tanácsok tagjaiból alakul.

Ha a felmerült vitás elvi kérdés nem csupán polgári jogi vagy nem csupán büntetőjogi természetű, vagy ha vegyes teljes ülésen hozott korábbi döntvénytől való eltérésről (18. §. 1. pont) vagy ily döntvény megváltoztatásáról (18. §. 2. és 3. pont) van szó, vegyes teljes ülést kell tartani, amely a Ppé. 71. §-a értelmében a kir. Kúria polgári és büntető összes tanácsainak tagjaiból alakul.

20. §. Ha a kir. Kúriának valamelyik tanácsa elvi kérdésben el kíván térni a kir. Kúria jogegységi tanácsának döntvényétől (I.) vagy a kir. Kúria teljes ülésének döntvényétől (18. §. 1. pont), az illető tanács elnöke a Ppé. 72. §-a értelmében:

1. a tanácsülésben vagy a tárgyalás alatt levő ügynek az elintézését felfüggeszti,

2. az elvi kérdést vagy azonnal, vagy a legközelebbi tanácsülésben szövegezteti,

3. a kérdés szövegét bevezeteti vagy külön jegyzőkönyvbe vagy annak az ülésnek a jegyzőkönyvébe, amelv a kérdést szövegezte, azután pedig a jegyzőkönyvet vagy a jegyzőkönyv hiteles kivonatát az ügy irataival együtt a kir. Kúria elnökének bemutatja.

A 18. §. 2. vagy 3. pontjának esetében sem az esetleg elintézés alatt levő ügy felfüggesztésének nincs helye, sem a vitás elvi kérdést megszóvegezni, sem az iratokat megszerezni nem kell.

21. §. A kir. Kúria elnöke a Ppé. 73-a értelmében a 18. §. 1—3. pontjai-

nak esetében a megfelelő teljes ülést a vitás elvi kérdés újabb eldöntése végett oly időre hívja össze, hogy a teljes ülés határnapja és a határnap közlése között mintegy harmincöt napos időköz legyen.

A teljes ülésre a kir. Kúria megfelelő tanácsainak tagjain felül minden esetben a koronaügyészt is meg kell hívni, a 18. §. 1. pontjának esetében a szövegezett elvi kérdésnek, a 18. §. 2. vagy 3. pontjának esetében pedig a teljes ülés tárgyának a közlésével.

Ha a teljes ülés határnapjának kitűzése után a kir. Kúria valamelyik tanácsában az ügy elintézése a teljes ülésben a 18. §. 1. pontja alapján eldöntendő elvi kérdéstől függ, a tanács elnöke az ügy elintézését a teljes ülési határozat meghozataláig felfüggeszti.

22. §. A teljes ülés összehívásakor a kir. Kúria elnöke kijelöli azt a bírót, aki a teljes ülés előadója lesz.

Előadóul a 18. §. 1. pontjának esetében rendszerint azt a bírót kell kijelölni, aki a kir. Kúria tanácsában az elvi kérdés alapjául szolgáló ügyet előadta; a 18. §. 2. és 3. pontjának esetében pedig rendszerint azt a bírót kell előadóul kijelölni, aki a jogegységi tanácsnak, illetőleg a teljes ülésnek az előadója volt annak a döntvénynek a meghozatalakor, amelynek a megváltoztatásáról szó van.

A kir. Kúria elnöke még egy előadót rendelhet. Vegyes teljes ülésre mindig két előadót kell kirendelni, még pedig az egyiket a kir. Kúria polgári tanácsainak, a másikat pedig a kir. Kúria büntető tanácsainak tagjai közül.

Ha a kir. Kúria elnöke két előadót jelölt ki, meghatározza azt is, hogy közülök ki teljesíti az előadónak a 23. és a 27. §-ban részletezett tennivalóját.

23. §. A koronaügyész véleményét a teljes ülés határnapjának közlésétől tizenöt nap alatt írásban bemutatja a kir. Kúria elnökének, aki azt az előadóval haladéktalanul közli.

Az előadó köteles indokolt indítványát a koronaügyész véleményével együtt a teljes ülés határnapjának közlésétől számított huszonegy nap alatt a kir. Kúria elnökének átadni.

Ha két előadó van, indítványt közösen vagy külön tehetnek.

A kir. Kúria elnöke az előadói indítványt és a koronaügyész véleményét sokszorosíttatja és a teljes ülés mindegyik tagjával idejekorán közli. Az előadó indítványát a koronaügyésszel is közölni kell.

A kir. Kúria elnöke gondoskodik arról, hogy a teljes ülés tagjai és a koronaügyész az ügy iratait meghatározott időben és helyen megtekinthessék.

24. §. A kérdés szövegére és az előadói indítványra a teljes ülés mindegyik tagja tehet észrevételt, amelyet a kir. Kúria elnökének legalább nyolc nappal a teljes ülés előtt írásban mutat be.

25. §. A teljes ülésben a kir. Kúria elnöke vagy másodelnöke, akadá-

lyoztatásuk esetében polgári teljes ülésben a kir. Kúria polgári szakosztályának, büntető teljes ülésben a kir. Kúria polgári szakosztályának, vegyes teljes ülésben pedig a kir. Kúriának rangban legidősebb tanácselnöke elnököl.

A jegyzői munkát a kir. Kúria elnöke részéről kirendelt egy vagy két tanácsjegyző teljesíti.

26. §. A teljes ülés csak akkor határozatképes, ha tagjainak legalább kétharmada jelen van. (Ppé. 74. §.)

27. §. A teljes ülés nem nyilvános.

A teljes ülésen az előadó ismerteti az ügy állását és a netalán már hozott ellentétes határozatokat indokaikkal együtt, felolvassa a koronaügyész véleményét, előadja a kérdés szövegére és eldöntésére vonatkozó javaslatát és indokait, végül ismerteti a 24. §. értelmében beadott észrevételeket. Ha két előadó van, ezután a másik előadó nyilatkozik.

A teljes ülés tagjai jelentkezésük sorrendjében szólalnak fel.

A teljes ülés először a kérdés szövegét állapítja meg, azután tárgyalja a kérdés eldöntésére vonatkozó javaslatot.

A koronaügyész vagy helyettese az előadó után véleményét az ülés folyamán bármikor szóval is kifejtetheti és a vitában többször is felszólalhat, de a kérdés eldöntésére vonatkozó szavazás előtt az üléstől távozik.

28. §. Előbb a bírák, azután pedig a tanácselnökök szavaznak; a szavazást a rangban legifjabb kezdi; a teljes ülés elnöke utoljára szavaz. (Ppé. 74. §.)

A teljes ülés határozatát a jelenlevők szavazatának többségével hozza. A szavazatok egyenlősége esetében az a javaslat emelkedik határozattá, amelyhez szavazatával a teljes ülés elnöke járult. (Ppé. 74.)

Teljes ülési döntvény megváltoztatásához a teljes ülés jelenlevő tagjai kétharmad részének szavazata szükséges. (Pp. 74. §.)

A szavazás befejezésével az elnök a határozatot (a kir. Kúria teljes ülésének döntvényét) kihirdeti és szövegezésére háromtagú bizottságot küld ki a teljes ülés azon tagjai sorából, akik a határozattá emelt véleményhez hozzájárultak. A bizottság mellé az elnök jegyzőt is rendel. Ez a bizottság a teljes ülési döntvényt kimerítő indokolással ellátni köteles.

29. §. A teljes ülés teljesen írásban foglalt döntvényének tartalmaznia kell:

1. a teljes ülési döntvény sorszámát, pl. »A m. kir. Kúria teljes ülésének 84. számú polgári döntvénye«, vagy: »A m. kir. Kúria teljes ülésének 93. sz. büntető döntvénye«;

2. a döntvényvel eldöntött elvi kérdést;

3. a döntvény alapjául szolgáló ügyeknek ügyszám- vagy a döntvényeknek sorszám szerinti megjelölését;

4. az elvi kérdés eldöntését tartalmazó kijelentést »Határozat« felirattal;

5. az elvi kérdés tüzetes indokolását »Indokolás« felirattal; az indokolásban a tényállást is elő kell adni (28. §. utolsó bekezdés);

6. a döntvény hozatalának és hitelesítésének (30. §.) keltét és a döntvényt hozó teljes ülés (19. §.) megjelölését;

7. a teljes ülés elnökének és előadójának az aláírását.

A teljes ülési döntvényeket megszakítatlan sorrendben következő arabszámozással kell ellátni, még pedig külön számozással a polgári döntvényeket és külön számozással a büntető döntvényeket. A vegyes teljes ülési döntvényeket mind a polgári döntvényeknek, mind a büntető döntvényeknek sorrendben következő számával el kell ellátni.

A teljes ülési döntvények számozása folytatólagosan csatlakozik az 1913. évi január hó 1. napja előtt hozott teljes ülési polgári és büntető döntvények számozásához.

30. §. A szövegezés megtörténtével az elnök a teljes ülési döntvény hitelesítésére a teljes ülést követő legfeljebb tizenöt napra újabb teljes ülést tűz ki és arra a bizottsági szöveg közlésével a teljes ülés minden tagját és a koronaügyészt is meghívja.

A hitelesítő ülésen az elnököl, aki azon a teljes ülésen elnökölt, amelyben a döntvényt hozták; akadályoztatása esetében pedig őt a rangban követő az az ítélőbíró helyettesíti, aki a döntvény hozatalában résztvevett.

31. §. A teljes ülésről, valamint a hitelesítő ülésről külön-külön jegyzőkönyvet kell készíteni. A hitelesítő ülés jegyzőkönyvébe be kell venni a döntvényt az indokolással együtt teljes szövegében. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző írják alá, a hitelesítő ülés jegyzőkönyvét pedig ezenfelül a döntvényt szövegező bizottság tagjai is.

32. §. Ha a teljes ülés a 18. §. esetében a kir. Kúria teljes ülési döntvényétől nem tér el, vagy azt nem változtatja meg, nem hoz új döntvényt, hanem a korábbi teljes ülési döntvényt fenntartja és az erről hozott indokolt határozatot a kir. Kúria elnöke a fenntartott teljes ülési döntvényre feljegyezteti és a 18. §. 2. pontja esetében az igazságügyminiszterrel, a 18. §. 3. pontja esetében pedig a felterjesztő kir. ítélőtábla elnökével közli.

Ha a kir. Kúria teljes ülése a kir. Kúria valamelyik jogegységi tanácsának döntvényével eldöntött kérdésben hozott döntvényt, ebben a jogegységi tanács döntvényét hatályon kívül helyezi.

33. §. Amennyiben ez a rendelet a teljes ülés menetéről, a tanácskozásról és a szavazásról nem rendelkezik, a kir. Kúrián fennálló ügyviteli szabályok nyerne alkalmazást.

34. §. A hitelesítés után a felmerült kérdés alapjául szolgáló és esetleg még elintézetlen ügyet (20. §.), valamint a netalán függőben tartott hasonló természetű ügyeket (21. §. utolsó bekezdése) a legközelebbi tárgyaláson vagy tanácsülésben el kell intézni.

35. §. A teljes ülés döntvényeit e célra szolgáló bekötött, laponként folyószámmal ellátott és zsinórral átfűzött döntvénykönyvbe a sorszámok (29. §.) sorrendjében kell bevezetni, még pedig a polgári és a büntető teljes ülés döntvényeit külön-külön döntvénykönyvbe. A zsinór végeit hivatalos pecséttel a könyv borítékához kell erősíteni és erre a kir. Kúria elnöke a könyv lapjainak számát is tartalmazó hitelesítő záradékot vezet.

A vegyes teljes ülés döntvényeit mind a büntető, mind a polgári döntvénykönyvbe be kell írni.

A döntvénykönyvbe a szám alatt előbb az elvi kérdést aláhúzva, azután a döntvényt, végül az indokolást szószerint be kell írni.

A könyvben vakarni vagy törülni nem szabad. Igazítás esetében a hibás szót vagy szavakat vörös tintával kell áthúzni és a megfelelő igazítást a könyv illető lapjának szélére kell jegyezni. Azt, hogy a bevezetésnél milyen igazítás történt, az aláírás előtt pontosan meg kell említeni.

A teljes ülési döntvényt a döntvénykönyvben a hitelesítő elnök és tanácsjegyző írják alá.

Ha a döntvénykönyv kötete megtelt, azt le kell zárni és a kötet számának kitételével új döntvénykönyvet kell nyitni.

Mindegyik döntvénykönyvhöz betürendes, továbbá az eljárás és az anyagi jog különböző nemei és a vonatkozó törvények és rendeletek §-ai szerint összeállított szakszerinti tárgymutatót kell készíteni.

A döntvénykönyvet a kir. Kúria elnökének felügyelete alatt kell őrizni.

36. §. Ha a teljes ülés a kir. Kúria valamelyik jogegységi tanácsának döntvényével eldöntött kérdésben hozott határozatot, a jogegységi tanács döntvényének hatályon kívül helyezését a jogegységi tanács döntvényének eredeti fogalmazványán (12. §.), továbbá a döntvényeknek a kir. Kúrián levő gyűjteményeiben (16. §.) az illető döntvény kiadmányán vagy másolatán a teljes ülési határozat keltének és számának megjelölésével fel kell tüntetni.

Ha a kir. Kúria valamelyik teljes ülési döntvényét újabb teljes ülési döntvénnyel megváltoztatta, ezt a döntvénykönyvben (35. §.) és a döntvényeknek a kir. Kúrián levő gyűjteményeiben (37. §.) az illető döntvény kiadmányán vagy másolatán a megváltoztató döntvény keltének és számának a megjelölésével fel kell tüntetni. Hasonlóképen fel kell jegyezni azt is, ha a kir. Kúria teljes ülése a korábbi teljes ülési döntvényt fenntartotta. (32. §.)

37. §. A kir. Kúria elnöke a teljes ülési határozat hiteles kiadmányát az igazságügyminiszternek három példányban, továbbá a Budapesti Közlöny és az Igazságügyi Közlöny szerkesztőségének, valamint a kir. Kúria polgári jogi és büntetőjogi bizottságának egy-egy példányban megküldi.

A teljes ülési határozat egy-egy másolatát a kir. Kúria tanácsainak, ítélőbíráinak, a kúriai segédszemélyzet és a koronaügyésség tagjainak kézbesíteni kell. A tanácsoknak kézbesített másolatokat a 35. §. utolsóelöltti bekezdése szerint össze kell gyűjteni és tárgymutatókkal ellátni.

III.

A kir. Kúria elvi jelentőségű határozatai.

38. §. Ha a kir. Kúrián az ügy előadója valamely ügynek előadásra vagy tárgyalásra előkészítése alkalmából azt tapasztalja, hogy az elintézésrel oly elvi kérdés kapcsolatos:

1. amelyet véleménye szerint eltérően kellene eldönteni a kir. Kúriának a Polgári jogi Határozatok Tárába vagy a Büntetőjogi Határozatok Tárába felvett elvi jelentőségű határozatától (III.) vagy

2. amely a kir. Kúriának az említett hivatalos gyűjteményekbe (V.) felvett elvi jelentőségű határozatával még eldöntve nincs, az ügyet a 39—45. §-ok szerint kell előkészíteni.

Ha valamely ügyet az előadó véleménye szerint az említett hivatalos gyűjteményekbe már felvett határozattal megegyezően kell elintézni, ily előkészítésre nincs szükség, de a megfelelő hivatalos gyűjteményeknek az illető elvi határozatra vonatkozó folyószámát az előadói ívre röviden fel kell jegyezni (például P. H. T. 7. sz. vagy B. H. T. 50. sz.).

39. §. Az előbbi §. 1. és 2. pontjának esetéről az előadó köteles a tanács vezetőjét akkor, amikor az ügyet tárgyalásra kitűzés végett vagy tanácsülésbe bejelenti, az elvi kérdés szabatos szövegével értesíteni.

A tanács vezetője az ügy előadójának vagy a tanácsjegyzőnek közreműködésével gondoskodik arról, hogy — amennyire lehetséges — a kérdés alapos megbírálásához szükséges irodalmi és egyéb adatokat, továbbá az előbbi §. 2. pontjának esetében a hasonló elvi kérdésben netalán hozott korábbi határozatokat is összegyűjtsék.

Az előadó ezután az ügy határozati tervezetét az ügyiratokkal együtt nyolc nap alatt a tanács vezetőjének átadni köteles.

40. §. A tanács vezetője az elvi kérdés szövegét és az ügy előadói határozati tervezetét a tanács többi tagjával az ülés előtt oly időben közli, hogy az elvi kérdés eldöntését az ülésre kellő módon elő lehessen készíteni. Olyan bűntügyekben, amelyekben az elvi kérdést tárgyaláson kell eldönteni, az elvi kérdés szövegét a tárgyalás kitűzésekor a koronaügyésszel is közölni kell.

A tanács vezetője gondoskodik arról, hogy a tanács tagjai az iratokat a tanácsjegyzőnél az ülés előtt megtekinthessék.

41. §. Ha az elvi kérdés csak a tanácsülésben vagy a tárgyalás alkal-

mával merül fel, szükség esetében az ügy elintézésének vagy a tárgyalásnak elhalasztásával a 39. §. második és harmadik bekezdése, valamint a 40. §. alkalmazható.

42. §. Elvi határozat hozatala esetében a tanács vezetője az előadói ív első lapjára az »Elvi« szót feljegyezteti és a határozatot az ügyiratok kíséretében a kir. Kúria polgári jogi, illetőleg büntetőjogi bizottságának elnökével közli. A tanács vezetője az illető bizottság elnökével a tanácsnak oly elvi határozatát is közölheti, amely nem volt a 39—41. §-ok értelmében előkészítve.

A tanács vezetője a jelen §. előbbi bekezdésében említett közlés előtt intézkedhetik, hogy a határozatot az iratokkal együtt az alsóbíróságnak, ha erre ott sürgős szükség van, megküldjék.

Az olyan elvi határozatot, amely nem csupán polgári jogi vagy nem csupán büntetőjogi természetű, mind a polgári jogi bizottság, mind a büntetőjogi bizottság elnökével közölni kell.

IV.

A kir. Kúria polgári jogi bizottsága és büntetőjogi bizottsága.

43. §. A kir. Kúrián a Ppé. 78. §-a értelmében alakítandó polgári jogi bizottság elnöke a kir. Kúria polgári jogi szakosztályának a vezetője, tagjai pedig a kir. Kúria polgári tanácsnak a vezetői és a koronaügyész vagy helyettese; az idézett §. értelmében alakítandó büntetőjogi bizottság elnöke a kir. Kúria büntető szakosztályának vezetője, tagjai pedig a kir. Kúria büntető tanácsainak vezetői és a koronaügyész vagy helyettese.

Ha a koronaügyész nem kíván maga a bizottságok tagja lenni, a bizottságok tagját a koronaügyészi helyettesek sorából kijelöli s az illető bizottság elnökével közli. A koronaügyész mind a két bizottság tagjául ugyanazt a koronaügyészi helyettest is kijelölheti. A kijelölt tag helyébe a koronaügyész bármikor más koronaügyészi helyettest jelölhet ki, vagy a bizottsági tagságot magának tarthatja fenn.

A bizottságok jegyzőjét az illető bizottság elnöke jelöli ki a kir. Kúria megfelelő szakosztályának tanácsjegyzői sorából.

44. §. A kir. Kúria ama tanácsának vezetője, amelyben az elvi jelentőségű határozatot hozták, a tanács tagjai sorából kijelöli azt a bírót aki a bizottságban az ügyet elő fogja adni.

Az e rendelet életbelépte előtt hozott elvi határozatok előadásáról az 51. §. rendelkezik.

45. §. A bizottság csak akkor határozatképes, ha mindegyik tagja jelen van.

A bizottság szótöbbséggel határoz; szavazategyenlőség esetében az a vélemény emelkedik határozat erejére, amelyhez szavazatával az elnök járult.

Az ügy előadóját szavazati jog nem illeti.

A bizottság határozatát jegyzőkönyvbe kell venni.

46. §. A bizottság elnöke az elvi jelentőségűnek minősített s a kir. Kúria tanácsának vezetője részéről vele közölt határozatot (42. §.) az iratokkal együtt a bizottság elé terjeszti annak az elhatározása végett, hogy a határozat mint elvi jelentőségű a Polgárijogi Határozatok Tárába vagy a Büntetőjogi Határozatok Tárába felvéttessék-e.

47. §. A bizottságban az előadó ismerteti az ügy állását és az 53. §-nak megfelelően szerkesztett javaslatot terjeszt elő.

Ha a bizottság a határozatnak a hivatalos gyűjteménybe (V.) felvételét elrendeli, az elvi kijelentést tartalmazó fejezetet és a netán szükséges tényvázlat szövegét is megállapítja, valamint kijelöli a határozatnak és indokolásnak azt a részét, amely az elvi kérdésre vonatkozik. A szöveg végleges megállapítása későbbi ülésre is halasztható.

Ha a bizottság megállapítja, hogy az elvi kérdésben a döntés eltér a hivatalos gyűjteménybe (V.) már felvett elvi jelentőségű határozattól, az ilyen új határozatot nem szabad felvenni a hivatalos gyűjteménybe, hanem az elnöknek a jogegységi tanács összehívása végett a kir. Kúria elnökéhez jelentést kell tennie. (I. §. 1. pontja.)

48. §. A bizottság elnöke a felvétel kérdésében hozott bizottsági határozatot az ügy előadói ívére röviden feljegyezteti, a hivatalos gyűjteménybe való felvétel végett az igazságügyminiszterhez átteszi és az ügyiratokat rendeltetésük helyére küldeti.

V.

Polgárijogi Határozatok Tára és Büntetőjogi Határozatok Tára.

49. §. A Ppé. 78. §-a értelmében készítendő Polgárijogi Határozatok Tárába (P. H. T.) fel kell venni:

1. a kir. Kúria polgári teljes ülésének és vegyes teljes ülésének a döntvényeit (II.), ideértve az e rendelet életbelépte előtt hozott és még hatályban levő teljes ülési határozatokat, de kivéve azokat a teljes ülési határozatokat, amelyek a polgári perrendtartás (1911: I. t.-c.) életbelépésével jelentőségüket elvesztik;

2. a kir. Kúriának közpolgári ügyekben, továbbá telekkönyvi, úrbéri és birtokrendezési ügyekben, úgyszintén váltó-, kereskedelmi és csődügyekben eljáró jogegységi tanácsa által hozott döntvényeket (I.);

3. a kir. Kúriának a 2. pontban felsorolt ügyekben e rendelet életbelépte után hozott elvi jelentőségű határozatai (III.) közül azokat, amelyeknek felvételét a polgári jogi bizottság elrendeli. (IV.)

A polgári jogi bizottság felvétethet a P. H. T.-ba olyan nem teljes ülési

elvi határozatokat is, amelyeket a kir. Kúria a 2. pontban felsorolt ügyekben e rendelet életbelépte előtt hozott.

50. §. Az 1907: XVIII. t.-c. 4. §-a alapján készített és a Ppé. 78. §-a értelmében folytatandó Büntetőjogi Határozatok Tárába (B. H. T.) folytatólag fel kell venni:

1. a kir. Kúria büntető teljes ülésének és vegyes teljes ülésének a döntvényeit (II.);

2. a kir. Kúria büntető jogegységi tanácsának a döntvényeit (I.);

3. a kir. Kúriának büntető ügyekben hozott elvi jelentőségű határozatai (III.) közül azokat, amelyeknek felvételét a büntetőjogi bizottság elrendeli (IV.).

A büntetőjogi bizottság felvételét a B. H. T.-ba az eddig fennálló szabályok értelmében oda még fel nem vett egyes olyan nem teljes ülési elvi határozatokat is, amelyeket a kir. Kúria büntető ügyben e rendelet életbelépte előtt hozott.

51. §. Az e rendelet életbelépte előtt hozott teljes ülési határozatok és elvi jelentőségű egyéb határozatok közül azokat, amelyeket a 49. §. 1. és 3. pontja értelmében a P. H. T.-ba fel kell venni, a polgári jogi bizottság elnöke a koronaügyésszel egyetértve összeállítja és a polgári jogi bizottság elé terjeszti.

A bizottság elnöke intézkedik aziránt, hogy ki lássa el ezekre a határozatokra nézve az előadói tisztet. E tisztet a bizottság elnöke a kir. Kúria polgári tanácsainak oly tagját bízza meg, aki a bizottságnak nem tagja.

Ha a B. H. T.-ba az 50. §. utolsó bekezdése alá eső határozat felvétele kívánatosnak mutatkozik, a büntetőjogi bizottság és elnöke a jelen §. megfelelő alkalmazásával járnak el.

52. §. A P. H. T.-ba és a B. H. T.-ba a teljes ülési döntvényeket és a jogegységi tanács döntvényeit indokolásukkal együtt teljes szövegükben kell felvenni.

53. §. Az előbbi §. alá nem tartozó elvi jelentőségű határozatokra (III.) nézve közzeendő:

1. az elvi kijelentést tartalmazó fejezet;

2. a határozat száma és kelte, valamint a meghozatalában közreműködött elnök, előadó, és ha koronaügyészségi tag is közreműködött, ennek a neve;

3. a tényvázlat, amennyiben az eset az indokolásban nincs oly módon előadva, hogy abból teljesen megérthető legyen a határozat és indokolása azon részének szó szerinti szövege, amely az elvi kérdésre vonatkozik.

54. §. A P. H. T.-t és a B. H. T.-t az igazságügyminiszter a Ppé. 78. §-a értelmében mint a kir. Kúriának hivatalos kiadványát téteti közzé; e közzététel céljára az igazságügyminiszternek a felvett határozatot három-három példányban meg kell küldeni.

E gyűjteményekhez megfelelő mutatókat kell készíteni és közzétenni.

A gyűjteményeket a kir. Kúrián működő ítélőbíráknak, a kúriai segéd-személyzet és a koronaügyészség tagjainak, valamennyi kir. igazságügyi hatóságnak, az ügyvédi kamaráknak és a jogi szaklapoknak hivatalból meg kell küldeni.

55. §. A kir. Kúria elnöke és a koronaügyész gondoskodnak arról, hogy a P. H. T.-ba és a B. H. T.-ba felvett határozatokat a kir. Kúria mind-egyik tanácsában, illetőleg a koronaügyészségnél alkalmas módon lapmutatók segítségével nyilvántartsák.

VI.

A kir. ítélőtáblák, a kir. törvényszékek és a kir. járásbíróságok elvi jelentőségű határozatai.

56. §. A kir. ítélőtáblának bármelyik tanácsa, ha valamely elvi és különösen a jogegység megóvása szempontjából is fontos kérdésben határozott, elrendelheti határozatának a kir. ítélőtábla határozattárába felvételét.

Ugyanezt elrendelheti a tanács vezetője is a kir. ítélőtábla elnökének a hozzájárulásával.

Az ily határozat előadói ívének első lapjára az »Elvi« szót fel kell jegyezni.

57. §. A határozattárba felveendő határozatot úgy kell szövegezni, hogy szükség esetében a tényállást is magában foglalja és hogy abból az elvi kérdés eldöntése és az eldöntés indokai világosan kitűnjenek. A határozatot el kell látni az ügy számával és az elvi kijelentést tartalmazó fejezettel és arabszámmal meg kell rajta jelölni, hogy az a kir. ítélőtáblának hányadik számú elvi jelentőségű határozata. (56. §.)

A szöveget egyik közelebbi tanácsülésben legfeljebb nyolc nap alatt hitelesíteni kell.

A határozat fogalmazványát a hitelesítő tanács elnöke és bírái írják alá.

58. §. Az elvi határozat kiadmányát a hitelesítő tanács elnöke és jegyzője írják alá.

Az ekként hitelesített kiadmányokat a kir. ítélőtábla határozattárába a jelen rendelet életbelépte előtt már felvett határozatok számozásához csatlakozó folytatólagos arabszámozás sorrendjében a kir. ítélőtábla elnökének felügyelete alatt kell őrizni, még pedig a polgári jogi és a büntetőjogi határozatokat külön-külön számozva külön határozattárban. A határozattárakhoz betűrendes, továbbá az eljárási és az anyagi jog különböző részei és a vonatkozó törvények és rendeletek §-ai szerint összeállított szakszerinti tárgymutatót kell készíteni.

A kir. ítélőtábla elnöke az elvi határozat hiteles kiadmányának máso-

latát az igazságügyminiszternek három példányban, továbbá a kir. Kúria elnökének, a többi kir. ítélőtábla elnökének és az Igazságügyi Közlöny szerkesztőségének egy-egy példányban megküldi és a kir. ítélőtábla mindegyik tanácsának, ítélőbírának, segédszemélyzetének és a kir. főügyészség tagjainak kézbesítetteti. A kir. ítélőtábla tanácsainak kézbesített másolatokat a második bekezdés szerint össze kell gyűjteni és tárgymutatókkal kell ellátni. A tanácsnak ezt a gyűjteményét a tanácsteremben kell tartani.

A kir. ítélőtábla elnöke a másik kir. ítélőtáblának vele közölt elvi határozatát sokszorosítva a kir. ítélőtábla mindegyik tanácsával, ítélőbírójával és segédszemélyzeti tagjaival, valamint a kir. főügyészség tagjaival közli. A határozattárba és a tárgymutatókba ezeket a határozatokat is fel kell venni (második és harmadik bekezdés).

59. §. A kir. ítélőtábla elnöke ügyel arra, hogy a határozattárba felvett határozatokat a kir. Kúria döntvényeivel (I—II.) és elvi jelentőségű határozataival (III.), továbbá egymással is összehasonlítsák. Evégre az ítélőbírák vagy a segédszemélyzet köréből egyet vagy kettőt állandóan vagy esetről-esetre megbízhat azzal, hogy neki jelentést tegyenek arról, vajjon a fentemlített határozatok között nincs-e ellentét és ha van, mely határozatok és miben ellentétesek.

60. §. A kir. ítélőtábla elnöke, ha arról győződik meg (59. §.), hogy a határozattárba felvett valamely határozat a kir. Kúria döntvényével (I., II.) ellenkezik, ha a határozatot a vezetése alatt álló kir. ítélőtábla tanácsa hozza, ezt a tanácsot a Ppé. 75. §-ára figyelmezteti, ha pedig a határozatot más kir. ítélőtábla hozta, ennek az elnökét értesíti.

61. §. A kir. ítélőtábla elnöke, ha arról győződik meg, hogy a határozattárba felvett valamely határozat nem a kir. Kúria döntvényével (60. §.), hanem a határozattárba felvett más határozattal vagy a kir. Kúria elvi jelentőségű határozatával (III.) ellenkezik, erről a kir. Kúria elnökének és az igazságügyminiszternek az ellentét tüzetes kiemelésével jelentést tesz.

Az igazságügyminiszterhez intézett jelentésében arról is nyilatkozik a kir. ítélőtábla elnöke, hogy a vitás elvi kérdés egyöntetű eldöntésének biztosítását jövőre szükségesnek tartja-e és ha nem, miért nem tartja szükségesnek.

Ugyanígy jár el a kir. ítélőtábla elnöke akkor is, ha a kir. ítélőtábla tanácsaiban elintézett ügyekből vagy más úton arról győződik meg, hogy a vezetése vagy felügyelete alatt álló bíróságnál ellentétes gyakorlat fejlődött, vagy hogy ily bíróság más bírósággal ellentétes gyakorlatot folytat olyan ügyekben, amelyekben a törvény szerint utolsó fokban határoz. (1. §. és 63. §.)

62. §. A kir. törvényszék tanácsának vezetője vagy egyes bírása, ha a tanács vagy az egyes bíró valamely elvi és különösen a jogegység megóvása

szempontjából is fontos kérdésben határozott és határozata — akár azért, mert fellebbvitelnek nincs helye, akár azért, mert ellene nem adtak be fellebbvitelt — jogerőre emelkedett, köteles az elvi döntést a határozat fogalmazványán tömör rövideggel szabatosan feljegyezni, a határozatot a fogalmazvány külső lapján »Elvi« szóval megjelölni és az ügy iratait a törvényszék elnökének bemutatni.

63. §. A kir. törvényszék elnöke köteles a vezetése és felügyelete alatt álló bíróságok ítélkezését állandó figyelemmel kísérni s ha akár az előbbi §. szerint neki bemutatott iratokból, akár a törvényszéknél elintézett ügyekből a felügyeleti vizsgálatok alkalmával vagy más úton arról győződik meg, hogy a vezetése vagy a felügyelete alatt álló bíróságnál ellentétes gyakorlat fejlődött, vagy hogy ily bíróság más bírósággal (1. §.) ellentétes gyakorlatot folytat, erről az ellentét tüzetes kiemelésével és szükség esetében az ügyiratok bemutatásával a kir. ítélőtábla elnökét tájékoztatni.

64. §. A kir. járásbíróság eljáró bírása, ha valamely elvi és különösen a jogegység megóvása szempontjából is fontos kérdésben határozott és határozata — akár azért, mert fellebbvitelnek nincs helye, akár azért, mert ellene nem adtak be fellebbvitelt — jogerőre emelkedett, köteles az elvi döntést a határozat fogalmazványán tömör rövideggel szabatosan feljegyezni, a határozatot a fogalmazvány külső lapján »Elvi« szóval megjelölni és az ügy iratait a kir. járásbíróság vezetőjének bemutatni.

A kir. járásbíróság vezetője köteles a vezetése alatt álló kir. járásbíróság ítélkezését állandó figyelemmel kísérni és ha akár az első bekezdés szerint neki bemutatott iratokból, akár más úton arról győződik meg, hogy a vezetése alatt álló bíróságnál ellentétes gyakorlat fejlődött, vagy hogy a bíróság más bírósággal (1. §.) ellentétes gyakorlatot folytat, erről az ellentét tüzetes kiemelésével és szükség esetében az ügyiratok bemutatásával a kir. törvényszék elnökét tájékoztatni.

VII.

Záró rendelkezés.

65. §. E rendelet életbelépésével hatályukat veszítik mindazok a rendeleti szabályok, amelyek a jelen rendeletben szabályozott kérdésekre vonatkoznak.

Különösen hatályukat veszítik:

az 1881. évi november 1-én 2214/IME. sz. a.,

az 1891. évi augusztus 12-én 4214/IME. sz. a.,

az 1907. évi április 24-én 17.700/IM. sz. a. kiadott igazságügyminiszteri rendeletek.

A kir. Kúria ügyvédi tanácsának teljes ülésére az 1907. évi május 24.

napján 22.740/IM. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelettel nem szabályozott kérdésekben a most idézett rendelet 12. §-ának utolsó bekezdéséhez képest a jelen rendelet II. részét kell megfelelően alkalmazni.

Kelt Budapesten, 1912. évi december 12-én.

ÖTÖDIK CÍM.

A bírói és ügyészi szervezetet módosító és kiegészítő rendelkezések.

80. §.

Amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a kir. ítélőtábla polgári ügyekben az elnökön kívül két bíróból alakult tanácsban határoz. Ha a kir. ítélőtábla a polgári perrendtartásban nem szabályozott polgári ügyekben mint fellebbezési bíróság határoz, tanácsának alakulására a Pp. 55. §-át kell alkalmazni. A kir. törvényszék és a kir. Kúria tanácsának alakulására a polgári perrendtartásban nem szabályozott polgári ügyekben is a Pp. 55. §-a alkalmazandó.

A Pp. 55. §-a értelmében a kir. ítélőtábla fellebbezési tanácsa az elnökön kívül négy bíróból (ötös tanács), felülvizsgálati tanácsa pedig az elnökön kívül két bíróból (hármastanács) alakul. Ezek a tanácsok járnak el akkor is, ha a polgári perrendtartásban szabályozott polgári ügyekben beadott felfolyamodások elintézéséről van szó. Ebből következik, hogy a kir. ítélőtábla mint fellebbezési bíróság ötös tanácsban határoz, ha pl. a Pp. 302. vagy 344. §-a alapján beadott felfolyamodást intézi el; ellenben, ha a kir. ítélőtábla mint felülvizsgálati bíróság határoz a törvényszéknek, mint fellebbezési bíróságnak a Pp. 302. vagy 344. §-a alapján hozott végzése ellen benyújtott felfolyamodás felett, akkor hármastanácsban intézkedik.

A Pp. 55. §-ában azonban nincs intézkedés arra az esetre, ha a kir. ítélőtábla olyan polgári ügyekben jár el, amelyekben való eljárás a Pp.-ban szabályozva nincsen; ezért volt szükség a jelen törvény 80. §-ára. Az ilyen ügyekre nézve is kétféle rendelkezést tartalmaz a 80. §. Az első és általános rendelkezés az, hogy amennyiben a törvény másként nem rendelkezik,¹⁾

¹⁾ A másként való rendelkezést a Pp.-nak az első bekezdésben ismertetett 55. §-a tartalmazza.

a kir. ítélőtábla polgári ügyekben az elnökön kívül két bíróból alakult tanácsban határoz. Ez a rendelkezés legkivált azokra a felfolyamodásokra vonatkozik, amelyek nem polgári peres ügyből eredőleg kerülnek a kir. ítélőtábla elé. Így pl. amikor a jelen törvény 40. §-a értelmében a kir. ítélőtábla a kir. törvényszéknek végrehajtást elrendelő végzése ellen beadott felfolyamodás felett határoz.

A 80. §. második és kivételes intézkedése az, hogy amikor a kir. ítélőtábla mint fellebbezési bíróság jár ugyan el, de nem olyan polgári ügyekben, amelyek a polgári perrendtartásban vannak szabályozva. Így pl. amikor a kir. ítélőtábla birtokrendezési ügyben az 1908: VII. t.-c. 9. §-a alapján mint fellebbezési bíróság jár el.

A kir. törvényszék kivétel nélkül hármastanácsban, a kir. Kúria kivétel nélkül ötös tanácsban határoz; ennél fogva ezeknél a bíróságoknál a polgári perrendtartásban nem szabályozott polgári ügyekben alakítandó tanácsokra nézve külön intézkedésre nem volt szükség. Minden félreértés kikerülése végett ezt a 80. §. utolsó mondata kifejezésre is juttatja.

81. §.

A kir. törvényszékeknel tanácselnöki állások szerveztetnek.

A törvényszéki tanácselnökök az állami tisztviselők VI. fizetési osztályába tartoznak és a kir. ítélőtáblák bíráival és a kir. ítélőtáblai bírói címmel és jelleggel felruházott törvényszéki bírákkal és járásbírákkal ugyanabba az országos létszámba foglaltatnak. (1907: I. t.-c. 4. §.)

A társas bíróság előtt folyó szóbeli peres eljárásban a legfontosabb szerep a tanácselnöknek jut; legnagyobb részt az ő vállaira nehezedik a pervezetés. Ez a fontos és nehéz feladat szükségessé teszi, hogy a törvényszékeknel is a tanácsok élére állandó jellegű tanácsvezetők állíttassanak; viszont ezt a célt csak úgy lehet elérni, ha a törvényszék kiválóbb erői részére magasabb állások szerveztetnek, nehogy előmenetelük érdekében a törvényszéktől a felsőbb bírósághoz gravitáljanak. Ezért volt szükséges a kir. törvényszékeknel tanácselnöki állások szervezése, s pedig olyképen, hogy a törvényszéki tanácselnökök az ítélőtáblai bírákkal egyenlő fizetési osztályba tartozzanak.

A törvény azonban csak lex imperfecta, mert nem írja elő kötelezően, hogy a kir. törvényszék tanácsának élén csak törvényszéki elnök vagy törvényszéki tanácselnök állhat s így már a 81. §. rendelkezése is lehetővé teszi, hogy most nevezetteken kívül más bíró is lehet a tanács elnöke;

a 82. §. pedig kifejezetten utal arra, hogy tanácsvezetés jogával más bíró is felruházható, sőt e 82. §. még azt is lehetővé teszi, hogy tanácsvezetői joggal fel nem ruházott bíró is lehet a tanács elnöke.

A 81. §-ban felhívott 1907: I. t.-c. 4. §-a így szól: A kir. ítélőtáblai bírói címmel és jelleggel felruházott kir. törvényszéki bírakat és járásbírakat, valamint a kir. főügyészi helyettesi címmel és jelleggel felruházott kir. ügyészeket a kir. ítélőtáblák bírásaival és a kir. főügyészi helyettesekkel egyenlő rang és az állami tisztviselők VI. fizetési osztályára nézve megállapított javadalmazás illeti meg. A kir. ítélőtáblai bírói címmel és jelleggel felruházott kir. törvényszéki bírák és járásbírák a kir. ítélőtáblák bírásaival, a kir. főügyészi helyettesi címmel és jelleggel felruházott kir. ügyészek a kir. főügyészi helyettesekkel egy országos létszámba foglaltatnak. A rangsort annak a legfelső elhatározásnak kelte állapítja meg, amellyel a kinevezés, illetőleg a cím és jelleg adományozása történt.

82. §.

A törvényszék tanácsában a törvényszék elnöke, tanácselnöke vagy az igazságügyminiszter részéről tanácsvezetés jogával felruházott bíró elnököljön.

Ez a rendelkezés lex imperfecta, mert meg nem tartása az eljárásnak semmisségét vagy szabálytalanságát nem vonja maga után. Pedig nagyon könnyen megeshetik, hogy úgy a tanácselnök, mint a tanácsvezető betegség vagy más ok miatt az elnöklésben akadályozva van; a más tanácsban működő tanácselnök és illetőleg tanácsvezető viszont a saját tanácsában van elfoglalva, s a hiányzó bírói tag helyébe csak olyan bíró rendelhető ki, aki a 82. §-ban követelt minősítéssel nem bír. Mivel célszerű, hogy lehetőleg oly bíró elnököljön a tanácsban, aki akár állásánál, akár a tanácsvezetői jogosultsággal való felruházás felytán arra való képességének jelentkezik, ennél fogva arra való tekintettel, hogy a törvényszéki ügyvitel szabályainak (Tüsz) 6. §-a sem intézkedik erre az esetre, — az mutatkozik célszerűnek, hogy tanácsvezetés jogával több bíró ruháztassék fel, mint ahány tanácsot az elnök a törvényszéknél a Tüsz 2. §-a alapján alakít.

83. §.

A kir. törvényszéknél vagy kir. járásbírósnál alkalmazott ítélőbíró a polgári perrendtartás életbelépését megelőző és követő egy-egy, összesen tehát két évi időtartamon belül más bírósághoz áthelyezhető. A bíró köteles

áthelyezésének a hivatalos hirdalában közzétételétől számított tizenöt nap alatt nyilatkozni, ha az áthelyezést nem fogadja el. Aki az áthelyezést nem fogadja el, állásáról lemondottnak tekintendő, de ez a rendelkezés az 1885: XI. t.-c.-nek a nyugdíjazásra, illetőleg a végkielégítésre vonatkozó rendelkezését nem érinti.

Az áthelyezés kérdésében az illető ítélőbíró valamennyi felügyeleti hatóságát meg kell hallgatni.

Ugyanazt az ítélőbíró e §. alapján csak egyszer szabad áthelyezni.

Az e §. alapján áthelyezett ítélőbírónak szabályszerű költözködési költségét meg kell téríteni.

Az 1885: XI. t.-c. helyett az ennek helyébe lépett 1912: LXV. t.-c. rendelkezései lesznek az irányadók. A költözködés költségét az 1896. évi április hó 27. napján 21224. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet szabályozza.

84. §.

E törvény életbelépésének napján a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék működése megszűnik és a budapesti kir. törvényszéknél kereskedelmi szakosztály állíttatik fel.

A kir. kereskedelmi és váltótörvényszék elnöki állásának megszűnése következtében a kir. Kúria rendes bírának létszáma (1895: XLIV. t.-c. 3. §.) hatvanötre lesz állíttatik.

E törvényszék személyzete — ideértve az állandó szakértőket és a tolmácsokat is — a Budapesten székelő bíróságok valamelyikéhez megfelelő állásra helyeztetik át.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél e törvény életbelépésének napján folyamatban lévő ügyek elintézése a budapesti kir. törvényszék hatáskörébe és illetékességébe fog tartozni. A kir. kereskedelmi és váltótörvényszék megszűnése következtében szükséges egyéb szervezeti és más átmeneti intézkedéseket az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

»A polgári perrendtartásnak a külön kereskedelmi hatáskört megszüntető rendelkezése következtében a budapesti királyi kereskedelmi és váltótörvényszék ügyköre a budapesti és a pestvidéki törvényszékekre szállván át, az, mint önálló törvényszék, elveszti létalapját. E törvényszék megszűnése következtében szükséges szervezeti rendelkezéseket tartalmazzák a 84. és a 85. §.

A kereskedelmi és váltóügyeknek egységes elintézéséről és judikatúrájuk fejlesztéséről úgy gondoskodik a törvény, hogy a 84. §. a budapesti kir. törvényszéknél kereskedelmi szakosztályt állít fel és a 85. §. másodelnöki állást rendszeresít. Ezenfelül azoknál a törvényszékeknél, amelyek kereskedelmi és váltóügybeli forgalma ezt szükségessé teszi, kereskedelmi szaktanácsok felállításáról az ügyviteli szabályok fognak gondoskodni.

A kereskedelmi és váltótörvényszék elnöki állásának megszűnése következtében a kir. Kúria bírának létszáma, ahová az elnök sorozva van, természetesen eggyel leszállítandó.

A kereskedelmi és váltótörvényszék megszűnése következtében személyzetének elhelyezéséről gondoskodni kell. Nehogy azonban a személyzet tagjai az ő egyéni érdekeiket esetleg hátrányosan érintő vidéki áthelyezésnek legyen kitéve, kimondja a törvény, hogy e személyzet Budapesten székelő bírósághoz helyeztetik át. A kereskedelmi és váltótörvényszék megszűnése következtében szükséges részletes intézkedéseket külön rendelet fogja megtenni. (M. I.)«

85. §.

A budapesti kir. törvényszéki másodelnöki állás rendszeresítettik. A másodelnök az állami tisztviselők VI. fizetési osztályába tartozik és az összlétszám szempontjából az 1891 : XVII. t.-c. 50. §-ának 3. pontjában felsoroltak közé soroztatik.

A másodelnök az 1891 : XVII. t.-c. 26. és 27. §-a értelmében kúriai bírói címmel és jelleggel kinevezhető vagy felruházható. Az ily másodelnök az 1891 : XVII. t.-c. 28. §-ában és az 1912 : VII. t.-c. 11. §-ában említett elnökök számába nem számítatik.

A törvényszék elnökét a budapesti törvényszéknél a másodelnök helyettesíti, a többi törvényszék elnökének helyettesét pedig a törvényszéknél alkalmazott ítélobírák közül az év elején az év tartamára az ítélotábla elnöke

jelöli ki. Az 1891 : XVII. t.-c. 29. §-ának második bekezdése és az 1887 : XXX. t.-c. 14. §-ának a helyettesítésre vonatkozó rendelkezése hatályát veszti.

Az 1891 : XVII. t.-c. 50. §. 3. pontja szerint a szerzett rangsornak és fizetési fokozatnak más állásra kinevezés esetére leendő biztosítása céljából ugyanazon egy csoportba tartoznak a kir. ítélotáblai bíró, vidéki kir. törvényszéki elnök, kir. főügyészi helyettes, igazságügyminiszteri osztálytanácsos. Az 1907 : I. t.-cikknek a 81. §-nál idézett 4. §-a szerint ebbe a csoportba tartoznak még az ítélotáblai bírói, illetőleg a főügyészi helyettesi címmel és jelleggel felruházott törvényszéki bíró, járásbíró, illetőleg kir. ügyész.

Az 1912 : VII. t.-c. 11. §-a értelmében a kir. kúriai bírói címmel és jelleggel felruházható vidéki kir. törvényszéki elnökök száma tizenöt lehet. Ez a tizenöt állás továbbra is a vidéki kir. törvényszéki elnökök számára marad fenntartva.

86. §.

Járásbíróságnál polgári perben és elmebetegnek intézetbe felvétele vagy intézetből elbocsátása iránt indított eljárásban albíró ne járjon el, kivéve, ha járásbíró abban az időben a bíróságnál nem működik vagy az ügyben a Pp. 59—69. §-ai értelmében nem járhat el.

Megkeresés következtében teljesítendő cselekményeket, továbbá kivételesen a bíróság főnökének kijelölése alapján halasztást nem tűrő cselekményeket albíró is végezhet.

E §. rendelkezése az eljárás érvényességét nem érinti.

A járásbírósági hatáskörnek a Pp. 1. §-ával történt kibővítése folytán kívánatos, hogy a járásbíróságnál polgári perben lehetőleg tapasztaltabb bíró járjon el, sőt a törvényhozás az 1912 : VII. t.-c. 3. §-ában azt is kimondotta, hogy albírot a most említett törvény életbeléptétől számított két év elteltével a járásbíróságoknál csak kivételesen lehet alkalmazni. Mivel pedig a 1900/1912. I. M. sz. igazságügyminiszteri rendelet értelmében az 1912 : VII. t.-c. 3. §-a 1912. évi március hó 1. napján lépett életbe, a két év máris eltelt.

A jelen törvény 19. §-a szerint az elmebetegnek intézetbe való felvétele és a 20. §. szerint az intézetből való elbocsátása iránt indított eljárás a járásbíróság hatáskörébe tartozik. Ez eljárás is tapasztaltabb bírót igényel, mert a személyes szabadság korlátozásáról, illetőleg a korlátozás megszüntetéséről van szó.

Mindezekből az okokból a 86. §. azt rendeli, hogy a felsorolt ügyekben albiró csak kivételesen járjon el. A 86. §. rendelkezése is a 82. §-éhoz hasonlóan *lex imperfecta*, mert meg nem tartása az eljárás szabályosságát nem érinti. De mert ezekben az ügyekben a megkeresés teljesítése magában véve nem oly fontos cselekmény, mint a döntő határozat kimondása, ennél fogva a megkeresés teljesítése albiróra is bizható.

87. §.

Az igazságügyminiszter a járásbíróági területnek két vagy több körre felosztását rendelheti el.

Mindegyik kör főhelyén a járásbíróóság egyik bírói tagja az előre meghatározott és közzétett időben törvényt napokat tart.

A törvénytapon teljesítendő bírói cselekményeket az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

A törvényt napok céljára szükséges helyiségről, világitásról és fűtésről a község gondoskodik.

»Az 1877: XXII. t.-c. 6. §-a szerint oly járásban, ahol a járásbíróóság több bírói személyből áll és ahol a forgalmi viszonyok és a járás terjedelme szükségessé teszi, az igazságügyminiszter az érdekeltek kérelmére a járásnak a kisebb polgári peres ügyek elintézése céljából két vagy több szakaszra való felosztását elrendelheti; mindenik szakasz főhelyén alkalmas időközben a járásbíróóság egyik bírói tagja megjelenik és előre meghatározott és közzétett rendes törvénytapon a szakaszban fölmerült kisebb polgári peres ügyeket elintézi.

Minthogy az 1877: XXII. t.-c. cikknek rendelkezéseit, amennyiben nem a községi bíraskodásra vonatkoznak, az 1893: XVIII. t.-c. 224. §-a hatályon kívül helyezte, ennél fogva az 1877: XXII. t.-c. idézett 6. §-a is hatályát veszítette. Az a gondolat azonban, amely ebben a §-ban kifejezést nyert, célszerűnek bizonyult és kiterjesztése a járásbíróági ügyekre általában több oldalról kifejezett óhajnak felel meg. Szükség van erre azért is, mert a polgári perrendtartás külön vásári bíróági eljárást nem ismer, már pedig mindenestre célszerű, hogy nagyobb országos vagy hetivásárokon a bíró könnyen hozzáférhető legyen. (M. I.)

A képviselőház igazságügyi bizottsága e §. tárgyalásánál annak az óhajlásának adott kifejezést, hogy a törvénytapon megállapításánál a vásárok ideje különös figyelembe vétessék.

88. §.

Az ítélelőbíráknak a bíróságnál folyamatban levő ügyekben a felektől, képviselőiktől vagy harmadik személytől magánértesítést (információt) elfogadniok nem szabad.

»Az írásbeliségnek egyik kinövése a nálunk gyökeret vert információ, amellyel a fél vagy érdekében harmadik személy a bírót magánúton az ügyről felvilágosítani és ügyének kedvező elintézését kieszközölni igyekszik. Főlöszleges bővebben kifejtteni, hogy ez a szokás csak kárára van az igazságszolgáltatásnak, veszélyezteti a bíró részrehajlatlanságába vetett bizalmat, alkalmat ad a gyanú felköltésére, felesleges költséget okoz a feleknek és felesleges módon igénybe veszi a bíró idejét. Szóbeli eljárásban a bíró információjának egyedüli tere a nyilvános szóbeli tárgyalás.

A most hatályban lévő bírói ügyviteli szabályok 35. §-a úgy rendelkezik, hogy az ítélelőbírák a bíróságnál folyamatban levő ügyekre nézve a felektől vagy képviselőiktől értesítést (információt) elfogadni egyáltalában nem kötelesek; oly ügyek tekintetében pedig, amelyek szóbeli tárgyalás alá kerülnek, ily értesítést elfogadniok nem szabad.

A 88. §. az értesítés eltiltását oly fontosnak találja, hogy szükségesnek tartja azt törvénybe, és nem csupán a bírói ügyviteli szabályokba felvenni. Nem is tesz a törvény különbséget szóbeli tárgyalás alá kerülő ügyek és más ügyek között. A Pp. 254. §-a szerint a bíróság akkor is szóbeli tárgyalást tarthat, ha a törvény szerint a kérelem az ellenfél meghallgatásával szóbeli tárgyalás nélkül elintézhető, továbbá ha a kérelem a törvény szerint az ellenfél meghallgatása nélkül elintézhető. Ha ilyen esetben a fél szóbeli meghallgatása szükségesnek mutatkozik, akkor annak lehetősége meg van adva. Nincs tehát semmiféle elfogadható ok arra nézve, hogy a fél olyan esetben, amikor a bíró az ő meghallgatását nem tartja szükségesnek, magánúton a bíróhoz férközni és őt ellen nem őrizhető előadásokkal befolyásolni igyekezzék. (M. I.)

A képviselőház igazságügyi bizottsága jelentésében azt mondja: »magától értetődőnek tekintvén, hogy az információ alatt sem azt nem lehet érteni, ha a fél a bíróhoz az ügyében követendő peres vagy perenkívüli eljárásban megengedett kérelemmel vagy valamely bejelentéssel fordul, sem azt, hogyha a fél a maga tájékoztatása vagy tanácskérés végett keresi fel a bírót«. Erre csak az a megjegyzésünk, hogy félnek tanácsot nem a bírótól, hanem az ügyvédjétől kell és szabad csak kérnie.

HATODIK CÍM.
Vegyes rendelkezések.

89. §.

A Pp. 35. és 43. §-a szempontjából a pestvidéki járásbíróóság székhelye a pestvidéki törvényszék területén lévőnek, a jelen törvény 23. §-ának szempontjából pedig a pestvidéki törvényszék székhelye a pestvidéki járásbíróóság területén lévőnek tekintendő.

»A Pp. 35. §-a értelmében a vagyonkezelésből felmerülő perekben, ha a vagyonkezelés bírói felügyelet alatt történik, az a bíróság, amely a felügyeletet gyakorolja és ha az ügy hatáskörét meghaladná, az a törvényszék, amelynek kerületében a felügyelő bíróság székhelyét tartja, kizárólag illetékes. A Pp. 43. §-a értelmében továbbá az örökösödést stb. tárgyazó per az előtt a bíróság előtt is megindítható, amely az örökösödési eljárásra illetékes, illetőleg ha az ügy ennek a hatáskörét meghaladná, az előtt a törvényszék előtt, amelynek területén e bíróságnak székhelye van. Minthogy a pestvidéki járásbíróóság a budapesti kir. törvényszék és nem a pestvidéki kir. törvényszék területén van, az idézett §-ok alapján a pestvidéki járásbíróóság helyett a budapesti törvényszék járna el, ami ellenkeznék a törvény intenciójával. Ebből az okból a 89. §. kimondja, hogy a polgári perrendtartás idézett §-ai szempontjából a pestvidéki járásbíróóság székhelye a pestvidéki törvényszék területén lévőnek tekintendő és így ezekben az esetekben a pestvidéki törvényszék bír illetékességgel.

Megfordítva van a dolog a jelen törvény 23. §-a szerint, amelynek értelmében a csődeljárással kapcsolatos, ott említett pereket az előtt a bíróság előtt is meg lehet indítani, amely a csődnyitást elrendelte és ha a per, tekintettel az értékre, nem tartozik ennek a hatáskörébe, az előtt a járásbíróóság előtt, amelynek területén a csődnyitást elrendelő bíróságnak a székhelye van. Minthogy a pestvidéki törvényszéknek székhelye nincs a pestvidéki járásbíróóság területén, a fenti 89. §. erre az esetre kimondja, hogy a pestvidéki törvényszék székhelye a pestvidéki járásbíróóság területén lévőnek tekintendő s így a pestvidéki törvényszék által megnyitandó csőd esetében a 2500 korona értéket meg nem haladó ilyen perek a pestvidéki járásbíróóság előtt is megindíthatók.« (M. I.)

90. §.

A polgári perrendtartás értelmében haszonbérleti szerződésnek kell tekinteni azt a szerződést is, amelynél a haszonbér a haszonbérelt tárgy hozadékának meghatározott hányadrésében áll (feles bérlet).

»A 90. §. kimondja, hogy haszonbérleti szerződésnek kell tekinteni azt a szerződést, amelynél a haszonbér a haszonbérelt tárgy (dolog vagy jog) hozadékának meghatározott hányadrésében áll. Ilyenmű jogviszonyok nálunk a feles bérletek alakjában szélkében szokásosak. Bírósági gyakorlatunk a feles bérletet rendszerint a haszonbérlet alá vonja (Kúria : 1898. ápr. 22. I. G. 85. sz. határozat), némely esetben azonban szolgálati szerződésnek is minősíti (szegedi ítélőtábla : 1897. jún. 15. G. 98. sz. határozata). Gyakorlatunknak ez az ingadozása és főképp az, hogy az ország egy részében hatályban levő osztrák ptkönyv 1103. §-a szerint az ily szerződés nem haszonbérleti, hanem társasági szerződés, szükségessé teszi, hogy a kétség eloszlására a feles szerződés a polgári perrendtartás szempontjából kifejezetten a haszonbérleti szerződés szabályai alá vonassék. (M. I.)«

Ehhez képest a feles bérleti viszonyból eredő perek az 1911 : I. t.-c. 1. §. 2. b) pontja értelmében tekintet nélkül a per tárgyának értékére a járásbíróóság hatáskörébe tartoznak. Mivel pedig a most idézett törvényhely nem különböztet; ennél fogva a feles bérleti viszonyból származó bármilyen per, irányúljon az megállapításra, teljesítésre, a szerződés megsértése miatt kártérítésre, a járásbíróóság hatáskörébe tartozik s pedig úgy a feles bérlet tartama előtt, alatt és után. A fő az, hogy a per a feles bérleti viszonyból eredjen.

91. §.

Birtokrendezési és hasonló természetű ügyekben, ki-sajátítási ügyekben, valamint oly perenkívüli ügyekben, amelyeknek befejezése hosszabb időt vesz igénybe, az a felsőbíróóság, amely az eljáró bíróságot a Pp. 68. §-a értelmében kijelölte, az eljárás folytatását hivatalból is a különben illetékes bírósághoz utasíthatja, ha az idézett §-ban megjelölt okok megszűntek és nem mutatkozik célszerűnek, hogy továbbra is a kijelölt bíróság járjon el.

Egyebekben a Pp. 53. §-a ebben az esetben is megfelelően alkalmazandó.

A Pp. 68. §-a értelmében ha a bíróság, tagjainak kizárása vagy aggyalossága miatt saját kérelmére történt felmentése következtében meg nem alakulhat, valamint abban az esetben, ha a járásbírósnak a vezetője vagy a törvényszéknek vagy a kir. ítélőtáblának elnöke van a Pp. 59. §. 1—4. pontjai értelmében kizárva, akkor a felsőbíróság, amely a Pp. 64. §-a értelmében a kizárás felől határoz, a területén levő hasonló hatáskörű bíróságok közül az eljáró bíróságot kijelöli.

»Birtokrendezési és hasonló természetű ügyeknek, kisajátítási ügyeknek, valamint némely perenkívüli ügynek — ideértve a végrehajtási ügyeket is — befejezése néha hosszú időt vesz igénybe és ez alatt az idő alatt meg is szűnhetik az eredetileg illetékes bíróság akadályoztatásának oka. Ha ilyen esetben költség kiméltése, gyorsabb eljárás vagy más ok következtében célszerűbb, hogy a kijelölt bíróság helyett a különben illetékes bíróság járjon el, nem volna indokolt, hogy a kijelölés, amely a polgári perrendtartás általános szabályai szerint az illetékességet megalapítja és minden más illetékességet az ügy folyamában kizár, ezekben a hosszadalmas és költséges ügyekben kivételesen ne legyen megszüntethető. (M. I.)»

A Pp. 53. §-ának felhívása a jelen törvény 91. §-ában azt jelenti, hogy a kijelölést végzett felsőbíróság az ügyet szóbeli tárgyalás nélkül is a különben illetékes bírósághoz utasíthatja, hogy a határozat ellen fellebbezettelnek nincs helye és hogy a felsőbíróság a 91. §. alapján történő utasítás előtt a halaszt-hatatlan intézkedéseket közvetlenül elrendelheti.

92. §.

A Pp. 325. §-ában említett kötelesség alapján a bizonyító fél kérelmére az ellenfél a birtokában lévő okiratot különösen akkor köteles felmutatni, ha az okirat a bizonyító fél érdekében van kiállítva, vagy őt illető jogviszonyt tanúsít, vagy ily jogviszony iránt az ő részéről vagy az ő érdekében más részéről folytatott tárgyalásra vonatkozik.

A Pp. 325. §-a értelmében a bizonyító fél kérelmére az ellenfél a birtokában levő okiratot köteles felmutatni, ha a magánjog szabályai szerint az okiratot kiadni vagy felmutatni különben is köteles. Ez a §. a közös okirat felmutatásáról szóló eddigi perjogi szabályok helyébe lépett, s a közös okirat felmutatásának kötelezettsége helyébe azt a tágabb kötelezettséget állította, hogy az ellenfél mindazokban az esetekben tartozik a birtokában levő okiratot a perben felmutatni, amely esetekben azt a magánjog szabályai szerint

amúgy is felmutatni vagy kiadni köteles. De mert nálunk ilyen tételes jogszabály nincsen, a Pp. miniszteri indokolása kilátásba helyezte, hogy a polgári törvénykönyv megalkotásáig ily jogszabályról az életbeléptető törvény fog intézkedni.

A 92. §. ennek az ígéretnek a beváltása, eltér azonban az 1893. évi XVIII. t.-c. 81. §-ának azonos tárgyú rendelkezésétől abban a tekintetben, hogy míg az idézett 81. §. szerint az okiratot az ellenfél különösen akkor tartozik felmutatni, ha ez ő és ellenfele érdekében van kiállítva vagy ha az ő és ellenfele kölcsönös jogviszonyait tartalmazza, vagy végre ha az érdekelték között vagy azok egyike és egy közös közbenjáró között vagy jogügyletre nézve folytatott írásbeli tárgyalást foglal magában, — addig a 92. §. szerint elegendő, ha a felmutatni kívánt és az ellenfél birtokában levő okirat a bizonyító fél érdekében van kiállítva, vagy őt illető jogviszonyt tanúsít vagy ily jogviszony (tehát nemcsak jogügylet) iránt az ő részéről vagy az ő érdekében más részéről (tehát nem csupán közös közbenjáró részéről) folytatott tárgyalásra vonatkozik.

A 92. §. azonban nem kizárólagosan szabályozza az okirat felmutatásának kötelezettségét; azzal, hogy kimondja: »különösen akkor köteles«, jelzi egyszersmind, hogy lehetnek még más esetek is, amelyekben a bíróság anyagi jogszabály alapján az ellenfelet kötelezheti a birtokában levő okirat felmutatására.

A közös okiratról s különösen arról, vajjon a kereskedelmi könyv közös okirat-e, l. »A magyar polgári perrendtartás magyarázata« című munkám I. k. 313. és 317. oldalát. A nyugtára vonatkozólag a kir. Kúria (1889 máj. 29. 1258. sz. a.) kimondta, hogy az nem közös okirat. A fenti 92. §. alapján ez az álláspont a hitelezővel mint bizonyító féllel szemben továbbra is fenn lesz tartható, mert a nyugta a hitelezőt illető jogviszonyt nem tanúsít, ellenkezően a nyugta csupán a fizetés tényét tanúsítja s mint ilyen, nincs a hitelező érdekében kiállítva. Ha persze a nyugta más megállapodást is tartalmaz, akkor ehhez képest kell majd a 92. §-t alkalmazni.

93. §.

A fizetési meghagyás iránti eljárásban, ha a felet ügyvéd nem képviseli, a bélyegköltségen és a postadíjon felül semmi más költség vagy díj fel nem számítható.

Az ügyvédi képviselő esetében felszámítható és megállapítható díjak összegét a jelen törvény 104. §-a értelmében kibocsátandó igazságügyminiszteri rendelet lesz hivatva megállapítani; addig is, ha a rendelet e törvény életbelépéséig meg nem jelenik, a bíróság belátása szerint állapítja meg a fizetési meghagyás ügyvédi költségét.

94. §.

A férj részéről a gyermek törvényességének megtámadása iránt a polgári perrendtartás XII. címének rendelkezései szerint folyamatba tett perben keletkezett jogerős ítélet mindenkivel szemben hatályos.

A Pp. XII. címében szabályozott perben hozott ítéletnek konstitutív és ebből eredőleg mindenkivel szemben hatályos voltát a XII. cím egyetlen §-a sem mondja ki; de mert az előbbi jogban is állandó bírói joggyakorlat szerint a gyermek törvénytelenítése iránt indított perben hozott jogerős ítélet mindenkivel szemben hatályos volt, sőt az ilyen ítélet alapján a törvénytelenítés az 1894: XXXIII. t.-c. 43. §-a értelmében az anyakönyvbe hivatalból bejegyeztetett, ennél fogva a Pp. XII. címében szabályozott perben hozott ítéletnek mindenkivel szemben fennálló hatályossága nem lett volna kétséges. Mégis a törvényhozó szükségesnek tartotta a 94. §-nak a jelen törvénybe való felvételét a következő okokból:

»A házassági jogról szóló 1894: XXXI. t.-c. 50. §-a értelmében a házassági semmisségi perben keletkezett jogerős ítélet mindenkivel szemben hatályos és ugyane törvény 70. §-a értelmében ez a rendelkezés a megtámadási perekre is alkalmazandó. Minthogy a házassági perekre ez a rendelkezés az anyagi jogban van kimondva, a megfelelő rendelkezés a gyermek törvényességének megtámadása iránti perekre nézve a polgári törvénykönyvbe lesz felveendő. A polgári törvénykönyv megalkotásáig ideiglenesen e helyen kellett azt felvenni. (M. I.)«

95. §.

Az eskü alatt kihallgatott félnek (Pp. 368—376. §§.) hamis vallomásra a büntető törvényben a hamis tanúzásra megállapított szabályok alkalmazandók.

Az eskü alatt kihallgatott félnek hamis vallomásra vonatkozó büntetőjogi szankciót ideiglenesen, a büntető törvénykönyvbe leendő felvételéig, az 1893: XVIII. t.-c. 221. §-a állapítja meg. Az 1893: XVIII. t.-c. hatályon kívül helyezése következtében ezt a rendelkezést e helyen fel kellett venni.

96. §.

Amennyiben súlyosabban büntetendő cselekmény nem forog fenn, vétséget követ el és három hónapig terjed-

hető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az is, aki a hatóság engedelmé nélkül:

1. polgári vagy fegyelmi bíróság előtt a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalást bármely módon, egészen vagy részben közlétesz;

2. bűnvádi vagy fegyelmi ügyben, továbbá a polgári bíróság előtt megindított házassági, születés törvényességének megtámadása iránti, kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés és az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetése, elmeógyógyintézetbe vagy kórházi elme-
gyógyintézetbe vagy kórházi elmebetegosztályba felvétel vagy onnan elbocsátás iránti ügyben beadványt vagy hatósági iratot, amelyet a hatóság nyilvánosságra nem hozott, egészen vagy részben közlétesz.

Hogy az engedelem megadására mely hatóság hivatott, azt általános rendelettel az igazságügyminiszter határozza meg.

Ez a §. a határozatoknak jogi szaklapban, jogi vagy más tudományos gyűjteményben, vagy hasonló célú más nyomtatványban közzétételére nem alkalmazható, feltéve, hogy a közzétételben a felek neve kezdőbetűkkel sincs felismerhetővé téve.

»A bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897: XXXIV. t.-c. 20. §-a szerint: »Aki a büntetőbíróság előtt a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalást vagy főtárgyalást a hatóság engedélye nélkül bármely módon, egészben vagy részben közlétesz, amennyiben súlyosabban büntetendő cselekmény nem forog fenn, három hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.«

Az 1897: XXXIV. t.-c. 20. §-a tehát csak a büntető eljárásra és ennek keretén belül is csak arra az esetre szorítkozik, midőn a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalás adatai tételnek közzé hatósági engedély nélkül, nem oltalmaz tehát sem a büntető eljárás egyéb szakában lehetséges közzététel ellen, sem pedig a polgári eljárás egész folyamán elkövethető indiszkrétciók ellen, amelyek sohasem szolgálják a közérdeket és egyesekre nagyon sérelmesek lehetnek.

A 96. §-nak ennél fogva ki kell terjeszkednie mindenekelőtt a polgári ügyekben a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalás közlésének megtor-

lására. Nem mellőzheti azt már azért sem, mert a Pp. 207. §-a a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalás tartalmának bármely módon közlését határozottan eltiltja; ennek a tilalomnak tehát érvényt kell szerezni. De ha a törvény ebben az irányban már rendelkezik, nincs ok, hogy miért ne szabályozza ezt a kérdést a fegyelmi ügyekre nézve is és miért ne szabályozza egyidejűleg a polgári és büntető valamint a fegyelmi ügyek egyéb iratainak közlését is.

E részben a 96. §. abból indul ki, hogy a bűnvádi valamint a fegyelmi ügyekben nyilvánosságra nem hozott iratok engedély nélküli közzététele minden esetben eltiltandó, mert ez az ártatlan félnek az utólagos felmentéssel gyakran helyre nem hozható sérelmet okozhat. Ellenben a polgári ügyek közül a 96. §. csakis a házassági, születés törvényességének megtámadása, kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés, az atyai hatalom gyakorlásának megszüntetése és elmeorvosintézetbe felvétel és elbocsátás iránti ügyeket tekinti olyanoknak, amelyekben a feleket az előzetes közlésekkel járó hátrányok ellen mindig meg kell védeni. Ezekben az ügyekben az előkészítő eljárás különben a polgári perrendtartás szerint nem nyilvános és alig található jogos indok, amely a nyilvános tárgyalás előtti közzétételt indokolhatná.

Az utolsó bekezdés kivételét a tudományos cél indokolja. (M. I.)

A 96. §-t a sajtóról szóló 1914: XIV. t.-c. 63. §-a kifejezetten fenntartotta hatályában. Az ugyanezen törvény alapján a magyar kir. minisztérium 1914. évi március hó 30. napján 2500. M. E. sz. a. kelt rendeletének 67. és 68. §-ai határozzák meg azokat a hatóságokat, amelyek az engedelem megadására hivatottak; mivel pedig a 67. és 68. §-ok a 66. §-ra való hivatkozást tartalmazzák, ennél fogva mind a három §. szövegét közöljük.

66. §. Az 1897: XXXIV. t.-c. 20. §-a, az 1912: LIV. t.-c. 96. §-a és az 1913: VII. t.-c. 13. §-a szerint — amennyiben a két utóbb idézett törvényszakasz utolsó bekezdése kivételt nem állapít meg — büntetés alá esik, aki a hatóság engedelmével:

1. a büntető bíróság előtt a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalást vagy főtárgyalást, vagy pedig polgári vagy fegyelmi bíróság előtt a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalást bármely módon egészben, vagy részben közzétesz;

2. bűnvádi vagy fegyelmi ügyben, továbbá a polgári bíróság előtt megindított házassági, születés törvényességének megtámadása iránti, kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés és az atyai hatalom gyakorlásának megszüntetése, elmeorvosintézetbe vagy kórházi elmebeteg osztályba felvétel vagy onnan elbocsátás iránti ügyben beadványt vagy hatósági iratot, amelyet a hatóság nyilvánosságra nem hozott, egészben vagy részben közzétesz;

3. gyermek vagy fiatalok ügyében hatósághoz intézett beadványt, hatósági iratot vagy az eljárásnak bármely részét közzéteszi, vagy hatósági eljárás tárgyává tett ilyen ügyről nyomtatvány útján hírt ad.

67. §. I. A hatósági engedelem megadására a 66. §. 1. és 2. pontja alá eső ügyek tekintetében a következő hatóságok vannak hivatva:

1. kir. járásbíróságnál levő ügyben a kir. járásbíróság vezetője;
2. kir. törvényszéknél levő ügyben a kir. törvényszék elnöke, még pedig akkor is, ha az ügy esküdtbíró elé tartozik vagy ha vizsgálóbíró-nál vagy kiküldött bírónál vagy váditanácsnál van;

3. kir. ügyészségnél levő ügyben, továbbá a nyomozás szakában álló vagy olyan bűnvádi ügyben, amelyben még nyomozást nem rendeltek el, a kir. ügyészség vezetője;

4. kir. főügyészségnél levő ügyben a kir. főügyész;

5. a koronaügyészségnél levő ügyben a koronaügyész;

6. a kir. ítélőtáblán vagy a kir. Kúrián levő ügyben annak a tanácsnak az elnöke, amely tanács ez ügyben eljár vagy eljárt.

II. Ha azonban kir. járásbíróságnál vagy kir. törvényszéknél levő ügyben felsőbb bíróság, kir. ügyészségnél, kir. főügyészségnél vagy a koronaügyésznél levő ügyben pedig a bíróság zárta ki a tárgyalás nyilvánosságát, a 66. §. I. pontja esetében az engedelem megadására annak a bíróságnak a vezetője (I. bekezdés, 1. és 2. pontja) vagy annak a tanácsnak az elnöke (I. bekezdés 6. pontja) van hivatva, amely a nyilvánosságot kizárta.

III. Az I. és a II. bekezdésben megjelölt hatóság az engedelem megadására felhatalmazhatja azt a hatóságot vagy hatósági tagot, akinél az ügyirat van, vagy aki az ügyben eljárt.

68. §. I. A hatósági engedelem megadására a 66. §. 3. pontja alá eső ügyekben a következő hatóságok vannak hivatva:

1. kir. járásbíróságnál vagy kir. törvényszéknél, mint a fiatalok bíróságánál levő ügyben a fiatalok bíróját;

2. törvényszéknél mint fellebbviteli bíróságnál levő ügyben a fiatalok törvényszéki tanácsának (1913: VII. t.-c. 36. §.) az elnöke;

3. kir. ügyészségnél levő ügyben a kir. ügyészség vezetője;

4. kir. főügyészségnél levő ügyben a kir. főügyész;

5. a koronaügyészségnél (1913: VII. t.-c. 43. §. utolsó bekezdése) levő ügyben a koronaügyész;

6. a kir. ítélőtáblán vagy a kir. Kúrián (1913: VII. t.-c. 44. §. utolsó bekezdése) levő ügyben annak a tanácsnak az elnöke, amely tanács az ügyben eljár vagy eljárt;

7. közigazgatási hatóságnál levő ügyben, ha az ügy közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, e hatóság vezetője.

II. Ha azonban kir. járásbíróságnál vagy kir. törvényszéknél levő

ügyben felsőbbíróság, kir. ügyészségnél, kir. főügyészségnél vagy a korona-ügyészségnél levő ügyben pedig bíróság zárta ki a tárgyalás nyilvánosságát, az engedelem megadására annak a bíróságnak a bírója vagy annak a tanácsnak az elnöke (I. bekezdés, 1., 2. és 6. pontja) van hivatva, amely a nyilvánosságot kizárta.

III. Fiatalkorúaknak a rendes bíróság előtt levő bűnügyeiben a jelen rendelet 67. §-ának I. és II. bekezdéseit kell alkalmazni.

IV. A 67. §. II. bekezdése a jelen §. eseteire is irányadó.

97. §.

A társasbíróság (a kir. Kúria, a kir. ítélőtábla, az esküdtbíróság, a kir. törvényszék, a kir. közigazgatási bíróság) előtti tárgyaláson ügyvédjelölt nem, hanem csak ügyvéd vagy ügyvédhelyettes (1912:VII. t.-c. 2. §.) lehet az ügyvéd helyettese.

»A 97. §. a joggyakorlat kezdetén álló s így megfelelő jártassággal nem bíró ügyvédjelöltek helyettesítési jogát a társasbíróságokra nézve megszünteti s itt csak ügyvédnek vagy ügyvédhelyettesnek (t. i. ügyvédi vizsgát tett ügyvédjelöltnak) a fellépését engedi meg.

Magától érthető, hogy ez a §. nem érinti a bűnvádi perrendtartás 55. §-ának rendelkezéseit. Minthogy a 97. §. kifejezetten tárgyalásról beszél, nem lehet kétséges, hogy a §. nem nyer alkalmazást abban az esetben, ha a terbelt érdekeinek vizsgálati cselekménynél való képviselőtéről van szó, amikor a bűnvádi perrendtartás 55. §-a szerint a képviselővel nemügyvéd is megbízható; ily esetben tehát az ügyvédjelölt az ügyvéd helyetteseképp eljárhat. (M. I.)«

A 97. §-t az 1914:XXXV. t.-c. 2. §-a kiegészíti. Ez a 2. §. így szól:

az 1912:LIV. t.-c. 97. §-a úgy egészített ki, hogy a társasbíróság (a kir. Kúria, a kir. ítélőtábla, az esküdtbíróság, a kir. törvényszék, a kir. közigazgatási bíróság) előtti tárgyaláson nemcsak ügyvéd vagy ügyvédhelyettes (1912:VII. t.-c. 2. §.), hanem olyan ügyvédjelölt is lehet az ügyvéd helyettese, aki közokirattal igazolja, hogy a joggyakorlatot 1912. évi május hó 1. napján vagy korábban megkezdette, feltéve, hogy jogtudori oklevele van.

A törvényhozás ezzel a kiegészítéssel azt célozta, hogy azok az ügyvédjelöltek, akik joggyakorlatukat már 1912. évi május hó 1. napján vagy még korábban meg-

kezdtek, az eddig őket megillető azt a képességet, hogy mint az ügyvéd helyettese tárgyalhatnak a társasbíróságok előtt is, — el ne veszítsék. Az elvi megoldás az lett volna, hogy a társasbíróságok előtti tárgyaláson való megjelenés és eljárás valamennyi ügyvédjelöltnek megadassék, aki a Pp. és a 97. §. életbelépése előtt az eddigi törvények szerint mint az ügyvéd helyettese társasbíróságok előtt eljárhatott. A törvényhozás azonban arra volt tekintettel, hogy mivel az 1914:XXXV. t.-c. 1. §-a az ügyvédhelyettesi két évi joggyakorlat alul csak azokat az ügyvédjelölteket mentesítette, akik az egységes bírói és ügyvédi vizsgára képesítő joggyakorlatot már 1912. évi május hó 1. napján vagy korábban megkezdették; ennél fogva csak ezeknek adta meg a társasbíróság előtt az ügyvéd helyetteseként való tárgyalás jogát.

98. §.

A hitbizomány felett a felügyeletet az a törvényszék gyakorolja, melynek területén a jószág feje fekszik. Ha az illetékességet ezen az alapon nem lehet megállapítani, az illetékes törvényszéket az igazságügyminiszter jelöli ki.

Az a törvényszék, amely a felügyelet gyakorlására hivatva van, a hitbizományi perenkívüli ügyekben is illetékes.

»Az 1868:LIV. t.-c. 21. §-a meghatározza a hitbizomány feletti felügyeletre, valamint a hitbizományi peres és perenkívüli ügyekben illetékes bíróságot. A hitbizományi viszonyból eredő perekben az illetékességet a Pp. 42. §-a szabályozza, így tehát az 1868:LIV. t.-c. 21. §-ának hatályon kívül helyezése következtében e helyütt a felügyeletre és a perenkívüli ügyekben illetékes bíróságot kell meghatározni. E §. rendelkezései egyebekben meg-egyeznek az 1868:LIV. t.-c. 21. §-ának rendelkezéseivel. A hitbizományi ügyekben követendő eljárásról a jelen törvény 6. §-ának utolsó bekezdése rendelkezik. (M. I.)«

99. §.

A kir. közjegyző székhelyén kívül levő járásbíróságok területén a névalírást (kézjegyet) valódiságát a fél által felmutatott okirat másolatát, valamint a kereskedelmi könyvek kivonatát a járásbíróság is hitelesítheti, amely ebben az eddigi szabályok helyett a közjegyzőkre fennálló szabályok szerint jár el.

A bíróságnál levő okirat másolatának hitelesítéséről a bírói ügyviteli szabályok rendelkeznek.

Az 1868: LIV. t.-cikknek a másolatok és az aláírások hitelesítésére vonatkozó rendelkezései (546—552. §§.), habár a közjegyzői rendtartás ezeket a teendőket a közjegyző hatáskörébe is utalta (1874: XXXV. t.-c. 89., 92. §§.), csak a jelen törvény életbeléptével veszti el hatályukat. Erre az esetre gondoskodik a 99. §. megfelelő módon s pedig amint a miniszteri indokolás mondja:

»A 99. §. a gyakorlati szükségnek megfelelően ezeket a szabályokat a kir. közjegyző székhelyén kívül levő kir. járásbírótság területére nézve lényegileg fenntartja, az 1868: LIV. t.-c. 548—552. §-ai és az e tekintetben kibocsátott rendeletek helyett azonban ezentúl a közjegyzőkre nézve fennálló szabályokat rendeli alkalmaztatni. Nincs ok, hogy miért legyen e tekintetben eltérés a járásbírótság vezetője és a kir. közjegyző között. Azonkívül a 99. §. a kir. közjegyző székhelyén kívül levő járásbíróságoknak megengedi a kereskedelmi könyv kivonatának hitelesítését is. A szükség erre nézve ugyanoly mértékben fennforog, mint a névalírás valódiságának vagy a másolatnak hitelesítésére nézve. A §. csak a fél által felmutatott okirat másolatának hitelesítéséről rendelkezik. A bíróságnál levő okirat másolatának hitelesítéséről jelenleg is a bírói ügyviteli szabályok rendelkeznek. (M. I.)«

A bíróságnál levő okirat másolatának hitelesítéséről a járásbírósnál ügyviteli szabályok (Jüsz) 97. §-a, a törvényszéki ügyviteli szabályok (Tüsz) 94. §-a és a felsőbírósnál ügyviteli szabályok (Füsz) 35. §-a rendelkeznek.

100. §.

A közhatóságok és hiteles helyek kötelesek, akár felek kérelmére, akár bíróságok megkeresésére, a gondviselésük alatt levő okiratokról a hiteles kiadványt kiszolgáltatni.

A kiadvány megtagadása esetében a fél panaszával ahhoz a kir. törvényszékhez fordulhat orvoslásért, amelynek területén a közhatóság vagy a hiteles hely van. Ha a hiteles hely kiszolgáltatási kötelességének nem tesz eleget, ez a törvényszék reá ezer korona pénzbírságot szab, amelynek behajtására és hováfordítására a Pp. 791. §-át kell alkalmazni.

Az 1868: LIV. t.-c. 558. §-a szerint a közhatóságok és hiteles helyek kötelesek megkereső parancs nélkül, akár az egyes felek egyszerű kérelmére, akár a bíróságok megkeresésére, a gondviselésük alatt levő okiratokról a

hiteles kiadványt annyiszor, amennyiszer alkalmazandó 500 frtnyi pénzbírság terhe alatt kiszolgáltatni. Minthogy a polgári perrendtartás életbelépésével az 1868: LIV. t.-c. hatályát veszti, annak idézett rendelkezését a fenti 100. §-a átveszi. Egyúttal a második bekezdésben meghatározza a kiadvány megtagadása esetében azt az utat is, amelyen a fél orvoslást kereshet és a hatóságot, amely ezt a bírságot kiszabja. A fenti 100. §. második bekezdése ebben a tekintetben megegyezően az 1874: XXXV. t.-c. 148. §-ával, amely a közjegyzői hiteles kiadvány megtagadása esetében határozza meg a jogorvoslatot, megengedi, hogy a fél panaszával ahhoz a törvényszékhez fordulhat, amelynek területén a közhatóság vagy a hiteles hely van. (M. I.)

101. §.

Az ország területén hatályban levő vagy hatályban volt törvényről vagy más írott jogszabályról az igazságügyminiszter ad külföldi használatra bizonyítványt.

Az igazságügyminiszter arról is adhat ilyen bizonyítványt, hogy bizonyos jogviszonyra nézve törvény vagy más írott jogszabály az ország területén hatályban nincsen.

A bizonyítványban a törvény vonatkozó szabályait vagy más jogszabályt szószerint idézni és értelmezését vagy a jogesetre alkalmazhatóságát mellőzni kell.

»Az 1868: LIV. t.-c. 544. §-a szerint az ország területén hatályban levő törvényekről az igazságügyminisztérium ad bizonyítványt azok részére, akiknek erre jogaik keresése vagy védelme végett külföldön szükségük van. Ez a rendelkezés több irányban hézagossnak mutatkozott. Elsősorban fölmerült szüksége annak, hogy nemcsak törvényről, hanem törvényerejű írott jogszabályról is legyen bizonyítvány kiadható, mint pl. a hármaskönyvről, az országbírói értekezlet szabályairól stb. stb. Ennélfogva a 98. §-nak első bekezdése ezekre is kiterjeszkedik. Másodsorban hézagossnak mutatkozott az 1868: LIV. t.-c. 544. §-a azért, mert több esetben fölmerült szüksége annak, hogy a fél a külföldi bíróság előtt azt igazolja, hogy bizonyos jogviszonyra nézve törvény vagy törvényerejű írott jogszabály az ország területén nincs hatályban. A 98. §-nak második bekezdése megengedi az ily bizonyítvány kiadását is. A 98. §. utolsó bekezdése lényegében megegyezik az 1868: LIV. t.-c. 544. §-ának második bekezdésével.

Az 1868: LIV. t.-c. 545. §-a szerint külföldi törvények vagy külföldön kelt okiratok érvényességéről kiadott bizonyítványoknak az illető követség

hitelesítésével kell ellátva lenniök. Ilyen rendelkezésre a törvényben a Pp. 16. és 268. §-ára való tekintettel nincs szükség. A külföldön kiállított közokiratok valódiságának bizonyítására nézve különben a polgári Pp. 335. §-a rendelkezik. (M. I.)

A jelen törvény 108. §-ában nyert felhatalmazásnál fogva az igazságügyminiszter a 101. §-t az 1912. évi szeptember hó 15. napján 43.800. I. M. sz. rendeletével 1912. október hó 1. napjától kezdve életbeléptette.

102. §.

A törvényhatóságok és a rendezett tanácsú városok szabályrendelettel megállapított lakbérleti szabályait, amennyiben azokat a belügyi és az igazságügyi miniszter jóváhagyták és a hivatalos lapban közzétették, a lakbérleti ügyek eldöntésénél a bíróságoknak alkalmazniok kell.

»Ez a §. abban tér el az 1881 : LIX. t.-c. 93. §-ától, hogy nemcsak a városoknak, hanem a vármegyei törvényhatóságoknak is megadja a lakbérleti szabályok alkotásának jogát. Több községre, különösen fürdőtelepekre nézve (pl. Siófok) nagyon indokolt a lakbérleti viszonyoknak különös szabályozása. Mivel a község, ha nem rendezett tanácsú város, lakbérleti ügyekben nem bír ily szabályrendeletalkotási joggal és azt ilyenfelruházni nem is célszerű, helyette a vármegyének kell a szabályrendeletet megalkotni. Ezt teszi lehetővé a javasolt módosítás és ezzel a gyakorlatban többször érzett hiányt pótol. (M. I.)«

103. §.

A bírói ügyviteli szabályokat az igazságügyminiszter rendeleti úton állapítja meg.

A Pp. életbelépésével hatályba lépő bírói ügyviteli szabályokat az igazságügyminiszter három rendeletben állapította meg.

Ezek a rendeletek a következők:

1. a járásbírói ügyvitelnek (Jüsz) az 1914. évi július hó 25. napján 42100. sz. a. kelt rendelettel kibocsátott szabályai;
2. a törvényszéki ügyvitelnek (Tüsz) az 1914. évi július hó 25. napján 42200. sz. a. kelt rendelettel kibocsátott szabályai;
3. a felsőbbbírói ügyvitelnek (Füsz) az 1914. évi július hó 25. napján 42400. sz. a. kelt rendelettel kibocsátott szabályai.

Az igazságügyminiszter a következő 104. §. első bekezdése értelmében jogosítva van a 103. §. alapján kibocsátott bírói ügyviteli szabályokat a szükséghez képest módosítani és kiegészíteni.

104. §.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a kereskedelmi és váltóügyekben követendő perenkívüli eljárást továbbá a bányáügyekben követendő perenkívüli és végrehajtási eljárást, valamint a szerzői jogról szóló 1884 : XVI. t.-c. értelmében követendő eljárást, az önkéntes bírói becslést és az igazságügyi orvosi tanács igénybevételét polgári ügyekben rendelettel szabályozza, hogy a tanúk és szakértők díját és az ügyvédi díjszabást, úgyszintén a bíróságnál meghatározott öltöny viselését rendelettel megállapítsa, végre, hogy a polgári perrendtartás és a jelen törvény alapján kibocsátandó rendeleteit a szükséghez képest módosíthassa és kiegészíthesse.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik továbbá, hogy az ingatlan értékének megállapítására szolgáló becslést és a hatósági adó- és becslési bizonyítvány kiállítását a belügyminiszterrel és a pénzügyminiszterrel egyetértve rendelettel szabályozza.

Az igazságügyminiszter arra is felhatalmaztatik, hogy a végrehajtási eljárásnak az 1881 : LX. törvénycikkben, az 1908 : XLI. törvénycikkben, az 1912 : VII. törvénycikkben és a jelen törvény második címében megállapított szabályait, továbbá a bírói és ügyészi szervezetnek törvényi szabályait egységes szerkezetbe foglalja össze. Az egységes szerkezetet az országgyűlésnek be kell mutatni.

»A 3. §. hatályon kívül helyezi a kereskedelmi és váltóügyekben követendő eljárás szabályait. Mivel ezek a szabályok a perenkívüli eljárásra is kiterjedtek, a kereskedelmi és váltóügyekben követendő perenkívüli eljárást újból kell szabályozni.

Minthogy a 3. §. a szerzői jogról szóló 1884 : XVI. t.-c. értelmében követendő eljárást, amelyet az 1881 : XVI. t.-c. 81. §-ában foglalt felhatalmazás.

alaján kibocsátott rendelet szabályoz, hatályon kívül helyezi, ennek az eljárásnak újabb, a polgári perrendtartással megegyező szabályozása, illetőleg erre nézve a felhatalmazás megadása vált szükségessé. Szükséges volt továbbá a bányáügyekben követendő perenkívüli és végrehajtási eljárás szabályozása is. Minthogy a bányáügyekben követendő peres eljárást a polgári perrendtartás hetedik címe szabályozza, ezzel egyidejűleg a perenkívüli és végrehajtási eljárás is szabályozandó. Ez a szabályozás abban az esetben, ha az előkészítés alatt levő új bányatörvény meg lesz alkotva, ennek alapul vétele mellett, — ellenesetben ideiglenesen a mai jog alapján fog megtörténni. (M. I.)«

Polgári ügyekben az igazságügyi orvosi tanács igénybevétele körül több tekintetben, különösen a díjak viselésének kérdésében kétségek merültek fel, azért a képviselőház igazságügyi bizottságának javaslatára felhatalmazást kapott az igazságügyminiszter arra is, hogy rendelettel szabályozhassa az igazságügyi orvosi tanácsnak igénybevételeit polgári ügyekben.

105. §.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a polgári perrendtartás hatályosságának területén kívül levő bírói hatóságoktól származó megkeresésekre és a polgári perrendtartás hatályosságának területén kívül teljesítendő megkeresésekre nézve az 5. §. utolsó bekezdésével fenntartott szabályokat rendeleti úton módosíthassa, kiegészíthesse, hatályon kívül helyezhesse és hogy új ilyen szabályokat állapíthasson meg, amennyiben az említett szabályok nincsenek törvénnyel megállapítva.

Az igazságügyminiszter rendelettel szabályozhatja, hogy a Pp. 29. §-ának utolsó, 31. §-ának utolsóelőtti és 45. §-ának utolsó bekezdése mennyiben alkalmazható olyan vevővel vagy alperessel szemben, aki Horvát-Szlavonországok vagy Bosznia és Hercegovina területén lakik.

»Az 5. §. utolsó bekezdése hatályukban fenntartotta azokat a szabályokat, amelyek a polgári perrendtartás hatályosságának területén kívül levő bírói hatóságoktól származó megkeresésekre vagy a polgári perrendtartás hatályosságának területén kívül teljesítendő megkeresésekre vonatkoznak. Mivel kétség támadhatna afelől, vajjon a törvényhozás által ilyenképen mintegy megerősített szabályok rendeleti úton érinthetők-e, a 105. §. felhatalmazza

az igazságügyminisztert, hogy az említett szabályokat módosíthassa, kiegészíthesse, hatályon kívül helyezhesse és hogy új ilyen szabályokat állapíthasson meg.

Ezeket a jogviszonyokat jórészen most is rendeletek szabályozzák és nincsen semmi ok a jelzett rendeleti jogkör megszorítására. Sőt a jogsegélynek az egyes országok szerint változó és néha gyors intézkedést igénylő részletei föltétlenül szükségessé teszik, hogy az igazságügyminiszternek ezen a téren megfelelő rendeleti jogköre legyen. A kézbesítésekre és egyéb megkeresésekre vonatkozó eljárásnak az apróbb árnyalatok kidolgozásáig menő oly részleteiről van itt egyébiránt szó, amelyeket már kisebb jelentőségüknel fogva is bizvást a rendeleti jogkörbe lehet utalni. (M. I.)«

A 105. §. második bekezdése e törvénynek képviselőházi tárgyalása alkalmával Plósz Sándor előadó javaslatára került a törvénybe. Az előadó azzal indokolta javaslatának a 105. §. második bekezdése gyanánt felvételét, hogy a Pp. 29., 31. és 45. §-ában a részletügyekre vonatkozó korlátozások a Pp. hatályának területén lakó alperesekre vonatkoznak, de nem vonatkoznak sem a Horvát-Szlavonországokban, sem a Boszniában vagy Hercegovinában lakókra. Kívánatos azonban, hogy lehetséges legyen azokra is kiterjeszteni ezen megszorító intézkedéseket. Annyival inkább kívánatos ez, mert a jogsegélyek körüli tárgyalások alkalmával célszerű, ha az igazságügyminiszter e részben bizonyos engedményeket tehet.

106. §.

A bíróság a polgári perrendtartás hatályosságának területén kívül levő bírói vagy más hatósággal szemben felmerült hatásköri összeütközésről jelentést tesz az igazságügyminiszternek. Addig, míg az igazságügyminiszternek az összeütközést elintéző nyilatkozata meg nem érkezik, a bíróság azokra az intézkedésekre szoritkozik, amelyek a közérdek megóvása, vagy a felek magánérdekeinek, vagy az eljárás céljának biztosítása végett szükségesnek mutatkoznak.

Az igazságügyminister nyilatkozata a bíróságra kötelező.

»Az 1869: IV. t.-c. 25. §-a azt rendeli, hogy abban az esetben, »ha valamely állam reklamációja folytán bel- és külföldi bíróságok közt merülne fel illetőségi összeütközés: ez esetben az igazságügyi miniszter fog intézkedni.«

Ebből folyólag a 106. §. a bíróság és a polgári perrendtartás hatályosságának területén kívül levő bírói vagy más hatósággal szemben felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközések esetében követendő eljárásról szól. (M. I.)»

107. §.

Fiumében kir. járásbíróság állíttatik fel.

Fiume városát és kerületét illetőleg a törvénykezés nyelvére fennálló szabályok érintetlenül maradnak.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a polgári perrendtartást és a jelen törvényt Fiume városában és kerületében az ottani viszonyoknak megfelelő módosításokkal léptethesse életbe.

»A fiumei kir. törvényszék felállítása és hatóságának ideiglenes szabályozása tárgyában 1871. évi szeptember hó 14-én 3870/1871. szám alatt kibocsátott rendelet I. §-a értelmében az egyesbíróság teendőit Fiume városában és kerületében, ezen törvényszék elnöke által kirendelendő egyik törvényszéki bíró végzendí.

Az egyesbírói rendszernek ilyen szabályozását Fiumén kívül bírói szervezetünkben az önálló kir. járásbíróságok rendszere váltotta föl, amely csakis a kir. törvényszékektől elkülönített kir. járásbíróságokat ismeri, önálló bírói és hivatalnoki személyzettel. A 107. §. első bekezdése ezt a szabályt Fiuméra is kiterjeszti. A fiumei egyesbíróságnak mostani szervezetében való fenntartása sem a jogszolgáltatás, sem az igazságügyi igazgatás szempontjából sem nem indokolt, sem nem kívánatos, annál kevésbé, mert a mai, az egyesbíráskodást gyakorló kir. járásbíróságoktól eltérő szervezet Fiume városára és kerületére nézve a polgári perrendtartás életbeléptetése alkalmából külön, kivételes rendelkezéseket tenne szükségessé, ami egészen fölöslegesen és a nevezett terület hátrányára bonyolítaná annak jogszolgáltatási viszonyait.

A 107. §. második bekezdése Fiume várost és kerületét illetőleg a törvénykezés nyelvére fennálló szabályokat érintetlenül hagyja, ami nem zárja ki, hogy e tekintetben célszerű ügyviteli természetű rendelkezések rendeleti úton tétessenek meg.

Fiume törvénykezési viszonyai szükségessé teszik, hogy az életbeléptetési és átmeneti intézkedések ott külön szabályoztassanak. A polgári perrendtartás egyes rendelkezései oly törvényeken alapulnak, amelyek ezidőszert Fiumében nincsenek életbeléptetve. Ilyenek nevezetesen az 1877:XX. és az 1885:VI. t.-cikk rendelkezései, amelyekre a polgári perrendtartás a kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés stb. iránti eljárás

tekintetében támaszkodik. Ez szükségessé teszi, hogy a perrendtartás vonatkozó részei Fiuméra megfelelően módosítottassanak, amire a 107. §. a szükséges törvényhozási felhatalmazást megadja. (M. I.)»

A miniszteri indoklás elején hivatkozott miniszterelnöki, igazságügyminiszteri és horvát-szlavon-dalmát báni rendelet 27. §-a értelmében a fiumei kir. bíróság hivatalos nyelve az olasz. Tengerjogi ügyekben azonban a felek ügy beadványaikban, mint a bíróság előtti szóbeli tárgyalásokon horvát nyelvvel élhetnek. Ez esetben a bírói határozatokhoz hiteles horvát fordítás hivatalból csatolandó. A fiumei kir. bíróság úgy a fellebbviteli, valamint a más bíróságokkal, nemkülönbén a hatóságokkal való érintkezésben akár saját, akár az illető hatóság hivatalos nyelvét használhatja. A fellebbviteli bíróságok határozataikhoz hivatalból hitelesített olasz fordítást csatolnak, kivéve, ha a határozat azon nyelven hozatott, melyet a fél a perben használt.

108. §.

Ez a törvény a polgári perrendtartással egyidejűleg lép életbe, az igazságügyminiszter azonban felhatalmaztatik, hogy a törvény egyes rendelkezéseit korábban is életbeléptethesse és az életbeléptetés céljából előzetesen szükséges szervezeti és egyéb intézkedéseket a törvény életbelépése előtt is megtehesse.

Az ebben a §-ban nyert felhatalmazás következtében az igazságügyminiszter 1912. évi szeptember hó 15. napján 43.800. I. M. sz. a. kelt rendeletével 1912. évi október hó 1. napjával kezdődőleg életbeléptette a 16. §-t, a 25. §. első bekezdését és a 101. §-t. Ugyanennek a miniszternek 1912. évi december hó 12. napján 59200. sz. a. kelt rendelete a jelen törvény negyedik címében foglalt rendelkezéseket 1913 január 1-től, az 1914. évi augusztus hó 31. napján 51300. sz. a. kelt rendelete pedig a jelen törvény 85. §-át 1914 szeptember 1-től kezdődő hatállyal léptette életbe.

109. §.

Ennek a törvénynek végrehajtásával az igazságügyi, a belügyi, a pénzügyi és a kereskedelemügyi miniszter bíztatik meg.

1912. évi LV. törvénycikk a tengerészeti ügyekben való bíraskodás tárgyában, továbbá a találmányi szabadalmakról szóló 1895: XXXVII. t.-c. és a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896: XXVI. t.-c. módosítása tárgyában.¹⁾

1. §.

Azok a perek, amelyek tengeri hajókra vagy a tengeri hajózásra vonatkozó ügyletekből vagy a tengeri magánjogban szabályozott jogviszonyból származnak — amennyiben a következő bekezdés szerint a fumei kir. járásbíróság hatáskörébe utalva nincsenek — a fumei kir. törvényszék hatáskörébe tartoznak.

A tengeri hajó bérletéből, személyzetének szolgálati viszonyából, valamint az utasoknak tengeri fuvarozásából keletkezett perek, ha tárgyuk értéke kétezeröt száz koronát meg nem halad, a fumei kir. járásbíróság hatáskörébe tartoznak.

»Minthogy a polgári perrendtartás (1911: I. t.-c.) Fiume városára és kerületére is ki fog terjedni és ott az eddigi eljárási szabályok hatályukat veszítik: a polgári perrendtartást a tengerészeti ügyekre is ki kellett terjeszteni. A jelen törvény azonban nem szorítkozik egyedül ennek kimondására (2. §.), hanem megállapítja a tengerészeti bíraskodás körét és kiterjeszkedik ezeknek az ügyeknek különleges természete által szükségessé vált egyes eltérésekre is.

Az 1. §. tekintve azt, hogy a tengerészeti jog kiszolgáltatása Horvát-Szlavonországokkal közös (1868: XXX. t.-c. 48. §.), a magyar szent korona országainak egész területére minden tengerészeti ügyben a fumei bíróságok kizárólagos illetékességét állapítja meg. (1. §.)

¹⁾ Minthogy a polgári perrendtartást életbeléptető törvény hatálya e törvény 2. §-a szerint nem terjed ki Horvát-Szlavonországokra, külön, Horvát-Szlavonországokra is kiterjedő törvényben kell rendelkezni — amint ezt az említett törvényjavaslat indokolásában is jelezte, — a Horvát-Szlavonországokkal közös kérdésekben, nevezetesen a tengerészeti ügyekben való bíraskodás tárgyában, továbbá a találmányi szabadalmakról szóló 1895: XXXVII. t.-cikknek és a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896: XXVI. t.-cikknek módosítása tárgyában.

Az 1. §. a tengerészeti bíraskodás körét a mai joggal, nevezetesen a Fiumében ma érvényes 1853. évi február 16-iki bírósági illetékességi szabályzattal megegyezően határozza meg, azzal az eltéréssel, hogy az ügyek példaszerű felsorolását is mellőzi és általában tengerészeti pereknek minősíti mindazokat a pereket, amelyek tengeri hajókra vagy a tengeri hajózásra vonatkoznak, vagy a tengeri magánjogban szabályozott jogviszonyból származnak. Ilyenek nevezetesen azok a perek, amelyek tengeri járművek építtetéséből, illetve készíttetéséből vagy élők közötti más jogügylet útján való megszerzéséből, ily járműveken eszközölt javításokból vagy felszerelési tárgyaiknak beszerzéséből származnak, amennyiben a beszerzés raktáron készletben tartás céljából történik; ilyenek továbbá azok a perek, amelyek a hajótulajdonos és hajóvállalkozó között a hajóbérelti viszonyból, ezek vagy egyikök és a hajóparancsnok, a hajótisztek és legénység között ez utóbbiak szolgálati viszonyából, — végül azok a perek, melyek a tengeri fuvarozásból, a hajóösszeütközésből, a hajókölesőnből, a hajójelzálógból, a tengeri biztosításból, a segélyből és mentésből származnak. Ezeket a pereket a törvény nem sorolja fel kimerítően (taxative), mert ez túlaágos részletezés lenne és a felsorolás esetleg nem is lehetne kimerítő.

Az 1. §. a tengerészeti ügyeket általában, tekintet nélkül a per tárgyának értékére, a fumei törvényszék hatáskörébe utalja. Ez alól csak a tengeri hajó bérletéből, személyzetének szolgálati viszonyából, valamint az utasoknak tengeri fuvarozásából keletkezett perekre nézve tesz az elintézés sürgőssége és aránytalan költség elkerülése szempontjából kivételt, amennyiben ezeket a pereket, ha tárgyuk értéke kétezeröt száz koronát meg nem halad, a fumei kir. járásbíróság hatáskörébe utalja. (M. I.)

2. §.

Az 1. §. szerint a fumei kir. bíróságok hatáskörébe tartozó perekben az 1912: LIV. t.-c. 107. §-a értelmében életbeléptetett polgári perrendtartás (1911: I. t.-c.) szabályai nyernek alkalmazást, a horvát nyelvre nézve azonban ezekben a perekben a fennálló szabályok érintetlenül maradnak.

A tengeri hajó bérletéből, személyzetének szolgálati viszonyából, valamint a tengeri fuvarozási ügyletekből eredő perekben a fumei bíróságok illetékességét az alperes tartózkodásának, az árú kiszolgáltatásának, illetőleg az utazás befejezésének vagy félbeszakításának helye is meg alapítja.

»A perrendtartás illetékességi szabályait a 2. §. a tengerészeti ügyekre nézve a második bekezdésben foglalt rendelkezéssel egészíti ki. Ennek a fakultatív illetékességnek felvételét az indokolta, hogy a külföldi alperest különösen a személyfuvarozásból eredő perekben akkor is a fumei bíróság előtt leheessen perelni, ha a magyar szent korona országában csak ideiglenesen tartózkodik, illetőleg az utazást itt fejezi be vagy szakítja félbe. Hasonló tekintetek indokolták ezt az illetékességet a hajóbéreltből és a

személyzet szolgálati viszonyából eredő perekben is, mert a felperes itt nem követheti az alperest addig amíg a perrendtartás szerint illetékességét megtalálja. Árukra nézve pedig a javaslat rendelkezését egyrészt az azokra vonatkozó törvényes zálogjog, másrészt a polgári perrendtartás 27. §-ában megállapított illetékesség hasonzerűsége is indokolta. (M. I.) V. 5. 1912 : LIV. t.-c. 107. §. magyarázatának utolsó bekezdését.

3. §.

A polgári perrendtartás életbelépése előtt folyamatba tett tengerészeti pereket az eddigi eljárási szabályok szerint kell elintézni.

»A 3. §-ban foglalt átmeneti rendelkezés megfelel a polgári perrendtartásra vonatkozó átmeneti rendelkezéseknek, illetőleg az életbeléptetési törvény 61. §-ában elfoglalt álláspontnak. (M. I.)»

4. §.

A fumei kir. törvényszék hatásköre a tengerészeti perenkívüli ügyekben érintetlenül marad.

Amennyiben ezekben az ügyekben különös eljárási szabályok hiányában a peres eljárás szabályait alkalmazták, ezentúl a polgári perrendtartás megfelelő szabályai lesznek irányadók.

»Ugyanabból az okból, amelyből az 1. §. nem sorolja fel taxative a tengerészeti peres ügyeket, ez a §. sem sorolja fel taxative a perenkívüli tengerészeti ügyeket; az utóbbiak közül, különösen a tengeri szerencsétlenség esetének felvétele (Seeverklarung, prova di fortuna) bír fontossággal. (M. I.)»

5. §.

A révhivatalokat a fennálló szabályok szerint tengerészeti ügyekben megillető hatáskört ez a törvény nem érinti.

»A révhivatalok a ma fennálló jog szerint mint békéltető közegek járnak el a hajó személyzetének fizetése, élelmiszerek, hajószolgálatok teljesítése stb. iránti ügyekben. E hatáskör fenntartását célszerűségi tekintetek indokolják. (M. I.)»

6. §.

A találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-c. 38. §-ának harmadik bekezdésében idézett 1893 : XVIII. t.-c. 9—12. §-ai helyett a polgári perrendtartás 124—128.

§-ai értendők, — negyedik bekezdésében »a kereskedelmi rendes eljárás« helyett »a törvényszéki eljárás« értendő, — az utolsó bekezdésben említett fellebbezés elintézésére pedig a polgári perrendtartásnak a fellebbezésnek szóbeli tárgyalás útján való elintézésére vonatkozó rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

Az 1895. XXXVII. t.-c. 39. §-ának második bekezdése ekkép módosul: »Az idézésre meg nem jelenő vagy a vallomásra az esküt megtagadó tanúk és szakértők birságolását a szabadalmi hivatal a polgári perrendtartás rendelkezései szerint teljesíti«.

Az 1895 : XXXVII. t.-c. 57. §-ának harmadik bekezdése esetében a szabadalmi hivatal bírói osztálya ítélettel határoz, negyedik bekezdése helyébe pedig a következő rendelkezés teendő: »A bírói osztály ítélete ellen az ítélet kézbesítésétől számított harminc nap alatt fellebbezésnek van helye a szabadalmi tanácshoz. A fellebbezésnek elintézésére a polgári perrendtartásnak a fellebbezés szóbeli elintézésére vonatkozó rendelkezései megfelelően alkalmazandók«.

Az 1895. XXXVII. t.-c. 59. §-ában említett kártérítési perekben a bírói hatáskörre nézve a polgári peres eljárás általános szabályai alkalmazandók.

»A 6. §. a találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-cikknek az eljárásra vonatkozó rendelkezéseit a polgári perrendtartással hozza összhangba.

A szabadalmi perekhez fűződő nagy érdek indokoltá teszi, hogy ezekben a perekben a szabadalmi tanács előtti fellebbezési eljárás a szóbeli tárgyalás és ne a nyilvános előadás útjára utaltassék.

Az 1895 : XXXVII. t.-c. 39. §-ának második bekezdése szerint az idézésre meg nem jelenő vagy vallomásaikra az esküt megtagadó tanúk és szakértők birságolását a szabadalmi hivatal megkeresésére a kir. bíróságok teljesítik. Ugyancsak ennek a 39. §-nak harmadik bekezdése szerint a szabadalmi hivatalnak a kiszabott bírság tekintetében hozott és jogerőre emelkedett határozatai végrehajtható közokiratok. Ebből az látszik, hogy a szabadalmi hivatal, amelynek bírói osztálya a szabadalmi törvény 38. §-a értelmében a szabadalommegvonási és megsemmisítési perekben a kereskedelmi eljárás szabályai szerint jár el, az ezen eljárás szerint alkalmazható birságolás jogát is gyakorolhatja. Az idézett 39. §. második és harmadik bekezdése tehát ellentmond egymásnak. A jelen törvény fenti 6. §-ának második bekezdése ezt az ellentmondást megszünteti olyképp, hogy a szabadalmi hatóságot is felruhazza a birságolás jogával. Mivel ezek állami hatóságok, nincs ok arra, hogy ne gyakorolhassák ezt a jogot.

Az utolsó bekezdés az 1893: XXXVII. t.-c. 59. §-ában említett kártérítési perekre vonatkozó bírói hatáskört hozza a polgári perrendtartás hatásköri szabályaival összhangba. (M. L.)*

7. §.

A m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-c. 114. §-a olyképp módosítatik, hogy az abban idézett »a sommás eljárásról szóló 1893. évi XVIII. t.-c. 82—93. §-ai« helyett a polgári perrendtartás 287., 289—291. és 294—314. §-ai, »az idézett törvény 94. §-a« helyett pedig a polgári perrendtartás 350—367. §-ai értendők.

8. §.

Ez a törvény a polgári perrendtartással egyidejűleg lép életbe.

Ennek a törvénynek a végrehajtásával az 1—4. §-okra nézve az igazságügyminiszter, továbbá az 5. és a 6. §-ra nézve az igazságügyi és a kereskedelemügyi miniszter, illetőleg a 6. §-ra nézve a pénzügyminiszter és Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánja is, végül a 7. §-ra nézve a minisztérium bizatik meg.

TÁRGYMUTATÓ.

Adria tengerhajózási r. t. 8.
Adóbizonyítvány 45, 81.
Alávetés részletügyből eredően 98.
— szabadon választható bíróságnak 97.
Albíró 143.
Aránymegállapítás végrehajtási eljárásban 80.
Arányosítási ügy 6.
Anyakönyv 47.

Állami anyakönyv 47.
Áthelyezhetőség 140.
Áthelyezés költsége 141.
Átmeneti szabályok rendes eljárásban 96.
— szabályok sommás eljárásban 92.
— szabályok végrehajtási eljárásban 91.
Árú- és értéktözsde 41.

Bányatelekkönyvi hatóság 14.
Bánya perenkívüli eljárás 159.
— végrehajtási eljárás 159.
Beadvány közzététele 151.
Becsési bizonyítvány 45, 81.
Békéltető bizottság 44.
Bíró áthelyezhetősége 140.
Bírói egyesség 49, 68.
Bíróküldés 147.
— görög keleti vitás ügyben 12.
Bírói letét kezelése 18.
— megsemmisítés 5.
— ügyviteli szabályok 158.
— öltöny 159.
Birtokrendezés 6.
Birtokrendezési eljárás 48.
— ügy 147.
Biztosítási végrehajtás 82—83.
— végrehajtás fellebbvitel előtt 87.
Bizonyítvány írott jogról 157.
Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 7.
— kir. törvényszék 7.
Büntetőbíróság 9.
Büntetőjogi bizottság 132.
Büntetőjogi Határozatok Tára 133.
Büntető bíróság vagyoni marasztalása 52.
Bűnvádi ügyben jogegységi perorvoslat 114.

(Tár: Éle beléptető évi törvény.

Családjogi tartási kötelezettség 35.
Csekk 83.
Csődeljárás 48.
Csődper 37—38.
Csődvagyonról számadás 38.

Döntvény 107.

Egyes bíró 48.
Egységes szerkezet 159.
Ellentétes elvi alap 113.
Ellentmondás 104.
— igényperben 79.
Ellenőrző szakértő 30.
Elmeállapot megvizsgálása 30.
Elmebeteg felvétele 29.
— elbocsátása 34.
Elmegyógyintézet 29.
Előterjesztés 71.
— halasztó hatálya 73.
Elsőbbség (ügyvédi költség) 26.
Elvi jelentőségű határozat 131.
— kérdés 113, 119.
— kérdésben eltérés 116.
Eskü alatti kihallgatás 150.

Életbeléptetés napja 1.
Életbeléptető rendelkezések 1.
— törvény hatálya 1.
Értékpapír 5.

Felcs. bíró 147.
Fegyelmi bíróság határozata 52.
Felbontó ítéletté változtatás 46.
Felfolyamodás biztosítási végrehajtási ügyben 71.
— külföldi végrehajtás ellen 62.
— telekkönyvi ügyben 17.
— örökösödési ügyben 45.
— végrehajtási ügyben 71.
— zárlati ügyben 71.
Fellebbvitel 83, 87.
Feloldó határozat halasztó hatálya 75.
Felsőbírói ügyvitel 158.
Felszólalás rendes eljárásban 96.
Feltételtől függő végrehajtási jog 61.

11a

Felügyelő bíróság hitbizomány felett 155.
 Fizetési meghagyások 2.
 — meghagyás 104.
 Fiumei járásbíró 162.
 Fiumében törvénykezési nyelv 162.
 Fizetési meghagyás költsége 149.
 Főndvornagy bíráskodás 4.
 Főpapok hagyatéka 6.
 Fővárosi törvény 6.

Gabonacsarnok 41.
 Gondnok számadása 36.
 Görög keleti hitközség 12.
 — keleti vallás 12.
 — keleti vitás ügyben bíróság 12.

Gyán számadása 36.
 Gyermektartás 35.
 Gyermek születésének törvénytelenítése 150.

Hagyatéki eljárás 6, 45.
 — ügyben felfolyamodás 45.
 Halasztó hatály végrehajtási eljárásban 73, 75.

Hamis tanúzás 150.
 Hatályban levő törvény 157.
 — maradó eljárások 4—5.
 — volt törvény 157.
 Hatályon kívül helyező határozat 65, 75.
 Hatályukat veszített jogszabályok 2.
 Hatáskör 7, 15, 92, 104.
 Hatásköri összeütközés külföldi hatósággal 161.

Hatósági adó- és becslési bizonyítvány 45.
 — adóbizonyítvány 81.
 — irat közzététele 151.
 Haszonbérleti szerződés 147.
 Háromtagú tanács 47.
 Házassági ítélet 46.
 Házközösség megszüntetése 6.
 Hitbizományi eljárás 48.
 Hitbizomány felügyeleti bírósága 155.
 Hitbizományi ügy 6.
 Hiteles hely 156.
 — kiadvány 156.
 Horvát nyelv 165.
 Horvátország igazságügyi önkormányzata 1.

Igazolás igényperben 79.
 Igazságügyi orvosi tanács 159.
 Igazságügyminiszter bizonyítványa 157.
 Igénykereset 79.
 Igényperben ellentmondás 79.
 — igazolás 79.
 — perújítás 79.
 Illetékesség 7, 15, 19, 44, 92, 104.
 — végrehajtás elrendelésére 55.
 — külföldi ítéleten alapuló végrehajtásnál 57.

Illetékesség kikötése 97.
 — tengerészeti ügyben 165.
 Ingatlan kikiáltási ára 81.
 — végrehajtás felfüggesztési per 15.
 Információ 145.
 Iparhatóság 44.
 Ipartörvény módosítása 44.
 Irott jogról bizonyítvány 157.
 Ítéletábla elvi jelentőségű határozata 135.
 — tanácsa 138.
 — teljes ülése 119.

Járásbíróság elvi jelentőségű határozata 135.
 — Fiumében 162.
 Járásbírósági hatáskör 7.
 Járásbíróság hitelesítő hatásköre 155.
 — telekkönyvi hatósága 13.
 Járásbírósági terület köre 144.
 — ügyvitel 158.
 Jegyzőkönyvi eljárás 11.
 Jogegységi határozat 113.
 — határozat hatálya 117.
 — perorvoslat 114.
 — tanács 113.
 — tanács döntvényei 121.
 — tanács döntvényeinek tartalma 124.
 — tanács elnöke 123.
 — tanács előadója 123.
 — tanács határozatképessége 116.
 — tanács jegyzője 123.
 Jogerős ítélet hivatalból áttétele 15.
 Jogorvoslat választott bírósági ítélet ellen 105.

Kamarai ügyész 20.
 Katolikus főpapok 6.
 Kereset végrehajtás felfüggesztése, korlátozása, megszüntetése iránt 67.
 Kereskedelmi perenkívüli eljárás 159.
 — utalvány 5, 83.
 — szakosztály 141.
 — és váltótörvényszék 141.
 — vétség 6.
 Kézpénzbeli követelés 83.
 Kézjegy hitelesítése 155.
 Kiadvány megtagadása 156.
 Kiigazítási per 15.
 Kifogás külföldi végrehajtás ellen 62.
 Kikiáltási ár 81.
 Kikötött illetékesség 97.
 Kiküldött bíróság 12.
 — eljárása, határozata, intézkedése 71.
 Kisajátítás 4.
 Kisajátítási eljárás 48.
 — ügy 147.
 Kisbirtokosok országos földhitelintézete 3, 8.
 Kiseb polgári peres ügyek 2.
 Kiskorú gyermek eltartása 35.
 Kiszolgáltatási kötelesség 156.

Kizárólagos illetékesség 44.
 Korábbi jogszabály 11.
 — okirat bizonyító ereje 106.
 Koronaügyész 117.
 Konstitutív ítélet 150.
 Kőr főhelye 144.
 Költözködési költség 141.
 Követelés osztályozása 38.
 — valódisága 38.
 Közigazgatási bíróság 168.
 — hatóság 9.
 Közjegyzői biztosíték 47.
 — okirat 68.
 — okirat végrehajthatósága 52.
 Közös okirat 148.
 Központi telekkönyvezés 4.
 Közraktári jegy 5.
 Községi bíráskodás 107.
 — törvény 6.
 Közzététel megengedése 151.
 Kúria hűntetőjogi bizottsága 132.
 — döntvénye 107.
 — döntvényének hatálya 117.
 — elvi jelentőségű határozata 131.
 — polgári jogi bizottsága 132.
 Külföldi bíróság megkeresése 160.
 — bíróság megkeresés végrehajtás iránt 62.
 — bírósággal hatásköri összeütközés 161.
 — közokirat végrehajthatósága 56.
 Külön illetékességi szabály 7.
 — kielégítési jog 38.

Lakbérleti szabály 158.
 Legelőfelosztási ügy 6.
 Letét (bírói) 18.

Magánertesítés 145.
 Magánjogi követelés 9.
 Magánokirat (teljes bizonyító erejű) 89.
 Majorsági zsellérbirtok 47.
 Magyar földhitelintézet 5, 8.
 — földhitelintézet illetékessége 19.
 — földhitelintézetek országos szövetsége 5, 8.
 Megkeresés 5.
 — külföldi bíróságtól 160.
 — teljesítése 143.
 Megsemmisítés 5.
 Megtámadási perben hatáskör 38.
 — perben illetékesség 37.
 Megváltoztató határozat halasztó hatálya 75.
 Munka iránt végrehajtás 81.
 Másodelnök 142.
 Másolat hitelesítése 155.

Nemzeti ünnepnap 65.
 Nemzetközi szerződés 56.
 Névalírás hitelesítése 155.

Olasz nyelv 163.
 Okirat bizonyító ereje 106.
 — felmutatásának kötelessége 148.
 Osztrák-magyar bank 4, 8.
 Osztályozási csődper 38.

Örökösödési eljárás 6, 45.
 — ügyben felfolyamodás 45.

Panasz kiadvány nem szolgáltatása miatt 156.
 — ügyvéd ellen 21.
 Perenkívüli kereskedelmi eljárás 159.
 — ügy 147.
 — váltói eljárás 159.
 — végrehajtható határozat 49.
 — sommás eljárás végrehajtásban 89.
 Perfeljegyzés 15.
 Perújítás 101.
 — igényperben 79.
 Pestvidéki járásbíró 140.
 — törvényszék 140.
 Polgári jogi bizottság 132.
 — perrendtartás Fiumében 162.
 — törvénykezési rendtartás 2.
 Polgárjogi Határozatok Tára 133.
 Postatakarékpénztári betétkönyv 5.
 Pótmagánváltó 20.

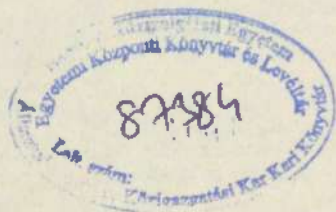
Rendes per 96.
 — eljárásban átmeneti szabályok 96.
 Rendezett tanácsú város szabályrendelete 158.
 Részletügyleti illetékesség 160.
 Részletügyletből eredő elávetés 98.
 Révhivatal 166.

Semmiségi per 101.
 Sommás eljárásban átmeneti szabályok 92.
 — eljárás 2, 11.
 — eljárás végrehajtásban 89.
 Szabadalmi tanács 167.
 Szabadon választható bíróság 97.
 Szakértői díj 159.
 Szaklapban közzététel 151.
 Számadás csődvagyronról 38.
 Számadási kötelezettség 36.
 Szegénységi jog végrehajtásban 90.
 Szerzői jog 4.
 — jogi eljárás 159.

Tagosítási ügy 6.
 Találmányi szabadalom 160.
 Tanácsalakulás táblán 138.
 Tanácselnök törvényszéknél 130.
 Tanácsvezető 140.
 Tanudíj 159.
 Táblai tanács 138.
 Tárgyalás közzététele 151.
 Telekkönyvi hatóság 13.
 — hatóság hatásköre 15.

Telekkönyvi hatóság illetékessége 15.
 Telekkönyv kiigazítása 15.
 Telekkönyvi kitörlés 15.
 — per 15.
 — perfeljegyzés 15.
 — ügyben felfolyamodás 17.
 Teljes bizonyító erejű magánokirat 89.
 Teljesítési határidő 87.
 Teljesítés végrehajtási kikényszerítése 81.
 Teljes ülés elnöke 127.
 — ülés előadója 127.
 — ülési döntvény tartalma 128.
 — ülési határozat 115.
 — ülési határozat hatálya 117.
 — ülési határozat megváltoztatása 117.
 — ülés jegyzője 128.
 Tengeri fuvarozás 164.
 — hajó bérlése 164.
 — magánjog 164.
 Tengerjogi ügy 163, 164.
 Tengerészeti perenkívüli ügy 166.
 Terménycsarnok 41.
 Területi hatály 1.
 Tömeggondnok számadása 38.
 Tömeg hitelezője 38.
 Törvény bizonyítása 157.
 Törvényes születés megtámadása 150.
 Törvényhatóság lakbérleti szabályai 158.
 Törvényhatósági törvény 6.
 Törvénykezés nyelve Fiumében 162.
 Törvénynap 144.
 Törvényszék elvi jelentőségű határozata 135.
 — háromtagú tanácsa 47.
 Törvényszéki elnök helyettese 142.
 — tanácselnök 139.
 — ügyvitel 158.
 Tőzsdebíróóság 41.
 Tőzsdebíróósági határozat 52.
 Tulajdonközösség megszüntetése 15.
 Urbéri ügy 6.
 Ügyvéd ellen panasz 21.
 — elleni panasz 47.
 Ügyvédi díjszabás 159.
 — díj bírósága 21.
 — díj megállapítása 25.
 — kamarai ügyész 20.

Ügyvédi költség elsőbbsége 26.
 — költségjegyzék 25.
 — könyv 21.
 — meghatalmazás 21.
 — rendtartás módosítása 19–25.
 Ügyvédhelyettes 154.
 Ügyvédjelölt 154.
 Ügyviteli szabályok 158.
 Valódisági csődper 38.
 Vaspályák felelősségéről törvény 2.
 Választott bíróság határozata 52.
 — bírósági ítélet ellen jogorvoslat 105.
 — bírósági szerződés 105.
 Váltó 5, 83.
 Váltói perenkívüli eljárás 159.
 Veszélybizonyítvány 85.
 Veszély valószínűsége 83.
 Végrehajtás felfüggesztése 65.
 — felfüggesztésének hatálya 73.
 — felfüggesztési kereset 67.
 — elrendelésének előfeltételei 61.
 Végrehajtási eljárásban átmeneti szabályok 91.
 — eljárásban felfolyamodás 71.
 — eljárásban halasztó hatály 73, 75.
 — eljárásban szegénységi jog 90.
 — eljárás összefoglalása 159.
 — jog feltételtől függően 61.
 — kérvény példányai 60.
 Végrehajtás korlátozási kereset 67.
 — megszüntetési kereset 67.
 Végrehajtható közokirat 49.
 — közjegyzői okirat l. Közjegyzői okirat.
 — külföldi közokirat 56.
 Végrehajthatóság előfeltételének vizsgálata 60.
 Végrehajtást elrendelő bíróság 55.
 — szenvedett kára 65, 75.
 Vitás elvi kérdés 113.
 Viszonosság 56.
 Visszakövetelési jog 38.
 Visszvégrehajtás 77.
 Zálogjegy 6.
 Záloglevelek biztosítása 4.
 Zárlat elrendelése 88.
 Zugirászat 19.

1000.

Muzeális
NKE EKK KTK Kari Könyvtár

00073289

4019dú elia 25,09 Ak

